

The Development of a Governor's Office for a Learning Organization in Southern Thailand <i>Chutnapa Prakobkij, Sarunluck Thepwarin, Woraluck Lalitsasivimol, Niwat Sawatkaew</i>	7
The Development of Research Process for Pre-service Physics Teachers in Science Classroom Action Research Course using Learning by Doing <i>Duangjan kaewkongpan, Chisapath hoothong</i>	20
The Problem of Determining Liability for Mental Damages Arising from Unsafe Products <i>Teerasak Kongsombut</i>	38
The Worldviews Reflected from the Invectives of Northern Thai Dialect on "Ha Khon Mueang" Facebook Fanpage <i>Nalinee Suwannapok, Sarawut Lordee, Warunya Yingyongsak</i>	47
KWL Plus Learning Management for Improving Mathayomsuksa 3 Students' Analytical Reading <i>Maliwan suranit, Autthapon Inthasena</i>	61
The Development of Reading Comprehension Ability of Pratomsuksa 3 Students using SQ4R Integrated with Mind Mapping Learning Management <i>Warawan Nansathit, Autthapon Inthasena</i>	73
Tax Effect of Government Assistance on eEntrepreneurs' Projects During the COVID-19 Pandemic <i>Sirirut Jaensirisak</i>	86
The Influence of Working Capital Management on the Liquidity of the 50:50 co-payment Scheme Participating Merchants in Muang District, Phayao Province <i>Sittichai Leewiwatwong, Wanlop Lomtaku, Suwadee Wasinnitwong, Nattwan Suksamran, Nattapon Somrup</i>	101
The Guidelines and Conservation of Folk Music Culture in Ritual Construction of Phrathat Choengchum Worawihan and Phrathat Naraichengweng <i>Sayan Boonbai</i>	108
Factors Affecting English Listening Comprehension Perceived by Thai University Students of English Medium Instruction Programs <i>Sirikorn Bamroongkit, Prach Aowsakorn</i>	120
Comparative Study on Criminal and Administrative Penalties under the Personal Data Protection Act 2019 <i>Amonrat Ariyachaipradit Nimnoo</i>	128
Value Added Banana Fiber and Creating Product Management Strategy of Baan Hia Weaving Community Enterprise, Pua District, Nan Province <i>Anake Chitkesorn, Punnuch Chaipinchana</i>	141

การพัฒนาสำนักงานจังหวัดให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในพื้นที่ภาคใต้ <i>ฉัตรนภา ประกอบกิจ, ศรีญลักษณ์ เทพวารินทร์, วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล, นิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว</i>	7
การพัฒนากระบวนการทำวิจัยของนักศึกษาครูฝึกสปีในรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียน วิทยาศาสตร์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติของนักศึกษาครูฝึกสปี ดวงจันทร์ แก้วกวงพาน, ชิสัพพัทธ์ ชูทอง	20
ปัญหาการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย <i>ธีรศักดิ์ กองสมบัติ</i>	38
โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ "ฮาคอนเมือง" <i>นลินี สุวรรณโภาค, ศรารุช หล่อดี, วรัญญา ยิ่งยงค์ศักดิ์</i>	47
การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 <i>มะลิวรรณ สุรานิตย์, อัจฉพล อินตะเสนา</i>	61
การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 <i>วราวรรณ นันสถิตย์, อัจฉพล อินตะเสนา</i>	73
ผลกระทบทางภาษีอากรต่อผู้ประกอบการจากโครงการช่วยเหลือจากภาครัฐ ในช่วงการระบาดของโควิด-19 <i>ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์</i>	86
การบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา <i>สิทธิชัย ลีวิวัฒน์วงศ์, วัลลพ ล้อมตะคุ, สุวดี วศินนิตวิวงศ์, ณัฐวรรณ สุขสำราญ, ณัฐพล สมรูป</i>	101
การส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและ พระธาตุนารายณ์เจงเวง <i>สายันต์ บุญไพบ</i>	108
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจผ่านมุมมองของนักศึกษาชาวไทย ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการเรียนการสอน <i>สิริกร บำรุงกิจ, ปรัชญ์ อ่าวสาคร</i>	120
การศึกษาเปรียบเทียบโทษทางอาญากับโทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 <i>อมรรัตน์ อริยะชัยประดิษฐ์ นิมหนู</i>	128
การสร้างมูลค่าเพิ่มจากเส้นใยกล้วย และกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนทอผ้าบ้านเฮี้ย อำเภอปัว จังหวัดน่าน <i>เอนก ชิตเกษร, พรรณนุช ชัยปิ่นชนะ</i>	141

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 41 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม 2565

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมส่งเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยากรด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรีสถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม-กุมภาพันธ์/เล่ม 2 มีนาคม-เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม-มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม-สิงหาคม/เล่ม 5 กันยายน-ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม
บทความวิชาการและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ทั้งภายในและภายนอกจากหลายสถาบัน

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฐพล อินต๊ะเสนา

อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รังकुณนุวัฒน์

ศาสตราจารย์ ดร.อรุณจักร์ สัตยานุรักษ์

ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภูศรี

ศาสตราจารย์ ดร.กฤษิศา ท้วมสุข

ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์

รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกวัชต์

รองศาสตราจารย์ ดร.ศารารัตน์ เมตตาริกานนท์

รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิศิลป์ สืบวัฒนะ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด

รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิกา ผดุงสิทธิ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เจียมศรีพงษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติจรูณวงศ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ

รองศาสตราจารย์ ดร.วณิช นิรันทรานนท์

รองศาสตราจารย์ ยงยุทธ ชูแว่น

รองศาสตราจารย์ สิทธิพร ภิรมย์รื่น

รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี

รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังข์พันฐานนท์

รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธรรานันท์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมศานต์ โชติชาครพันธ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมินทร์ เบ้าธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย

Mr. Adrian R. Plant

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเรศวร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุตรธานี

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยเรศวร

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ นางฉวีวรรณ อรรถะเศรษฐ์

ผู้ช่วยเลขานุการ จิราวัฒน์ ภูสุทธิ พักศรีวิไล รุ่งวิสัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416

กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม

กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

ตำบลขามเือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416

ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2565

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามฉบับนี้ เป็นปีที่ 41 ฉบับที่ 4 ประจำเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2565 เป็นฉบับในช่วงกลางปี 2565 ซึ่งยังคงความเข้มข้นทางวิชาการยิ่งขึ้น หลังจากที่เมื่อเร็วๆ นี้มีการประกาศผลการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI หรือศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ประจำปี 2565 โดยผลการประเมินในครั้งนี้วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้เลื่อนฐานข้อมูลวารสารจาก TCI ฐาน 2 ขึ้นมาเป็น TCI ฐาน 1 ทั้งนี้ผลประเมินคุณภาพวารสารดังกล่าวจะมีระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 ไปจนถึง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567 นับเป็นเรื่องที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่ง และทางกองบรรณาธิการต้องขอขอบคุณผู้ส่งบทความเข้ามาร่วมพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามตลอดทั้งปี ไม่ว่าจะเป็นนิสิต นักศึกษา นักวิจัย และนักวิชาการทั่วไปจากหลากหลายสถาบันในประเทศที่ได้ร่วมกันส่งผลงานเข้ามาให้กองบรรณาธิการได้พิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารนี้ จนทำให้วารสารฯ นี้ได้รับการยอมรับในแวดวงวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มากยิ่งขึ้น

วารสารฉบับนี้ประกอบไปด้วยบทความจำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ (1) การพัฒนาสำนักงานจังหวัดให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในพื้นที่ภาคใต้ (2) การพัฒนากระบวนการทำวิจัยของนักศึกษาครูฝึกสอนในรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติของนักศึกษาครูฝึกสอน (3) ปัญหาการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (4) โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำปริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคณเมือง” (5) การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (6) การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (7) ผลกระทบทางอาชีพอากรต่อผู้ประกอบการจากโครงการช่วยเหลือจากภาครัฐในช่วงการระบาดของโควิด-19 (8) การบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่งในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (9) การส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง (10) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจผ่านมุมมองของนักศึกษาชาวไทยที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการเรียนการสอน (11) การศึกษาเปรียบเทียบโทษทางอาญากับโทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 และ (12) การสร้างมูลค่าเพิ่มจากเส้นใยกล้วยและกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านเฮี้ย อำเภอปัว จังหวัดน่าน

สุดท้ายขอขอบคุณผู้เขียนและคณะผู้ทรงวุฒิทุกท่านที่เข้าร่วมพิจารณาบทความในฉบับนี้ จนทำให้วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความสมบูรณ์และเจิดจรัสเป็นรูปเล่มขึ้นมาสู่สายตาของผู้อ่านในครั้งนี้

ปฐม หงษ์สุวรรณ
บรรณาธิการ

Contents

The Development of a Governor's Office for a Learning Organization in Southern Thailand <i>Chutnapa Prakobkij, Sarunluck Thepwarin, Woraluck Lalitsasivimol, Niwat Sawatkaew</i>	7
The Development of Research Process for Pre-service Physics Teachers in Science Classroom Action Research Course using Learning by Doing <i>Duangjan kaewkongpan, Chisapath hoothong</i>	20
The Problem of Determining Liability for Mental Damages Arising from Unsafe Products <i>Teerasak Kongsombut</i>	38
The Worldviews Reflected from the Invectives of Northern Thai Dialect on "Ha Khon Mueang" Facebook Fanpage <i>Nalinee Suwannapok, Sarawut Lordee, Warunya Yingyongsak</i>	47
KWL Plus Learning Management for Improving Mathayomsuksa 3 Students' Analytical Reading <i>Maliwan suranit, Autthapon Inthasena</i>	61
The Development of Reading Comprehension Ability of Pratomsuksa 3 Students using SQ4R Integrated with Mind Mapping Learning Management <i>Warawan Nansathit, Autthapon Inthasena</i>	73
Tax Effect of Government Assistance on Entrepreneurs' Projects During the COVID-19 Pandemic <i>Sirirut Jaensirisak</i>	86
The Influence of Working Capital Management on Liquidity of the 50:50 co-payment Scheme Participating Merchants in Muang District, Phayao Province <i>Sittichai Leewiwatwong, Wanlop Lomtaku, Suwadee Wasinnitwong, Nattwan Suksamran, Nattapon Somrup</i>	101
The Guidelines and Conservation of Folk Music Culture in Ritual Construction of Phrathat Choengchum Worawihan and Phrathat Naraichengweng <i>Sayan Boonbai</i>	108
Factors Affecting English Listening Comprehension Perceived by Thai University Students of English Medium Instruction Programs <i>Sirikorn Bamroongkit, Prach Aowsakorn</i>	120
Comparative Study on Criminal and Administrative Penalties under the Personal Data Protection Act 2019 <i>Amonrat Ariyachaipradit Nimnoo</i>	128
Value Added Banana Fiber and Creating Product Management Strategy of Baan Hia Weaving Community Enterprise, Pua District, Nan Province <i>Anake Chitkesorn, Punnuch Chaipinchana</i>	141

สารบัญ

การพัฒนาสำนักงานจังหวัดให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในพื้นที่ภาคใต้ ฉัตรนภา ประกอบกิจ, ศรีญลักษณ์ เทพวารินทร์, วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล, นิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว	7
การพัฒนากระบวนการทำวิจัยของนักศึกษาครูฟิสิกส์ในรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียน วิทยาศาสตร์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติของนักศึกษาครูฟิสิกส์ ดวงจันทร์ แก้วกวางพาน, ชีสาพัชร์ ชูทอง	20
ปัญหาการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ธีรศักดิ์ กองสมบัติ	38
โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำปรึกษาภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาดคนเมือง” นลินี สุวรรณโภาค, ศราวุธ หล่อดี, วรรณญา ยิ่งยงศักดิ์	47
การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มะลิวรรณ สุรานิตย์, อัจฉพล อินต๊ะเสนา	61
การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 รวารวรรณ นันสฤติย์, อัจฉพล อินต๊ะเสนา	73
ผลกระทบทางภาษีมารต่อผู้ประกอบการจากโครงการช่วยเหลือจากภาครัฐ ในช่วงการระบาดของโควิด-19 ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์	86
การบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สิทธิชัย สีวิวัฒน์วงศ์, วัลลพ ล้อมตะคุ, สุวดี วศินนิตินวงศ์, ณัฐวรรณ สุขสำราญ, ณัฐพล สมรูป	101
การส่งเสริมและอนุรักษ์ขนานตริพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและ พระธาตุนารายณ์เจงเวง สายันต์ บุญใบ	108
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจผ่านมุมมองของนักศึกษาชาวไทย ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการเรียนการสอน สิริกร บำรุงกิจ, ปรวิญญา อ่าวสาคร	120
การศึกษาเปรียบเทียบโทษทางอาญากับโทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 อมรรัตน์ อริยะชัยประดิษฐ์ นิมหนู	128
การสร้างมูลค่าเพิ่มจากเส้นใยกล้วย และกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนทอผ้าบ้านเฮี้ย อำเภอปัว จังหวัดน่าน เอนก ชิตเกษร, พรรณนุช ชัยปิ่นชนะ	141

การพัฒนาสำนักงานจังหวัดให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในพื้นที่ภาคใต้

The Development of a Governor's Office for a Learning Organization in Southern Thailand

จัตรนภา ประกอบกิจ¹, ศรีญลักษณ์ เทพวารินทร์²,
วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล³, นิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว²
Chutnapa Prakobkij¹, Sarunluck Thepwarin²,
Woraluck Lalitsasivimol³, Niwat Sawatkaew²

Received: 19 July 2021

Revised: 21 September 2021

Accepted: 12 October 2021

บทคัดย่อ

ศึกษาคูณลักษณะหรือปัจจัย สภาพปัจจุบัน และพัฒนารูปแบบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงและข้าราชการ จำนวน 15 คน ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้มี 5 ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ นโยบายที่ชัดเจน ภาวะผู้นำ ทศนคติ การจูงใจ และการให้รางวัล และระบบเทคโนโลยี ปัจจุบันสำนักงานจังหวัดเหมาะสมกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านตามแนวคิดของมาร์ควาตซ์ รูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มี 3 องค์ประกอบหลัก คือ พลวัตการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนองค์กร และการเสริมอำนาจบุคคลมี 2 องค์ประกอบสนับสนุน คือ จัดการความรู้ และเทคโนโลยี

คำสำคัญ: สำนักงานจังหวัด, องค์กรแห่งการเรียนรู้

Abstract

Characteristics or factors, current conditions, and the development of the learning organization of the governor's office in the Southern Thailand were studied. By conducting in-depth interviews with 15 key informants who were high-level executives and government

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, อีเมลล์ chutnapa23@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ Student, Doctor of Public Administration Program in Public and Private Management, Faculty of Political Science, Hatyai University of Thailand, Email: chutnapa23@gmail.com

² Instructor, Doctor of Public Administration Program in Public and Private Management, Faculty of Political Science, Hatyai University of Thailand

³ Asst.Prof.Dr., Doctor of Philosophy Program in Business Administration, Hatyai Business School, Hatyai University of Thailand

officials, using a triangular method of analyzing content and examining data, it was found that there were 5 important factors affecting the organization of learning, clear policy, leadership, attitude, motivation and incentive & technology. The provincial office is suitable for learning organizations in all 5 areas according to Marquardt's Theory. The model of being a learning organization has 3 main components: learning dynamics ; organization change, and human power, which has two supporting components, knowledge management and technology.

Keywords: Governor's office learning organization

บทนำ

ในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2548 ได้เห็นชอบให้นำการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award: PMQA) มาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ ประกอบกับนโยบายรัฐบาล 11 ด้าน มุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ยกกระดับสมรรถนะของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ยกย่องระดับประสิทธิภาพการบริการภาครัฐเข้าสู่สังคมดิจิทัล มุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จนกระทั่งปัจจุบัน ระยะเวลาผ่านมา 10 กว่าปี ประเทศไทยกำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคดิจิทัล นโยบายการพัฒนาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ประเทศไทย 4.0 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ระบบราชการ 4.0 ต่างมีเป้าหมายเพื่อยกระดับหน่วยงานภาครัฐให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า สำนักงานจังหวัดในฐานะที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน อำนาจความสะดวก และสนับสนุนงานอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด และเป็นองค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรบ่อยครั้ง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เพื่อส่งต่อความรู้ให้กับบุคลากรในองค์กร ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา สำนักงานจังหวัดโดยเฉพาะในพื้นที่

ภาคใต้ซึ่งเป็นพื้นที่พหุวัฒนธรรม มีการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม มีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้สำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และรูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาคุณลักษณะหรือปัจจัยที่ทำให้สำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
2. ศึกษาสภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้
3. ศึกษาพัฒนารูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative approach) ด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จำนวน 15 คน จากผู้บริหารของจังหวัดในตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน 4 คน เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าการบังคับบัญชาข้าราชการซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในราชการส่วนภูมิภาคในเขตจังหวัด และข้าราชการสำนักงานจังหวัด จำนวน 11 คน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ ตั้งแต่ผู้บริหารระดับต้นจนถึงระดับปฏิบัติการ และเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้เนื่องจากเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ซึ่งกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามปลายเปิด ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ตามแนวความคิดของมาร์ควาต์ (Marquardt, 1996) ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามแนวความคิดของมาร์ควาต์ (Marquardt, 1996) ใน 5 ด้าน ปัจจัยความสำเร็จและความล้มเหลวของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ตอนที่ 3 การขับเคลื่อนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ ประกอบด้วยข้อคำถาม เช่น ท่านคิดว่าสำนักงานจังหวัดควรมีแนวทางการขับเคลื่อน

องค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างไรเพื่อให้ประสบความสำเร็จ เป็นต้น

วิธีการตรวจสอบข้อมูล

ตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล และวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาสำนักงานจังหวัดให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในพื้นที่ภาคใต้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะหรือปัจจัยที่ทำให้สำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ศึกษาสภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ และพัฒนารูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ โดยผู้วิจัยแบ่งผลการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย เป็น 3 ตอนตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะหรือปัจจัยที่ทำให้สำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

จากการทบทวนวรรณกรรม การศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่ได้รับการยอมรับ ศึกษาหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยวิเคราะห์คุณลักษณะหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปคุณลักษณะหรือปัจจัยได้ 13 ประการ ได้แก่

1. โครงสร้างองค์กร หมายถึง องค์กรจะต้องปรับโครงสร้างให้เหมาะสม โดยมีลำดับชั้นการบังคับบัญชาที่ไม่สูงเกินไป กำหนดวิสัยทัศน์

พันธกิจ กลยุทธ์ เป้าหมาย และนโยบาย ให้สอดคล้องกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และกำหนดให้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายขององค์กร

2. ภาวะผู้นำจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) มีนโยบายที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ให้การสนับสนุนมีส่วนร่วม โดยการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และสิ่งสำคัญคือ ผู้นำจะต้องเชื่อมั่นในคุณค่าของคน และเชื่อมั่นว่าบุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีค่า

3. การบริหารจัดการ องค์กรจะต้องมีการออกแบบกระบวนการบริหารจัดการทั้งระบบ โดยจะต้องเป็นกระบวนการที่ไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อน และจะต้องเชื่อมโยงมิติของคน กระบวนการ และเทคโนโลยีโดยนำกระบวนการจัดการความรู้มาเป็นกระบวนการขับเคลื่อน เช่น มอบหมายให้แผนก/กลุ่มงานรับผิดชอบหลัก แต่งตั้งคณะทำงานด้านต่างๆ มีระบบการจัดเก็บข้อมูล ระบบรางวัลและการตอบแทน ระบบการพัฒนาบุคลากร ระบบเทคโนโลยีที่จะช่วยสนับสนุน เป็นต้น

4. การเพิ่มพลังอำนาจและความรับผิดชอบ หมายถึง การเพิ่มอำนาจให้กับบุคลากรในการคิด ตัดสินใจในการทำงาน รวมทั้งมีการมอบหมายงานโดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ และความถนัดของบุคคล

5. กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้รอบด้าน การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืนทั้งในระดับบุคคล ทีมงาน และองค์กร ซึ่งบุคลากรในองค์กรจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดทัศนคติ และพฤติกรรมให้มีทิศทางเดียวกัน เช่น กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมงาน เป็นต้น

6. การจัดการความรู้ หมายถึง การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การถ่ายโอนและใช้ความรู้

7. บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง องค์กรจะต้องสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมการทดลองสิ่งใหม่ เปิดกว้างต่อทัศนะใหม่เพื่อให้เกิดค่านิยม บรรทัดฐาน และวัฒนธรรมใหม่

8. การทำงานเป็นทีม หมายถึง บุคลากรในองค์กรตระหนักถึงความร่วมมือ การแบ่งปัน และการทำงานร่วมกันเป็นทีม

9. วัฒนธรรมองค์กร หมายถึง กฎเกณฑ์ ค่านิยม ระเบียบ วิธีปฏิบัติของคนในองค์กรที่ส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เช่น บุคลากรจะต้องจัดสรรเวลาเพื่อแบ่งปันความรู้ผ่านช่องทางต่างๆ ส่งเสริมวัฒนธรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง

10. เทคโนโลยีสารสนเทศ องค์กรจะต้องมีระบบเทคโนโลยีที่สนับสนุนกระบวนการต่างๆ ที่ส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างเพียงพอ เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในกระบวนการจัดการความรู้ เป็นเครื่องมือในกระบวนการติดต่อสื่อสารขององค์กร และในกระบวนการอื่นๆ

11. การติดต่อสื่อสาร เนื่องจาก การขับเคลื่อนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จะต้องมี การขับเคลื่อนในทุกๆระดับ ทุกกลุ่มฝ่าย องค์กรจึงจำเป็นต้องมีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นเครื่องมือ

12. การประเมินผลการปฏิบัติงาน องค์กรจะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัด และมีการถ่ายทอดตัวชี้วัดลงสู่ระดับปฏิบัติการและรายบุคคล เพื่อติดตามผลการดำเนินงาน โดยอาจกำหนดให้บุคลากรจะ

ต้องเข้าถึงและศึกษาผ่านช่องทางการเรียนรู้ และตอบข้อคำถามไม่น้อยกว่าปีละ 6 ครั้ง

13. การจูงใจและการให้รางวัล หรือระบบความดีความชอบ องค์กรจะต้องมีระบบการให้รางวัลและการยกย่องในรูปแบบต่างๆ ที่กระตุ้นให้บุคลากรสนใจที่จะแบ่งปัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น ค่าตอบแทน ความก้าวหน้า สวัสดิการ หรือเป็นระบบการให้รางวัลที่ไม่ใช้ตัวเงิน แต่เป็นการทำให้เกิดความภูมิใจ เป็นต้น

ตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 2 ผู้วิจัยนำปัจจัยหรือคุณลักษณะการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์ในตอนที่ 1 ร่วมกับแนวคิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมาร์ควาต์ (Marquardt, 1996) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ของผู้วิจัยซึ่งเป็นข้าราชการในสำนักงานจังหวัด ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักในกลุ่มผู้บริหารระดับสูงให้ความเห็นว่าสำนักงานจังหวัดจะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น ภาครัฐโดยหน่วยงานส่วนกลางจำเป็นต้องมีนโยบายการขับเคลื่อนองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ชัดเจน และมีระบบให้รางวัลความสำเร็จ สำหรับกลุ่มข้าราชการของสำนักงานจังหวัด ให้ความเห็นว่าความสำเร็จของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้น บุคลากรของสำนักงานจังหวัดจำเป็นต้องเป็นบุคคลผู้รอบรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อการแบ่งปันความรู้ สรุปผลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

ด้านพลวัตการเรียนรู้ (Learning dynamic) บุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคคล ทีมงาน และองค์กร มีความกระตือรือร้นใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ เพื่อ

พัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ เช่น การมอบหมายให้บุคลากรเข้าร่วมอบรมอย่างต่อเนื่อง จัดโครงการฝึกอบรมศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน รวมทั้งมีการนำความรู้จากการเข้าร่วมอบรมหรือศึกษาดูงาน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันอีกด้วย แต่ก็มีบุคลากรบางกลุ่มที่ไม่มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ เนื่องจากมีความคิดว่าไม่ใช่ภาระหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย หรือมีความคิดว่าไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตนเอง เช่น การศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้มีบุคลากรบางกลุ่มที่สามารถพัฒนารูปแบบความคิด หรือกระบวนการที่ก่อให้เกิดการพัฒนา งานได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดกับคนรุ่นใหม่ อายุน้อย มีการประชุมเพื่อพบปะ พูดคุย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันบ้างเป็นครั้งคราว หรือมีการประชุมเฉพาะกิจในงานหรือภารกิจที่สำคัญ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการอภิปราย พูดคุย หรือซักถาม เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เนื่องจากสำนักงานจังหวัดเป็นภาระงานปริมาณมาก การสรุปผลการปฏิบัติงานเพื่อนำไปปรับปรุงกระบวนการทำงาน หรือเรียนรู้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวต่างๆ ที่เกิดขึ้นยังทำได้น้อย นอกจากนี้ยังมีการแนะนำสอนงานเพื่อแก้ไขปัญหาในการทำงานบ้าง สำนักงานจังหวัดเป็น Back office ของผู้ว่าราชการจังหวัด มีลักษณะงานที่หลากหลาย การสอนงานจึงอาจทำได้ยาก เพราะลักษณะงานที่ได้รับบางครั้งไม่ใช่งานในหน้าที่จึงไม่มีความเชี่ยวชาญ ทั้งนี้ผู้บริหารมีความสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งผู้บริหารในระดับผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าสำนักงานจังหวัด และผู้อำนวยการกลุ่มงานแต่ละกลุ่ม

ด้านองค์กร (Organization transformation) สำนักงานจังหวัดมีโครงสร้าง

องค์กร และสายการบังคับบัญชาที่เหมาะสมและคล่องตัว ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด กลุ่มงานอำนวยการ กลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล และศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด มีบุคลากรภายในกลุ่มประมาณ 5-10 คน มีผู้อำนวยการกลุ่มงานเป็นผู้กำกับดูแลในระดับหนึ่ง และมีหัวหน้าสำนักงานจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด ลักษณะงานเป็นการสนับสนุนงานอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด เปรียบเสมือน Back office ของผู้ว่าราชการจังหวัด และรองผู้ว่าราชการจังหวัด มีการกำหนดภารกิจงานที่ชัดเจน แต่บางครั้งการมอบหมายงานยังเกิดความสับสน โดยเฉพาะภารกิจเพิ่มเติมที่ไม่มีการระบุไว้ในการมอบหมายงาน สำนักงานจังหวัดยังไม่มีกำหนดวิสัยทัศน์ หรือพันธกิจที่เกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นการเฉพาะ บุคลากรยังขาดความเข้าใจถึงความสำคัญของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และยังไม่ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมการเรียนรู้เท่าที่ควร การทำงานยังไม่เป็นระบบมากนัก ยังขาดคู่มือการปฏิบัติงาน และไม่มีกระบวนการขั้นตอนวิธีการทำงาน และการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ แต่จะเน้นผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานมากกว่า

ด้านการเสริมอำนาจบุคคล (People empowerment) สำนักงานจังหวัดยังไม่มีกำหนดเป้าหมาย การพัฒนารายบุคคลเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคคลและทีมงานอย่างชัดเจน แต่มีการให้บุคลากรแต่ละคนได้เรียนรู้พัฒนาศักยภาพของตนเองผ่านระบบออนไลน์ มีการสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน สำหรับการมอบหมายงานให้บุคลากรและทีมงานรับผิดชอบงานนั้นมีการแบ่งเป็นภารกิจตาม job description และภารกิจเฉพาะด้านจะมีการ

มอบหมายงานให้บุคลากรและทีมงานได้รับผิดชอบงานร่วมกัน เช่น งานรับเสด็จ งานรัฐพิธี เป็นต้น

การเปิดโอกาสให้สมาชิกภายในทีม แสดงความคิดเห็นได้อย่างตรงไปตรงมา หรือการวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ยังมีน้อย สำหรับการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในทีม จะประสบปัญหาในกรณีคนรุ่นเก่า และรุ่นใหม่ ส่วนใหญ่คนรุ่นใหม่สามารถแสดงความคิดเห็น และวิพากษ์การทำงานได้อย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับคุณลักษณะเฉพาะบุคคลมีการช่วยเหลือเกื้อกูล สนับสนุนการทำงานและประสานงานในกลุ่มเดียวกัน แต่ระหว่างกลุ่มจะมีการช่วยเหลือกันน้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับยุคสมัย ผู้นำ และทัศนคติของบุคคล

ด้านการจัดการความรู้ (Knowledge management) สำนักงานจังหวัดมีการแสวงหาความรู้ที่หลากหลายทั้งจากภายในและภายนอกหน่วยงาน เช่น การสนทนา สัมมนา ประชุม และศึกษาดูงาน แต่ยังขาดระบบการเก็บข้อมูลองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการจัดทำเหมืองข้อมูล และไม่มีการสร้างองค์ความรู้ที่บุคลากรสามารถนำไปต่อยอดเป็นนวัตกรรม หรือแนวทางการทำงานใหม่ๆ ให้กับองค์กรได้ ส่วนใหญ่จะมีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากบุคคลสู่บุคคล ซึ่งมีรูปแบบที่ไม่แน่นอน และมีการเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านเว็บไซต์ของแต่ละจังหวัด

ด้านเทคโนโลยี (Technology application) สำนักงานจังหวัดมีระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต มาใช้ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การปฏิบัติงานได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม เช่น การสื่อสารผ่านกลุ่มไลน์ ทำให้สามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา แต่ยังไม่มีการสร้างระบบฐานความรู้เพื่อจัดเก็บ บริหาร

จัดการที่ดี ส่วนใหญ่ใช้วิธีการถ่ายทอดโดยบุคคล และเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของจังหวัด มีการพัฒนา ปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่เสมอ ทั้งนี้ สำนักงานจังหวัดควรมีการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้านดิจิทัลด้วยตนเอง ควรมีระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาหน่วยงานด้านดิจิทัล การสนับสนุนงบประมาณ เป็นต้น

ตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้

จากคุณลักษณะหรือปัจจัยการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 13 ประการจากตอนที่ 1 และผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักใน

ตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์กรที่ประสบความสำเร็จด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ เช่น บริษัท เครือซีเมนต์ไทย (SCG) หรือบริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) เป็นต้น นำมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ มาร์ควาตท์ (Marquardt, 1996) ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพลวัตการเรียนรู้ ด้านองค์กร ด้านการเสริมอำนาจบุคคล ด้านการจัดการความรู้ และด้านเทคโนโลยี ในตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) ปัจจัยหรือคุณลักษณะการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ 2) แนวทางการขับเคลื่อนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งแสดงได้ตามตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 เปรียบเทียบปัจจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผลการสังเคราะห์ด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และแนวคิดของมาร์ควาตท์ (Marquardt, 1996)

แนวคิดของมาร์ควาตท์ (Marquardt, 1996)	ปัจจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์	ผลการสังเคราะห์ด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสาร
1. พลวัตการเรียนรู้ (Learning Dynamic)	กระบวนการเรียนรู้ทัศนคติของบุคคลช่วงอายุ	กระบวนการเรียนรู้
2. การปรับเปลี่ยนองค์กร (Organization Transformation)	นโยบายที่ชัดเจน บรรยากาศการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร การบริหารจัดการ	โครงสร้างองค์กร บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ วัฒนธรรมองค์กร การบริหารจัดการ
3. การเสริมสร้างพลังอำนาจบุคคล (People Empowerment)	ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม อำนาจหน้าที่ (Authority) ระบบความดีความชอบ	ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม การเพิ่มพลังอำนาจและความรับผิดชอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน การจูงใจและการให้รางวัล
4. การจัดการความรู้ (Knowledge Management)	การจัดการความรู้	การจัดการความรู้
5. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี (Technology Application)	ความพร้อมของเทคโนโลยีสารสนเทศ	เทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร

จากตาราง 1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยหรือคุณลักษณะการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ได้จากการการสัมภาษณ์ และจากการสังเคราะห์ในขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรมมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมาร์ควาต์ (Marquardt, 1996) เพื่อจำแนกปัจจัยหรือคุณลักษณะตามแนวคิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมาร์ควาต์ (Marquardt, 1996) เพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ให้เกิดขึ้นจริง สรุปคุณลักษณะหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ได้ 18 ประการ คือ 1) กระบวนการเรียนรู้ 2) ทักษะของบุคคล 3) ความแตกต่างของช่วงอายุ 4) โครงสร้างองค์กร 5) นโยบายที่ชัดเจน 6) บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 7) วัฒนธรรมองค์กร 8) การบริหารจัดการ

9) ภาวะผู้นำ 10) การทำงานเป็นทีม 11) การเพิ่มพลังอำนาจและความรับผิดชอบ 12) อำนาจหน้าที่ (Authority) 13) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 14) การจูงใจและการให้รางวัล 15) ระบบความดีความชอบ 16) การจัดการความรู้ 17) ความพร้อมของเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 18) การติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีปัจจัยหรือคุณลักษณะที่เพิ่มเติมจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากกระบวนการทบทวนวรรณกรรม 5 ปัจจัย ได้แก่ ทักษะคน ช่วงอายุ นโยบายที่ชัดเจน อำนาจหน้าที่ และระบบความดีความชอบ อีกทั้งยังพบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำ และทักษะคนของบุคคล โดยมีความเห็นว่า ผู้นำและทักษะคนของบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

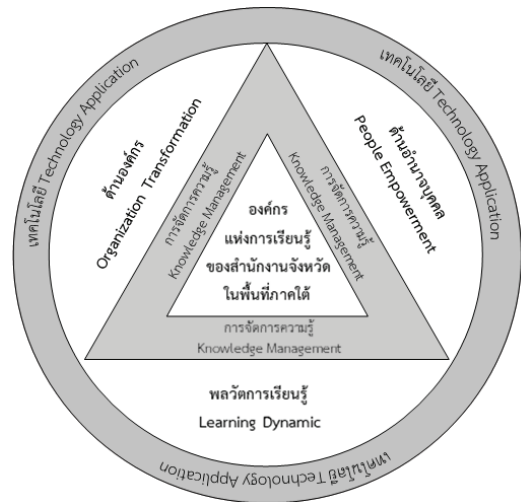
ตาราง 2 แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ตามแนวความคิดของมาร์ควาต์ (Marquardt, 1996)

แนวความคิดของมาร์ควาต์ (Marquardt, 1996)	แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้
1. พลวัตการเรียนรู้ (Learning dynamic)	1. สร้างความเข้าใจ กำหนดเป้าหมายและสร้างกระบวนการการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน 2. พัฒนารูปแบบวิธีคิดให้เกิดเจตคติ ทักษะคน และกระบวนการที่ถูกต้อง 3. สร้างกระบวนการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ
2. การปรับเปลี่ยนองค์กร (Organization transformation)	1. สร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมการเรียนรู้โดยสมาชิกขององค์กรไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารและบุคลากรต้องคิดทบทวน และวิเคราะห์ระบบการทำงานในปัจจุบัน 2. ผู้นำทุกระดับมอบนโยบายด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม
3. การเสริมสร้างพลังอำนาจบุคคล (People empowerment)	1. ผู้นำทุกระดับร่วมขับเคลื่อนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2. มอบหมายกลุ่มงานหลักขับเคลื่อนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
4. การจัดการความรู้ (Knowledge management)	1. คัดเลือกองค์ความรู้ 2. จัดกลุ่มองค์ความรู้ของแต่ละกลุ่มงาน 3. แลกเปลี่ยนข้อมูล 4. การจัดเก็บความรู้ 5. การถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้ 6. การประยุกต์และใช้ประโยชน์ 7. การวิเคราะห์และจัดทำเหมืองความรู้

ตาราง 2 แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ตามแนวความคิดของมาร์ควาตท์ (Marquardt, 1996)

แนวความคิดของมาร์ควาตท์ (Marquardt, 1996)	แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้
5. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี (Technology application)	1. มีระบบเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้การปฏิบัติงาน ได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม 2. พัฒนาระบบฐานข้อมูลสนับสนุนการจัดการความรู้ 3. พัฒนา ปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่เสมอ

จากตาราง 2 ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ได้จากการสัมภาษณ์วิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมาร์ควาตท์ (Marquardt, 1996) ในแต่ละด้าน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในแต่ละด้าน จากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบในการขับเคลื่อนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้เพื่อใช้เป็นต้นแบบของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย 14 จังหวัด โดยวิเคราะห์ร่วมกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 (PMQA 4.0) ซึ่งประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาใน 7 หมวด ดังนี้ หมวดที่ 1 การนำองค์กร หมวดที่ 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ หมวดที่ 3 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย หมวดที่ 4 การวัดวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ หมวดที่ 5 การมุ่งเน้นบุคลากร หมวดที่ 6 การมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ และหมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินการ โดยมุ่งเน้นการเป็นระบบราชการ 4.0 ในมิติที่ 3 การเพิ่มขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับ PMQA ในหมวดที่ 2 หมวดที่ 4 หมวดที่ 5 และหมวดที่ 6 แสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ตามแนวความคิดของมาร์ควาตท์ (Marquardt, 1996) จะประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ คือ พลวัตการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนองค์กร และการเสริมอำนาจบุคคล และมี 2 องค์ประกอบที่เป็นองค์ประกอบสนับสนุน คือ การจัดการความรู้ และเทคโนโลยี โดยองค์กรจะก้าวสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น จำเป็นต้องปรับโครงสร้างขององค์กรควบคู่กับการมอบอำนาจให้บุคลากรตามหน้าที่ เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของบุคลากร และองค์กรจำเป็น

ต้องทำให้เกิดเป็นพลวัตอย่างต่อเนื่อง โดยมีระบบเทคโนโลยีเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวก ทั้งด้านการสื่อสารภายในองค์กร การจัดการความรู้ขององค์กร อีกทั้งมีระบบการจัดการความรู้เพื่อสร้าง จัดเก็บ ถ่ายทอดองค์ความรู้ ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐที่พัฒนาสู่ระบบราชการ 4.0 ในมิติที่ 3 การเพิ่มขีดสมรรถนะสูงและทันสมัยที่กำหนดให้หมวดที่ 4 การวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ เป็นองค์ประกอบสนับสนุนเปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลางในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน หรือการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นการนำระบบข้อมูล และเทคโนโลยีสารสนเทศ สนับสนุนการทำงาน หรือสร้างนวัตกรรมใหม่ หรือการใช้องค์ความรู้ขององค์กรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบสนับสนุน 2 องค์ประกอบ คือ การจัดการความรู้และเทคโนโลยี สำหรับองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ พลวัตการเรียนรู้ และการเสริมอำนาจบุคคลจะสอดคล้องกับหมวดที่ 5 การมุ่งเน้นบุคลากร การปรับเปลี่ยนองค์กร จะสอดคล้องกับหมวดที่ 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบนี้จะเป็นองค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาองค์กรภาครัฐ

อภิปรายผลการวิจัย

คุณลักษณะหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ที่ค้นพบใหม่จากการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 5 ปัจจัย ดังนี้ 1) ทักษะคิดของบุคคล 2) ความแตกต่างของช่วงอายุ 3) อำนาจหน้าที่ (Authority) 4) นโยบายที่ชัดเจน และ 5) ระบบความดีความชอบ ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

นโยบายที่ชัดเจน โดยผู้นำจะต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจนขององค์กรในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เช่น การกำหนดวิสัยทัศน์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัด และผู้นำจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) ในการขับเคลื่อนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ร่วมขับเคลื่อนองค์กรเพื่อก้าวสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งผู้นำจะต้องกำหนดให้เรื่องการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นตัวชี้วัดรายบุคคล ซึ่งองค์กรที่ประสบความสำเร็จ เช่น บริษัทเครือซีเมนต์ไทย (SCG) มีการกำหนดวิสัยทัศน์ว่าจะเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรโดยนำกระบวนการจัดการความรู้มาใช้ในการพัฒนาบุคลากรด้วยกระบวนการแบ่งปัน แลกเปลี่ยน และเรียนรู้ หรือบริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ที่กำหนดเป้าหมายขององค์กรว่าจะ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จึงกำหนดทิศทาง การดำเนินการโดยเริ่มจากการจัดโครงสร้างองค์กร ส่งเสริมการจัดการความรู้ และกำหนดให้การเรียนรู้เป็นตัวชี้วัดรายบุคคลของพนักงาน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ ปิยานุวัฒน์ (2559) ที่พบว่า ผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนองค์กรแห่งการเรียนรู้

ทัศนคติของบุคคลและช่วงอายุเป็น ปัจจัยภายในของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกันซึ่งหากกำหนดแนวทางการเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้ที่ชัดเจนจะเป็นแนวปฏิบัติที่เป็น บรรทัดฐานให้ทุกคนในองค์กรดำเนินการได้ สำหรับการปรับทัศนคติของบุคคล เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ปรับวิธีคิดของบุคคล ในองค์กรให้มีทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นเงื่อนไข สำคัญในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือรูปแบบความคิด ของบุคลากร สำนักงานจังหวัดจึงควรส่งเสริม

ให้เกิดการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ ด้วยการรวมกลุ่มบุคลากรที่มีความสนใจเรื่องเดียวกัน ศึกษาหรือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อแสวงหาความรู้ ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับกลุ่มอื่นๆ ต่อไป สำหรับปัจจัยทัศนคติและช่วงอายุเป็นปัจจัยที่สอดคล้องกับวินัย 5 ประการตามแนวความคิดของปีเตอร์ เอ็มเซ็นเจอร์ ที่ให้บุคลากรในองค์กรมีแบบแผนความคิด ที่สามารถพัฒนา รูปแบบวิธีคิดเพื่อให้เกิดทัศนคติ และกระบวนการทัศนคติที่ดีในด้านต่างๆ ซึ่งมาร์ควาท์ (Marquardt, 1996) ให้ความสำคัญเช่นเดียวกัน โดยจำแนกความสัมพันธ์เป็นประเด็นย่อย ได้แก่ พลวัตการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนองค์กร และการเสริมพลังอำนาจของบุคคล ซึ่งทั้ง 3 ระบบย่อยจำเป็นต้องบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด นอกจากนี้อุดมการณ์ของบริษัท เครือซีเมนต์ไทย (SCG) คือ การเชื่อมั่นในคุณค่าของคน จึงมุ่งเน้นการบริหารทรัพยากรบุคคลโดยต้องมีคุณสมบัติ เก่งและดี ซึ่งจะต้องพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ ส่งเสริมการมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน และเพื่อร่วมงาน มีระบบติดตามและพัฒนาสมรรถนะของพนักงาน เพื่อมุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำหรับปัจจัยความแตกต่างด้านช่วงอายุ สำนักงานจังหวัดจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศ “อยู่กับเด็กได้แนวคิดใหม่ อยู่กับผู้สูงวัยได้ประสบการณ์” โดยสร้างบรรยากาศในองค์กรให้เกิดการเรียนรู้แนวคิดใหม่ๆ จากคนรุ่นใหม่และเรียนรู้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าจากคนรุ่นเก่า ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการ “พี่สอนน้อง” หรือระบบ “พี่เลี้ยง” จากองค์กรที่ประสบความสำเร็จ อย่างเช่น บริษัทเครือซีเมนต์ไทย (SCG) ที่กำหนดสัดส่วนการเรียนรู้แบบ 70:20:10 โดย 20 จะเป็นการเรียนรู้หรือพัฒนาบุคลากรผ่านการให้คำแนะนำจากพี่เลี้ยง หรือผู้เชี่ยวชาญในองค์กร

หรือบริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีเทคนิคในการสอนงาน 5 ประการ ได้แก่ เรียนรู้เป็นกลุ่ม เรียนรู้จากประสบการณ์ ระบบพี่สอนน้อง ระบบ Coaching และจัดทำแฟ้มพัฒนางาน เป็นต้น

อำนาจหน้าที่ (Authority) เป็นปัจจัยที่ มาร์ควาท์ (Marquardt, 1996) ให้ความสำคัญ โดยกล่าวว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีการปฏิรูปองค์กรเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินการ โดยองค์กรจะต้องกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน แต่ในส่วนของสำนักงานจังหวัดจะเปลี่ยนแปลงได้ยากเนื่องจากมีการกำหนดจากหน่วยงานส่วนกลางที่มีระเบียบข้อกฎหมายกำหนด ซึ่งการปรับเปลี่ยนอย่างเหมาะสมชัดเจนจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายจากหน่วยงานที่มีอำนาจอย่างแท้จริง แม้กระนั้นก็ตามสำนักงานจังหวัดสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องรอการสั่งการจากหน่วยงานส่วนกลาง เนื่องจากการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายของรัฐบาล ซึ่งหน่วยงานสามารถดำเนินการได้ทันที โดยมีระบบการจูงใจและการให้รางวัล หรือระบบความดีความชอบเป็นปัจจัยสนับสนุน

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยหลักที่สำนักงานจังหวัดควรให้ความสำคัญในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) นโยบายที่ชัดเจน 2) ภาวะผู้นำ 3) ทัศนคติของบุคคล 4) การจูงใจและการให้รางวัล และ 5) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งอภิปรายผลได้โดยเริ่มต้นจากผู้นำควรเป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) ในการขับเคลื่อนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กำหนดนโยบายที่ชัดเจน โดยกำหนดให้เรื่องการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นตัวชี้วัดรายบุคคล หรือเป็นตัวชี้วัดรายบุคคลของตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานจังหวัดซึ่งบุคลากรในหน่วยงานจำเป็น

ต้องร่วมกันขับเคลื่อนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ สำหรับกระบวนการขับเคลื่อนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ บุคลากรจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ บุคลากรจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และปรับวิถีชีวิตของบุคคลในองค์กรให้มีทิศทางเดียวกัน และมุ่งให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นส่วนสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นการสร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว และสนับสนุนระบบการจัดเก็บความรู้ที่มีประสิทธิภาพ และเมื่อเกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ควรตอบแทนผลการขับเคลื่อนการทำงานด้วยการให้รางวัลเป็นทีม และการลดการให้รางวัลเฉพาะบุคคล รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยลดภาระงานที่มีปริมาณมาก ลดระยะเวลาการทำงาน และสามารถจัดสรรคนให้เหมาะสมกับงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งองค์กรที่ประสบความสำเร็จไม่ว่าจะเป็นบริษัท เครือซีเมนต์ไทย (SCG) บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) หรือบริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ต่างให้ความสำคัญกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบตั้งแต่กระบวนการคัดเลือก พัฒนาส่งเสริม ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานโดยมีผู้นำเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก หรือเป็น Role Model ให้กับพนักงาน ทั้งนี้จะต้องมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวก และมีระบบการจัดการความรู้เป็นขุมทรัพย์ขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ภาครัฐจะต้องกำหนดนโยบายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานในระดับภูมิภาคดำเนินการให้เห็นผลการปฏิบัติ

2. การพัฒนาสำนักงานจังหวัดสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ หัวหน้าสำนักงานจังหวัดและบุคลากรควรให้ความสำคัญ และเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยลดภาระงานที่มีปริมาณมาก ลดระยะเวลาการทำงาน และสามารถจัดสรรคนให้เหมาะสมกับงานมากยิ่งขึ้น

3. สำนักงานจังหวัดเป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาคที่เปรียบเสมือน Back Office ของผู้ว่าราชการจังหวัดจึงควรริเริ่มการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเป็นต้นแบบให้กับส่วนราชการอื่นในจังหวัด โดยจะต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจน กำหนดกลุ่มงานหลักที่จะรับผิดชอบในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน กำหนดให้มีการจัดการความรู้ในแต่ละกลุ่ม รวมทั้งผลักดันให้การจัดการความรู้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน

4. การขับเคลื่อนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัดควรมีรูปแบบอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การจัดกีฬาสมานฉันท์ มุมกาแฟยามเช้า เป็นต้น รวมทั้งการสร้างและส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรแบบครอบครัวเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลระหว่างการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัด

2. ศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารในระดับผู้ว่าราชการจังหวัด และรองผู้ว่าราชการจังหวัดต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ปิยานุวัฒน์กุล. (2559). *การยกระดับสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ขององค์กรกีฬาแห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.

Marquardt, M. & Reynolds, A. (1994). *The global learning organization*. IRWIN.

การพัฒนากระบวนการทำวิจัยของนักศึกษาครูฟิสิกส์ในรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติของนักศึกษาครูฟิสิกส์

The Development of Research Process for Pre-service Physics Teachers in Science Classroom Action Research Course using Learning by Doing

ดวงจันทร์ แก้วกวางพาน^{1*}, ชิสัพพัทธ์ ชูทอง^{2*}

Duangjan kaewkongpan^{1*}, Chisapath hoothong^{2*}

Received: 5 September 2021

Revised: 16 November 2021

Accepted: 8 December 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรู้ความเข้าใจและความสามารถเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ 2) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาครูฟิสิกส์ ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ 2) แบบประเมินความรู้ความเข้าใจการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูฟิสิกส์ 3) แบบประเมินความรู้ความสามารถเกี่ยวกับกระบวนการการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับกระบวนการการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ 5) แบบสังเกตกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ และ 6) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจการทำวิจัยในชั้นเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 อยู่ในระดับมาก และความสามารถเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 อยู่ในระดับมาก 2) มีความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 อยู่ในระดับมาก อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การวิจัยในชั้นเรียน, นักศึกษาครู, การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ

¹ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

² คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹ Program in General Science, Faculty of Science Lampang Rajabhat University

² Faculty of Science Lampang Rajabhat University

* duangjan.kkp@hotmail.com1, cc_chisapath@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the knowledge, understanding and competency in classroom research of preservice physics teachers who had received hands-on instructional activities, and 2) study the satisfaction of hands-on instructional activities in classroom research.

The target group were 20 preservice physics teachers, who were 3rd year students and enrolled in a science research course, second semester, academic year 2019. The research tools consisted of. 1) study plan of hands-on instructional activities in science classroom research, 2) evaluation form enquiring about knowledge and understanding of science classroom research, 3) understanding and competency evaluation form of science classroom research, 4) satisfaction form on process in science classroom research, 5) observation form on process in science classroom research, and 6) semi-structured interview form for science classroom research. Quantitative data were analyzed by using mean, and standard deviation and qualitative data was using content analysis.

The results of the research were as follows. 1) physics preservice teachers who received hands-on learning activities had a better understanding in classroom research, the mean was 4.23 which is a high level. The competency about conducting science classroom research by using 5-step processes, the mean was 4.22 which is a high level, 2) the satisfaction of hands-on instructional activities in science classroom research, the mean was 4.30 which is a high level.

Keywords: Classroom action research, pre-service teacher, learning by doing

บทนำ

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาวิธีการเรียนการสอน การจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียน พัฒนาพฤติกรรมและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ดังนั้นครูต้องมีความสามารถด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะผลถึงคุณภาพผู้เรียน (นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์, 2557) โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูวิทยาศาสตร์เพราะการวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์

ได้เป็นอย่างดี การทำวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นผู้สอนต้องฝึกทักษะการตั้งคำถามงานวิจัยที่เหมาะสมและวางแผนการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบคู่ขนานไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (จุมพต พุ่มศรีภานนท์, 2555) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนนับเป็นมิติใหม่ของการพัฒนาวิชาชีพครูที่ส่งเสริมที่ให้ครูมีความรู้และทักษะการวิจัยเพื่อใช้พัฒนาการสอนของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง (จิระวรรณ เกษสิงห์, 2562) เมื่อครูทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ครูจะมีบทบาทเพิ่มขึ้นจากเดิมที่มีหน้าที่เป็นเพียงผู้สอนแต่ในบทบาทใหม่ครูจะกลายเป็นผู้เรียนไปด้วย เมื่อผู้เรียนเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้สอนเป็นผู้แบ่งปันความรู้ (วรรณดี สุทธินรากร, 2563)

หากนักศึกษาได้รับการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ แนวทางการแก้ไขและการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนจะทำให้มีความสามารถจัดการชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (พงศ์เทพ จิระโร, 2556) ครูหรือนักศึกษาวิชาชีพครูจึงควรได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้เรื่องการวิจัยและนำความรู้ไปใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียน มุ่งแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นขั้นตอนของการทดลองใช้วิธีใหม่ๆ ด้านการสอนที่คิดค้นขึ้นเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและมีสัมฤทธิ์ผล (สุวิมล ว่องวานิช, 2557 ; อพันธ์วี พูลพุกษา, 2561) ตลอดจนพัฒนาผลงานวิชาการที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษา (สกล แก้วศิริ, 2559)

การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (learning by doing) เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นทักษะปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับความสนใจ ความสามารถ ตลอดจนประสบการณ์เดิมของผู้เรียน รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed) มีอิสระทางความคิดและการแสดงออกเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ๆ เพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ และมีทักษะการถ่ายโยงความรู้ (Transferable Skills) (Evannd& Abbott, 1998 ; ฌนัท ชาติทอง, 2554) สอดคล้องกับวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ญัฐพงษ์ ฉายแสงประทีป (2559)

นวลจันทร์ พะทาศ์ (2559) ประจวบ แผลมหลัก (2560) ปิยนุช มาลีหวล และเดชา ศุภพิทยาภรณ์ (2560) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้กับผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และมีความจำระยะยาว ดังเช่นงานวิจัยที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น สุภาพรพรไตร และ ชนันธร อุดมศิลป์ (2561) ; สภาพรพรไตร (2559)

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความคงทนในการเรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ที่ดี อีกทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในที่ผ่านมาผู้สอนได้สอนในรายวิชาการวิจัยในวิทยาศาสตร์ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีแต่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้ ดังนั้นผู้สอนจึงอยากส่งเสริมและพัฒนากระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยให้นักศึกษาได้ปฏิบัติจริง มีการเรียนควบคู่ทฤษฎีและปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการวิจัย 5 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนได้มีการทดลองใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวในภาคเรียนต่อไป ทำให้เห็นพัฒนาการเรียนรู้การทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครุวิทยาสาสตร์ นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียนในการฝึกประสบการณ์สถานศึกษาได้ สามารถวิเคราะห์ปัญหาในการเรียนการสอน รวมไปถึงการหาแนวทาง เครื่องมือ นวัตกรรมเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบลงมือปฏิบัติในรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์

Kemmis & Mc Taggart (1988) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยเริ่มต้นที่ขั้นตอนการวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนกลับ (Reflecting) เป็นการวิจัยที่จำเป็นต้องอาศัยผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการสะท้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนา ปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น และ Stringer (1999) ได้แบ่งกระบวนการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การวินิจฉัยวิเคราะห์ (มอง) 2) การคิดวิเคราะห์ (คิด) และ 3) การปฏิบัติการ (ปฏิบัติ) สำหรับการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบลงมือปฏิบัติในรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนในการดำเนินงาน Classroom Action Research: CAR 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน ขั้นที่ 2. กำหนดวิธีการแก้ปัญหาและพัฒนานวัตกรรม เครื่องมือสำหรับการแก้ปัญหาการเรียนการสอน ขั้นที่ 3. สร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลที่เกิดจากการใช้วิธีการแก้ปัญหา ขั้นที่ 4. นำนวัตกรรมที่พัฒนาไปใช้จริงในสถานศึกษา และขั้นที่ 5. การสรุปผล

การทำวิจัยของนักศึกษาครูฟิสิกส์ในรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ความสามารถ
- ความพึงพอใจกระบวนการการทำวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนากระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฟิสิกส์โดยการลงมือปฏิบัติในรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน มีทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียน นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ทำโครงการวิจัยในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพของนักศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจและความสามารถเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบแผนการดำเนินการวิจัย (research design) รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน (mixed method research) แบบแผนแบบรองรับภายใน (embedded design) ที่ใช้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) และข้อมูล เชิงคุณภาพ (qualitative data) ร่วมกัน มีการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นรอง

กลุ่มเป้าหมาย

นักศึกษาสาขาวิชาฟิสิกส์ชั้นปีที่ 3 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง จำนวน 20 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง โดยเป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 และผ่านการเรียนรายวิชาความเป็นครู การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน

เครื่องมือการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์
2. แบบประเมินความรู้ความเข้าใจการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูฝึกฟิสิกส์
3. แบบประเมินความสามารถเกี่ยวกับกระบวนการการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์
4. แบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามความพึงพอใจหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ มีทั้งหมด 10 รายการ ดังตาราง 4
5. แบบสังเกตกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์
6. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บและรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ แบบวัดความรู้ความสามารถกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์และแบบสอบถามความพึงพอใจกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ โดย

แต่ละเครื่องมือมีขั้นตอนในการสร้างและการหาคุณภาพ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสอนแบบลงมือปฏิบัติ พร้อมทั้งการนำปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนการทำวิจัยในชั้นเรียนมาออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ในการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.2 ออกแบบแผนจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ จำนวน 15 แผนๆ 3 ชั่วโมง จำนวน 15 สัปดาห์ เป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติเพื่อให้ศึกษามีลงมือปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน ขั้นที่ 2. กำหนดวิธีการแก้ปัญหาและพัฒนานวัตกรรมเครื่องมือสำหรับการแก้ปัญหาการเรียนการสอน ขั้นที่ 3. สร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลที่เกิดจากการใช้วิธีการแก้ปัญหา ขั้นที่ 4. นำนวัตกรรมที่พัฒนาไปใช้จริงในสถานศึกษา และขั้นที่ 5. การสรุปผล เป็นกระบวนการในการปฏิบัติการทำวิจัยในชั้นเรียนผ่านการลงมือปฏิบัติจริง การนำทฤษฎีต่างๆ ในชั้นเรียนสู่การลงมือปฏิบัติจริง

1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ด้านการจัดการเรียนรู้ฟิสิกส์ ด้านการสอนเคมี และด้านจิตวิทยาและการแนะแนวพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและหาค่าความสอดคล้อง ระหว่างเนื้อหาแผนการจัดการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ช่วงเท่ากับ 00.60–1.00 และนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

ตาราง 1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติในรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ โดยใช้กระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน 5 ขั้นตอน

ขั้นตอน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ
1. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน (สัปดาห์ที่ 1-2)	นักศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน โดยนำปัญหาที่ได้จากการสัมภาษณ์รุ่นพี่ที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูประจำการ รุ่นน้องในโรงเรียนที่ตนเองสำเร็จการศึกษา หรือจากประสบการณ์ตรงของนักศึกษาที่พบเจอในการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
2. กำหนดวิธีการแก้ปัญหาและพัฒนานวัตกรรม เครื่องมือสำหรับการแก้ปัญหาการเรียนการสอน (สัปดาห์ที่ 3-5)	นำปัญหาที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาออกแบบเครื่องมือหรือนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา นักศึกษาสืบค้นข้อมูลเพื่อหาความรู้และสอบถามครูผู้สอน อาจารย์หรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถในนวัตกรรมนั้นๆ จากนั้นช่วยกันออกแบบเครื่องมือ หรือนวัตกรรมในกลุ่มของตนเอง โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ
3. สร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลที่เกิดจากการใช้วิธีการแก้ปัญหา (สัปดาห์ที่ 6-8)	นักศึกษาออกแบบและสร้างเครื่องมือหรือนวัตกรรมของกลุ่มตัวเอง โดยนำความรู้รายวิชาอื่นมาบูรณาการซึ่งเป็นรายวิชาที่นักศึกษาได้เรียนมาก่อน เช่น รายวิชาการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อฝึกการหาคุณภาพเครื่องมือต่างๆ จากนั้นนำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
4. นำนวัตกรรมที่พัฒนาไปใช้จริงในสถานศึกษา (สัปดาห์ที่ 9-12)	นำเครื่องมือหรือนวัตกรรมที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในขั้นตอนที่ 3 (สัปดาห์ที่ 6-8) ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายที่วางแผนไว้ในขั้นตอนที่ 2
5. การสรุปผล (สัปดาห์ที่ 13-15)	นักศึกษานำข้อมูลที่ได้จากเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 4 (สัปดาห์ที่ 9-12) มาวิเคราะห์ข้อมูลแล้วเขียนรายงานผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้เรียนรู้จากทฤษฎีสู่การลงมือปฏิบัติจริง

จากตาราง 1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติในรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ โดยใช้กระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน 5 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้มีการวางแผนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละสัปดาห์ เพื่อให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติในการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นการนำทฤษฎีและการลงมือปฏิบัติเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนและนักศึกษาสามารถเชื่อมโยงความรู้ผ่านการลงมือทำ ในการเรียนการสอนแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงานผู้วิจัยและนักศึกษามีการสะท้อนคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานร่วมกัน การปรับปรุงแก้ไขงานต่างๆ ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

2. แบบประเมินความสามารถเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน การหาคุณภาพ

เครื่องมือ

2.2 สร้างแบบประเมินความสามารถเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ เป็นแบบประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ มีทั้งหมด 8 รายการ และมีคำถามแบบปลายเปิดโดยนำปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนความรู้ความสามารถและความเข้าใจกระบวนการทำวิจัยของนักศึกษาในปีที่ผ่านมา มาเป็นข้อมูลในการออกแบบและสร้างแบบวัดความรู้ความสามารถ

2.3 นำแบบวัดความรู้ความสามารถที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย ด้านการสอนฟิสิกส์ ด้านการสอนเคมี ด้านจิตวิทยาและการแนะแนว พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ที่มีช่วงคะแนนเท่ากับ 0.60–1.00

2.4 เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมิน ความรู้ความสามารถกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ โดยดัดเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2552) ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง มีความสามารถในระดับมากที่สุดคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง มีความสามารถอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง มีความสามารถอยู่ในระดับปานกลางคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง มีความสามารถอยู่ในระดับน้อยคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง มีความสามารถอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. แบบสอบถามความพึงพอใจกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถามความพึงพอใจ

3.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1) แปลความหมายระดับความพึงพอใจ โดยใช้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2554) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

3.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย ด้านการสอนฟิสิกส์ ด้านการสอนเคมี ด้านจิตวิทยาและการแนะแนว พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและหาค่าความสอดคล้องระหว่าง

ข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวัด (IOC) ได้ค่าเท่ากับ 0.93

3.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุง แก้ไขไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยนำไปทดลอง (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's alpha มีค่าเท่ากับ 0.91

4. แบบสังเกตกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสังเกตและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

4.2 สร้างแบบสังเกตกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ เป็นการสังเกตพฤติกรรมการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษา การมีส่วนร่วมต่างๆ ในการดำเนินงาน การถามตอบเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ที่สงสัยเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนความละเอียดรอบคอบของการทำงาน การตรวจเอกสารต่างๆ ความเรียบร้อยของงานที่ได้รับมอบหมาย

4.3 นำแบบสังเกตกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ 3 ท่าน ประกอบด้วย ด้านการสอนฟิสิกส์ ด้านการสอนเคมี ด้านจิตวิทยาและการแนะแนว ได้ค่าเท่ากับ 0.94

5. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

5.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

5.2 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน

วิทยาศาสตร์ เป็นลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษา ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ระหว่างทำวิจัย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์

5.3 นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย ด้านการสอนฟิสิกส์ ด้านการสอนเคมี ด้านจิตวิทยาและการแนะแนว พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและหาค่าความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ได้ค่าเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 มีขั้นตอน ดังนี้

1. ชี้แจงรายละเอียดกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละสัปดาห์ให้นักศึกษาให้รับทราบ

2. นำแบบประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ มีทั้งหมด 8 รายการ และคำถามแบบปลายเปิดให้นักศึกษาทำก่อนการลงมือปฏิบัติกิจกรรม จากนั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนกิจกรรมฯ ผู้สอนสังเกตกระบวนการทำวิจัยของนักศึกษาระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมเป็นระยะ

3. นำแบบประเมินความสามารถกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ

4. นำแบบสอบถามความพึงพอใจกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ สอบถามนักศึกษาหลังจากการได้รับกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ

5. เก็บและรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ

ความเข้าใจการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ วิเคราะห์และสรุปผล และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับนักศึกษาลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์

6. นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนการสอน สอบถามนักศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยวิธีพรรณนา (Description) (วรรณดี สุทธิรักษา, 2561) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่วิเคราะห์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีรายละเอียดดังนี้ (ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, 2554) 1) การเตรียมข้อมูล 2) การแตกข้อมูล 3) การให้รหัสข้อมูล 4) การจัดหมวดหมู่ข้อมูล และ 5) การหาประเด็นหลักของข้อมูล มีการหาความน่าเชื่อถือได้จากความน่าเชื่อถือได้ของการให้รหัสหรือความลงรอยกันในการให้รหัส โดยมีสมการคือ ค่าความน่าเชื่อถือของการให้รหัส = จำนวนรหัสที่ลงรอยกัน x 100 หารด้วยจำนวนรหัสทั้งหมด และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีการตรวจสอบสามเส้าด้านแหล่งข้อมูล (Source Triangulation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล (Patton, 2001 ; Tippins, 2006)

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำแปลผลกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (กวิทธิ์ ศรีสัมฤทธิ์ และ นุจรี บุรีรัตน์, 2557)

ผลการวิจัย

1. ความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฝึกสอนที่ได้

รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ มีรายละเอียด ดังตาราง 2

ตาราง 2 ความรู้ความเข้าใจการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฝึกสอนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ

ลำดับ		μ	σ	ระดับความรู้ความสามารถ
1	วัตถุประสงค์การวิจัย	4.40	0.50	มาก
2	กลุ่มเป้าหมาย	4.20	0.00	มาก
3	ตัวแปรจัดกระทำ (วิธีการแก้ปัญหา)	4.20	0.41	มาก
4	ตัวแปรตาม (ปัญหาของผู้เรียน)	4.20	0.41	มาก
5	สมมติฐานการวิจัย (ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหลังการดำเนินการ)	4.80	0.41	มากที่สุด
6	นวัตกรรม / เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล	4.20	0.41	มากที่สุด
7	การเก็บรวบรวมข้อมูล	4.05	0.68	มาก
8	การวิเคราะห์ข้อมูล	4.00	0.00	มาก
รวม		4.23	0.81	มาก

จากตาราง 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฝึกสอนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า รายการเก็บรวบรวมข้อมูล และการ

วิเคราะห์ข้อมูล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 4.05 และ 4.00 ตามลำดับ

ความสามารถเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฝึกสอนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ มีรายละเอียด ดังตาราง 3

ตาราง 3 ความสามารถเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฝึกสอนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ

ประเด็นหลัก	รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความสามารถกระบวนการทำวิจัย
1. ชื่อเรื่อง	1.1 สอดคล้องกับปัญหาวิจัยมีความชัดเจน และสื่อความหมายตรงกับเรื่องที่ทำ อ่านแล้วสื่อถึงตัวแปรที่ต้องการศึกษาไม่กำกวม	3.55	0.51	มาก
	1.2 มีโครงร่างงานวิจัยที่แสดงถึงขั้นตอนการวางแผนการทำงาน การวิจัยที่ชัดเจน และสามารถดำเนินการได้	4.30	0.47	มาก

ตาราง 3 ความสามารถเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ (ต่อ)

ประเด็นหลัก	รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความสามารถกระบวนการทำวิจัย
2. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาของวิจัย	2.1 ความสำคัญและความจำเป็นของปัญหาชัดเจน เป็นปัญหาที่ได้จากการเรียนการสอนในห้องเรียน มีหลักฐานและการอ้างอิงที่เชื่อถือได้	4.60	0.50	มากที่สุด
	2.2 วัดจุดประสงค์มีความชัดเจน วัดได้ สอดคล้องครอบคลุมกับปัญหาที่กำหนด จำนวนวัดจุดประสงค์ไม่มากหรือน้อยเกินไป	4.10	0.64	มาก
	2.3 การกำหนดขอบเขตเนื้อหาหลักขณะประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง เวลาและตัวแปรที่ศึกษาชัดเจน	4.40	0.50	มาก
	2.4 แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัยชัดเจน	4.15	0.67	มาก
	2.5 แสดงประโยชน์ หรือคุณค่าที่ควรได้รับ			
3. การทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3.1 มีการนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นลำดับขั้นตอน ครอบคลุม สอดคล้องกับชื่อเรื่องที่ทำวิจัย	4.20	0.52	มาก
	3.2 การอ้างอิงเอกสารตรงกับบรรณานุกรม ถูกต้องตามหลักวิชาการ	4.30	0.47	มาก
4. วิธีการศึกษา / เครื่องมือในการการวิจัย	4.1 ระบุวิธีดำเนินการวิจัย ขอบเขตและขั้นตอนชัดเจน สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์การวิจัย มีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์	4.10	0.64	มาก
	4.2 เลือกใช้เครื่องมือเหมาะสมสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์การวิจัย	4.40	0.50	มาก
	4.3 เลือกใช้สถิติเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และสมมุติฐานการวิจัย	4.30	0.47	มาก
5. การวิเคราะห์ข้อมูล และผลการศึกษา	5.1 การรวบรวมข้อมูลมีความชัดเจน น่าเชื่อถือ และมีประสิทธิภาพ	4.35	0.49	มาก
	5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลถูกต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมมุติฐานการวิจัย	4.40	0.50	มาก
6. การนำเสนอผลการวิจัยของปัญหา และข้อเสนอแนะ	6.1 ผลการวิจัยสอดคล้องวัตถุประสงค์และสมมุติฐานการวิจัย	4.25	0.72	มาก
	6.2 ผลการวิจัยตอบปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามประเด็น ข้อเสนอแนะเป็นรูปธรรม สามารถนำไปใช้ได้จริง	4.00	0.32	มาก
7. เอกสารประกอบ การวิจัย และหลักฐานต่าง ๆ (บรรณานุกรม และภาคผนวก)	7.1 บรรณานุกรมครบตามที่อ้างในบทที่ 1-5	4.30	0.47	มาก
	7.2 ภาคผนวกแบบเครื่องมือ สื่อ แบบวัดที่ใช้ในการวิจัยครบถ้วน	4.05	0.22	มาก
	7.3 มีเอกสาร หลักฐานการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบครบถ้วน ถูกต้อง สอดคล้องกับที่นำเสนอในบทที่ 4 และ 5	4.15	0.36	มาก
	7.4 เล่มงานวิจัยมีเอกสารส่วนหน้า (บทคัดย่อ กิตติกรรมประกาศ คำนำ สารบัญ สารบัญภาพ สารบัญตาราง) ครบตามที่นำเสนอ และส่วนหลังหลักฐานการเก็บรวบรวมข้อมูลและประวัติผู้วิจัย	4.15	0.36	มาก
	รวม	4.22	0.49	มาก

จากตาราง 3 การศึกษาความสามารถเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ ประเมินความสามารถการทำวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research: CAR) 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน ขั้นที่ 2 กำหนดวิธีการแก้ปัญหาและพัฒนานวัตกรรม เครื่องมือสำหรับการแก้ปัญหาการเรียนการสอน ขั้นที่ 3 สร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลที่เกิดจากการใช้วิธีการแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 นำนวัตกรรมที่พัฒนาไปใช้จริงในสถานศึกษา และขั้นที่ 5 การสรุปผล พบว่า นักศึกษามี

ค่าเฉลี่ยความรู้ความสามารถโดยใช้กระบวนการทำวิจัย 5 ขั้นตอน ในภาพรวมเท่ากับ 4.22 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าประเด็นหลัก ชื่อเรื่อง ประเด็นรอง สอดคล้องกับปัญหาวิจัยมีความชัดเจน และสื่อความหมายตรงกับเรื่องที่ทำ อ่านแล้วสื่อถึงตัวแปรที่ต้องการศึกษา ไม่กำกวม มีค่าเท่ากับ 3.55 อยู่ในระดับมาก

2. ความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ

ตาราง 4 ความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ
1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน	4.40	0.50	มาก
2. การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อนำมาออกแบบนวัตกรรมสำหรับการแก้ไข้ปัญหา	4.20	0.41	มาก
3. สามารถวิเคราะห์ตัวแปรที่ต้องการศึกษาและตัวแปรตามได้	4.60	0.50	มาก
4. ตั้งคำถามงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบวิจัยในชั้นเรียนเพื่อตอบคำถามวิจัย	4.00	0.00	
5. การออกแบบและสร้างเครื่องมือที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการแก้ไข้ปัญหาในชั้นเรียน	4.20	0.41	มาก
6. สามารถนำความรู้ในรายวิชาอื่นๆ ที่เรียนมาแล้วมาประยุกต์ใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียนได้	4.40	0.50	มาก
7. เกิดความจดจำและเรียนรู้ได้ดีเนื่องจากได้ลงมือปฏิบัติ	4.40	0.50	มาก
8. สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เมื่อลงมือไปใช้จริงในสถานศึกษา	4.20	0.41	มาก
9. สามารถวิเคราะห์ผลและรายงานผลการทดลองได้	4.20	0.41	มาก
10. สามารถนำความรู้จากกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ในวิชาชีพต่อไปได้	4.40	0.50	มากที่สุด
รวม	4.30	0.92	มาก

จากตาราง 4 ความพึงพอใจกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ ที่นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ในรายวิชาการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์มีทั้งหมด 10 รายการ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สามารถวิเคราะห์ตัวแปรที่ต้องการศึกษาและตัวแปรตามได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน สามารถนำความรู้ในรายวิชาอื่นๆ ที่เรียนมาแล้วมาประยุกต์ใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียนได้ เกิดความจดจำและเรียนรู้ได้ดีเนื่องจากได้ลงมือปฏิบัติ และสามารถนำความรู้จากกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ในวิชาชีพต่อไปได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ตั้งคำถามงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบวิจัยในชั้นเรียนเพื่อตอบคำถามวิจัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

1. กระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน 2) กำหนดวิธีการแก้ปัญหาและพัฒนานวัตกรรม เครื่องมือสำหรับการแก้ปัญหาการเรียนการสอน 3) สร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลที่เกิดจากการใช้วิธีการแก้ปัญหา

4) นำนวัตกรรมที่พัฒนาไปใช้จริงในสถานศึกษา และ 5) การสรุปผล นักศึกษาที่ได้รับกิจกรรมดังกล่าวมีความรู้ความเข้าใจการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ การทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก และความสามารถเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ตามขั้นตอนดังกล่าว ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 มีความสามารถโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน อยู่ในระดับมาก

2. ความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การพัฒนากระบวนการทำวิจัยของนักศึกษาครูฟิสิกส์ในรายวิชาการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ มีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษากระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ากระบวนการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ตามขั้นตอนการทำงาน (Classroom Action Research: CAR) 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1) สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน
2) กำหนดวิธีการแก้ปัญหาและพัฒนานวัตกรรมเครื่องมือสำหรับการแก้ปัญหาการเรียนการสอน
3) สร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลที่เกิดจากการใช้วิธีการแก้ปัญหา 4) นำนวัตกรรมที่พัฒนาไปใช้จริงในสถานศึกษา และ 5) การสรุปผล สามารถพัฒนาการทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการวิจัยตามขั้นตอนการทำงาน (Classroom Action Research: CAR) 5 ขั้นตอนเน้นการมีส่วนร่วมในการเรียนและการปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดปรัชญาประสบการณ์นิยม (Experimentalism) หรือปฏิบัตินิยม (Pragmatism) “การเรียนรู้ต้องควบคู่กับประสบการณ์ ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ผ่านกิจกรรมการค้นคว้าทดลองและฝึกการแก้ไขปัญหาด้วยการปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง (วรรณดี สุทธิธารกร, 2563) นอกจากนี้การทำวิจัยในชั้นเรียนด้วยการปฏิบัติจริงทำให้เกิดความจำระยะยาวในการเรียนรู้ ดังแนวคิด “กรวยประสบการณ์ของเดล” (Dale’s Cone of Experience)” การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้และการปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถบันทึกความรู้ที่ได้รับในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ส่งผลให้การเรียนรู้ยังคงอยู่ (Edgar, 1969) รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีรูปแบบการปฏิบัติจริง และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธีรพันธ์ เขียวรัมย์, 2563 ; จิตดิรัตน์ แสงเลิศอุทัย และชัยยุทธ มณีรัตน์, 2562 ; พวงพยอม ชิดทอง และปวีณา โฆสิต, 2560) ดังงานวิจัยของเอกลักษณ์ บุญท้าว และคณะ (2557) ได้ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะด้านการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ของครู สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะด้านการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) เนื้อหา 2) กลยุทธ์ในการพัฒนา 3) สื่อในการพัฒนา และ 4) การประเมินผล และพินดา วราสุนันท์ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถทางการวัดและประเมินผลและการวิจัยในชั้นเรียนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยกระบวนการให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวก พบว่า 1. ความสามารถทางการวัดและประเมินผลและการวิจัยในชั้นเรียนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อยู่ในระดับดีมาก 2. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานตามกระบวนการให้ ข้อมูลย้อนกลับทางบวกของนิสิตฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู อยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ จีรวัฒน์ วรคุณโรจน์ และสุนทร งามรัตน์ (2561) ได้ศึกษาศึกษาแนวทางการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า แนวทางการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน มี 3 หลักการ คือ หลักการที่ 1 หลักการพัฒนาบุคลากร หลักการที่ 2 หลักการมีส่วนร่วม หลักการที่ 3 หลักการพัฒนาคุณภาพของงาน องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน มี 4 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 การเตรียมการ ชั้นที่ 2 การพัฒนา ชั้นที่ 3 การประเมินหลังการดำเนินการ ชั้นที่ 4 การสรุปและสะท้อนผลการดำเนินการ องค์ประกอบที่ 3 ประสิทธิภาพของการพัฒนาบุคลากรมี 3 ประการคือ ประการที่ 1 ผลการพัฒนาบรรลุเป้าหมาย ประการที่ 2 นักเรียนมี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และประการที่ 3 ครูมีความพึงพอใจต่อแนวทางการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในเรียน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของเพ็ญพักตร์ ช่วยพันธ์ และคณะ (2560) ได้ศึกษาผลการใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ที่มีผลต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีระดับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่มีความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เมื่อเทียบกับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนปกติ

การศึกษาค้นคว้าความสามารถการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ พบว่า นักศึกษามีความรู้ความสามารถการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติทำให้นักศึกษามีความเข้าใจกระบวนการวิจัยมากกว่าการบรรยาย ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ดีสอดคล้องกับ ฆนัท ธาตุทอง (2554) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นทักษะปฏิบัติโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และได้ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ๆ เป็นการเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้และทักษะการถ่ายโยงความรู้ของผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติ (Transferable Skills) (Evand & Abbott, 1998) สอดคล้องกับจิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย (2554) ที่ศึกษาพบว่ากระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติช่วยพัฒนาทักษะและ

การเรียนรู้ของผู้เรียน (ฉลาด จันทรสุมบัติ, 2550 ; รุ่งฟ้า กิติญาณสันต์, 2552) เช่นเดียวกับพรทิพย์ วงศ์ไพบุลย์ (2560) ที่ศึกษาพบว่าการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ทำนองเดียวกับ กิติพงษ์ ลีอนาม (2559) ที่ศึกษาพบว่าการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับปฏิบัติการวิจัยสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะกระบวนการวิจัยเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดและวางแผนอย่างเป็นระบบคล้ายกับประภัสสร วงษ์ดี (2561) ที่ศึกษาพบว่าการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติช่วยส่งเสริมความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้เรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฟิสิกส์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากระบวนการวิจัยในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฟิสิกส์ทั้ง 5 ขั้นตอนเป็นการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ที่เน้นการปฏิบัติและลดการบรรยายในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนมีความสนุกและพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังที่ทฤษฎีการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากชีวิตด้านในของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้รับข้อมูลใหม่

กับความรู้ความเข้าใจในประสบการณ์การเดิม (Duffd & Cunningham, 1996) สอดคล้องกับ ณีภูฏพงษ์ ฉายแสงประทีป (2559) ได้ศึกษา การศึกษาการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติรายวิชา TMT423 ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว ผลการศึกษา พบว่า ด้านผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้ที่วัดจากข้อสอบวัดผลผู้เรียนครั้งหนึ่ง หรือร้อยละ 55 ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด แต่ละด้านความพึงพอใจจากการเรียนแบบ ลงมือปฏิบัติ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจ ในภาพรวม และรายด้านในระดับมาก ทำนอง เดียวกับมยุรี ลีทองอิน (2557) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อรูปแบบการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญการฝึกปฏิบัติในรายวิชาการ ประเมินภาวะสุขภาพพบว่า ความพึงพอใจต่อ รูปแบบนี้ในระดับมากที่สุด ในสถานศึกษา นอกจากนี้ วิจารณ์ พานิช (2562) กล่าวไว้ว่า กระบวนการวิจัยได้สร้างแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ แก่นักเรียน แรงจูงใจเกิดขึ้นระดับภายใน (Intrinsic motivation) หรือ Self-motivation ต่อการเรียนรู้ นักเรียนกลายเป็นคนที่กำกับตนเอง ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัย ไปใช้

1.1 การนำกระบวนการทำวิจัย (Classroom Action Research:CAR) 5 ขั้นตอน ควรฝึกให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาการเรียน การสอนในชั้นเรียนจากสถานเพื่อนำปัญหาที่ ได้จากสถานการณ์จริง มาออกแบบเครื่องมือ นวัตกรรมในการแก้ไขปัญหา

1.2 ในการทำวิจัยควรนำแบบประเมิน การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา การทำวิจัยใน ชั้นเรียนมาร่วมให้นักศึกษาได้ศึกษาเพิ่มเติม เพื่อ นักศึกษาจะสามารถเชื่อมโยงกระบวนการทำวิจัย ในชั้นเรียนและนำความรู้ไปประยุกต์ในการฝึก ประสบการณ์ในสถานศึกษาได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษา ครูฝึกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบลงมือปฏิบัติ ฝึกการวิเคราะห์หัวตัวแปรต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและฝึกการเขียนรายงานวิจัย ในชั้นเรียน การนำเสนอข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้ นักศึกษาสามารถนำความรู้ในการเรียนการสอน ไปใช้ในวิชาชีพครูต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กวิทธิ์ ศรีสัมฤทธิ์ และนุจรีย์ บุรีรัตน์. (2557). ความพึงพอใจ ของผู้ใช้เว็บไซต์การจัดการองค์ความรู้ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมนังคละพระนคร*, 8(1), 164-176.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3)*. บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- กิติพงษ์ ลีอนาม. (2559). การพัฒนาผลการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการวิจัยจากการจัดการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับปฏิบัติการวิจัยของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต. *วารสารราชพฤกษ์*, 14(2), 36-45.
- ขจรศักดิ์ บั้วระพันธ์. (2557). *วิจัยเชิงคุณภาพไม่ยากอย่างที่คิด* (พิมพ์ครั้งที่ 6). บริษัท คอมมูเนตีไซน์ แอนด์ พรินท์ จำกัด.

- จุมพต พุ่มศรีภานนท์. (2555). การวิจัยในชั้นเรียน: เครื่องมือสำคัญของครูวิทยาศาสตร์. *วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้*, 3(2), 121-125.
- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2554). การเสริมสร้างทักษะการจัดการความรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติของนักศึกษาวิชาชีพครู (ระยะที่ 2). *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 34(3-4), 14-20.
- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และชัยยุทธ มณีรัตน์. (2562). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 9(2), 1-11.
- จิรวัดน์ วรณโรจน์ และสุนทร จมารัตน์. (2561). แนวทางการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*. 18(2), 111-119.
- จีระวรรณ เกษสิงห์. (2562). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์: วิถีปฏิบัติสู่การพัฒนาตนเอง*. บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- ฉลาด จันทร์สมบัติ. (2550). *การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น*. อภิชาติการพิมพ์.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2552). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 11). ไทยเนรมิตกิจจอินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.
- ชนัท ธาตุทอง. (2554). *สอนคิด: การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 2): เพชรเกษมการพิมพ์.
- ณัฐพงษ์ ฉายแสงประทีป. (2559). การศึกษาการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ในรายวิชา TMT423 ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 94(11), 94-102.
- ธีรพันธ์ เข็มรัมย์. (2563). องค์การแห่งการเรียนรู้: การเรียนรู้จากการปฏิบัติ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 3(1), 185-196.
- นวลจันทร์ พะทาโล ราชันย์ บุญธิมา และสิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2559). จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบลงมือปฏิบัติ. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 17(1), 24-34.
- นิลรัตน์ นวกิจไพฑูริย์. (2557). การพัฒนาสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่โดยใช้กระบวนการสอนแบบมีส่วนร่วม 4 P. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 6(2), 99-111.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- ประจวบ แผลมหลัก. (2560). ผลการเรียนรู้การวางแผนยุทธศาสตร์ ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงของนิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) มหาวิทยาลัยพะเยา. *วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและการศึกษา*, 18(2), 106-112.
- ประภัสสร วงษ์ดี. (2561). รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูสาขาช่างอุตสาหกรรม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(1), 109-126.

- ปิยนุช มาลีหวล และเดชา ศุภพิทยาภรณ์. (2560). ผลการสอนแบบเพียร์ที่เสริมด้วยกิจกรรมการลงมือปฏิบัติทางฟิสิกส์ต่อมโนทัศน์ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 7(3), 87-95.
- พงศ์เทพ จิระโร. (2556). ครูนักวิจัยวิจัยปฏิบัติในชั้นเรียน (Classroom Action Research): เน้นปฏิบัติจริงไม่ทิ้งนักเรียนครูทำได้ <http://reseach.edu.ac.th/pdf/Manual.pdf>
- พรทิพย์ วงศ์ไพบูลย์. (2560). การเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning). *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 8(2), 327-336.
- พวงพยอม ชิดทอง และปวีณา โฆสิตไธ. (2560). บทบาทของอาจารย์ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับบัณฑิตไทย. *พจนานุกรมวารสาร*, 13(1), 1-11.
- พินดา วราสุนันท์. (2558). การพัฒนาความสามารถทางการวัดและประเมินผลและการวิจัยในชั้นเรียนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุ่นด้วยกระบวนการให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวก. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 9(1), 75-89.
- เพ็ญพักตร์ ช่วยพันธ์ อารี สาริปา และสุพัฒน์ บุตรดี (2560). ผลการใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนที่มีผลต่อทักษะการบวนการทางวิทยาศาสตร์ และความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 17(2), 165-173.
- มยุรี ลีทองอิน. (2557). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจผู้เรียนต่อรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการฝึกปฏิบัติรายวิชาการประเมินภาวะสุขภาพ. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 32(3), 190-196.
- รุ่งฟ้า กิติญาณสุนต์. (2552). การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต: การสะท้อนจากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ. *วารสารศึกษาศาสตร์และพัฒนาสังคม*, 5(1-2), 145-166.
- วรรณดี สุทธินรากร. (2561). *การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ*. สำนักพิมพ์สยามปริทัศน์ จำกัด.
- วรรณดี สุทธินรากร. (2563). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อสร้างความหมายใหม่ในการเรียนรู้*. สำนักพิมพ์สยามปริทัศน์ จำกัด.
- วิจารณ์ พานิช. (2562). *วิจัยชั้นเรียนเปลี่ยนครู*. มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สกล แก้วศิริ. (2559). การใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกันพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุ่นในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. *วารสารพจนานุกรมวารสาร*, 12(1), 11-135.
- สภาพร พรไตร. (2559). การเรียนรู้วัฏจักรครบสิ้นในการสลายสารอาหารระดับเซลล์ ด้วยการสืบเสาะวิทยาศาสตร์: กิจกรรมการลงมือปฏิบัติ (hands-on) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. *วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้*, 7(2), 285-297.
- สภาพร พรไตร และ ชนินทร์ อุดมศิลป์. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการแบ่งเซลล์แบบไมโอซิสด้วยกิจกรรมการลงมือปฏิบัติบนฐานการสืบเสาะวิทยาศาสตร์. *วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้*, 9(2), 153-168.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2557). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research)*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อพันธ์ พูลพุทธา. (2561). รูปแบบการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 13(37), 61-74.
- เอกลักษณ์ บุญท้าว สมเจตน์ ภูศรี และศิริ ถีอาสนา. (2557). รูปแบบการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 8(4), 238-246.
- Duffy, T. & Cunningham, D. (1996). *Constructivism: Implications for design any delivery of instruction*. MacMillan.
- Edgar, D. (1969). *Audio-visual methods in teachig*. (3rd Ed): The Dryden Press Holt, Rineheart and Winston. Inc.
- Evans, L. & Abbott, I. (1998). *Teaching and learning in higher education*. Cassell.
- Kemmis, K. & Mctaggast, R. (1988). *The action research planner*. Deakin University.
- Patton, M.Q. (2001). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Sage Publications.
- Stringer, E.T. (1999). *Action research* (2nd ed). SAGE.
- Tippins, D.j. (2006). *Insights into qualitative research in science education: A workshop in partnership with university of Georgia and Kasetsart University*. Kasetsart University.

ปัญหาการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

The Problem of Determining Liability for Mental Damages Arising from Unsafe Products

ธีรศักดิ์ กองสมบัติ¹

Teerasak Kongsombut¹

Received: 30 July 2021

Revised: 21 September 2021

Accepted: 12 October 2021

บทคัดย่อ

ปัญหาที่ผู้บริโภคมักเผชิญคือความไม่สะดวกในการตรวจว่าสินค้าที่ตนได้มานั้นอาจเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต่อตนและเป็นไปได้ว่าเมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้อาจก่อให้เกิดความเสียหายอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจหรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่น ๆ ได้ และหากความเสียหายเกิดขึ้นแล้วการเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจหรือค่าเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นเงินยังมีประเด็นที่ควรต้องสนใจ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความหมาย ความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2. ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจของต่างประเทศ 3. วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจของไทย และ 4. เสนอแนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับค่าเสียหายทางจิตใจ โดยใช้กลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษเอกสารทางกฎหมาย คำพิพากษา ตำรา แสดงและอภิปรายผลในรูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่าหากเป็นความเสียหายที่สามารถคำนวณเป็นเงินได้ มักไม่เกิดปัญหาในการกำหนดค่าเสียหาย แต่การเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจหรือค่าเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นเงินมีการกำหนดค่าเสียหายที่ทำให้เกิดประเด็นที่ในทางกฎหมาย เนื่องจากในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ได้กำหนดหลักเกณฑ์ใหม่อันขัดต่อหลักการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนทางละเมิดหรือการเรียกร้องทางแพ่ง กล่าวคือ มาตรา 11 ในพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ค่าเสียหายทางจิตใจนอกจากผู้เสียหายแล้ว บุคคลผู้มีส่วนได้เสียกับผู้เสียหายโดยอาจเป็น สามี ภริยา บุพการีหรือผู้สืบสันดานของผู้เสียหายในกรณีและผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ถือว่าบุคคลเหล่านี้ได้รับความเสียหายและสามารถมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจได้อีกด้วย ซึ่งถือว่าขัดต่อหลักการเรียกร้องค่าสินไหมฯ ที่มีอยู่ ในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนทางละเมิดที่จะเห็นได้ว่าการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้เสียหายเองอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้พิจารณาถึงหลักกฎหมายดังกล่าวและเป็นที่น่าสังเกตว่าการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจให้กับผู้เสียหายเองนั้นโดยปกติแล้วเป็นเรื่องที่ชอบธรรมกับผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายทางจิตใจและสมควรอย่างยิ่ง

¹ อาจารย์ประจำ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Lecturer, Faculty of Laws Mahasarakham university

ที่จะได้รับการเยียวยา แต่การให้ค่าเสียหายทางจิตใจอันเป็นสิ่งที่เป็นามธรรมและเป็นความรู้สึกส่วนบุคคล หากกำหนดให้บุคคลอื่นสามารถเรียกร้องค่าสินไหมช้ได้นั้น เป็นการเพิ่มความรับผิดชอบให้กับผู้กระทำละเมิดจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงที่พิสูจน์ได้ยาก และเมื่อพิจารณาจากการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แม้แต่นวคำพิพากษาของศาลฎีกาต่างกำหนดการชดใช้ค่าเสียหายทางจิตใจที่เคร่งครัดอย่างมากเช่นเดียวกัน อีกทั้งโดยหลักของการเยียวยาผู้เสียหายนั้นจะต้องไม่ไปสร้างความอยุติธรรมที่เกินขอบเขตของความเสียหายที่แท้จริงให้กับผู้ที่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

คำสำคัญ: ค่าเสียหายทางจิตใจ, สินคำที่ไม่ปลอดภัย, ค่าสินไหมทดแทน

Abstract

As a consumer, examining product safety is complicated and it is likely that the consumer may use goods that can cause harm to life, body, health, hygiene, mental health or assets of themselves or even others. When damages occur, it is acceptable that the damages by obvious causes and evidence can be indicated by monetary values. However, the damages that cause damage to mental health which cannot be estimated into monetary value seems problematic in legal consideration. Therefore, this research aims 1. To investigate the definition, history, and relevant concepts, 2. Compare between Thai and foreign laws, 3. analyse existing problems regarding mental damage, and 4. suggest views on the legislation of mental damage. This qualitative research employed documentary research methods to collect data from relevant legal literature. The results are presented in descriptive analysis.

The results of the study claimed that the liability from damage arising from unsafe products act has recently legislated against rule of law in claiming compensation from the perpetrator as according to the civil law. As mentioned in the article 11 of that said act, besides the injured person, their stakeholders including of spouses, parents, or heirs can claim the compensation for mental damages in case of the death of the injured person. Theoretically, these stakeholders have been injured mentally; therefore, it is right to demand the compensation for their mental damages from the perpetrator. This article would be against the existing principle to claim compensation in a civil case. It prescribes that mental compensation is strictly specifically reserved for the injured person to claim; in this case the researcher agrees that the injured person deserves the right to be compensated and redress. Nevertheless, mental claim is conceptual and personal; therefore, allowing the stakeholders to claim for such mental compensation may cause the perpetrator to have more liability from the damages that cannot be proved particularly. Specifying compensation in a case of civil law including of the supreme court judgement demanded strict mental compensation for the injured person only. Moreover, it is important to bear in mind that the principles of compensation may not constitute injustice more than actual damage caused by the perpetrator to pay the compensation.

Keywords: Mental damages, unsafe products, compensation

บทนำ

ปัจจุบันสินค้าไม่ว่าจะผลิตในประเทศหรือนำเข้า ต่างมีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้และเทคโนโลยีในระดับที่สูงกว่าที่เป็นมาในอดีต ดังนั้นการที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้าที่ตนได้มานั้นเป็นสินค้าที่ปลอดภัยอาจกระทำไม่ได้โดยยาก และเมื่อความเสียหายเกิดขึ้นแล้วหากเป็นความเสียหายที่มีหลักฐานชัดเจนก็มักไม่ค่อยมีปัญหาในการกำหนดค่าเสียหาย แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือหากผู้เสียหายต้องการเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจ การกำหนดค่าเสียหายดังกล่าวเกิดประเด็นที่น่าสนใจในทางกฎหมายอย่างมาก เนื่องจากในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ได้กำหนดหลักเกณฑ์ใหม่อย่างหนึ่งอันขัดต่อหลักการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนทางละเมิด กล่าวคือ กำหนดให้ค่าเสียหายทางจิตใจ ที่นอกจากผู้เสียหายจะสามารถเรียกร้องได้แล้ว บุคคลผู้มีส่วนได้เสียกับผู้เสียหายโดยอาจเป็น สามี ภริยา บุพการีหรือผู้สืบสันดานของผู้เสียหาย ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายและบุคคลเหล่านี้ได้รับความเสียหายต่อจิตใจสามารถมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจได้อีกด้วย ซึ่งถือว่าขัดต่อหลักการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนทางละเมิดอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงหลักกฎหมายดังกล่าวและเป็นที่น่าสังเกตว่าการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจให้กับผู้เสียหายเองนั้นโดยปกติแล้วเป็นเรื่องที่ชอบธรรมกับผู้เสียหายที่ได้รับการเยียวยา แต่การให้ค่าเสียหายทางจิตใจอันเป็นสิ่งที่เป็นามธรรมและยังกำหนดให้บุคคลอื่นสามารถเรียกร้องค่าสินไหมชดเชยได้นั้น เป็นการเพิ่มความรับผิดให้กับผู้กระทำละเมิดที่มากจนเกินไปจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และเมื่อพิจารณาจากการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์จะเห็นได้ว่าการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้เสียหาย และแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาต่างกำหนดการชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจที่เคร่งครัดอย่างมากเช่นเดียวกัน อีกทั้งโดยหลักของการเยียวยาผู้เสียหายนั้นจะต้องไม่ไปสร้างความ อุดุติธรรมที่เกินขอบเขตของความเสียหายที่แท้จริงให้กับผู้ที่ต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทน

นอกจากนี้การกำหนดจำนวนค่าเสียหายทางจิตใจเป็นสิ่งที่คำนวณได้ค่อนข้างยาก ต้องสามารถอ้างอิงถึงการกระทำที่รุนแรงของจำเลย แต่ในความเป็นจริงจะเห็นได้ว่าการการได้รับอันตรายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้บริโภคจะกล่าวอ้างถึงความเสียหายจากการกระทำของผู้ประกอบการได้อย่างไร และโดยส่วนใหญ่จากแนวคำพิพากษาของศาลต่างประเทศก็ล้วนปฏิเสธที่จะเยียวยาความเสียหายทางจิตใจเพราะการพิสูจน์ความเสียหายทางจิตใจและการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายทางจิตใจที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องยาก และหากมีการฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายทางจิตใจอย่างไร้ขอบเขตอาจก่อให้เกิดปัญหาความล้มเหลวได้ เพราะฉะนั้นแล้วจะเห็นได้ว่าหากพระราชบัญญัตินี้กำหนดหลักเกณฑ์ของค่าเสียหายทางจิตใจเช่นนี้แล้วจะเกิดความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศได้หรือไม่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความหมาย ความเป็นมาของการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจ ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษากฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจ
3. วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจของไทยโดยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

4. เพื่อเสนอแนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับค่าเสียหายทางจิตใจเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในทางปฏิบัติ

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือกฎหมายทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ งานวิจัย บทความ คำพิพากษาศาลฎีกา และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต แล้วนำความรู้ที่ได้มาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบในประเด็นต่างๆ

ผลการศึกษา

ความเสียหายทางจิตใจ หมายถึง ความเศร้าโศกเสียใจ ความเจ็บปวด ทุกข์ทรมานอย่างรุนแรงและยาวนาน ไม่สบายใจอย่างมาก รวมถึงปฏิกิริยาทางจิตใจ เช่นความหวาดกลัว ความกังวล ได้รับความอับอาย เสียเกียรติคุณชื่อเสียง ได้รับความสะเทือนใจอย่างกะทันหัน ทำให้ชายหน้า หรือ ความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน (Smith, 2006) การกระทบกระเทือนทางอารมณ์ นำไปสู่ความเสียหายทางจิตใจได้ง่ายจนถึงเจ็บป่วยทางจิตใจที่ร้ายแรง (พิศวาส สุคนธ์พันธุ์, 2524: 168)

สำหรับความหมายของความรับผิดที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหมายถึง สินค้าที่ก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีการเก็บรักษา ค่าเตือนหรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันถึงคาดหมายได้ อันนำไปสู่ความรับผิดทางแพ่งของผู้ผลิตสินค้า สำหรับความเสียหาย

ในชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินอื่นของบุคคล อันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย (อนันต์จันทร์โอภากร, 2544) การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบเรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย

ต่อมาเป็นการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจตามพรบ.ความรับผิดที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 11(1) ดังนี้“นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย (1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ ซึ่งอาจหมายถึงความเศร้าโศกเสียใจ หรือการได้รับผลกระทบทางจิตใจบางอย่างจากการต้องสูญเสียบุคคลภายในครอบครัวจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นผู้ที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายต่อร่างกาย สุขภาพ อนามัย และเป็นเหตุทำให้เจ็บปวดทุกข์ทรมาน หวาดกลัว วิตกกังวล โศกเศร้า เสียใจ อับอายเช่นนี้ ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจจากผู้ผลิตผู้นำเข้าสินค้าได้ นอกจากนี้แม้ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นถึงแก่ความตายไปก่อน ดังนี้สิทธิเรียกร้องความเสียหายต่อจิตใจของผู้เสียหายนั้น พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ สามี ภริยา บุพการี ในที่นี้ คือ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด ผู้สืบสันดานในที่นี้คือ ลูก หลาน เหลน ลื้อ ของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจด้วย

ประการต่อมาเป็นการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายต่างประเทศโดยแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) ประเทศอังกฤษ

ศาลในประเทศอังกฤษได้ถือเป็นแนวปฏิบัติว่าผู้เสียหายสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมานและความเสียหายในอนาคต เช่น การขาดประโยชน์ในการทำมาหาได้ในอนาคต การสูญเสียความสามารถในการประกอบอาชีพ สำหรับกรณีความเสียหายทางจิตใจนั้นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศอังกฤษ (Consumer Protection Act, 1987) มาตรา 6(7) บัญญัติว่าให้ถือว่าการฟ้องร้องคดี Product Liability ตามบทบัญญัติใน Part I เป็นการฟ้องร้องคดีละเมิด ดังนี้ “โดยหลักทั่วไปแล้วศาลอังกฤษจะไม่ให้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายทางจิตใจ เช่น ความโศกเศร้า ความเสียใจ แต่ถ้าเป็นความเสียหายแก่จิตประสาท ศาลจะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความเสียหายทางร่างกาย 2) ประเทศสหรัฐอเมริกา

ตามกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา(Product Liability Fairness Act of 1995) มาตรา 101(11) บัญญัติให้เรียกค่าเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน เป็นผลมาจากได้รับบาดเจ็บรวมถึงความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความสะเทือนทางจิตใจความทุกข์ทางจิตใจ การสูญเสียทางสังคม มิตรภาพ ทำให้เสียเกียรติ เสียชื่อเสียง หรือได้รับความอับอาย ดังนี้

“กรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิตและร่างกายนั้นกฎหมายยอมให้ผู้เสียหายเรียกค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและยังไม่เกิดขึ้นในอนาคตเช่น ความเสียหายที่เป็นตัวเงินอันได้แก่ ความเจ็บปวดและการทุกข์

ทรมาน การตกใจ ความอับอายขายหน้า ความวิตกกังวลและความกลัว ซึ่งความเสียหายทางจิตใจนี้กฎหมายสหรัฐอเมริกา แยกพิจารณาออกเป็นสามกรณี คือ

(1) การลงโทษในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายทางจิตใจโดยเจตนา กรณีนี้ต้องปรากฏว่าจำเลยได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และต้องเป็นการกระทำที่คาดหมายได้ว่าวิญญูชนจะได้รับความเสียหายทางจิตใจ

(2) การลงโทษในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายทางจิตใจโดยประมาท กฎหมายของรัฐส่วนใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ยอมให้ผู้เสียหายเรียกค่าเสียหายทางจิตใจที่เรียกว่า เว้นแต่ความเสียหายทางจิตใจนั้นเป็นผลมาจากความเสียหายทางร่างกาย

(3) ความเสียหายทางจิตใจอันเกิดจากการได้รับอันตรายของผู้อื่น ในกรณีที่บุคคลได้รับความเสียหายทางจิตใจเมื่อประสบหรือพบเห็นผู้อื่นได้รับอันตราย ซึ่งใน The Restatement (second) of Torts, section 313(2) ระบุว่าผู้ที่เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายทางจิตใจในกรณีที่พบเห็นผู้อื่นได้รับบาดเจ็บนั้น จะต้องอยู่ในบริเวณอันตรายด้วย หลักนี้เรียกว่า “Zone-of-Danger Rule”

3) ประเทศญี่ปุ่น

ตามกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น (Product Liability Law) นั้นมีใจความสำคัญว่า “ความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาในกฎหมายฉบับนี้ คือ ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคล ยกเว้นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สินค้าที่ซื้อมาครอบครองนั่นเอง”

แต่กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น (Product Liability Law) ก็ไม่ได้

กำหนดขอบเขตคำสิทธิใหม่ทดแทนเอาไว้ว่าจำเลยจะต้องรับผิดชอบอย่างน้อยเพียงใด ดังนั้นการกำหนดคำสิทธิใหม่ทดแทนจึงเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น ในเรื่องคำสิทธิใหม่ทดแทนเพื่อการละเมิด และแม้ประเทศญี่ปุ่นจะนำ EC Directive มาใช้เป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายของตน แต่ก็ไม่ได้นำแนวคิดในการกำหนดค่าเสียหายขั้นต่ำและขั้นสูงมาบัญญัติไว้เพราะเห็นว่าไม่เหมาะสมกับระบบกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ในเรื่องของความเสียหายทางจิตใจนั้นกฎหมายญี่ปุ่นจะยอมให้เรียกได้ก็ต่อเมื่อมีความเสียหายทางร่างกายเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายด้วย

ในคดีผู้บริโภคฟ้องให้บริษัท Mcdonald's สาขาประเทศญี่ปุ่นให้รับผิดชอบความเสียหายเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1995 ที่โจทก์ได้ดื่มน้ำส้มที่มีสารเจือปนศาลตัดสินให้จำเลยรับผิดชอบต่อโจทก์สำหรับค่าทนายความและความเสียหายทางจิตใจจากการดื่มน้ำส้มสารเจือปนรวมเป็นเงิน 100,000 เยน (มานิตย์ วงศ์เสรี และคณะ, 2544)

การอภิปรายผลการศึกษา

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพปัญหาในการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยได้แยกวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์การใช้ดุลยพินิจในกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

หลักเกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจเพื่อกำหนดค่าเสียหายของศาลไทยมีอยู่ 3 วิธี (เพ็งเพ็งนิติ, 2552) คือ

1.1 การกำหนดค่าเสียหายที่เป็นการลงโทษ

ในบางกรณีการกระทำละเมิดเป็นการกระทำที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงออกอาจ ห้ามปราม

แล้วยังไม่ฟัง ช่มเหงรังแก ทำทนายอำนาจกฎหมายของบ้านเมือง ทารุณ โหดร้าย ศาลจึงใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าเสียหายเป็นเยี่ยงอย่าง เป็นการพิจารณาถึง ความชั่วร้ายของจำเลย โดยกำหนดให้ชดใช้ค่าเสียหายมากกว่าความเสียหายที่เป็นจริงหรือสูงกว่าปกติ เพื่อเป็นการลงโทษผู้ทำละเมิด ศาลในบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา มีการใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าเสียหายเป็นการลงโทษที่สูงมาก ดังคดีตัวอย่างต่อไปนี้

ก. คดีรถยนต์ บี เอ็ม ดับบลิว เมื่อปี ค.ศ. ๑๕๕๐ โจทก์ซื้อรถยนต์ ยี่ห้อ บีเอ็มดับบลิว ซึ่งเป็นรถใหม่จากตัวแทนจำหน่ายในราคา ๔๐,๐๐๐ เหรียญเศษ (๑ เหรียญสหรัฐ เท่ากับ ๔๐ บาท) หรือ 9,500,000 บาทเศษ โจทก์พบภายหลังว่ารถยนต์คันดังกล่าวมีการทำสีใหม่โดยผู้ขายไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงที่มีการทำสีใหม่ อันเป็นความผิดฐานฉ้อโกง คณะลูกขุนตัดสินให้ บี เอ็ม ดับบลิว ชดใช้ค่า ทดแทน 4,000 เหรียญ หรือ 160,000 บาท และกำหนดค่าเสียหายอันเป็นการลงโทษอีก 4 ล้านเหรียญ หรือ 160 ล้านบาท แต่ศาลสูงสุดแห่งอลาบามาได้ลดค่าเสียหายอันเป็นการลงโทษเหลือ 2 ล้านเหรียญ หรือ 80 ล้านบาท

ข. คดีกาแฟร้อนแมคโดนัลด์ เมื่อปี ค.ศ. 1994 นางไลเบค อายุ 79 ปี ขับรถยนต์เข้าไปซื้อกาแฟ ราคา 48 เซนต์ จากร้านแมคโดนัลด์ แล้ววางถ้วยกาแฟที่หน้าตัก เปิดฝาเพื่อเติมครีมและน้ำตาล น้ำร้อนได้หกจากถ้วยโฟมลวกขาทั้งสองข้างและเป่าจนไหม้ นางไลเบคเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาล คณะลูกขุน ตัดสินให้นางไลเบคชนะคดี โดยให้ได้ค่าทดแทน 160,000 เหรียญ หรือ 6,500,000 บาท และ 2.7 ล้านเหรียญ หรือ 108 ล้านบาท สำหรับค่าเสียหาย อันเป็นการลงโทษต่อแมคโดนัลด์สำหรับกาแฟที่ร้อนเกินไป (คือ อุณหภูมิสูง กว่าบรรทัดฐานทางอุตสาหกรรมจนทำให้ผิวหนังไหม้ได้) แต่ผู้พิพากษาได้ลด

ค่าเสียหายอันเป็นการลงโทษเหลือ 450,000
เหรียญ หรือ 15,200,000 บาท 3 เท่าของจำนวน
ค่าทดแทน)

ค. คดีถูกลงมติรับยกเป็นพิษ เมื่อปี ค.ศ.
1999 ผู้พิพากษาศาลสหรัฐ ได้ พิพากษาให้บริษัท
เดมเลอร์ ไครสเลอร์จ่ายค่าเสียหาย 58.5 ล้าน
เหรียญ หรือ 2,340 ล้านบาท แก่นางหลุยส์ ครอว์ลีย์
ที่เกิดอุบัติเหตุเมื่อปี 1992 ขณะขับ รถยนต์
ไครสเลอร์ และถูกลงมติรับยกฟ้องตัวออกมา ทำให้
ข้อมือช้ายถูกเผาไหม้ (หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับ
วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2542)

จากคดีดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าแม้
การกำหนดค่าเสียหายในคดีดังกล่าวเป็นเพียง
คำพิพากษาของศาลล่าง ซึ่งอาจถูกศาลสูงของ
สหรัฐเปลี่ยนแปลงได้ แต่ก็เครื่องชี้ให้เห็นว่า
ศาลของ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีแนวความคิด
ในการกำหนดค่าเสียหายเป็นการลงโทษสูงมาก
สูงขนาดทำให้กิจการใหญ่ๆ ที่ถูกศาลพิพากษา
ถึงขนาดล้มละลายได้ โรงพยาบาลและแพทย์
ของสหรัฐอเมริกาก็ถูกคนไข้ฟ้องเรียกค่าเสียหาย
เป็นการลงโทษจำนวนสูงมากทำนองเดียวกัน ทาง
โรงพยาบาลและแพทย์จึงต้องให้บริษัทประกันภัย
มารับผิดชอบโดยยอมเสียเบี้ยประกันแทน คนไข้
ทั่วไปเลยต้องเสียค่ารักษาพยาบาลสูงเพราะส่วน
หนึ่งคือค่าเบี้ยประกันดังกล่าว ดังนั้นแล้วสังคม
ไทยจึงควรพิจารณาว่าสมควรให้ศาลไทย มีการใช้
ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายเป็นการลงโทษจำนวน
สูงมากๆ ทำนองเดียวกันหรือไม่ หากสมควร
ให้มีและกิจการนั้นยังอยู่ต่อไปได้ ค่าครองชีพ
ของชาวบ้านทั่วไปก็ต้องสูง ค่ารักษาพยาบาล
ของคนไข้ทั่วไปก็ต้องแพงมากๆ เป็นเงาตาม
ตัว เช่นเดียวกันหากวิเคราะห์ว่าในการกำหนด
ค่าเสียหายทางจิตใจที่หากศาลใช้ค่าเสียหาย
เชิงลงโทษเข้ามาเกี่ยวข้องกับ จริบอยู่ที่จะทำให้
ผู้ประกอบการได้ตระหนักและใช้ความระมัดระวัง

ในการผลิตสินค้าหรือให้บริการ อันจะส่งผลดีต่อ
ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย แต่ก็น่าเป็นห่วง
ว่าอาจทำให้ผู้ประกอบการต้องหาบริษัทประกัน
ภัยมารับผิดชอบโดยยอมเสียเบี้ยประกันแทน
อันทำให้ผู้บริโภคโดยทั่วไปต้องมารับภาระ
ดังกล่าวแทนเนื่องจากผู้ประกอบการก็คงต้องบวก
ต้นทุนดังกล่าวเข้าไปในสินค้าหรือบริการของตน
ซึ่งจะส่งผลให้ค่าครองชีพของประชาชนต้องสูง
ขึ้นตามไปด้วย

2. การกำหนดค่าเสียหายน้อยกว่า ความเป็นจริง

กล่าวคือหาก (1) ผู้เสียหายมีส่วนก่อให้เกิด
เกิดความเสียหาย หรือ (2) ผู้เสียหายไม่ช่วย
บรรเทาความเสียหาย ซึ่งในหัวข้อนี้ยังมี
ประเด็นปัญหาให้ต้องวิเคราะห์

3. การกำหนดค่าเสียหายโดย ประมาท

การประมาทค่าเสียหาย เป็นการใช้
ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายโดยการประมาท ซึ่งใช้
ทั้งกาหนดค่าสินไหมทดแทนอันเป็นบททั่วไป
ตามมาตรา 438 ในกรณีที่มีความเสียหายแต่โจทก์
นำสืบค่าเสียหายไม่ได้ (ฎีกาที่ 909/ 2497) หรือ
การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเฉพาะเรื่องประเภท
ความเสียหายอัน มีชีวิตเงิน ตามมาตรา 446,447
เช่น ทำลายครีวและห้องน้ำ โจทก์ใช้สิ่งเหล่านั้น
ไม่ได้ตามปกติ ขาดความสุขตามปกติ ศาลให้ใช้ค่า
เสียหายสูงกว่าราคาทรัพย์ที่ถูกทำลายตามที่เห็น
สมควร (ฎีกาที่ 1617-1618/2500) โจทก์ถูกข่มขืน
จนมีครรภ์ ค่าของความเป็นสาวยอมตกต่ำ ไม่มี
ชายใดประสงค์แต่งงานด้วย (ฎีกาที่ 2533/2518)
โจทก์ถูกตัดข้อมือ (ฎีกาที่ 1447/2523)

ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 909/2497 เป็น
เรื่องที่โจทก์นำสืบถึงความเสียหายที่ได้รับจาก
การขายผลไม้มันได้ คือสวนของโจทก์ถูกทำลาย
ทำลายท่อ ระบายน้ำ ทำให้น้ำเค็มเข้าสวนต้นผล

ไม่ตายไม่ได้ออกผลไปขาย แต่โจทก์สู้ไม่ได้ว่า ต้นไม้แต่ละต้นในปีนั้นจะเกิดดอกผลได้เท่าไร ศาลก็กำหนดให้ตามสมควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดตามมาตรา 438 หรือความเสียหายอีกอย่างหนึ่งที่ไม่อาจจะกำหนดเป็นราคาเงินได้ ศาลก็ต้องใช้ประมาณเอา เช่น ความเสียหายเกี่ยวกับร่างกาย อย่างสองฎีกาหลัง หน้าเสียโฉมร่างกายพิการ ต่างๆ เหล่านี้ ถือว่าเป็นความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ ศาลก็ต้องใช้ประมาณเอาให้มากน้อยเท่าไร ต้องดูที่ฐานะและสภาพสังคมของผู้เสียหายด้วย

ฎีกาที่ 5251/2554 “ความเสียหายที่มีใช้ตัวเงินนี้กฎหมายให้ศาลมี อำนาจกำหนดให้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด เพราะค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่มีใช้ตัวเงินย่อมจะนำสืบคิดเป็นจำนวนเงินเท่าใดไม่ได้ อยู่ในตัว เมื่อพิจารณาถึงขนาดแผล วิธีการรักษา การทนทุกข์ทรมาน ทูพพล ภาพตลอดชีวิต การเสียบุคลิกภาพ ถือว่าเป็นความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน

จากหลักเกณฑ์ทางกฎหมายและแนวคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการกำหนดค่าเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ หรือค่าเสียหายทางจิตใจ กฎหมายไทยเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการกำหนดเป็นกรณีๆ ไป โดยไม่ได้มีหลักเกณฑ์บางอย่างมากำหนดอย่างชัดเจนเหมือนกฎหมายต่างประเทศ เช่นหากเป็นความเสียหายทางจิตใจต้องเป็นความเสียหายที่มาจากการประสบอันตรายทางด้านร่างกายด้วย หรือหากเป็นความเสียหายทางจิตใจที่ได้รับจากการประสบอันตรายของผู้อื่น ผู้ได้รับความเสียหายทางจิตใจต้องอยู่ในบริเวณที่อันตรายนั้นด้วย

การอภิปรายผลการศึกษา

1. กำหนดค่าเสียหายทางจิตใจที่หากศาล

จะใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษเข้ามาเกี่ยวข้อง จริงอยู่ที่จะทำให้ผู้ประกอบการได้ตระหนักและใช้ความระมัดระวังในการผลิตสินค้าหรือให้บริการ อันจะส่งผลดีต่อผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย แต่ก็น่าเป็นห่วงว่าอาจทำให้ผู้ประกอบการต้องหาบริษัทประกันภัยมารับผิดชอบโดยยอมเสียเบี้ยประกันแทน อันทำให้ผู้บริโภคโดยทั่วไปต้องมารับภาระดังกล่าวแทนเนื่องจากผู้ประกอบการก็คงต้องบวกต้นทุนดังกล่าวเข้าไปในสินค้าหรือบริการของตน ซึ่งจะส่งผลให้ค่าครองชีพของประชาชนต้องสูงขึ้นตามไปด้วย

ดังนั้น ด้วยสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันไม่สมควรอย่างยิ่งที่ศาลไทยจะใช้หลักเกณฑ์ค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้เพื่อกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจ แต่ในเบื้องต้นผู้วิจัยเสนอให้ศาลไปใช้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนโดยการประมาณทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งกรณี

2. จากข้อเสนอแนะข้างต้น เมื่อผู้วิจัยเสนอให้ใช้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนโดยการประมาณ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวนั้นขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาลซึ่งปราศจากกรอบที่ชัดเจนและแน่นอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอให้ศาลไทยใช้หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจให้เหมือนกับกฎหมายต่างประเทศ กล่าวคือ หากศาลจะกำหนดให้ผู้เสียหายได้รับค่าเสียหายทางจิตใจได้ จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงด้วยว่าความเสียหายทางจิตใจที่ผู้เสียหายได้รับนั้น เป็นส่วนหนึ่งของความเสียหายที่มาจากร่างกายด้วย และหากความเสียหายทางจิตใจที่ผู้เสียหายได้รับจากการประสบอันตรายของผู้อื่น ผู้ที่ได้รับความเสียหายทางจิตใจต้องอยู่ในบริเวณที่อันตรายนั้นเกิดขึ้นด้วย

3. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 (1)

ในเรื่องขอบเขตของค่าเสียหายทางจิตใจ กล่าวคือ ในกรณีที่มีการกระทำละเมิดต่อร่างกายหรืออนามัย โดยกฎหมายควรกำหนดกรอบของค่าเสียหายทางจิตใจไว้ว่า ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายทางจิตใจได้ไม่ควรเกิน 1- 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง ส่วนกรณีละเมิดเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย กฎหมายควรจำกัดค่าเสียหายทางจิตใจที่ต้องชดใช้ให้แก่สามี ภริยา บุพการี ผู้สืบสันดานของผู้เสียหายซึ่ง

ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งถึงแก่ความตายไปก่อน โดยกำหนดไว้ว่าไม่ควรเกินจำนวน 1 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง เพราะสามี ภริยา บุพการี ผู้สืบสันดาน ไม่ใช่เป็นผู้ได้รับอันตรายโดยตรงจากการกระทำละเมิดของผู้ประกอบการ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการใช้บังคับ กฎหมายและสอดคล้องกับหลักกฎหมายของต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- พิศवास สุคนธ์พันธุ์. (2524). ความเสียหายทางจิตใจ ตามกฎหมายระบบคอมมอนลอว์. *วารสารนิติศาสตร์*, 12(2), 168.
- เพ็ง เพ็งนิตติ. (2552). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 6). หจก. จีรัชการพิมพ์
- มานิตย์ วงศ์เสรี, วรณชัย บุญบำรุง, พินัย ณ นคร, สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์ และอิงอร จินตนาเลิศ. (2544). *ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้า (product Liability)*. กองวิเคราะห์โครงการและประเมินผล สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อนันต์ จันทโรภากร. (2544). *การวิจัยเชิงกฎหมายเปรียบเทียบเรื่อง กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย*. โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด.
- Smith, C. (2006). *The Latest from Craig Smith's*. <http://www.CraigSmithsblog.com/>.

โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง”*

The Worldviews Reflected from the Invectives of Northern Thai Dialect on “Ha Khon Mueang” Facebook Fanpage

นลินี สุวรรณโภค¹, สราวุธ หล่อดี², วรรณญา ยิ่งยงศักดิ์³
Nalinee Suwannapok¹, Sarawut Lordee², Warunya Yingyongsak³

Received: 31 August 2021

Revised: 16 November 2021

Accepted: 25 November 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” เก็บรวบรวมข้อมูลคำบริภาษที่ปรากฏจากการแสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2555 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 จำนวน 223 คำโดยใช้แนวคิดสมมติฐานซาเพียร์-วอร์ฟ ผลการวิจัยพบโลกทัศน์ของคนภาคเหนือที่สะท้อนคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ 1) โลภทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี ศาสนา สิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม และข้อห้าม 2) โลภทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด อาชีพ พืช สัตว์ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป และโรคภัยไข้เจ็บ จากผลการวิจัยทำให้พบว่า คำบริภาษเป็นส่วนหนึ่งของภาษาที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มคน

คำสำคัญ: โลภทัศน์, คำบริภาษ, ภาษาไทยถิ่นเหนือ, เฟซบุ๊ก, แฟนเพจ “ฮาคนเมือง”

Abstract

Invectives are part of a language that represents the culture of each group of people. This article aims to analyze the worldview reflected from the invectives of Northern Thai dialects on “Ha Khon Mueang” Facebook fanpage 223 invectives that appeared in the comments of the “Ha Khon Mueang” Facebook fanpage from March 2012 to December 2020 were collected and were then analyzed according to the Sapir-Whorf hypothesis. The results showed that the

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา E-mail: Jubjybswnp@gmail.com

² อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา E-mail: sarawut_lordee@hotmail.co.th

³ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา E-mail: warunyingyong@gmail.com

¹ Master Degree Student, Department of Thai, School of Liberal Arts, University of Phayao

² Lecturer, Department of Thai, School of Liberal Arts, University of Phayao

³ Lecturer, Department of Thai, School of Liberal Arts, University of Phayao

worldviews of Northern people reflected from the invectives of Northern Thai dialects can be categorized into 2 groups, namely, 1) the worldviews towards beliefs about ghosts, religions, ritual objects, and prohibitions, and 2) worldviews towards living based on birth, occupation, plants, animals, food, utensils, and diseases. From the results, it was found that the invectives are part of the language that represents the culture of each group of people.

Keywords: Worldview, invective, Northern Thai dialect, Facebook, “Ha Khon Mueang” fanpage

บทนำ

มนุษย์มีภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร สื่อความรู้สึก อารมณ์ ความคิด จินตนาการ ทำให้สามารถกำหนดหรือรู้ความประสงค์ของกันและกันได้ ทั้งนี้คำบริภาษถือว่าเป็นภาษารูปแบบหนึ่งที่สามารถแสดงให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ได้ กล่าวคือ บริภาษ หมายถึง กล่าวติเตียน กล่าวโทษ คำว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 654) ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ผู้กล่าวมุ่งหวังให้ผู้ที่ถูกกล่าวได้รับความอับโชค เศรษฐีร้าย หรือเพื่อก่อให้เกิดความเจ็บแค้น คำบริภาษในแต่ละสังคมอาจมีลักษณะที่เป็นไปตามสภาพแวดล้อม บริบทสังคม วิถีชีวิต หรือระบบความคิดของผู้ที่อยู่ในสังคมนั้น

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมแห่งรอยยิ้ม เป็นสังคมแห่งการให้ ทุกคนในสังคมเติบโตมาด้วยการอบรมสั่งสอนให้มีความหมาย พุดจาอ่อนหวาน อ่อนน้อมถ่อมตน แต่ในบางสถานการณ์เมื่อบุคคลรู้สึกไม่พอใจ โกรธ หรือเกลียด มักจะแสดงออกหลายรูปแบบ เช่น การแสดงออกทางสายตา สีหน้า ท่าทาง รวมทั้งการเอ่ยวาจาด้วยคำพูดที่รุนแรง หยาดคาย หรือการใช้ถ้อยคำบริภาษ ปัจจุบันเป็นยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน การสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลมากต่อคนในสังคมเนื่องจากสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่ให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น ระบบควบคุมยังมีข้อจำกัดเฉพาะ และไม่มี การประมวลสภาพรูปแบบการสื่อสารที่ไม่สร้างสรรค์ ทำให้ปรากฏข้อความหรือการใช้คำ

ที่ไม่เหมาะสมในสื่อสังคมออนไลน์เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการใช้คำบริภาษในเฟซบุ๊กที่เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย (วีรพงษ์ พวงเล็ก, 2561: 19)

เฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคอนเมือง” เป็นเฟซบุ๊กแฟนเพจที่มีบุคคลเข้ามาสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์เรื่องต่างๆ และปรากฏการใช้คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือหลายคำที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้บริภาษ เป็นลายลักษณ์อักษร การบริภาษในสื่อดังกล่าวเป็นการบริภาษแบบไม่เห็นหน้ากันจึงสามารถพิมพ์แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำบริภาษ พบประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำบริภาษ บทบริภาษ รูปแบบคำบริภาษ ลักษณะถ้อยคำสำนวนในบทบริภาษ ความหมายของคำบริภาษ วัจนกรรมบริภาษ สาเหตุการเกิดบริภาษ กลวิธีการบริภาษ ค่านิยม และโลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษ และกลวิธีการสร้างคำบริภาษด้านรูปแบบและโครงสร้างทางไวยากรณ์ (วีระศักดิ์ บุญญาพิทักษ์, 2536 ; ศรศักดิ์ ไชยมงคล, 2540 ; สมบูรณ์ ศรีระสันต์, 2542 ; พนมพร นิรัฐทวี, 2544 ; วิสันต์ สุขวิสิทธิ์, 2547 ; วิไล ธรรมวาจา, 2549 ; รัญชนีย์ ศรีสมาน, 2552 ; อรรถวิทย์ รอดเจริญ, 2552 ; ศุภชัย ติระวิชัย, 2556 ; ศิวริน แสงอาวุธ, 2557 ; อรทัย ชินอัครพงศ์, 2557 ; สมบัติ สมศรีพลอย, 2559 ; ทิพวัลย์ เหมรา, 2560, 2562) การศึกษาดังกล่าวเป็นการ

ศึกษาคำบริภาษในภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นใต้ ข้อมูลที่ใช้ศึกษาเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามผู้ใช้ภาษา จุลสาร นวนิยาย บทละครนอก บทสนทนาในชีวิตจริง พจนานุกรม เพลงพื้นบ้าน ละครโทรทัศน์ วรรณคดี และสื่อออนไลน์

การศึกษาคำบริภาษข้างต้นจึงทำให้เห็นลักษณะทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มคนในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ผู้วิจัยเห็นว่าคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือที่ปรากฏในสื่อออนไลน์เป็นข้อมูลที่น่าสนใจและสามารถใช้เป็นตัวแทนข้อมูลเพื่อศึกษาลักษณะของภาษาและวัฒนธรรมได้เช่นเดียวกับการศึกษาคำบริภาษในภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นใต้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคคนเมือง” เนื่องจากเป็นเฟซบุ๊กแฟนเพจที่มีคนกดถูกใจและกดติดตามจำนวนมากกว่าสี่แสนคน แสดงให้เห็นถึงการมีบทบาทสำคัญต่อบุคคลที่พบเห็นเพจนั้น นอกจากนี้เฟซบุ๊กแฟนเพจดังกล่าวมีคนที่ยังสื่อสารเป็นคนภาคเหนือและมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่หลากหลายและเป็นกันเอง จึงเป็นแหล่งข้อมูลที่สนใจในการศึกษาโลกทัศน์ที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมด้านต่างๆ จากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในสื่อดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคคนเมือง”

วิธีการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัย

ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำบริภาษ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ

1.2 ผู้วิจัยคัดเลือกแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยจากเฟซบุ๊กแฟนเพจที่ใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือในการสื่อสาร ซึ่งเป็นเฟซบุ๊กแฟนเพจที่มีคนกดถูกใจและกดติดตาม เนื่องจากแสดงให้เห็นถึงการมีบทบาทสำคัญต่อบุคคลที่พบเห็นเพจนั้น จึงทำให้เกิดการสนทนาและแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบเป็นกันเอง ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารของคนภาคเหนือ นอกจากนี้เฟซบุ๊กแฟนเพจดังกล่าวมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา และมีการนำเสนอเนื้อหาหรือประเด็นที่หลากหลายด้วย ผู้วิจัยจึงพิจารณาคัดเลือกเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคคนเมือง” เป็นแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือที่ปรากฏการแสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคคนเมือง” ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งเพจในวันที่ 27 มีนาคม 2555 ถึงเดือนธันวาคม 2563 โดยพิจารณาคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือจากบริบทข้อความและความหมายของคำบริภาษ ได้แก่ คำแสดงการดูหมิ่น เหยียดหยาม ตำราวดิเดียน กล่าวโทษ เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกเจ็บปวด สะเทือนอารมณ์ เสียหน้า เสื่อมเสียชื่อเสียง หรือคำที่มีความหมายส่อไปในทางลบ ทั้งนี้คำบริภาษอาจเป็นคำหยาบหรือไม่ก็ได้ ซึ่งประกอบด้วยคำตั้งแต่ 1 คำขึ้นไป เช่น บ่าง่าว ง่าวแต้ง่าวว่า ง่าวไป้ง่าวง่าว งัวควายยังหลิวกเหลือก่อน (ไอ้ไอ้โง่จริงๆ โง่บัดซบจริงๆ งัวควายยังฉลาดกว่าอีก) บ่าจ่าดหมาขอหื้อมึงแก้น้ำลายต่ายเนอบะ (ไอ้เผ่าพันธุ์สุนัขขอให้มึงสลักน้ำลายตายนะ) จากตัวอย่างข้อความแสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคคนเมือง” คำว่า บ่าง่าว ง่าวแต้ง่าวว่า ง่าวไป้ง่าวง่าว บ่าจ่าดหมา เป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ ผู้วิจัยจึงเก็บ

รวบรวมข้อมูลลักษณะคำดังกล่าวเพื่อใช้วิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ พบคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ที่สะท้อนโลกทัศน์ของคนภาคเหนือ จำนวน 223 คำ จากข้อมูลคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 303 คำ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ตามแนวคิดสมมติฐานซาเพียร์-วอร์ฟ ของเอ็ดเวิร์ด ซาเพียร์ และเบนจามิน ลี วอร์ฟ (Sapir, 1957 ; Whorf, 1956) ที่กล่าวว่าภาษาเป็นตัวกำหนดความคิดของคน เพื่อพิสูจน์แนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ซึ่งจะให้เห็นว่าภาษาสามารถสะท้อนความคิด โลกทัศน์ หรือมุมมองต่างๆ ของคนภาคเหนือได้อย่างชัดเจน

3. การเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” พบโลกทัศน์ของคนภาคเหนือที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ โลกทัศน์ด้านความเชื่อ และโลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่ มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. โลกทัศน์ด้านความเชื่อ

คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ได้สะท้อนโลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี ศาสนา สิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม และข้อห้าม พบจำนวน 52 คำ ดังนี้

1.1 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี พบจำนวน 32 คำ คนภาคเหนือเชื่อว่า ผีมีอยู่ 2 ประเภท คือ ผีดีและผีร้าย ผีดีเป็นผีที่คอยปกป้องดูแลรักษาคนในครอบครัวและชุมชนให้อยู่ดีมีสุข ส่วนผีร้ายมักจะหมายถึงผีที่เป็นวิญญาณเร่ร่อนตามที่ต่างๆ ตายแล้วไม่ได้ไปผุดไปเกิด อาจทำร้ายผู้คนให้เกิดความเจ็บป่วย โดยเฉพาะผู้ที่ล่วงเกินทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ (ปรีดาจันทร์แจ่มศรี และอดิเทพ วงศ์ทอง, 2554: 163) ความเชื่อเรื่องผีของคนภาคเหนือแสดงออกมาในรูปแบบของการใช้ภาษาจากคำบริภาษ เช่น บ่าผีกินไต บ่าผีปกกะโหล้ง บ่าเผตคอยยาว บ่าพาย ยอกหน้า โบรมผี พาย พายโบรม พายหล่อง คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยชื่อหรือชนิดของผี ซึ่งชนิดของผีที่นำมาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ ทำให้เห็นความคิดของคนภาคเหนือที่ทำให้ผีดังกล่าวเป็นประเภทผีร้าย เช่น พาย (ผีพราย) เป็นวิญญาณที่แฝงเร้นสิงสู่ในร่างกายเพื่อกินของสดคาวและอวัยวะภายในของคนที่ถูกสิง บ่าผีปกกะโหล้ง เป็นผีที่อาศัยอยู่ในป่าลึก ส่งเสียงร้องดังปกกะโหล้งๆ หรือปก ปกกะโหล้ง ขอบหลอกหลอนคนที่เข้าไปในป่า (ศราวุธ หล่อดี, 2561: 118-119) นอกจากนี้คนภาคเหนือยังมีความเชื่อว่า ผีมีอำนาจหรืออิทธิฤทธิ์กระทำสิ่งต่างๆ ที่เป็นอันตรายต่อคน อาจทำให้เจ็บป่วยหรือเสียชีวิตซึ่งเห็นได้จากคำบริภาษ เช่น บ่าผีกินไต (ไอ้ผีกินไต) บ่าพายยอกหน้า (ไอ้ผีพราย กระแทกหน้า)

คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือพบความเชื่อเรื่องผีที่เกี่ยวกับศาสนาเห็นได้จากคำบริภาษ เช่น บ่าเผตคอยยาว (ไอ้เปรตคอยยาว) เป็นคำบริภาษที่แสดงให้เห็นลักษณะของเปรต (เปรต) ซึ่งเป็นผีที่เกิดจากเมื่อมีชีวิตประพฤติน่าเกลียดและผิดศีลธรรมต่อบุพการี รวมทั้งขอบกินของวัด หรือเอาของวัดมาใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพระสงฆ์

เมื่อตายไปแล้วจะกลายเป็นผีเปรต มีรูปร่างสูง ผอม คอยาว ผมยาว มื่อยาว ขายาว ตัวดำ ปากเล็ก เท้ารูเข็ม (ศราวรุช หล่อตี, 2561: 118) คำบริภาษดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนภาคเหนือ แม้ว่าปัจจุบันคนภาคเหนือส่วนมากจะนับถือ พุทธศาสนา แต่ความเชื่อเรื่องผีก็ยังคงมีอิทธิพล ต่อระบบความคิดของคนภาคเหนือ เนื่องจาก เป็นความเชื่อดั้งเดิมที่นับถือต่อกันมาและผนวก เข้ากับพุทธศาสนาอย่างกลมกลืน

1.2 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับ ศาสนา พบจำนวน 3 คำ เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น อีม้าหลูกแก้ว เป็นคำบริภาษที่นำคำเรียก เพศหญิง ประกอบกับสิ่งมีชีวิตประเภทสัตว์มี กระดูกสันหลัง การกระทำ พฤติกรรมหรืออาการ ที่สัตว์แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และความเชื่อที่ เชื่อมโยงมาจากประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนา มา ประกอบเป็นคำบริภาษ คำว่า ลูกแก้ว หมายถึง นาค ผู้ที่จะบวช โดยมากหมายถึงผู้จะบวชเป็น สามเณร (อุตม รุ่งเรืองศรี, 2547: 657) โดยก่อน การแห่ลูกแก้วจะแต่งตั้งให้ผู้ที่บวชมีลักษณะคล้าย กษัตริย์เรียกว่า ลูกแก้ว จากนั้นผู้ที่เป็นลูกแก้วจะ ชี้อ้าที่มีการตกแต่งอย่างสวยงาม และเคลื่อน ขบวนแห่ลูกแก้วจากบ้านไปที่วัดเพื่อประกอบพิธี ทางศาสนา (อรุณี ตันศิริ, 2549: 82) สิ่งดังกล่าว แสดงให้เห็นการดำเนินชีวิตของคนภาคเหนือที่ มีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา จึงมีการ สืบทอดประเพณีการบวชสามเณรหรือการบวช ลูกแก้ว ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กชายได้เรียนรู้ หลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาและเพื่อสืบทอด พุทธศาสนาให้ยั่งยืน

คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือพบความ เชื่อเรื่องนรกที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและมีบทบาท สำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนภาคเหนือเห็น ได้จากคำบริภาษ เช่น หม้อนอก (หม้อนอก) ไร่ หม้อนอก ความเชื่อเรื่องนรกได้สะท้อนความคิด

ของคนภาคเหนือผ่านคำบริภาษภาษาไทยถิ่น เหนือที่สอดคล้องกับความเชื่อตามหลักคำสอน ของพุทธศาสนาที่ว่า ผู้ใดที่กระทำความดีจะได้ ขึ้นสวรรค์ ส่วนผู้ที่กระทำความชั่วจะตกนรกและ ต้องชดใช้กรรมในขุมนรก การนำคำว่า หม้อนอก (หม้อนอก) มาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทย ถิ่นเหนือ แสดงถึงการดูถูกอีกฝ่ายหนึ่งว่าเป็นผู้ที่ กระทำแต่ความชั่วและสมควรตกนรก

1.3 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับ สิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม พบจำนวน 13 คำ พบคำบริภาษที่มีความเชื่อมโยงมาจากพิธีกรรม เกี่ยวกับชีวิตของคนภาคเหนือ เห็นได้จากการ นำสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรมมาประกอบเป็น คำบริภาษ เช่น ควายสะตวง (รูปปั้นควายใน กระบะกาบกล้วยใส่เครื่องเช่น) ต้าเฮาะ (ไม้ที่ใช้พลิกศพ) ป่าควายสะตวง (ไร่รูปปั้นควายใน กระบะกาบกล้วยใส่เครื่องเช่น) โบรม (โลงศพ) โบรมผี (โลงศพผี) พายโบม (โลงศพผีพราย) พาย หล่อง (โลงผีพราย) อี้จ่าดงวาควายสะตวง (อี้เผ่า พันธุ์ที่โง่เหมือนรูปปั้นควายในกระบะกาบกล้วย ใส่เครื่องเช่น) คำบริภาษข้างต้นปรากฏสิ่งของ เครื่องใช้ในพิธีสังเคราะห์ อันเป็นพิธีกรรมที่คน ภาคเหนือเชื่อว่า ความผิดปกติดังๆ ที่เกิดขึ้น มีสาเหตุมาจากเคราะห์ร้าย จึงมีความจำเป็น ที่ต้องทำพิธีเพื่อขจัดปัดเป่าเคราะห์ร้าย เมื่อ ทำพิธีเสร็จแล้วจะทำให้ชีวิตกลับสู่ภาวะปกติ พิธีกรรมดังกล่าวมีเครื่องประกอบพิธีที่สำคัญ คือ ควายสะตวง ดังคำบริภาษคำว่า ควายสะตวง ป่าควายสะตวง อี้จ่าดงวาควายสะตวง การนำคำ ว่า ควายสะตวง ซึ่งเป็นรูปปั้นควายที่อยู่ในกระบะ กาบกล้วยสำหรับใส่เครื่องเช่นมาประกอบเป็นคำ บริภาษเพื่อสื่อให้เห็นว่า ผู้ถูกบริภาษเป็นคนโง่ เหมือนควายตามที่มีความคิดว่าควายเป็นสัตว์ที่โง่ และควายสะตวงเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ไม่มีการรับรู้ ไม่มีการตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ จึงเป็นสิ่งตอกย้ำและ

แสดงถึงความด้อยทางปัญญาของผู้ที่ถูกบริภาษ

นอกจากนี้พบคำบริภาษที่ประกอบด้วยสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายซึ่งเป็นสิ่งอัปมงคล เช่น ต้าเฮาะหรือไม้ทำเราะ เป็นไม้ที่ใช้พลิกศพ ทางศพ หรือเขี่ยศพเมื่อเผาศพ ไม้ทำเราระนี้ถือเป็นไม้ที่นำรังเกียจและอัปมงคลอย่างยิ่ง (ภูเดช แสนสา, 2555: 202-203) สำหรับสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรมที่ปรากฏในคำบริภาษ เช่น โบรม โบรมผี พายโบม พายหล่อง พบคำว่า โบรมและหล่อง หมายถึง โรงศพหรือหีบบรรจุศพ ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่เป็นมงคล ทั้งนี้คำว่าโบมและหล่องสามารถนำมาประกอบกับคำอื่นเพื่อให้เกิดความอัปมงคล คนภาคเหนือจึงเห็นว่า เมื่อนำสิ่งไม่เป็นมงคลมาใช้ในการบริภาษจึงเป็นการมอบสิ่งที่ไม่ดี สิ่งที่เป็นหายนะให้แก่ผู้ถูกบริภาษ

1.4 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับข้อห้าม พบจำนวน 4 คำ เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น คืดบ้านคืดเมือง (ขีตบ้านขีตเมือง) ปาคืด (ไ้อ้ขีต) ป่าห่าคืดผี (ไ้อ้โรคห่าขีตผี) คำว่า คืด (ขีต) หมายถึง เสนียด จัญไร อัปมงคล (อุดมรุ่งเรืองศรี, 2547: 96) ทั้งนี้ คืด (ขีต) มักถูกกล่าวถึงในกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่มีระบบความเชื่อเรื่องขีต ซึ่งเป็นข้อห้าม ในการดำรงชีวิต ดังตัวอย่างความเชื่อเรื่องขีตที่เกี่ยวกับดิน เช่น ห้ามถมสถานที่สาธารณะ ห้ามถมดินที่ปากถ้ำ ห้ามทำลายจอมปลวก เนื่องจากเชื่อว่าเป็นที่สถิตของสิ่งเหนือธรรมชาติ การถมหรือทำลายสิ่งดังกล่าวถือว่าการลบหลู่ ความเชื่อเรื่องขีตที่เกี่ยวกับน้ำ เช่น ห้ามถมสมุทร ห้ามถมแหล่งน้ำ แม้ว่าจะถมเพื่อสร้างนา บ้านเรือน หรือเมือง คนภาคเหนือเชื่อว่า ผีมีประจำอยู่ทุกหนทุกแห่งตามแหล่งน้ำ การถมแหล่งน้ำจะทำให้ผีไม่พอใจ และทำให้เกิดผลร้ายที่เรียกว่า ตกขีต นำมาซึ่งความพินาศแก่ตนเอง ครอบครัว และบ้านเมือง เป็นต้น (สุนทร คำยอด, 2557: 62-65)

ความเชื่อเรื่องขีตได้ถ่ายทอดผ่านการสอนและการบอกเล่า จึงทำให้ความเชื่อเรื่องขีตสามารถจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งรอบตัว องค์ความรู้เรื่องดังกล่าวสามารถครอบงำวิถีคิดของคนภาคเหนือโดยปราศจากการตั้งคำถาม เมื่อใดกล่าวถึงเรื่องขีตย่อมมาพร้อมกับความเกรงกลัว ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ความเชื่อดังกล่าวยังคงดำรงอยู่ได้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลง (สุนทร คำยอด, 2557: 62) จากความเชื่อเรื่องขีตข้างต้น เมื่อนำคำว่า คืด (ขีต) มาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ จึงหมายถึงการนำเอาความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ห้ามกระทำหรือสิ่งที่คนต้องเกรงกลัว สิ่งที่เป็นเสนียดจัญไรมาสู่ผู้ที่ถูกบริภาษเพื่อให้เกิดความอัปมงคลหรืออุบาทว์อีกด้วย

2. โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่

คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” ได้สะท้อนโลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด อาชีพ พืช สัตว์ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป และโรคภัยไข้เจ็บ พบจำนวน 171 คำ ดังนี้

2.1 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิดพบจำนวน 17 คำ เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น จ้าดวอก (เผ่าพันธุ์ลิง) จ้าดหมา (เผ่าพันธุ์สุนัข) บ่างาวเจ็บป้อ (ไ้อ้โง่เหมือนพ่อ) ป่าจ้าดงาว (ไ้อ้เผ่าพันธุ์โง่) ป่าเยหิแม่มึง (ไ้อ้ร่วมเพศกับแม่ตนเอง) ป่าลูกจู้ (ไ้อ้ลูกชู้) คำบริภาษข้างต้นมีการนำคำที่เกี่ยวกับชาติกำเนิด ฐานะหรือสถานภาพของบุคคลมาประกอบเป็นคำบริภาษ เช่น จ้าด (ชาติ) หมายถึงเผ่าพันธุ์ ป้อ (พ่อ) แม่ ลูก คำดังกล่าวเมื่อประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือมีความหมายที่แสดงถึงการดูหมิ่น ไม่ให้เกียรติบุพการีและบรรพบุรุษ สิ่งเหล่านี้เป็นการกระตุ้นและสร้างความโกรธให้กับผู้ที่ถูกบริภาษ เนื่องจากคนภาคเหนือยึดมั่นในระบบอาวุโส ให้

ความเคารพตักตัญญูต่อบุพการีและบรรพบุรุษ ดังที่เรณู อรรถาเมศร์ (2558: 130) กล่าวว่า คนภาคเหนือยกย่องความกตัญญูทวดเวทิต่อผู้ที่เคยมีพระคุณ การทำลายล้างและไม่รู้บุญคุณของพ่อแม่และผู้ที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นลักษณะโทษที่ได้รับการตำหนิติเตียนอย่างมหันต์จากสังคม จากข้อความแสดงให้เห็นว่า คนภาคเหนือให้ความสำคัญกับความกตัญญู โดยต้องประพฤติปฏิบัติตนต่อผู้มีพระคุณ บุพการี และบรรพบุรุษอย่างให้เกียรติ หากไม่ให้เกียรติหรือทำให้เสื่อมเสีย ถือว่าอกตัญญูไม่รู้คุณและจะถูกคนในสังคมประณาม

2.2 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาชีพ พบจำนวน 13 คำ ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม และอาชีพค้าขาย เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น ป่าควาย (ไ้ควาย) ป่าควายนา (ไ้ควายนา) บ่าจัว (ไ้จัว) บ่าพายเฮ็บเป็ด (ไ้ผีพรายเห็บเป็ด) หน้าหยิ่งแป๊ะเมื่อย (หน้าเหมือนแพะปวย) อีดอกไม้กาดจัว (อีดอกไม้ตลาดจัว) อีเต้าคันทนา (อีกระเต้าคันทนา) อีม้าแห่ลูกแก้ว (อีม้าแห่นาค) ไ้จัว (ไ้จัว) คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยคำที่เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นการใช้ที่ดิ้นเพาะปลุกพืช รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ ดังปรากฏคำว่า นาน เป็นพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกพืช คันทนา เป็นดินที่พูนขึ้นเป็นคันตามท้องนาสำหรับขังน้ำไว้ปลูกพืช สำหรับการเลี้ยงสัตว์ปรากฏคำว่า ควายจัว (จัว) เป็ด แป๊ะ (แพะ) และม้า ทั้งนี้คนภาคเหนือมักตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ศราวุธ หล่อดี, 2564: 411) อาชีพนี้ต้องอาศัยพื้นที่ในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์จึงพบคำศัพท์ดังกล่าวในคำบริภาษ

นอกจากนี้ยังปรากฏคำที่เกี่ยวกับอาชีพค้าขาย คือคำว่า กาด (ตลาด) เป็นสถานที่ในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้า เช่น ผลิตผลทางการเกษตร สัตว์

กาดหรือตลาดของคนภาคเหนือเป็นสถานที่ที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นกิจจะลักษณะ บางแห่งเป็นสถานที่ที่ถูกกำหนดวันและเวลาโดยจัดขึ้นตามชนบทและตัวเมืองเรียกว่า กาดนัดหรือตลาดนัด สิ่งดังกล่าวทำให้เห็นสภาพสังคมและความเป็นอยู่ของคนภาคเหนือที่พบเห็นได้ทั่วไปจนถึงทุกวันนี้

2.3 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับพืช พบจำนวน 13 คำ เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น ชงผมหยิ่งป่าหญ้าคา ผ่อหยิ่งป่าปิ่นเนา หน้าผ่อหยิ่งเก้าบ่ายม หน้าผ่อหยิ่งฝักบั้งฟาดเสาทีเต้ากีบป่าฟัก อ่องออเต้าหน่วยป่าคอดแลน อีแก่นในป่าผาง อีควายมะโอ อีป่าขามข้อเดียว อีป่าถั่วเค้นซั้ง คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยชื่อพืชที่อยู่ในท้องถิ่นภาคเหนือ คือ หญ้าคา ป่าปิ่น (มะตุ้ม) บ่ายม (มะยม) ฝักบั้ง ป่าฟัก (ฟัก) ป่าคอดแลน (ลิ้นจี่ป่า) ป่าผาง (มะปราง) มะโอ (ส้มโอ) ป่าขาม (มะขาม) ป่าถั่ว (ถั่วฝักยาว) พืชดังกล่าวเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า คนภาคเหนือมีวิถีชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติจึงนำพืชที่อยู่รอบตัวมาประกอบเป็นคำบริภาษ

นอกจากนี้คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือที่เกี่ยวกับพืชได้แสดงให้เห็นวิถีชีวิตของคนภาคเหนือที่นำเอาชื่อพืชและลักษณะเด่นของพืชมาเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ ของผู้ที่ถูกบริภาษ เช่น ชงผมหยิ่งป่าหญ้าคา เป็นการเปรียบเทียบลักษณะของทรงผมกับหญ้าคาซึ่งเป็นวัชพืชที่รกและขึ้นหนาแน่นไม่เป็นระเบียบ อาจกล่าวได้ว่าผมของผู้ถูกบริภาษรุงรังยุ่งเหยิง ผ่อหยิ่งป่าปิ่นเนา เป็นการเปรียบเทียบลักษณะของผลมะตุ้มเน่ากับผู้ที่ถูกบริภาษ เมื่อผลมะตุ้มเน่าจะมีลักษณะละ สีขำ มีเมือกเหนียว ส่งกลิ่นเหม็นไม่น่ามอง อาจกล่าวได้ว่าผู้ถูกบริภาษนั้นน่ารังเกียจ หน้าผ่อหยิ่งเก้าบ่ายม เป็นการเปรียบเทียบหน้าของผู้ถูกบริภาษกับต้นมะยมที่มีลักษณะขรุขระ เป็นปุ่มปม อาจกล่าวได้ว่าผู้ถูกบริภาษมีผิวหน้าไม่เรียบเนียน อ่องอ

เต้าหน่วยปากอแลน เป็นการเปรียบเทียบขนาดสมองของผู้ที่ถูกบริภาษว่ามีสมองเพียงน้อยนิดเท่ากับผลคอกแลนหรือลันจีป่าที่มีขนาดเล็ก ผิดขรุขระ อาจกล่าวได้ว่าผู้ที่ถูกบริภาษโง่หรือไม่มีความคิด เป็นต้น

2.4 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์ พบจำนวน 61 คำ การดำเนินชีวิตของคนภาคเหนือมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติรวมถึงสัตว์นานาชนิด เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น กำกิดูไซ (ความคิดดูไซ) จำดวอก (เผ่าพันธุ์ลิง) จำดหมา (เผ่าพันธุ์สุนัข) ป่าขี้จิกกิม (ไอ้อูจจาเรจิงจก) ป่าขี้เปี้ยแมงแล็บ (ไอ้อแมลงสาบง่อยเปลี้ย) ป่าควาย (ไอ้อควาย) ป่าจัว (ไอ้อวัว) ป่าจิงกุ่มอมฮอลล์ (ไอ้อจิงโกร่งอมฮอลล์) ป่าต๊ับไฮ (ไอ้อต๊ับไร) ป่านกกระจอก (ไอ้อนกกระจอก) ป่าแป้ววอากาศ (ไอ้อพยาธิวากาศ) ป่าพายเฮ็บเปิด (ไอ้อผีพรายเห็บเปิด) ป่าเมือกป่าดุก (ไอ้อเมือกปลาจุก) ป่าคอกหมาแม่ต้อง (ไอ้อคอกสุนัขตัวเมียที่ยังให้นมลูกอยู่) ป่าหน้ากะหล็อกน้องหมาไก้ง (ไอ้อหน้าชอกขาพับสุนัขลายต่าง) ป่าหน้ามอด (ไอ้อหน้ามอด) ป่าหน้าแมวโพง (ไอ้อหน้าแมวคราว) ป่าหน้าฮูซี่หมาว้อ (ไอ้อหน้ารุกราวสุนัขบ้า) ป่าอ่องออหมูป่า (ไอ้อสมองหมูป่า) สวกปั่นหมา (ดูเหมือนสุนัข) หน้าเป็บหยังฮูปู้ตีนต๊ับ (หน้าแบนเหมือนรูปโดนเท้ากระทืบ) หน้าหยังกับหยังเขียด (หน้าเหมือนกบเหมือนเขียด) หน้าหยังแป๊ะเมื่อย (หน้าเหมือนแพะป่วย) หัวอก (โรคหาลิง) อึ่งเหลื่อมกินหมา (อึ่งเหลื่อมกินสุนัข) อี้จ้างน้ำ (อี้ข้างน้ำ) อี้จ้างมูบ (อี้ข้างหมอบ) อีนกเขาถ่ายขน (อีนกเขาผลัดขน) อี้ม้าแห่ลูกแก้ว (อี้ม้าแห่นาค) อี้วอกแลน (อี้ลิงตะกวด) อี้หน้าป่ากุดจีเตือนเกียง (อี้หน้าแมลงปีกแข็งเตือนตุลาคุม) อี้อึ่งกิดเมา (อี้อึ่งอ่างกินแมลงเมาจนจุก) ไอ้อจัว (ไอ้อวัว) ไอ้อหน้าจะเล้ออมฮอลล์ (ไอ้อหน้าจิงเหลนอมฮอลล์)

คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตประเภทสัตว์ขาปล้องที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ คือ แมงแล็บ (แมลงสาบ) จิงกุ่ม (จิงโกร่ง จิงหรีดหัวตะกั่ว) ไฮ (ไร) เฮ็บ (เห็บ) มอด ป่ากุดจี (แมลงปีกแข็งชนิดหนึ่ง) เม่า (แมลงเม่า) สัตว์มีกระดูกสันหลัง คือ งูไซ วอก (ลิง) หมา จิกกิม (จิงจก) ควาย จัว (วัว) นกกระจอก (นกกระจอก) เป็ด ป่าดุก (ปลาจุก) หมาแม่ต้อง (สุนัขตัวเมียที่ยังให้นมลูกอยู่ มักพอม และนมยาน) หมาไก้ง (สุนัขที่มีลายเป็นต่างดวงโตๆ) แมวโพง (แมวคราว แมวตัวผู้ที่แก่และชอบเที่ยว) หมาว้อ (สุนัขบ้า สุนัขที่เป็นโรคกลัวน้ำ) หมูป่า กับ (กบ) เขียด แป๊ะ (แพะ) งูเหลื่อม จ้าง (ข้าง) นกเขา ม้า แลน (ตะกวด) อึ่ง จะเล้อ (จิงเหลน) สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง คือ แป้ว (พยาธิตัวแบน) ปู้ (ปู) และสัตว์ในนินาย คือ จ้างน้ำ (ชื่อสัตว์ในนินาย รูปร่างเหมือนข้างอ้ายอยู่ตามวังน้ำ) สัตว์ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า คนภาคเหนือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสัตว์จึงนำเอาสัตว์ที่รู้จักหรือเห็นในชีวิตประจำวันมาประกอบเป็นคำบริภาษ

นอกจากนี้ยังพบ การนำชื่อสัตว์ พฤติกรรม หรือลักษณะบางประการของสัตว์มาเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ ของผู้ถูกบริภาษ และสร้างเป็นคำเพื่อใช้บริภาษในภาษาไทยถิ่นเหนือ เช่น หน้าอย่างแป๊ะเมื่อย เป็นการเปรียบเทียบหน้าของผู้ถูกบริภาษว่าเหมือนแพะที่กำลังป่วย สวกปั่นหมา เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมหรือนิสัยของผู้ถูกบริภาษว่าดูร้ายเหมือนสุนัข จากตัวอย่างคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือทำให้เห็นว่าการนำสัตว์ ลักษณะของสัตว์ มาใช้เปรียบเทียบในคำบริภาษ มักเป็นการสื่อถึงพฤติกรรมหรือลักษณะที่ไม่ดีของผู้ถูกบริภาษ

2.5 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาหาร พบจำนวน 9 คำ เป็นภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นความเป็นอยู่ของคน

ภาคเหนือเห็นได้จากคำบริภาษ เช่น แก่นตำเต้า มะลานตัม (ลูกตาเท่าลูกลานตัม) หน้าหยิ่งควาย กินจิ้นส้มบูด (หน้าเหมือนควายกินแหนมบูด) อีน้ำพิกน้ำผัก (อีน้ำพริกน้ำผัก) คนเฒ่าป่าปิ้ง (คนแก่ปลาปิ้ง) อีป่าฮ้อไอ้ (อีปลาร้าเหม็น) อีหน่อ ไอ้แฮมคีน (อีหน่อไม้เหม็นค่างคีน) ไอ้หน้าจะเลื่อมฮอลล์ (ไอ้หน้าจิ้งเหลนอมฮอลล์)

คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยชื่ออาหารท้องถิ่นภาคเหนือดั้งเดิมและชื่ออาหารสมัยใหม่ ซึ่งอาหารท้องถิ่นภาคเหนือดั้งเดิมเป็นของกินที่ทำจากพืชหรือเนื้อสัตว์ เช่น มะลานตัม (ลูกลานตัม) จิ้นส้ม เป็นขนมที่ทำจากเนื้อหมู น้ำพิกน้ำผัก (น้ำพริกน้ำผัก) เป็นการนำน้ำผักมาผสมกับพริกแดงปิ้งไฟให้หอมป่นละเอียดและเติมเกลือให้พอกับรสที่ซอบ ป่าปิ้ง (ปลาปิ้ง) ป่าฮ้อ (ปลาร้า) และหน่อไอ้ เป็นหน่อไม้ที่แช่น้ำทิ้งไว้จนมีกลิ่นแล้วจึงนำไปต้มเพื่อกินกับน้ำพริกดำ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547: 218, 629, 895) สำหรับอาหารสมัยใหม่เป็นของหวานที่ทำมาจากน้ำตาล คือ ฮอลล์ คำบริภาษดังกล่าวมีการนำเอารูปลักษณะของอาหารมาใช้ในการเปรียบเทียบและสร้างคำเพื่อใช้ในการบริภาษ ทำให้เห็นวิถีชีวิตของคนภาคเหนือที่มีความเกี่ยวข้องและพึ่งพิงธรรมชาติ จึงนำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประกอบอาหาร รวมทั้งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการกินของคนภาคเหนือที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ดังเห็นได้จากชื่ออาหารหรือของกินสมัยใหม่ที่นำมาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ

2.6 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป พบจำนวน 24 คำ คนภาคเหนือมีสิ่งของเครื่องใช้หลายประเภทเห็นได้จากคำบริภาษ เช่น แก้วแขนหยิ่งค้อนทุบหมู (ท่อนแขนเหมือนค้อนทุบหมู) ป่าชื้อชะย่า (ไอ้น้ำมันยาง) ป่ามุยแง่ม (ไอ้ชวานมิง่าม) ป่าส้วมตัน (ไอ้ส้วมตัน) ป่าใส่ไกรถถีบ (ไอ้เส้นยางที่เป็น

อุปกรณ์ประกอบกับหัวสูบลมรถจักรยาน) ป่าหน้าเกิบหูก็บปู้ดข้างเดียว (ไอ้หน้ารองเท้ายัดแบบคียบข้างเดียว) ป่าหน้าหนังว่อง (ไอ้หน้ายางยืดชนิดที่เป็นวงใช้รัดของ) ปากเบี้ยวหยิ่งหึ่งเฮือน (ปากเบี้ยวเหมือนอวัยวะเพศหญิงลงเรือน) หน้าป็นจานเข้าหมา (หน้าเหมือนจานอาหารที่ใช้เลี้ยงสุนัข) หน้าผ่อหยิ่งผักบั้งฟาดเสา (หน้าเหมือนผักบั้งฟาดเสา) ที่เต้าหม้อเต้าไห (อวัยวะเพศหญิงเท่าหม้อเท่าไห) หุ่นหยิ่งสะลิ้มดตั้ง (หุ่นเหมือนฟูกมัดตั้งไว้) อีเกิบคบดีน (อีรองเท้ากุดเท้า) อีงอนรถถีบ (อีท้ายทอยรถจักรยาน) อีเดี่ยวหม้อหนึ่งใหม่ (อีผ้าผ้าชั้นน้อยยาวสำหรับคาดปากหม้อใหม่) อีป่าถั่วเค้นซั้ง (อีถั่วฝักยาวตกค้าง) อีหน้าบักินแป้ง (อีหน้าไม่กลมกลืนกับแป้ง) ฮูดังหยิ่งป่องโฮงสี (จุกเหมือนปล่องโรงสี)

คำบริภาษข้างต้นประกอบด้วยสิ่งของสำหรับการต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องใช้สำหรับสัตว์ เช่น ค้อนทุบหมู (ค้อนทุบหมู) จานเข้าหมา (จานอาหารที่ใช้เลี้ยงสุนัข) เครื่องใช้ในงานช่าง เช่น มุยแง่ม (ชวานมิง่าม) ใส่ไกรถถีบ (เส้นยางที่เป็นอุปกรณ์ประกอบกับหัวสูบลมรถจักรยาน) เครื่องใช้สำหรับให้แสงสว่าง เช่น ชื้อชะย่า (น้ำมันยาง) เครื่องใช้สำหรับอยู่อาศัย เช่น เฮือน (เรือน) เสา เครื่องใช้ในห้องน้ำ เช่น ส้วม เครื่องใช้สำหรับใส่เดิน เช่น เกิบ (รองเท้า) เกิบหูก็บ (รองเท้ายัดแบบคียบ) เครื่องใช้ในครัว เช่น หนังว่อง (ยางยืดชนิดที่เป็นวงใช้รัดของ) หม้อไห เดี่ยวหม้อหนึ่ง (ผ้าชั้นน้อยยาวสำหรับคาดปากหม้อ) เครื่องใช้สำหรับนอน เช่น สะลี (ฟูก) เครื่องใช้สำหรับขับขี่ เช่น รถถีบ (รถจักรยาน) เครื่องใช้สำหรับการเกษตร เช่น ซั้ง (ค่าง) โฮงสี (โรงสี) และเครื่องใช้สำหรับประทีนผิว เช่น แป้ง

สิ่งของเครื่องใช้ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคนภาคเหนือได้นำสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันมาประกอบเป็นคำบริภาษ รวมทั้งใช้

เปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ ของผู้ถูกบริภาษ เช่น แก้วแหวนหยิ่งค้อนบับหมุ เป็นการเปรียบเทียบต้นแขนของผู้ถูกบริภาษว่ามีลักษณะคล้ายกับค้อนที่ใช้สำหรับทุบหมุ หุ่นหยิ่งสะลิมัดตั้ง เป็นการเปรียบเทียบรูปร่างของผู้ถูกบริภาษว่ามีลักษณะเหมือนฟูกหรือที่นอนยัดด้วยหุ่นที่มัดตั้งไว้ จากตัวอย่างคำบริภาษจะเห็นว่าการเปรียบเทียบอวัยวะหรือรูปร่างของมนุษย์กับสิ่งของเครื่องใช้ ลักษณะการเปรียบเทียบดังกล่าวแสดงให้เห็นความผิดปกติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งของผู้ถูกบริภาษ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความอับอายเมื่อถูกบริภาษ

2.7 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ พบจำนวน 34 คำ เห็นได้จากคำบริภาษ เช่น แกนแก่นตำ (ปวดดวงตา) ปากันเป็นตุ่ม (ไอ้กันเป็นตุ่ม) ป่าซี้ตุ๊ด (ไอ้โรคผิวหนัง) ป่าต่ายเป็นเอดส์ (ไอ้ต่ายเป็นเอดส์) ป่าตุ่มปืด (ไอ้ตุ่มพิษ) ป่าเล็บตีนหยิ่ง (ไอ้เล็บขบ) ป่าหูดไก่ (ไอ้หูดไก่) ป่าซูซี้เป็นหนองใน (ไอ้รูทวารเป็นหนองใน) หน้าหยิ่งแยะเมื่อย (หน้าเหมือนแพะป่วย) ห่ากินตับ (โรคห่ากินตับ) ห่าวอก (โรคห่าหลัง) หูกวง (หูได้ยินไม่ชัด) คำบริภาษข้างต้นพบการนำคำที่เกี่ยวกับประเภทของโรคหรือเชื้อโรคมาประกอบเป็นคำบริภาษ เช่น ซี้ตุ๊ด เป็นโรคผิวหนังซึ่งติดต่อกันได้ทำให้ผิวหนังเป็นผื่น หนาหยาบ มีน้ำเหลืองหรือตกสะเก็ด เอดส์ หูดไก่ (หูดหงอนไก่) เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หนองใน เป็นกามโรคที่ทำให้เกิดหนองมีเชื้อในช่องปัสสาวะ ห่า เป็นโรคระบาดร้ายแรงอย่างโรคอหิวาต์และกาฬโรค การนำคำที่เกี่ยวกับอาการของโรคมาประกอบเป็นคำบริภาษ เช่น แกน (ปวด) เล็บตีนหยิ่ง (เล็บขบ) เป็นอาการ ของเล็บเท้างอกขยายเข้าไปในเนื้อ เมื่อย (เป็นไข้) หูกวง เป็นอาการที่

หูได้ยินไม่ชัดหรือหูแว่ว และการนำคำที่เกี่ยวกับสภาพของโรคมาประกอบเป็นคำบริภาษ เช่น ตุ่ม ตุ่มปืด (ตุ่มพิษ) เป็นเม็ดตุ่มที่เกิดตามผิวหนังด้วยพิษร้อนหรือพิษอักเสบ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547 ; เจนจิต ฉายะจินดา, 2560) จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นความคิดในการสร้างคำบริภาษของคนภาคเหนือที่นำโรคภัยไข้เจ็บที่พบในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ประเภทของโรคหรือเชื้อโรคอันตราย รวมทั้งอาการและสภาพของโรคที่สามารถสร้างความเจ็บปวดทรมานต่อร่างกายมาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ เพื่อต้องการให้ผู้ถูกบริภาษเป็นโรค มีอาการหรือสภาพที่เกิดจากโรคต่างๆ ตามความมุ่งหวังของผู้บริภาษ

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือบางคำสามารถจัดอยู่ได้หลายด้าน เช่น ป่าคาวาย ป่าจิว ไอ้จิว จัดอยู่ได้ทั้งด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาชีพ และด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์ นอกจากนี้คำที่นำมาประกอบเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือยังสามารถจัดอยู่ได้หลายด้าน เช่น โบรมผี พายโบม พายหล่อง จัดอยู่ได้ทั้งด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี และด้านความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม จาดวอก จาดหมา จัดอยู่ได้ทั้งด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด และด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์ ห่าวอก หน้าหยิ่งแยะเมื่อย ก็สามารถจัดอยู่ได้ทั้งด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ และด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปจำนวนคำและคำร้อยละของโลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” แสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนคำและคำร้อยละของโลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊ก แพนเพจ “ฮาคนเมือง”

โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแพนเพจ “ฮาคนเมือง”	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. โลกทัศน์ด้านความเชื่อ		
1.1 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี	32	14.35
1.2 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา	3	1.35
1.3 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม	13	5.83
1.4 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับข้อห้าม	4	1.79
2. โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่		
2.1 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด	17	7.62
2.2 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาชีพ	13	5.83
2.3 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับพืช	13	5.83
2.4 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์	61	27.35
2.5 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาหาร	9	4.04
2.6 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป	24	10.76
2.7 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ	34	15.25
รวม	223	100

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแพนเพจ “ฮาคนเมือง” มีความสอดคล้องกับแนวคิดสมมติฐานซาเพียร์-วอร์ฟ ที่เชื่อว่า ภาษาคือตัวกำหนดความคิดของคน การศึกษาภาษาของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะช่วยให้ผู้ที่ศึกษาเข้าใจว่า ผู้ใช้ภาษานั้นๆ มองสังคมรอบตัวเขาอย่างไร (Sapir, 1957 ; Whorf, 1956 ; อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2549 ; ศราวุธ หล่อดี, 2561) ทั้งนี้การวิเคราะห์คำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแพนเพจ “ฮาคนเมือง” ถือว่าเป็นการศึกษาภาษาอย่างหนึ่ง ที่สามารถสะท้อนระบบความคิด โลกทัศน์หรือการมองโลกของคนภาคเหนือแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ โลกทัศน์ด้านความเชื่อ ประกอบ

ด้วยความเชื่อเกี่ยวกับผี ศาสนา สิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม และข้อห้าม โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่ ประกอบด้วย ความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด อาชีพ พืช สัตว์ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป และโรคภัยไข้เจ็บ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรทัย ชินอัครพงศ์ (2557) ที่ศึกษาโลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำด่าในภาษาไทย พบคำด่าเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี ศาสนา กฎแห่งกรรม และคำด่าเกี่ยวกับพืช สัตว์ สิ่งของ

เมื่อพิจารณาจำนวนคำและคำร้อยละของคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแพนเพจ “ฮาคนเมือง” ที่สะท้อนโลกทัศน์ของคนภาคเหนือ (จำนวน 223 คำ) พบโลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์มากที่สุด จำนวน 61 คำ คิดเป็นร้อยละ 27.35 รองลงมาเป็นโลกทัศน์ด้าน

ความเป็นอยู่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ จำนวน 34 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.25 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผี จำนวน 32 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.35 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป จำนวน 24 คำ คิดเป็นร้อยละ 10.76 โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับชาติกำเนิด จำนวน 17 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.62 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาชีพ โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์ จำนวน 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.83 ในแต่ละด้าน โลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับอาหาร จำนวน 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.04 โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับข้อห้าม จำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.79 และโลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา จำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.35

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้นพบโลกทัศน์ด้านความเป็นอยู่เกี่ยวกับสัตว์มากที่สุด เนื่องจากคนภาคเหนือมีวิถีชีวิตผูกพันกับสัตว์ประเภทต่างๆ ทั้งสัตว์ขบเลี้ยง (ป่าซี้เปี้ยแมงແຂ็บ: แมลงสาบ) สัตว์มีกระดูกสันหลัง (จำดวอก: ลิง) สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง (ป่าแป้วววกาศ: พยาธิ) และสัตว์ในนินาย (อี่จ้างน้ำ: สัตว์ที่มีรูปร่างเหมือนข้างอ้ายอยู่ตามวังน้ำหรือห้วงน้ำลึก) ซึ่งเป็นสิ่งที่คนภาคเหนือพบเห็นในชีวิตประจำวันและรับรู้จากการเล่าสืบต่อกันมา จึงนำชื่อสัตว์ พฤติกรรมหรือลักษณะบางประการของสัตว์ประกอบและสร้างเป็นคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ สอดคล้องกับที่ ศุภชัย ติระวิชัย (2556) กล่าวว่า สัตว์มักถูกนำมา ใช้เป็นคำเรียกและคำบริภาษเพื่อสื่อความหมายในเชิงลบ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาโลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำ

ดำในภาษาไทยของ อรทัย ชินอักษรพงศ์ (2557) ที่พบการเปรียบ เทียบลักษณะนิสัยของคนที่ถูกดำกับสัตว์ รวมทั้งใช้ชื่อสัตว์เป็นคำดำ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้ภาษามีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เหล่านั้นอย่างใกล้ชิด โดยบางชนิดเป็นสัตว์เลี้ยงภายในบ้าน (หมาหัวเน่า) สัตว์ที่รู้จักกันโดยทั่วไปหรืออาจเคยเห็นตามสวนสัตว์ทั่วไป (งูเห่าควาย) โลกทัศน์ด้านที่พบน้อยที่สุด คือ โลกทัศน์ด้านความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา เนื่องจากศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนภาคเหนือ ซึ่งเป็นหลักธรรมคำสอนที่ดั่งงามจึงไม่นิยมนำมาประกอบเป็นคำบริภาษ

คำที่ใช้ในภาษาต่างๆ สามารถแสดงให้เห็นความคิดของผู้ใช้ภาษาเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ในสังคมนั้น อาจกล่าวได้ว่า คำเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ ดังนั้นการวิเคราะห์คำจะทำให้เห็นและเข้าใจมโนทัศน์ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจระบบความคิด และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษานั้นได้อีกด้วย (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2549: 83)

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์โลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “ฮาคนเมือง” เพื่อให้ได้ข้อมูลคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือที่ครบถ้วนยิ่งขึ้นควรเก็บข้อมูลคำบริภาษจากสื่อออนไลน์อื่นเพิ่มเติม เช่น ทวิตเตอร์ (Twitter) อินสตาแกรม (Instagram) แล้วนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ ซึ่งจะทำให้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับโลกทัศน์ของคนภาคเหนือที่สะท้อนจากคำบริภาษภาษาไทยถิ่นเหนือ

เอกสารอ้างอิง

- เจนจิต ฉายะจินดา. (2560). หูดหงอนไก่ ไม่ถึงตาย แต่ (อาจ) ทำลายชีวิตคู่. <https://www.si.mahidol.ac.th/th/healthdetail.asp?aid=1289>
- ทิพวัลย์ เหมรา. (2560). ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน. *การประชุมวิชาการ ครั้งที่ 1* (pp. 1396-1406). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิพวัลย์ เหมรา. (2562). ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน: ความหมายของถ้อยคำ. *Humanities, Social Sciences, and Arts, 12*, 793-810.
- ปรีดา จันทร์แจ่มศรี และอดิเทพ วงศ์ทอง. (2554). ศาสนา ประเพณี และพิธีกรรมล้านนา. ใน *กฤตศุกา โชตินภัสชัย (บรรณาธิการ), ล้านนาศึกษา* (หน้า 153-194). ยิ่งเจริญ.
- พนมพร นิรัฐทวี. (2544). ว่าด้วยเรื่องคำว่า “คำ” กับ “บริภาษ”. *จุลสารสายไทยฉบับพิเศษ, 2*, 32-36.
- ภูเดช แสนสา. (2555). คำสบถและคำบริภาษในล้านนาที่มาจากเครื่องใช้ในพิธีศพ. *วารสารภาษาและวรรณกรรมไทย, 2*, 200-218.
- รัฐชนีย์ ศรีสมาน. (2552). บทบริภาษในบทละครนอก: ภาพสะท้อนค่านิยมไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์, 16*(2), 8-21.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- เรณู อรรถจามาตร์. (2528). *โลกทัศน์ชาวล้านนาไทยจากวรรณกรรม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิไล ธรรมวาจา. (2549). บทบริภาษ: ถ้อยคำสำนวนที่สะท้อนค่านิยมในสังคมไทย. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์, 1*(2), 48-56.
- วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. (2547). *วัจนกรรมการบริภาษในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรพงษ์ พวงเล็ก. (2561). การสื่อสารผ่านแฟนเพจเฟซบุ๊กกับผลที่เกิดขึ้นต่อเจ้าของแฟนเพจเฟซบุ๊ก: กรณีศึกษา แฟนเพจเฟซบุ๊กที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 4*(ฉบับพิเศษ), 16-33.
- วีระศักดิ์ บุญญาพิทักษ์. (2536). *คำบริภาษในเพลงชาनोंง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี.
- ศรศักดิ์ ไชยมงคล. (2540). *ลักษณะการบริภาษในวรรณคดีประเภทกลอนบทละครและกลอนนิทานสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศราวุธ หล่อดี. (2561). *การวิเคราะห์คำเรียกผีในภาษาสำนวน*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศราวุธ หล่อดี. (2564). *คำเรียกผีภาษาสำนวน: การดำรงอยู่และโลกทัศน์ของชาวล้านนา*. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 21*(1), 396-420.
- ศิวริน แสงอาวุธ. (2557). *วัจนบริภาษในข้อความแสดงทัศนคติต่อข่าวการเมืองจากสื่ออินเทอร์เน็ต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ศุภชัย ต๊ะวิชัย. (2556). การนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัย
ศิลปากร. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 35(2), 54-75.
- สมบัติ สมศรีพลอย. (2559). กลอนแดง: วิจารณ์กรมบริภาษยกย่อนในเพลงอีแซว. *วารสารมหาวิทยาลัย
ศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 36(2), 113-126.
- สมบูรณ์ ศรีระสันต์. (2542). วิเคราะห์ค่านิยมทางสังคมและการใช้ภาษาจากคำบริภาษในบทละครนอก
พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุนทร ค่ายอด. (2557). อุดมการณ์สิ่งแวดล้อมในเอกสารโบราณล้านนา. *วารสารมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*, 2(3), 57-68.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2549). *กว่าจะเป็นนักภาษาศาสตร์*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรทัย ชินอัครพงศ์. (2557). *อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำตำในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อรรถวิทย์ รอดเจริญ. (2552). *การศึกษาการใช้ภาษาบริภาษของนักการเมืองไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรุณี ตันศิริ. (2549). *วัฒนธรรมถิ่นวัฒนธรรมไทย*. วัฒนาพานิช.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2547). *พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง*. มิ่งเมือง.
- Sapir, E. (1957). *Culture, language, and personality: Selected writing of Edward Sapir*. University
of California Press.
- Whorf, B.L. (1956). An American Indian model of the universe, The relation of habitual thought
and behavior to language. In Carroll, J.B. (Ed.), *Language, Thought, and Reality: Selected Writings of Benjamin Lee Whorf* (pp. 213-214, 264). M.I.T. Press.

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

KWL Plus Learning Management for Improving Mathayomsuksa 3 Students' Analytical Reading

มะลิวรรณ สุรานิตย์¹, อัฐพล อินตะเสนา²
Maliwan suranit¹, Autthapon Inthasena²

Received: 26 July 2021

Revised: 21 October 2021

Accepted: 2 November 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาลัย จำนวนนักเรียน 38 คน ได้มาโดยการเลือกแบบกลุ่ม (Cluster sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน มีประสิทธิภาพค่าความยากง่ายระหว่าง 0.27-0.77 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20-0.67 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.72 3) แบบสอบถามความพึงพอใจนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20-0.67 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .80 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 79.19/81.05 ที่เป็นไปตามเกณฑ์ 75/75

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Candidate in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Assistant Professor in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

- นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ มีคะแนนทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- มีความพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$ และ S.D.=0.82)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus, การอ่านเชิงวิเคราะห์

Abstract

The purposes of the current study were.-1) to develop a KWL Plus learning management with an efficiency of 75/75 for improving Mathayomsuksa 3 students' analytical reading, 2) to compare the students' analytical reading before and after learning with the developed learning management, and 3) to study students' satisfaction toward the developed learning management. The cluster sampling method resulted in 38 samples who were Mathayomsuksa 3 students in 3/3 class of Huai Mek Wittayakhom school within the Kalasin Secondary Educational Service area. The instruments were. 1) a KWL Plus learning management with 6 learning plans of 12 hours, 2) an analytical reading test designed to have 30 full marks of 30 question items in the 4 multiple choice design and proved to have difficulty of 0.27-0.77, discrimination of 0.20-0.67, and reliability of 0.72, 3) a 5 rating scale satisfaction questionnaire with 10 question items proved to have discrimination of 0.20-0.67 and reliability of 0.80. The data were analyzed using percentage, mean score, standard deviation, and t-test.

The results of the study were as follows.

- KWL Plus learning management for improving Mathayomsuksa 3 students' analytical reading was found to have an efficiency of 79.19/81.05 reaching the criteria of 75/75.
- The students' analytical reading was significantly higher after learning with the developed learning management at a statistical level of 0.5.
- The students' satisfaction toward the developed learning management was found at a high level ($\bar{X}=4.06$, S.D.=0.82)

Keywords: Learning management with KWL Plus techniques, analytical reading

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติและเป็นเอกลักษณ์ของไทย อีกทั้งเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทุกคนภูมิใจและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ

เพื่อพัฒนาความรู้กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทาง การอ่านมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์เพราะเป็นเครื่องมือ

ที่ใช้ใน การแสวงหาความรู้ การอ่านทำให้รับรู้ ข่าวสารข้อมูลต่างๆ ทั่วโลกซึ่งปัจจุบันเป็นโลกของ ข้อมูลข่าวสารทำให้ผู้อ่าน มีความสุขทำให้ผู้อ่าน มีความอยากรู้อยากเห็น อันเป็นความต้องการ ของมนุษย์ทุกคน การอ่านมีประโยชน์ในการ พัฒนาตนเอง ทำให้เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ และสนองความอยากรู้อยากเห็น การอ่านเชิง วิเคราะห์เป็นทักษะสำคัญที่ผู้เรียนพึงมีเนื่อง จาก การอ่านเชิงวิเคราะห์ช่วยให้รู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุผล เบื้องหลังของสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจความเป็นมาของ เหตุการณ์ต่างๆ ทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่เป็นฐาน ความรู้ในการนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา การประเมินและตัดสินใจ เรื่องต่างๆ ได้อย่าง ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (พรทิพย์ แข็งขัน และเฉลิมลาภ ทองอาจ, 2553)

ในปัจจุบันจากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็น ได้ว่า การอ่านเชิงวิเคราะห์มีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มสาระภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนด มาตรฐาน การเรียนรู้วิชาภาษาไทย สาระการอ่าน ไว้เป็นสาระที่ 1 มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการ

อ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ในการ ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัย รักการอ่าน สร้างวิสัยทัศน์ ในการดำรงชีวิตโดย มาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัดกำหนดให้ผู้เรียน สามารถอ่านออกเสียงคำ ข้อความ เรื่องสั้นและ บทร้อยกรองง่ายๆ ได้ถูกต้อง และจากการ ศึกษาพบว่าหลักสูตรตามกระทรวงในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช, 2551: 4)

ทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นสิ่งสำคัญ สำหรับนักเรียน แม้ว่าหลักสูตรจะให้ความสำคัญ กับการวิเคราะห์จากการอ่าน แต่พบว่านักเรียน ยังคงมีปัญหาในเรื่องการอ่านดังจะเห็นได้จาก รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2560-2562 จากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่ง ชาติ (องค์การมหาชน) พบว่า ในสาระการเรียนรู้ ที่ 1 การอ่าน นักเรียนโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม จังหวัดกาฬสินธุ์ ทำคะแนนได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ ระดับขนาดโรงเรียน ระดับจังหวัด ระดับสังกัด ระดับภาคและระดับประเทศ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนห้วยเม็ก วิทยาคม ปีการศึกษา 2560-2562 จากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การ มหาชน)

สาระการ เรียนรู้	ปีการศึกษา	คะแนนเต็ม	โรงเรียน	ขนาด โรงเรียน	จังหวัด	สังกัด	ภาค	ประเทศ
การอ่าน	2560	100	51.41	51.62	47.25	49.46	49.66	52.55
การอ่าน	2561	100	54.30	50.23	53.02	55.04	52.14	54.42
การอ่าน	2562	100	40.94	51.36	54.97	55.91	53.68	55.14

ที่มา: โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม จังหวัดกาฬสินธุ์. งานทะเบียนวัดผล, 2560

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย
สาระการเรียนรู้ที่ 1 สาระการอ่านของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในระหว่างปีการศึกษา 2560
ถึงปีการศึกษา 2562 โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม
อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ มีคะแนนวิชา
ภาษาไทยสาระการเรียนรู้ที่ 1 สาระการอ่าน อยู่ใน
เกณฑ์ ต้องเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของ
โรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (สทศ)
แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระที่ 1
สาระการอ่าน ในปีการศึกษา 2560-2562 พบว่า
นักเรียน มีความสามารถด้านการอ่านคิดวิเคราะห์
ยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่เป็นที่พอใจ ประกอบ
กับการสัมภาษณ์ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย
ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1-3 โรงเรียนห้วยเม็ก
วิทยาคม พบว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ของครู ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ส่วนใหญ่
ครูผู้สอน จะมุ่งเน้นเฉพาะด้านเนื้อหาการสอนด้วย
การสอน แบบบรรยาย โดยไม่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้
ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมด้วย
ตามแนวการสอน ที่ครูผู้สอนยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
ซึ่งพฤติกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวอาจส่งผล
ให้พัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของ
นักเรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน และไม่มี
ประสิทธิภาพในการอ่านเชิงวิเคราะห์

ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทักษะ
การอ่านเชิงคิดวิเคราะห์ ครูผู้สอนจำเป็นต้อง
พัฒนาวิธีการสอนหรือเทคนิคการจัดการเรียน
การสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งวิธีการจัดการเรียน
รู้ด้วยเทคนิคที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะ
การคิดวิเคราะห์นั้นมีหลากหลายวิธีหนึ่งในนั้นคือ
การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ของ
คาร์และโอเกิล (Carr & Ogle, 1987) เนื่องจาก
มีกรอบแนวคิดและแนวทางการฝึกให้คิดเป็น
ลำดับขั้นตอน เน้นการนำโครงสร้างความรู้เดิม
ไปช่วยตีความเรื่องที่อ่านมีการระดมสมองใน

กลุ่ม โดยใช้ประสบการณ์เดิมของนักเรียนมีการ
แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างนักเรียนกับนักเรียน
ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะส่งเสริมทักษะการอ่าน
เชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดย
นำเทคนิค KWL Plus มาใช้ในกระบวนการจัดการ
เรียนรู้ ซึ่งเป็นเทคนิคที่จะช่วยในการส่งเสริม
ทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ อีกทั้งยังส่งเสริม
ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกา
รเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละ
คน ตลอดจนสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางใน
การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ให้
ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้
ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมการอ่านเชิง
วิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มี
ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่าน
เชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน
ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus
ที่ส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ด้วย
เทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเชิง
วิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัย
ได้กำหนดขอบเขตดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ภาพสินธุ์ 4 ห้องเรียน จำนวน 124 คน ภาคเรียน
ที่ 2 ปีการศึกษา 2563

ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียน
ห้วยเม็กวิทยาฯ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาภาพสินธุ์ 1 ห้องเรียน จำนวน 38 คน
ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

2. ตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้ด้วย
เทคนิค KWL Plus

ตัวแปรตาม คือ ทักษะการอ่านเชิง
วิเคราะห์และความพึงพอใจที่นักเรียนมีต่อการ
จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรแกน
กลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551กลุ่ม
สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 ประกอบด้วย ขวามในชีวิตประจำวัน บทความ
บันเทิงคดี สารคดี สารคดีเชิงประวัติ ตำนาน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัย
ได้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ด้วย
เทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเชิง
วิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดำเนิน
การวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนห้วยเม็ก
วิทยาฯ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 24 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวน

124 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียน
ห้วยเม็กวิทยาฯ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 24 จำนวน 1 ห้องเรียน 38 คน
โดยการสุ่มเลือกแบบกลุ่ม (Cluster Random
sampling) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ได้มา ผู้วิจัยได้ทำการ
วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way
ANOVA) โดยพบว่าผู้เรียนทั้ง 4 ห้องไม่มีความ
แตกต่างกันในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน
รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือก
สุ่มแบบกลุ่มตัวอย่าง ได้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3/3 เป็นตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค
KWL Plus เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์
จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง
มีค่าเฉลี่ยแผนตั้งแต่ 4.40 ถึง 4.80 ถือว่าเป็น
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและ
เหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถการ
คิดวิเคราะห์ โดยเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย
วัดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชนิด 4 ตัวเลือก
จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน ค่าความยากง่าย
ระหว่าง 0.27 ถึง 0.77 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง
0.20-0.67 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ
0.72

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจนักเรียน
ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10
ข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 เข้าเกณฑ์
ทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.20-0.67
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงใจทั้ง
ฉบับ เท่ากับ .80

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Per-experimental research) โดยใช้รูปแบบทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง โดยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้

3.1. ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบวัดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 แผน เวลา 12 ชั่วโมง กับกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบวัดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ เป็นแบบวัดชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน ซึ่งจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.4 ตรวจสอบและนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบจากแบบวัดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ และสอบถามความพึงพอใจ ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.5 นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้วิธีการสอน แบบ KWL Plus เพื่อการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.6 นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

4.การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ใน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 โดยใช้สูตร E1/ E2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2535: 101)

4.2 เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus โดยการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้สถิติทดสอบ t-test (Dependent sample)

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบ KWL Plus เพื่อส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งเป็นมาตรฐานประมาณ (Rating Scale) 5 ระดับ

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นไปตามเกณฑ์ 75/75

ตาราง 6 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

จำนวนนักเรียน	คะแนนสอบก่อนเรียน (30)	การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus						คะแนนรวมทั้งหมด (300)	คะแนนสอบหลังเรียน (30)
		แผนที่ 1 (50)	แผนที่ 2 (50)	แผนที่ 3 (50)	แผนที่ 4 (50)	แผนที่ 5 (50)	แผนที่ 6 (50)		
38	504	1493	1507	1505	1523	1494	1506	9028	924
	13.21	39.29	39.66	39.61	40.08	39.32	39.63	237.58	24.32
S.D.	4.33	3.02	3.03	3.74	3.13	3.38	2.79	15.83	2.28
ร้อยละ	44.21	78.58	79.32	79.21	80.16	78.63	79.26	79.19	81.05

ตาราง 7 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	300	237.58	15.83	79.19
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_2)	30	24.32	2.28	81.05
ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1, E_2) เท่ากับ 79.19/81.05				

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ มัธยมศึกษา ปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้น

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบ การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียน

การเรียน	N	\bar{x}	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	38	13.26	4.329	19.539*	.00
หลังเรียน	38	24.32	2.279		

* มีนัยสำคัญที่ทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตาราง 9 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อที่	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	ข้าพเจ้าชอบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เนื่องจากช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเองได้	4.13	0.77	มีความพึงพอใจมาก
2	ข้าพเจ้าชอบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ทำให้มีการพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ คิดที่สูงขึ้น	4.05	0.83	มีความพึงพอใจมาก
3	ข้าพเจ้าชอบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เนื่องจากช่วยให้ตัดสินใจโดยใช้เหตุผล	4.13	0.84	มีความพึงพอใจมาก
4	ข้าพเจ้าชอบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เนื่องจากเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและเกิดความสุขสนุกสนาน	4.24	0.78	มีความพึงพอใจมาก
5	ข้าพเจ้าชอบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เนื่องจากส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิด	4.11	0.83	มีความพึงพอใจมาก
6	ข้าพเจ้าชอบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เนื่องจากเป็นขั้นตอนเหมาะสมเข้าใจง่าย	4.08	0.81	มีความพึงพอใจมาก
7	ข้าพเจ้าชอบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เนื่องจากสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.92	0.85	มีความพึงพอใจมาก
8	ข้าพเจ้าชอบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เนื่องจากมีกิจกรรมที่มีความหลากหลาย กระตุ้นความสนใจของนักเรียน	3.79	0.97	มีความพึงพอใจมาก
9	ข้าพเจ้าชอบบรรยากาศการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เนื่องจากไม่เคร่งเครียด ครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน	4.21	0.81	มีความพึงพอใจมาก
10	ข้าพเจ้ามีความพึงพอใจกับการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย เทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ประกอบด้วย วิเคราะห์ความสำคัญวิเคราะห์ความสัมพันธ์ วิเคราะห์หลักการ	4.03	0.78	มีความพึงพอใจมาก
เฉลี่ย		4.06	0.82	มีความพึงพอใจมาก

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.จากการวิจัยพบว่าการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ผลการหาประสิทธิภาพแผนการจัดการ

เรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประสิทธิภาพเท่ากับ 79.19/81.05 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 หมายความว่า นักเรียนได้คะแนนพฤติกรรม คะแนนแบบฝึกหัด และคะแนนทดสอบย่อย คิดเป็นร้อยละ 79.19 และคะแนนจากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus คิดเป็นร้อยละ 81.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุดังต่อไปนี้

รูปแบบของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นการจ้ดลำดับการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอน ให้นักเรียนได้ฝึกคิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยผู้เรียนได้วิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ วิเคราะห์หลักการ ตามทฤษฎีของ (Bloom) จนเกิดความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรม ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของภพ เลหาไพบุลย์ (2542) ได้กล่าวไว้ว่า แผนการสอนเป็นการลำดับขั้นตอนและกิจกรรมทั้งหมดของผู้สอนและผู้เรียนที่ผู้สอนกำหนดเป็นแนวทางในการจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนวางแผนการสอน และ กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอาศัยหลักการ การคิดวิเคราะห์ ของบลูม (Bloom) ได้แก่ การวิเคราะห์ความสำคัญ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ การวิเคราะห์หลักการ จึงส่งผลให้ผลของการเรียนรู้ระหว่างเรียนของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูง และคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียนสูงตามด้วย

จากการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงส่งผลให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ได้จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น นั่นคือ ประสิทธิภาพกระบวนการ (E1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ ขุนฤทธิ์ (2562) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องผลของการจัดการ

เรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus ร่วมกับกิจกรรม การเรียนแบบคู่คิด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และการสรุปความเข้าใจในการอ่านผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus ร่วมกับกิจกรรมการเรียนแบบคู่คิด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ และสรุปความเข้าใจในการอ่าน มีประสิทธิภาพของกระบวนการเท่ากับ 78.59 และของผลลัพธ์ เท่ากับ 79.43 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และยังสอดคล้องกับมิ่งขวัญ สุขสบาย (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เพื่อพัฒนาความสามารถ ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ภาษาไทย ของชั้นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 81.47/84.51 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. จากผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus พบว่า คะแนนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus เป็นยุทธวิธีที่เหมาะสมในการสอนอ่านควบคู่กับการส่งเสริมความคิดเป็นลำดับขั้นตอนช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านการอ่านและได้ฝึกคิดวิเคราะห์ เนื่องจากมีกรอบแนวคิดเป็นลำดับขั้นตอน สอดคล้องกับ เกียรติชัย ยานะรังษี (2540) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบเทคนิค KWL Plus ไว้ว่าเป็นยุทธวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นการสอนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนนำเอาประสบการณ์เดิมมาช่วยในการตีความเนื้อเรื่องที่อ่าน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ

ตั้งคำถามทำให้ผู้เรียนมีจุดประสงค์ในการอ่าน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเพื่อน นอกจากนี้ผลการวิจัยของคาร์และโอเกิ้ล (Carr & Ogle 1987) ที่ได้ศึกษากลวิธีการใช้เทคนิค KWL Plus เพื่อพัฒนาความสามารถในการเข้าใจและการสรุปความโดยทดลองกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและนักเรียนที่อยู่ในโครงการสอนซ่อมเสริมโดยใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนสามารถถ่ายโอน การใช้เทคนิค KWL Plus สู่อ่านการอ่านเรื่องใหม่ รวมทั้งมีความเข้าใจเรื่องจากการอ่านตลอดจนมีทักษะการย่อความดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เบญจวรรณ ขุนฤทธิ์ (2562) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบคู่คิด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ และการสรุปความเข้าใจในการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และสรุปความเข้าใจในการอ่าน สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสอดคล้องกับ ปาริชาติ ชาวงษ์ (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับการอ่านในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิค KWL Plus สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบเทคนิค KWL Plus ไว้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับทักษะการคิดอย่างรู้ตัวว่าตนคิดอะไร มีวิธีคิดอย่างไร สามารถตรวจสอบความคิดของตนเองได้ และสามารถปรับเปลี่ยนกลวิธีการคิดของตนได้ โดยผู้เรียนจะได้รับการฝึกให้ตระหนักในกระบวนการทำความเข้าใจตนเองมีการวางแผน ตั้งจุดมุ่งหมาย ตรวจสอบความเข้าใจของตน มีการจัดระบบข้อมูล เพื่อตั้งมาใช้ภายหลัง

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่าความสามารถด้านทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับการอ่านในชีวิตประจำวันกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus พบว่าความสามารถด้านการวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. จากผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus โดยรวมนักเรียนพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.06 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนโดยการอ่านวรรณกรรมที่หลากหลาย เป็นเรื่องที่เนื้อหาน่าสนใจ มีการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่หลากหลายให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น และมีการจัดการเรียนรู้ที่มีลำดับขั้นตอนการอ่านเชิงวิเคราะห์ ที่เข้าใจง่ายตามเทคนิคการอ่าน KWL Plus ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมอย่างมีอิสระทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสนุกสนานในการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังได้ฝึกตั้งคำถามและค้นหาคำตอบจากเรื่องที่อ่านด้วยตนเอง และสามารถแยกข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็นในเรื่องที่อ่าน สอดคล้องกับ จุฑามาศ เจริญธรรม (2546) ได้กล่าวว่าการอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นการฝึกให้ผู้อ่านใช้ความคิด สติปัญญา และความรอบรู้ต่อสิ่งที่ได้อ่าน ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านคิดเป็น มีความรู้กว้างขวาง และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการใช้ทักษะทางปัญญา เพื่อแสดงออกมาเป็นความคิดของตนเอง การถ่ายทอดความคิดเห็นของตนเองออกมาได้ จำเป็นจะต้องแสวงหาความรู้ต่างๆ นำมาเปรียบเทียบและนำไปพัฒนาความสามารถของตนเอง และ

ประสบความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มิ่งขวัญ สุขสบาย (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทย โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก สอดคล้องกับปาริชาติ ชาวงษ์ (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับการอ่านในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิค KWL Plus พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus โดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไปเพื่อนำไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรศึกษาคู่่มือครูและศึกษา เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ให้ละเอียดรอบคอบ เพื่อจะได้นำการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ไปใช้ให้เหมาะสม และได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ หลักการ ทฤษฎีและระดับชั้นความรู้ของนักเรียน

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย เทคนิค KWL Plus ครูผู้สอนควรมีการชี้แจงกับ นักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค KWL Plus โดยควรปฏิบัติตามขั้นตอนของเทคนิค KWL Plus อย่างละเอียดทุกขั้นตอนเพื่อให้ การเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.3 ครูผู้สอนควรกระตุ้นด้วยการตั้งคำถามให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดเพื่อเชื่อมโยง เรื่องที่อ่านได้ และครูผู้สอนควรกระตุ้นนักเรียน ให้มีความรู้สึกภูมิใจเวลาได้ลงมือปฏิบัติทำ

กิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ให้คำชมเชย ชื่นชม เพื่อให้ นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและ สามารถพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ได้ อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งส่งผลต่อเจตคติที่ดีต่อ การเรียนภาษาไทย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัย การจัดการเรียนรู้ โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอน KWL Plus เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งมีธรรมชาติวิชา ที่คล้ายคลึงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัย การนำ การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ไปใช้ในการ จัดการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่นเพื่อพัฒนาทักษะการ อ่านเชิงวิเคราะห์ให้มีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนา ทักษะการอ่านด้านอื่นๆ เช่นนิทานพื้นบ้าน เพลง พื้นบ้าน วรรณคดี

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วย ความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิระพร ชะโน ประธาน กรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วราพร เอรารวรรณ์ กรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กัลยา กุลสุวรรณ กรรมการสอบ (ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอก) และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัฐพล อินตะเสน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักที่ ได้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและให้ความช่วยเหลือตลอดจนตรวจสอบ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงขอขอบพระคุณ อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่

ประสิทธิ์ประสาทให้ความรู้ประสบการณ์และ
แนะนำแนวทางในการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.
ประสพสุข ฤทธิเดช รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท
เนื่องเฉลิม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อพันธ์
พูลพุทธา ดร.สาวิตรี ราษฎร์ชัย และดร.จิตตรา
พิภูลทอง ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนให้คำแนะนำ
ให้ข้อเสนอแนะ จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้
ด้วยดี

ขอขอบพระคุณนายรัชชัย สำราญวงศ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม ตลอด

จนคณะครูทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือมาตลอด
ขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา
2563 ทุกคน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ สมาชิกในครอบครัว
ทุกคนที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและให้กำลังใจ
ใจมาจนการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์
คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัย
ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา และ
บูรพาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้การ
อบรม สั่งสอน จนประสบความสำเร็จในการดำเนิน
ชีวิตและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติชัย ยานะรังสี. (2540). ผลการสอนแบบ KWL Plus ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหา
บัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จุฑามาศ เจริญธรรม. (2546). การอ่านเชิงวิเคราะห์. เนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยสำหรับครู. สุวีริยาสาส์น.
- เบญจวรรณ ชุนฤทธิ์. (2562). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus ร่วมกับกิจกรรมการ
เรียนแบบคู่คิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และการสรุปความเข้าใจในการอ่าน.
วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 12(2), 88-92 ; 2562
- พรทิพย์ แข่งขันและเฉลิมลาภ ทองอาจ. (2535). การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อพัฒนาระบบการ
คิดในคู่มืออบรมภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ปารีชาติ ชวางษ์. (2560). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับการอ่านในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค
KWL Plus. มทร.อีสาน
- ภพ เลหาโพบลูย์. (2542). แนวการสอนวิทยาศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). ไทยวัฒนาพานิช.
- มิ่งขวัญ สุขสบาย. (2562). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์ด้วยเทคนิค
KWL Plus ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.
- Carr & ogle. (1987). KWL plus a strategy for comprehension and summarization. *Journal of
Reading*, 636-631.

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

The Development of Reading Comprehension Ability of Pratomsuksa 3 Students using SQ4R Integrated with Mind Mapping Learning Management

วราวรรณ นันสทธิตย์¹, อัฐพล อินตะเสนา²

Warawan Nansathit¹, Autthapon Inthasena²

Received: 26 July 2021

Revised: 21 October 2021

Accepted: 26 November 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคำม้นปลาผดุงวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด จำนวน 6 แผน รวม 12 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านจับใจความ แบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.63-0.75 และมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25-0.75 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดจำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.52-0.91 และมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติ Nonparametric Test แบบ The Wilcoxon signed Rank test

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 79.88 /80.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 75/75

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Candidate in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Assistant Professor in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด มีความสามารถด้านการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ที่ส่งเสริมการอ่านจับใจความ มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.73 และ S.D.=0.35)

คำสำคัญ: ความสามารถด้านการอ่านจับใจความ, การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R, แผนผังความคิด

Abstract

The purposes of the study were. - 1) to develop an SQ4R integrated with mind mapping learning management with an efficiency of 75/75 for Pratomsuksa 3 students, 2) to study reading comprehension ability of students learning with developed learning management, and 3) to study students' satisfaction toward learning management SQ4R integrated with mind mapping. the sample study group was selected by the purposive sampling method. The samples were 8 Pratomsuksa 3 students in Khummun Phadungwit School under control of Kalasin Primary Education Service Area 2 in the second semester of the 2020 academic year. The research instruments were. - 1) an SQ4R integrated with mind mapping learning management plans which consisted of 6 sub learning plans under 12 learning hours, 2) a reading comprehension test designed to have 20 items of 3 multiple choices and proven to have difficulty of 0.63-0.75, discrimination of 0.25-0.75, and reliability of 0.94, and 3) a satisfaction questionnaire designed to have 10 question items with discrimination of 0.52-0.91 and reliability of 0.9. The statistics used in data analysis were percentage, mean score, standard deviatin, and a nonparametric test, the Wilcoxon Signed Rank test.

The results of the study were as follows.

1. The SQ4R integrated with mind mapping learning management plans for Pratomsuksa 3 students was found to have efficiency at 79.88/80.83 reaching the criteria of 75/75

2. Students' reading comprehension ability was significantly higher after learning with SQ4R integrated with mind mapping learning management plans at a statistical level of.05

3. The students' satisfaction toward learning management SQ4R integrated with mind mapping was found at a very high (\bar{X} =4.73, S.D.=0.35)

Keywords: Readion comprehension ability, SQ4R learning management, mind mapping

บทนำ

การอ่านจับใจความเป็นสิ่งสำคัญ เป็นการแสดงถึงความเข้าใจในการอ่านเรื่องต่างๆ

และการอ่านจับใจความเป็นทักษะที่มีความสำคัญ ในการอ่านมากที่สุด ทักษะการอ่านจับใจความ เป็นสิ่งที่ต้องนำไปใช้มากในชีวิตประจำวัน เช่น

การอ่านข่าว อ่านบทความ อ่านสาระความรู้ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารต่างๆ ถ้าอ่านแล้วจับประเด็นสำคัญได้แล้วนำข้อมูลไปใช้ ก็จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน สำหรับผู้เรียน ซึ่งต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากเอกสาร ตำราจำนวนมาก ยิ่งมีความจำเป็นที่จะต้องจับใจความเรื่องที่อ่านให้ได้แม่นยำชัดเจนจึงจะสามารถนำไปเรียบเรียงให้เป็นสาระความรู้ที่เกิดจากการค้นคว้าอย่างแท้จริง มิฉะนั้นจะเกิดความสับสน ดังแนวคิดของสายใจ ทองเนียม (2560: 100) ให้ความเห็นว่าการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญ ผู้เรียนต้องรู้จักการอ่านคำ คือ อ่านออก รู้ความหมายของกลุ่มคำสำนวน วลี และประโยค จับใจความของเรื่องที่อ่านได้ เพราะผู้ถ้าผู้อ่านไม่สามารถจับใจความจากเรื่องที่อ่านได้ อาจส่งผลต่อการอ่านเพื่อจุดประสงค์อื่นๆ ซึ่งยากกว่า สอดคล้องกับแววมยุรา เหมือนนิล (2556: 17) ได้กล่าวว่า การอ่านจับใจความเป็นความเข้าใจเรื่องที่อ่านระดับต้น และเป็นพื้นฐานสำคัญมากสำหรับการอ่านระดับสูงต่อไป เช่น ถ้าผู้เรียนจับใจความเรื่องที่อ่านไม่ได้ ก็คงไม่สามารถอ่านเพื่อวิจารณ์ว่าเรื่องนั้นดีหรือไม่ดีได้อย่างไรก็ตามแม้ว่าการอ่านจับใจความจะมีความสำคัญ แต่การสอนการอ่านจับใจความก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ยังพบว่าผู้เรียนไม่สามารถอ่านจับใจความได้สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (NT) ประจำปีการศึกษา 2560-2562 ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคำม้นปลาผดุงวิทย์ พบว่าผู้เรียนมีผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ด้านความสามารถภาษาไทย สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการ การอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่านลดลงทุกปี

การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นวิธี

การสอนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการอ่านที่มีประสิทธิภาพ สุนทรย์ สินธพานนท์ และคณะ (2554: 224-227) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นที่ 1 กิจกรรมสำรวจ ชั้น S (Survey) ผู้เรียนสำรวจเรื่องเพื่อให้รู้เนื้อหอย่างคร่าวๆ 2) ขั้นที่ 2 กิจกรรมตั้งคำถาม ชั้น Q (Question) ผู้เรียนตั้งคำถามอะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน 3) ขั้นที่ 3 กิจกรรมอ่านละเอียด ชั้น R (Read) ผู้เรียนอ่านเนื้อเรื่องนิทานอย่างละเอียดอีกครั้ง 4) ขั้นที่ 4 กิจกรรมบันทึกคำตอบ ชั้น R (Record) ผู้เรียนเขียนบันทึกคำตอบ 5) ขั้นที่ 5 กิจกรรมสรุปใจความสำคัญ ชั้น R (Recite) ผู้เรียนเขียนคำตอบของคำถามที่ตั้งไว้โดยสรุปเป็นสำนวนภาษาของตนเอง และ 6) ขั้นที่ 6 กิจกรรมทบทวนความเข้าใจ ชั้น R (Reflect) ผู้เรียนตรวจสอบความเข้าใจ วิธีการสอนแบบ SQ4R เป็นวิธีสอนซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกสิ่งที่เขาคาดว่าจะรู้จักจากเรื่องที่อ่าน และเข้าใจแนวคิดของเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็วจดจำได้ดี และทบทวนเรื่องราวที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้แผนผังความคิดเป็นวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียน และใช้ได้ผลดีกับทุกวิชา ดังที่ รัชญา ผลอนันต์ (2541: 35) กล่าวว่า เทคนิคนี้ โทนี บูซาน (Tony Buzan) เป็นผู้ริเริ่มพยายามนำเอาความรู้เรื่องสมองมาปรับใช้กับการเรียน โดยพัฒนาจากการจดบันทึกแบบเดิมที่จดบันทึกเป็นตัวอักษรเปลี่ยนมาเป็นการใช้สัญลักษณ์แบบแผ่เป็นรัศมีออกรอบๆ ศูนย์กลาง เหมือนกับการแตกแขนงของกิ่งไม้โดยใช้สีเส้นต่อมาเขาก็พบว่าวิธีการที่เขาใช้นั้นสามารถนำไปใช้กับกิจกรรมอื่นในชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงานได้ด้วย เช่น ใช้ในการวางแผน การตัดสินใจ การช่วยจำ การแก้ปัญหา การนำเสนอ การเขียน

หนังสือ เป็นต้น และถ้านำแผนผังความคิดมาใช้กับวงการศึกษาโดยนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อาจจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การทำแผนผังความคิดจะช่วยส่งเสริมด้านการอ่านให้ผู้เรียนได้จัดระบบความคิด ช่วยให้จำได้ดี สามารถช่วยคิด จำ บันทึก และเข้าใจเนื้อหา และองค์ประกอบของเรื่องทีอ่านได้ครบถ้วนและเป็นรูปธรรม ทำให้การเรียนรู้อ่านเป็นเรื่องที่น่าสนใจ มีชีวิตชีวายิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการจัดการเรียนรู้อย่าง SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเกี่ยวกับความสามารถด้านการอ่านจับใจความให้เพิ่มสูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยในปัจจุบัน ผู้วิจัยหวังว่าการจัดการเรียนรู้อย่าง SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดจะสามารถพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพื่อให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้อย่าง SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทีมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อศึกษาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทีได้รับการจัดการเรียนรู้อย่าง SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนทีมีต่อการจัดการเรียนรู้อย่าง SQ4R ร่วมกับ

แผนผังความคิด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้อย่าง SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคำม้นปลาผดุงวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพลาสินธุ์ เขต 2 ทีกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. ตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้อย่าง SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถด้านการอ่านจับใจความ และความพึงพอใจทีมีต่อการจัดการเรียนรู้อย่าง SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การอ่านจับใจความ ซึ่งมีเนื้อหาเป็นนิทาน บทความ วรรณคดีสำหรับเด็ก และบทร้อยกรอง ทีได้คัดเลือกมาจากแบบเรียน อินเทอร์เน็ต วารสาร นิตยสารต่างๆ ซึ่งมีเนื้อหาจากง่ายไปยากและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาทีใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 12 ชั่วโมง

วิธีการศึกษา

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคำม้นปลาผดุงวิทยุ สังเกตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่

2.1.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด จำนวน 6 แผน รวม 12 ชั่วโมง ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญที่ 5 ท่าน อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$)

2.1.2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านจับใจความ แบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของจุดประสงค์กับข้อคำถาม (IOC) และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่เป้าหมายแล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (B) เป็นรายข้อแบบอิงเกณฑ์ตามวิธีการของ Brennan (สมบัติ ห้ายเรือคำ, 2555) โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (P) ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (B)

ระหว่าง 0.20-1.00 ไว้ใช้จริง จำนวน 30 ข้อ ซึ่งได้ข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายมีค่าตั้งแต่ 0.63-0.75 และค่าอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ 0.25-0.75 แล้วนำข้อสอบที่คัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตรของ Lovett พบว่า แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94

2.1.3 แบบสอบถามความพึงพอใจทางการเรียน จำนวน 10 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80-1.00 จึงนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามความพึงพอใจเป็นรายข้อโดยใช้วิธี Item-total Correlation พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ 0.52-0.91 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจทั้งฉบับโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจทั้งฉบับ เท่ากับ 0.902.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) แบบศึกษากลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง โดยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านจับใจความ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นก่อนการทดลอง 1 สัปดาห์ โดยใช้เวลาในการสอบ 1 ชั่วโมง

3.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด เพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความ โดยใช้เวลาในการ

สอน 12 ชั่วโมง 6 แผนการเรียนรู้ และสังเกต พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้วิธีการ จัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ซึ่งการทดลองกระทำในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ทั้งนี้ ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและ หลังเรียน

3.3 การทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ใช้สอบก่อน การทดลอง และสอบถามความพึงพอใจของ นักเรียนหลังจากการจัดการเรียนรู้สิ้นสุดลง โดย ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ

3.4 วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่รวบรวม ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ

3.5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ใน การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของ แผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผัง ความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 โดยใช้สูตร $E1/E2$ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 เปรียบเทียบความสามารถด้านการ

อ่านจับใจความระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการ จัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด โดยการเปรียบเทียบความสามารถด้านการ อ่านจับใจความระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้สถิติทดสอบ Nonparametric Test แบบ The Wilcoxon signed Rank test

4.3 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ที่การวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจ ความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วม กับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ผลการศึกษา

ประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้เสนอผลการ วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถม ศึกษปีที่ 3 จำนวน 6 แผน มีประสิทธิภาพ ($E1/E2$) เท่ากับ 79.88 /80.83 ดังตาราง 1

ตาราง 1 การประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	300	239.63	10.22	79.88
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	30	24.25	2.50	80.83

ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1/E_2) เท่ากับ 79.88 /80.83

2. นักเรียนที่เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด มีคะแนน

สอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านจับใจความระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด

ตัวแปร	รูปแบบการสอน	N	Mean rank	Sum of Ranks	Z	P
ก่อนเรียน	Negative Ranks	0	.00	.00		
หลังเรียน	Positive Ranks	8	4.50	36.00		
	Ties	0			2.539*	.01
Total		18				

* P < มีนัยสำคัญที่ทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนการเรียนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ หลังการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดนักเรียนมีความสามารถในการ

อ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ที่ส่งเสริมการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$ และ S.D. =0.35) ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ข้อที่	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1	ข้าพเจ้าชอบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด เนื่องจากข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.75	0.38	มากที่สุด
2	ข้าพเจ้าชอบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด เนื่องจากการจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน	4.88	0.22	มากที่สุด
3	ข้าพเจ้าชอบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด เนื่องจากข้าพเจ้ามีความกล้าแสดงออกมากขึ้น	4.75	0.38	มากที่สุด
4	ข้าพเจ้าชอบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด เนื่องจากสื่อประกอบการเรียนรู้มีความน่าสนใจ	4.38	0.47	มาก
5	ข้าพเจ้าชอบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด เนื่องจากเนื้อหาที่ครูนำมาให้อ่านจับใจความมีความน่าสนใจ	4.75	0.38	มากที่สุด
6	ข้าพเจ้าชอบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด เนื่องจากข้าพเจ้าไม่เบื่อหน่ายที่ได้อ่านจับใจความในชั้นอ่าน	4.63	0.47	มากที่สุด

ตาราง 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรูแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับ
7	ข้าพเจ้าชอบการจัดการเรียนรูแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด เนื่องจากข้าพเจ้าได้รู้วิธีการอ่านจับใจความที่มีขั้นตอนการอ่านที่ชัดเจน	4.75	0.38	มากที่สุด
8	ข้าพเจ้าชอบการจัดการเรียนรูแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด เนื่องจากข้าพเจ้ามีความภูมิใจที่ได้สรุปใจความเป็นภาษาของตนเอง	4.75	0.38	มากที่สุด
9	ข้าพเจ้าชอบการจัดการเรียนรูแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด เนื่องจากข้าพเจ้าได้นำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.63	0.47	มากที่สุด
10	ข้าพเจ้าชอบการจัดการเรียนรูแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด เนื่องจากข้าพเจ้ามีความสุขในการร่วมกิจกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
ความพึงพอใจในภาพรวม		4.73	0.35	มากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรูแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 79.88 /80.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเหตุผลดังต่อไปนี้

1.1 รูปแบบของการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่กระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาความคิด และทำความเข้าใจในเรื่องที่เรียนด้วยตนเอง โดยเฉพาะขั้นสรุปใจความ (Recite-R) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิมสำราญ (2552: 42-43) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ผู้อ่านสามารถจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ประสพการณ์ของผู้อ่าน และยังมีการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมการเล่านิทาน การ

แนะนำหนังสือ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะการอ่านจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545: 97) ที่กล่าวว่า หลักสำคัญในการอ่านจับใจความคือต้องได้อ่านในสิ่งที่ตนชอบย่อมเกิดความพึงพอใจจะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จแล้วจะสามารถพัฒนาการอ่านไปโดยไม่หยุดชะงัก นอกจากนี้ บทอ่านที่เลือกนำมาให้นักเรียนได้ศึกษาเป็นเรื่องที่มีการเรียบเรียงภาษาที่เข้าใจง่ายและมีองค์ประกอบเรื่องที่น่าสนใจนักเรียนจึงสามารถทำคะแนนแบบทดสอบได้ดีขึ้นตามลำดับ สอดคล้องกับ นลินี บำเรอราช (2545: 116) ที่กล่าวว่า เด็กวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็นสนใจในชีวิตจริงมากขึ้นเด็กจึงชอบหนังสือนิทาน นิยาย สารคดี บทความสั้นๆ ที่ให้ความรู้

1.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนอ่านแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของเรียนให้สูงขึ้นอาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการ

อ่าน และการสรุปใจความจากการอ่านเรื่องราวต่าง ๆ เช่น นิทาน บทความ บทร้อยกรอง เป็นต้น ซึ่งการสอนแบบ SQ4R มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังนี้ 1.ขั้นเตรียมความพร้อม 2. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 3.ขั้นสอน 1) ขั้นสำรวจ (Survey) 2) ขั้นตั้งคำถาม (Question) 3) ขั้นอ่าน (Read) 4) ขั้นจดบันทึก (Record) โดยนำแผนผังความคิดมาผานในขั้นตอนนี้ 5) ขั้นสรุปใจความ (Recite) 6) ขั้นวิเคราะห์ (Reflect) และ 4. ขั้นสรุป และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจแนวคิดของเรื่องที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจับใจความสำคัญ เข้าใจแนวคิดของเรื่องและเป็นการอ่านอย่างมีจุดหมาย ในแต่ละขั้นตอนช่วยพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี การจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านจับใจความโดยใช้การสอนอ่านแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด เป็นวิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขั้นตอนการสอนมีระบบที่ชัดเจน นอกจากจะพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความแล้วยังเป็นวิธีการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนซึ่งทำให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551: 2)

นอกจากนั้น ยังกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ที่สำคัญวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนอ่านแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดช่วยทำให้การอ่านของผู้เรียนเป็นการอ่านที่มีจุดหมายมีขอบเขตช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาเก็บสาระสำคัญ แนวคิด ในความของเรื่องได้ทำให้ความสามารถในการอ่านของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปาริชาติ นามน้าวแสง (2563) ได้ศึกษา

การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค SQ4R ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการกิจกรรมการอ่านจับใจความภาษาไทยของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค SQ4R มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.15/82.73 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และซึ่งยังสอดคล้องกับวิไลลักษณ์ ไชยอาจ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความด้วยวิธีการอ่านแบบ SQ4R สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความสำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทั้งหมด 10 แผน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.50) และประสิทธิภาพของแผนการจัดการกิจกรรม มีค่าเท่ากับ 80.18/81.22 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. จากผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านจับใจความระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน เท่ากับ 19.62 คะแนนหลังเรียนเท่ากับ 24.25 ค่า t เท่ากับ 11.014* แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นวิธีการสอนอ่านที่ช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงจุดมุ่งหมายในการอ่าน ตั้งคำถามไว้ล่วงหน้าว่าหลังจากอ่านแล้วต้องรู้อะไร และขั้นตอนในกิจกรรมของการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ซึ่งได้แก่ การสำรวจ การตั้งคำถาม การบันทึก การทบทวน และการวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นขั้นตอนที่ทำให้นักเรียนได้ทบทวนบทอ่านอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้

นักเรียนเข้าใจเรื่องที่อ่าน นอวสู่งานกิจกรรมของ การจัดการเรียนรู้อย่าง SQ4R มีความหลากหลาย และความแตกต่างกันในแต่ละขั้นตอน จึงทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายและสามารถทำกิจกรรมได้ จนครบกระบวนการ ส่งผลให้การอ่านบรรลุตาม วัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hedberg (2005) ได้ศึกษาความสามารถในการ อ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค SQ4R กับผู้เรียน ระดับชั้นประถมศึกษา 3 คน พบว่าผู้เรียนทั้ง 3 คน มีความสามารถ ในการอ่านที่สูงขึ้นมีการใช้ ทักษะและกระบวนการคิดในการอ่านโดยการตั้ง คำถาม ผู้เรียนสามารถจายรายละเอียดและบทเรียน มากขึ้น หลังเรียนที่ได้รับการสอนโดย SQ4R เป็น ระยะเวลา 6 สัปดาห์ และยังสอดคล้องกับ จิตรลดา อ้นวงษา (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น เรื่อง แม่กลองบ้านเรา โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (flipped classroom) เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่าน จับใจความสำคัญ สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีผลการประเมิน ความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียนมี คะแนนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้การนำแผนผังความคิด (Mind Map) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเขียนสรุป ใจความจากเรื่องที่อ่านในรูปของแผนภาพมาใช้ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้อย่าง SQ4R ในชั้นที่ 4 การบันทึก (Record) ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถ สรุปเรื่องที่อ่านได้อย่างเป็นระบบในลักษณะของ แผนภาพที่มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กันมาก ขึ้นและสามารถจดจำเรื่องที่อ่านได้ง่ายยิ่งขึ้น อีกด้วย แสดงว่าวิธีการจัดการเรียนรู้อย่าง SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดสามารถทำให้ผู้ เรียนมีการพัฒนาในด้านกรอ่านจับใจความได้ เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยวิชานันท์ เฟงสุข

(2560) ได้ศึกษาการศึกษาผลของการจัดการ เรียนรู้โดยใช้การสอนอ่านแบบ เอส คิว โฟร์ อาร์ ร่วมกับผังความคิดในวิชาภาษาไทยที่มีต่อความ สามารถในการอ่านจับใจความและเจตคติของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจ ความและเจตคติที่มีต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้อย่าง ใช้การสอนอ่านแบบ เอส คิว โฟร์ อาร์ ร่วมกับ ผังความคิดกับการจัดการเรียนรู้อย่างมีอครูของ สำ นักงานการศึกษาขั้น พื้นฐาน 2) เปรียบเทียบ ความสามารถในการอ่านจับใจความและเจตคติ ที่มีต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างใช้การสอน อ่านแบบ เอส คิว โฟร์ อาร์ ร่วมกับผังความคิด ก่อนและหลังการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการอ่านจับใจความของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้อย่าง ใช้การสอนอ่านแบบ เอส คิว โฟร์อาร์ ร่วมกับ ผังความคิดสูงกว่าการจัดการเรียนรู้อย่างปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และจากการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้อย่าง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยวิธีการ จัดการเรียนรู้อย่าง SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดที่ส่งเสริมการอ่านจับใจความ โดยภาพรวม เฉลี่ยเท่ากับ 863 จากคะแนนเต็ม 960 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.90 และพบว่าผลการประเมิน พฤติกรรมการเรียนรู้อย่างของนักเรียนทุกแผนการ จัดการเรียนรู้อย่างมีค่าเฉลี่ย (\bar{X})=3.60 และ S.D.=0.43) มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก แสดงว่านักเรียนที่ได้ รับการจัดการเรียนรู้อย่าง SQ4R ร่วมกับแผนผัง ความคิด มีการวางแผนการเรียนรู้อย่าง กำหนดจุด ประสงค์ประเด็นการเรียนรู้อย่างด้วยตนเองอย่าง เหมาะสมและครบถ้วนทุกประเด็น มีการศึกษาค้นคว้าได้ตรงตามแผนที่วางไว้ บันทึกข้อมูลได้

ตรงประเด็น ผลงานถูกต้องครบสมบูรณ์ มีการนำเสนอข้อค้นพบตรงประเด็น ชัดเจนเข้าใจง่าย ครบถ้วนสมบูรณ์ดี มีการอภิปรายซักถาม วิเคราะห์ข้อค้นพบได้อย่างละเอียดและสามารถอภิปรายได้ชัดเจนดี และการสรุปองค์ความรู้ที่เป็นความคิดรวบยอดได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของงานได้ถูกต้องตรงประเด็นดี สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด สามารถส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีขึ้นผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ชนก เนื่องทะบาล (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความและพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ SQ4R ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป และศึกษาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนที่ได้เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ SQ4R ผลการวิจัยการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความและพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R พบว่า พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ผู้เรียนมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 80.56 อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก

3. จากผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดที่ส่งเสริมการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับ แผนผังความคิดเป็นวิธีการที่จะ

ช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะการอ่าน และเข้าใจเรื่องที่อ่านด้วยตนเอง และผู้วิจัยได้คิดหาวิธีนำแผนผังความคิดมาช่วยให้การอ่านจับใจความมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยนำแผนผังความคิดมาผสมผสานในขั้นตอนการอ่านด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสอนแบบ SQ4R ในขั้นที่ 4 ขั้นจดบันทึก (Record) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะด้านการอ่านจับใจความเพิ่มขึ้น ทำให้นักเรียนสนุกสนานเพลิดเพลิน บรรยากาศในการเรียนไม่ตึงเครียด และทำให้มีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับ ปาริชาติ นามน้ำแสง (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค SQ4R ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม โดยใช้เทคนิค SQ4R โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับมยุรี หอมขจร (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคผังกราฟิกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรารักเพชรบุรีของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคผังกราฟิก ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเรารักเพชรบุรีของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคผังกราฟิก ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรารักเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่าควรเลือกเนื้อหาที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของ เพศ วัย และระดับความสามารถในการเรียนของนักเรียน

1.2 ในระหว่างการดำเนินการจัดกิจกรรม ครูควรสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่มีความสามารถ ในการเรียนต่ำ อาจจะไม่เข้าใจหรือเกิดการเรียนรู้ ช้า หรือต้องการความช่วยเหลือ ครูควรใช้การ จัดการเรียนรู้แบบเสริมแรงกระตุ้นให้นักเรียน สนใจ หรืออธิบายให้เข้าใจชัดเจนอีกครั้ง

1.3 จากการศึกษาในครั้งนี้ แสดงให้เห็น ว่า การจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดใช้เวลาในบาง ขั้นตอนค่อนข้างมาก ครูควรกำหนดเวลาในการ ทำกิจกรรมให้ชัดเจนมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการเปรียบเทียบผลการ เรียนรู้ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับ แผนผังความคิดกับการเรียนการสอนรูปแบบอื่นๆ

2.2 ควรติดตามผลการอ่านจับใจความ สำคัญของนักเรียนอย่างต่อเนื่องสัปดาห์ละ 1 ครั้ง หรือ 2 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง เพื่อศึกษาว่าการจัดการ เรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดจะ สามารถทำให้นักเรียนเกิดทักษะในการอ่านจับใจ ความสำคัญ ได้อย่างมีศักยภาพทางภาษาไทย มากน้อยเพียงใดและมีมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

2.3 ควรทำการศึกษาวิจัยการอ่านจับใจ ความในทุกระดับชั้นและต่อเนื่องเพราะจะเป็นการ พัฒนาการเรียนรู้ทางการอ่านของนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วย ความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิระพร ชะโน ประธาน กรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วราพร เอรารวรรณ กรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กัลยา กุลสุวรรณ กรรมการสอบ (ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอก) และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัฐพล

อินท๊ะเสนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำและให้ความ ช่วยเหลือ ตลอดจนตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็น อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ประจำภาควิชา หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ประสิทธิ์ประสาทให้ ความรู้ประสบการณ์และแนะนำแนวทางในการ ทำการวิจัย ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช, รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาทเนื่องเฉลิม, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อพันธ์ ฟูลพุทธา, อาจารย์ ดร.สาวิตรี ราษฎร์ชัย และ ดร.จิตตรา พิกุลทอง ผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจน ให้คำแนะนำ ปรึกษา และข้อเสนอแนะ จนงาน วิจัยสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คำมันปลาผดุงวิทย์ และผู้อำนวยการโรงเรียน ครูชนประสิทธิ์ศิลป์ ตลอดจนคณะครูทุกท่านที่ ให้ความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือและ เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ขอขอบใจนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ทุกคน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อประพรชัย นันสทิพย์ คุณแม่หนูจิ้น นันสทิพย์ และสมาชิกใน ครอบครัวทุกคน ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและ เป็นกำลังใจตลอดมา จนการวิจัยครั้งนี้เสร็จลง อย่างสมบูรณ์

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้การ ศึกษาอบรมสั่งสอนส่งผลให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ ในการศึกษาและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

เอกสารอ้างอิง

- จิตรลดา อ้นวงษา. (2561). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง แม่กลองบ้านเรา โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาทเย็น อิมสารกาญ. (2552). การใช้ภาษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธัญญา ผลอนันต์. (2541). MIND MAP ถนนสู่ความสำเร็จ (พิมพ์ครั้งที่ 4). ขวัญข้าว.
- นลินี ปาเรอราช. (2545). การสอนอ่าน. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปาริชาติ นามน้ำวแสง. (2563). การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค S4R. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พิมพ์ชนก เนื่องทะเล. (2563). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความและพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มยุรี หอมขจร. (2560). การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคผังกราฟิกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรารักเพชรบุรีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิชานันท์ เฟงสุข. (2560). การศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนอ่านแบบ เอส คิว โฟร์ อาร์ ร่วมกับ ฟังความคิดในวิชาภาษาไทยที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความและเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วิไลลักษณ์ ไชยอาจ. (2560). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความด้วยวิธีการอ่านแบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- แววมยุรา เหมือนนิล. (2556). การอ่านจับใจความ (พิมพ์ครั้งที่ 4). สุวีริยาสาส์น.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 4). สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์.
- สายใจ ทองเนียม. (2560). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). หลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร.
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2554). วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. หจก. 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2545). หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 7). ไทยวัฒนาพานิช.
- Hedberg, K. (2005). Using SQod method with Fuort Grade ESOL Student.

ผลกระทบทางภาษีอากรต่อผู้ประกอบการจากโครงการช่วยเหลือจากภาครัฐในช่วงการระบาดของโควิด-19

Tax Effect of Government Assistance on Entrepreneurs' Projects During the COVID-19 Pandemic

ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์¹
Sirirut Jaensirisak¹

Received: 30 October 2021

Revised: 21 December 2021

Accepted: 8 December 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอข้อมูลต่อผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการช่วยเหลือจากภาครัฐในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อให้ตระหนักถึงหน้าที่และผลกระทบทางภาษีอากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวางแผนจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆ ในการยื่นแบบแสดงรายการเพื่อชำระภาษีได้อย่างถูกต้อง การศึกษานี้รวบรวมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องของกรมสรรพากรและนโยบายของรัฐบาล จากการศึกษาพบว่า กรมสรรพากรได้ออกกฎหมายมาอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2563-2564 เพื่อยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับประชาชนได้เข้าร่วมโครงการ ส่งผลให้ประชาชนทั่วไปไม่ต้องนำเงินได้ที่ได้รับการช่วยเหลือผ่านโครงการต่างๆ มารวมเป็นเงินได้พึงประเมินเพื่อยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่กฎหมายยกเว้นภาษีเงินได้นี้ไม่มีผลบังคับใช้สำหรับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการมีหน้าที่ต้องนำเงินได้พึงประเมินที่ได้รับมายื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือภาษีเงินได้นิติบุคคลแล้วแต่กรณี นอกจากนี้ อาจเข้าข่ายเป็นผู้ประกอบการภาษีมูลค่าเพิ่ม หากผู้ประกอบการมีรายได้จากการประกอบธุรกิจเกิน 1,800,000 บาทต่อปี จะเห็นว่า โครงการช่วยเหลือจากภาครัฐในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 มีผลกระทบทางภาษีอากรต่อผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ ดังนั้น ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการควรเตรียมตัวให้พร้อมโดยการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย รวมทั้งจัดเก็บหลักฐานเอกสารประกอบต่างๆ ให้ถูกต้องและครบถ้วน

คำสำคัญ: โครงการช่วยเหลือจากภาครัฐ, ผู้ประกอบการ, การยกเว้นภาษี, การระบาดของโรคโควิด-19

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการบัญชี คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
โทร: 086-8689297, E-mail: sirijaen@gmail.com

² Assistant Professor, Department of Accounting Ubon Ratchathani Business School, Ubon Ratchathani University
Tel: 086-8689297, E-mail: sirijaen@gmail.com

Abstract

This study aims to support information to entrepreneurs participating in the government assistance projects during the COVID-19 pandemic. That is awareness of the duties and impacts of related taxes, as well as to preparation of documents and evidence for filing the tax return form correctly. This study gathered information on related laws of the Revenue Department and government policies. It found that the Revenue Department has continually enacted laws during the year 2020-2021 to exempt personal income tax for general people who participated in the projects. As a result, they do not have to combine the income received from various projects as assessable income for filing the Tax Return form and paying personal income tax. However, the laws do not apply to entrepreneurs who participated in the projects. They have a duty to include the assessable income received submitted as personal income tax or a corporate income tax return, depending on the case. Moreover, they may be considered as VAT operators, if they have business income more than 1,800,000 baht per year. Thus, the government assistance projects during COVID-19 pandemic have a direct tax effect on participating entrepreneurship. They should prepare income-expense accounts, and keep evidences of supporting documents correctly and completely.

Keywords: Government assistance projects, entrepreneurs, tax exemption, Covid-19 pandemic

บทนำ

ตั้งแต่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยเริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 และองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ รัฐบาลต้องหามาตรการควบคุมโรคระบาด เช่น การทำงานที่บ้าน (Work from home) การจำกัดการนั่งทานอาหารในร้าน การห้ามเปิดกิจการบางประเภทชั่วคราว การงดเดินทางข้ามจังหวัดและประเทศ นอกจากนี้ หากพบว่าสถานที่ใดเป็นแหล่งพบเชื้อโรคระบาด รัฐบาลจำเป็นต้องสั่งปิดกิจการที่เกี่ยวข้องนั้นๆ ซึ่งมาตรการดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และความ เป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ประชาชนหลายคนตกงาน รายได้ลดลง หรือมีหนี้สินเพิ่มขึ้น

รัฐบาลไทย (2564 ก) จึงได้ออกมาตรฐานให้ความช่วยเหลือประชาชนและผู้ประกอบการ เพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายใช้สอย เพื่อช่วยบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน เสริมสภาพคล่องให้กับผู้ประกอบการให้มีรายได้ในช่วงที่เกิดโรคระบาด และฟื้นฟูการท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยเน้นการสนับสนุนเศรษฐกิจรากหญ้า และฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2563-2564 มาตรการที่รัฐบาลนำออกมาใช้เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและช่วยเหลือประชาชนอย่างเร่งด่วน โดยการนำเงินใส่เข้าไปในระบบเศรษฐกิจผ่านโครงการต่างๆ มีเป็นจำนวนมาก เช่น

1. มาตรการบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายของประชาชนในระยะเร่งด่วน โดยมีโครงการย่อยดังนี้

1.1 โครงการ “เราชนะ” คือ มาตรการเยียวยา 3,500 บาท ระยะเวลา 2 เดือน รวมเป็นเงิน 7,000 บาท โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มผู้มีอาชีพอิสระ และมีรายได้น้อย

1.2 โครงการ ม.33 เรารักกัน คือ มาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการ ตามกฎหมายประกันสังคมมาตรา 33

2. มาตรการเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีโครงการย่อยดังนี้

2.1 โครงการคนละครึ่ง คือ โครงการที่รัฐบาลออกมาเพื่อกระตุ้นการจับจ่ายใช้สอยภายในประเทศ ช่วยบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายให้กับประชาชน และช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้ร้านค้ารายย่อยทั่วประเทศ

2.2 โครงการยิ่งใช้ยิ่งได้ คือ โครงการในปี 2564 เพื่อกระตุ้นการบริโภคในประเทศของประชาชนในกลุ่มที่มีรายได้น้อยปานกลางและรายได้สูง โดยรัฐบาลได้สนับสนุนบัตรกำนัลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Voucher) ให้กับประชาชนเมื่อใช้จ่ายซื้อสินค้าอาหาร และเครื่องดื่ม ค่าบริการ ผ่านแอปพลิเคชัน เป้าตั้งกับผู้ประกอบการร้านค้าหรือบริการที่เข้าร่วมโครงการ

2.3 โครงการช้อปดีมีคืน เป็นมาตรการที่ออกมาเพื่อกระตุ้นกำลังซื้อ และช่วยเหลือผู้ประกอบการ ร้านค้าที่จดทะเบียนในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยเป็นการซื้อสินค้าที่เพื่อนำไปลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของปี 2563

3. มาตรการลดภาระค่าครองชีพให้แก่ประชาชนในกลุ่มที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง โดยมีโครงการย่อยดังนี้

3.1 โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้กับผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (บัตรคนจน) มีวัตถุประสงค์เพื่อ

ช่วยเหลือเยียวยา และลดภาระค่าใช้จ่ายให้แก่กลุ่มผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ประมาณ 14 ล้านคน ในช่วงที่มีสถานการณ์ COVID-19 ซึ่งทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ มีรายได้น้อยลงและไม่สามารถหารายได้จากแหล่งอื่นมาทดแทนได้ โดยโครงการฯ จะเป็นการช่วยเหลือวงเงินค่าซื้อสินค้าบริโภคอุปโภคที่จำเป็นจากร้านธงฟ้าราคาประหยัดพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นจำนวน 500 บาทต่อคนต่อเดือน เป็นระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม 2563 (กรุงเทพมหานคร, 32563)

3.2 โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้กับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ โดยรัฐบาลจะให้ความช่วยเหลือด้วยการลดภาระค่าครองชีพให้แก่ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษเพิ่มเติมอีกเดือนละ 200 บาท เป็นระยะเวลา 6 เดือน ครอบคลุมเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2564

นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้ดำเนินโครงการเพื่อบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายและกระตุ้นเศรษฐกิจอีกหลายโครงการ เช่น

1. โครงการ “เราไม่ทิ้งกัน” คือ มาตรการเพื่อรองรับกลุ่มอาชีพผู้ใช้แรงงาน ลูกจ้างชั่วคราว อาชีพอิสระ และผู้ที่ไม่อยู่ในระบบประกันสังคม ตามมาตรา 33

2. โครงการเราเที่ยวด้วยกัน คือ โครงการที่รัฐบาลจัดขึ้นเพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชน ผ่านการท่องเที่ยวภายในประเทศ เพื่อช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการสร้างงานและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม (เราเที่ยวด้วยกัน, 2563)

3. โครงการกำลังใจ คือ โครงการที่รัฐบาลสนับสนุนค่าเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวและศึกษาดูงานต่างจังหวัดให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุข

ประจำหมู่บ้าน (อสม.) และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล(รพ.สต.) รายละไม่เกิน 2,000 บาท ทั้งนี้ต้องใช้บริการจากบริษัทนำเที่ยวเท่านั้น (เที่ยวปันสหาย, 2563)

ดังนั้น บทความนี้ต้องการให้ข้อคิดกับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้ตระหนักถึงหน้าที่และผลกระทบทางภาษีอากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง วางแผนจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของการยื่นแบบแสดงรายการเพื่อชำระภาษีที่เกี่ยวข้องของผู้ประกอบการในอนาคต

กฎหมาย E-Payment (อีเพย์เมนต์)

เนื่องจากผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการข้างต้นจะต้องดำเนินธุรกรรมผ่านแอปพลิเคชัน “ถุงเงิน” ส่งผลให้ต้องเกี่ยวข้องกับกฎหมาย E-Payment (อีเพย์เมนต์) ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 48) พ.ศ. 2562 ที่เกิดขึ้นมาเพื่อรองรับระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (National e-Payment) เช่น การจ่ายเงินผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์ การโอนเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะกระทำผ่านเจ้าหน้าที่ของธนาคารหรือไม่ก็ตาม (กรมสรรพากร, 2562)

สรรพากรกำหนดให้สถาบันการเงินนำส่งรายงานทางการเงินของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อกรมสรรพากร เช่น ผู้ประกอบการร้านค้าออนไลน์ ผู้ค้าขายหาบเร่แผงลอย มนุษย์เงินเดือน หรือผู้ประกอบการอาชีพรับจ้าง เป็นต้น โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2562 แต่ไม่มีผลบังคับใช้ย้อนหลัง ซึ่งเงื่อนไขหลักของกฎหมายนี้

จะครอบคลุมธุรกรรมทางการเงินดังต่อไปนี้

1. มีการฝาก หรือรับโอนเงินทุกบัญชีรวมกัน (บัญชีชื่อเดียวกัน) ตั้งแต่ 400 ครั้งขึ้นไป และมียอดเงินรวมกันตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไปใน 1 ปี ซึ่งการนับยอดรายการทำธุรกรรมจะนับเป็นแบบปีต่อปีตามปีปฏิทิน และส่งข้อมูลแยกเป็นรายสถาบันการเงิน โดยไม่ได้นับรวมข้อมูลข้ามสถาบันการเงินแม้ว่าจะมีบัญชีเดียวกันก็ตาม

2. มีการฝากหรือรับโอนเงินทุกบัญชีตั้งแต่ 3,000 ครั้งขึ้นไปใน 1 ปี โดยจะนับเฉพาะจำนวนครั้งที่รับโอนเงิน โดยไม่คำนึงถึงมูลค่าของจำนวนเงินที่โอนว่าจะมีมากน้อยเพียงใดก็ตาม (SMEMOVE, 2562)

จากโครงการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลที่กล่าวถึงมาก่อนหน้านี้ การรับเงินสนับสนุนผ่านโครงการต่างๆ นั้น ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ให้บริการผ่านแอปพลิเคชันถุงเงินสำหรับผู้ประกอบการ และแอปพลิเคชันเป้าตั้งสำหรับประชาชนทั่วไป ซึ่งธนาคารฯ ถือว่าเป็นผู้ให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีหน้าที่ต้องนำส่งข้อมูลให้กรมสรรพากรตามกฎหมาย E-Payment (อีเพย์เมนต์) ซึ่งถือเป็นหนึ่งรูปแบบของการจ่ายเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Peak Think, 2564) และเพื่อเป็นการยืนยันว่าธนาคารฯ ได้ส่งข้อมูลให้กรมสรรพากรจริงคือกรณีที่แม่ค้ารายหนึ่งได้ออกมาพูดผ่านสื่อโซเชียลว่าตนเองถูกเรียกเก็บภาษีเกือบแสนบาทจากการเปิดร้านขายอาหารที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง เราชนะ และเรารักกัน ม.33 รวมทั้งยังได้กล่าวอ้างมีผู้ร่วมชะตากรรมเดียวกันในการถูกประเมินภาษีย้อนหลังจากกรมสรรพากรอีกด้วย ซึ่งกรณีนี้กรมสรรพากรได้ออกมาชี้แจงผ่านสำนักข่าวหลายสำนักว่าการเรียกเก็บภาษีกับแม่ค้ารายดังกล่าวไม่ใช่เป็นการจัดเก็บภาษีย้อนหลัง แต่เป็นการประเมินภาษีจากเงินได้พึงประเมินของปีภาษี

2563 ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมาย กล่าวคือ ผู้ประกอบการมีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงมีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้งนี้ กรมสรรพากรไม่ได้มุ่งเน้นที่จะจัดเก็บภาษีกับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง หรือ ม.33 และโครงการของรัฐบาลอื่นแต่อย่างใด (TOP NEWS, 2564)

ผลกระทบทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กับมาตรการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาล (กรณีผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือ)

หลังจากการออกมาตรการให้ความช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐบาล ทำให้ประชาชนเกิดคำถามว่าเงินได้ที่ประชาชนได้รับมาจากรัฐบาลนั้น ถือเป็นเงินได้พึงประเมินที่ต้องนำมารวมเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือไม่ หากอ้างอิงมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร คำว่า “เงินได้พึงประเมิน” หมายถึง เงินได้ของบุคคลใดๆ หรือหน่วยภาษีใดที่เกิดขึ้นในระหว่างปีภาษี (วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม) ของปีใดๆ ในการคำนวณเงินได้พึงประเมินให้ใช้ “เกณฑ์เงินสด” คือ ตามจำนวนเงินสดที่ได้รับจริงในปีภาษีนั้นๆ ซึ่งเงินได้พึงประเมินที่เกิดขึ้นนั้นประกอบด้วย

1. เงินสด
2. ทรัพย์สินที่อาจคิดคำนวณได้เป็นเงินที่ได้รับจริง
3. ประโยชน์ที่อาจคิดได้เป็นเงิน
4. เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้
5. เครดิตภาษี (กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, 2564)

ดังนั้น เงินสดที่รัฐบาลให้กับประชาชน

ผ่านแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” รวมถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากการที่รัฐบาลช่วยจ่ายผ่านโครงการ “คนละครึ่ง” หรือโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” เป็นต้น จึงเข้านิยามดังกล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตาม หากกรมสรรพากรจะจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากประชาชนที่กำลังได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากการรับเงินผ่านโครงการที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลือนี้ก็อาจจะเป็นการซ้ำเติมความทุกข์ยากของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

ในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ พ.ศ. 2563 กรมสรรพากร (254 ก) ได้ออกกฎหมายตามความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีให้ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินหรือประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการเยียวยาและฟื้นฟูผลกระทบจากโรค COVID-19 ยกตัวอย่างเช่น

1. กรมสรรพากร (2563 ก) ได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 368 (พ.ศ. 2563) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร สำหรับโครงการ “ซ้อปดีมีคืน” โดยกำหนดให้เงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อสินค้าหรือค่าบริการให้แก่ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มและได้รับใบกำกับภาษีตามมาตรา 86/4 แห่งประมวลรัษฎากร สำหรับการซื้อสินค้าหรือรับบริการในราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2563 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2563 ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 30,000 บาท เป็นเงินได้พึงประเมินที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2. รัฐบาลไทย (2564 ข) ได้สรุปมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรีให้ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินสนับสนุนหรือประโยชน์ที่ประชาชนได้รับในปีภาษี 2563 จากมาตรการหรือโครงการต่างๆ ของรัฐบาล อันเนื่องมาจากการเยียวยาและฟื้นฟูผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเป็นการ

กระตุ้นให้การบริโภคภายในประเทศขยายตัว ซึ่งเป็นผลดีต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป รวมทั้งสิ้น 4 โครงการ ได้แก่

2.1 โครงการ “เราไม่ทิ้งกัน” สำหรับเงินที่ได้ที่ผู้ใช้แรงงานและลูกจ้างของสถานประกอบการได้รับจำนวน 5,000 บาท ต่อคนต่อเดือน เป็นเวลา 3 เดือน รวม 15,000 บาท

2.2 โครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” สำหรับส่วนลดค่าที่พัก คุ้มครองเพื่อใช้เป็นส่วนลดค่าอาหารและค่าเช่าสถานที่ท่องเที่ยว และเงินคืนค่าตัวเครื่องบิน

2.3 โครงการ “คนละครึ่ง” สำหรับเงินสนับสนุนจากรัฐบาล 50% เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายภายในประเทศ

2.4 โครงการ “กำลังใจ” สำหรับเงินที่รัฐบาลสนับสนุนค่าเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวและศึกษาดูงานต่างจังหวัดให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) รายละไม่เกิน 2,000 บาท

ทั้งนี้ สำหรับโครงการอื่น เช่น โครงการเราชนะ โครงการ ม.33 เรารักกัน โครงการยิ่งใช้ยิ่งได้ โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้กับผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (บัตรคนจน) และโครงการเพิ่มกำลังซื้อให้กับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ กรมสรรพากรยังไม่มีกฎหมายออกมายกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้ในขณะนี้ แต่คาดว่าจะมีความชัดเจนในอีกไม่นาน เพราะคงต้องอยู่บนพื้นฐานหลักการคิดเหมือนกันกับโครงการอื่นๆ และในอดีตกรมสรรพากรเคยมีมาตรการยกเว้นภาษีในลักษณะเดียวกันออกมาแล้วเช่นกัน ได้แก่ มาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ โดยการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้ที่ได้จ่ายเป็นค่าบริการนำเที่ยวและค่าที่พักในโรงแรมในการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ที่บุคคลธรรมดา

จ่ายให้กับบริษัทที่ประกอบกิจการนำเที่ยวตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ซึ่งบุคคลธรรมดาไม่ต้องนำเงินได้เท่าที่จ่ายเป็นค่าบริการให้แก่บริษัท มารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 15,000 บาท ทั้งนี้ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 278 (พ.ศ. 2553) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ลงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2553 ประกอบกับประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 187) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเพื่อการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าบริการให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ หรือที่ได้จ่ายเป็นค่าที่พักในโรงแรมให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ตามกฎหมาย ว่าด้วยโรงแรม สำหรับการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ลงวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2553 (กรมสรรพากร, 2563 ข)

อย่างไรก็ตาม โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรีได้แถลงข่าวให้รายละเอียดมติการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564 ว่าผู้ที่ได้รับสิทธิโครงการเราชนะจะได้รับการยกเว้นภาษีเช่นกัน แต่ต้องรอกรมสรรพากรร่างกฎหมายเพื่อเสนอขอความเห็นชอบในคณะรัฐมนตรีต่อไป (กรุงเทพธุรกิจ, 2564 ก) สำหรับโครงการเพิ่มกำลังซื้อให้กับผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (บัตรคนจน) และโครงการเพิ่มกำลังซื้อให้กับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ อาจไม่มีความจำเป็นที่กรมสรรพากรจะต้องออกกฎหมายเพื่อยกเว้นภาษีเงินได้ก็ได้ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้มีรายได้น้อยอยู่แล้ว หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้มีเงินได้พึงประเมินไม่ถึงเกณฑ์ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ผลกระทบทางภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดากับมาตรการให้ความช่วยเหลือ ของรัฐบาล (กรณีเป็นร้านค้าที่ เข้าร่วมโครงการ)

ร้านค้ากลุ่มบริการที่มีสิทธิ์เข้าร่วม
โครงการตามมาตรการให้ความช่วยเหลือของ
รัฐบาล-ราชนะ แบ่งออกเป็น 5 ประเภทหลักๆ
ดังนี้

1. กลุ่มขนส่งสาธารณะ ได้แก่ แท็กซี่ รถตุ้
ให้บริการโดยสารประจำทาง จักรยานยนต์รับจ้าง
สามล้อเครื่อง สามล้อถีบ รถสองแถว

2. กลุ่มสุขภาพและความงาม ได้แก่ ร้าน
นวด สปา ร้านตัดผม ร้านเสริมสวย ร้านทำเล็บ

3. กลุ่มบริการด้านสุขภาพและการแพทย์
ได้แก่ สถานพยาบาลประเภทที่มารับผู้ป่วยค้างคืน
(คลินิก) แพทย์แผนจีน คลินิก (การรักษาทางการแพทย์
เสริมความงาม ทันตกรรม และอื่นๆ)

4. กลุ่มงานรับเหมา งานช่าง ทำความ
สะอาด ได้แก่ งานก่อสร้างขนาดเล็ก ให้บริการ
ทำสวนหรือตกแต่งสวน ตัดเย็บ ซ่อมแซมสินค้า
หรือเสื้อผ้า ช่างซ่อมรถยนต์ จักรยานยนต์หรือ
จักรยาน ช่างซ่อมสาธารณูปโภค เช่น ซ่อมไฟฟ้า
ประปา แอร์ รับเหมาทำความสะอาด ซ้ำาเชื้อ
ฉีดปลวก และซักรีด

5. กลุ่มบริการที่พักหรือสถานที่ ได้แก่
โฮมสเตย์ หอพัก แมนชั่น อพาร์ทเมนท์ แฟลต
ซึ่งจะต้องมีใบอนุญาตประกอบกิจการที่ถูกต้อง
ตามกฎหมาย

นอกจากนี้ยังรวมถึงผู้ประกอบการร้านค้า
และผู้ให้บริการรายย่อยอื่น เช่น ร้านธงฟ้า
และร้านค้าคนละครั้ง ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนตาม
มาตรการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลผ่านแอป
พลิเคชันถุงเงิน (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2564 ข)

อ้างอิงมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร

ข้างต้น เงินได้ที่ผู้ประกอบการที่เป็นร้านค้าที่เข้า
ร่วมโครงการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลได้รับ
นั้นย่อมถือเป็นเงินได้พึงประเมิน ซึ่งกรมสรรพากร
ไม่ได้ออกกฎหมายให้การยกเว้นเงินได้ดังกล่าว
ว่าไม่ต้องนำมารวมเพื่อคำนวณภาษีเงินได้บุคคล
ธรรมดา ดังนั้น หากผู้ประกอบการที่เป็นบุคคล
ธรรมดาที่มีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ย่อมต้อง
มีหน้าที่ในการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษี
เงินได้บุคคลธรรมดาด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เงินได้พึงประเมิน

ตามกฎหมาย เงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงิน
ได้บุคคลธรรมดา เรียกว่า “เงินได้พึงประเมิน”
หมายถึง เงินได้ของผู้ประกอบการที่เป็นบุคคล
ใดๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างปีภาษี (วันที่ 1 มกราคม
ถึง 31 ธันวาคม) ของปีใดๆ ซึ่งผู้ประกอบการได้
รับจากรัฐบาลตาม “เกณฑ์เงินสด” คือ ตามจำนวน
เงินสดที่ได้รับจริงในปีภาษีนั้นๆ ถือเป็นเงินได้ที่
เกิดจากแหล่งภายในประเทศ อันสืบเนื่องมาจาก
กิจการที่ทำในประเทศไทย และถือเป็นเงินได้
พึงประเมินประเภทที่ 8 ได้แก่ เงินได้จากการทำ
ธุรกิจ การพาณิชย์ การขนส่ง หรือการอื่น ซึ่งหาก
ไม่มีกฎหมายกำหนดให้ยกเว้นภาษี ก็ให้ถือว่า
ผู้ประกอบการที่ได้รับเงินได้นั้นเป็นผู้มีเงินได้
พึงประเมินและมีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการ
เพื่อชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และชำระภาษี
เงินได้บุคคลธรรมดา (ถ้ามี) หากมีเงินได้ถึงเกณฑ์
(ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์, 2563 ข) ดังนี้

1.1 กรณีที่เป็นคนโสด หากมีเงินได้พึง
ประเมินตั้งแต่ 60,000 บาท ขึ้นไปต่อปี

1.2 กรณีที่มีคู่สมรส หากมีเงินได้พึง
ประเมินรวมกันในครอบครัวตั้งแต่ 120,000 บาท
ขึ้นไปต่อปี

ดังนั้น ผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลธรรมดา
ซึ่งเข้าร่วมโครงการฯ มีหน้าที่ต้องนำเงินได้พึง
ประเมินที่ได้รับจากการสนับสนุนของรัฐบาลผ่าน

แอปพลิเคชันถุงเงิน เงินที่ได้ที่รับจากการขายสินค้าหรือบริการทั้งที่ได้รับจากแอปพลิเคชันถุงเงินและรับเป็นเงินสด รวมทั้งเงินได้อื่นตลอดปีภาษี ไปคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสิ้นปี หากผู้ประกอบการได้รับเงินได้พึงประเมินดังกล่าวระหว่างเดือนมกราคมถึงมิถุนายนของปีภาษี ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครั้งปีถัดด้วย (พระราชบัญญัติ, 2564)

2. การหักค่าใช้จ่าย

ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายสำหรับเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 ได้ 2 วิธี ซึ่งผู้ประกอบการสามารถเลือกได้ คือ

2.1 ให้หักค่าใช้จ่ายได้เป็นการเหมา โดยกฎหมายได้กำหนดอัตราค่าใช้จ่ายไว้ตายตัวเป็นร้อยละซึ่งแตกต่างกันไปตามประเภทของเงินได้ เช่น การทำกิจการโรงแรม หรือภัตตาคาร หรือการปรุงอาหาร หรือเครื่องดื่มจำหน่าย การขนส่ง หรือรับจ้างด้วยยานพาหนะ หรือ การขายสินค้าที่ผู้ขายไม่ได้เป็นผู้ผลิต เป็นต้น ให้สามารถหักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 60 ของเงินได้พึงประเมิน

2.2 ให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร คือให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามที่จ่ายจริงหรืออาจกล่าวได้ว่าต้องเป็นค่าใช้จ่ายที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจนั่นเอง หากผู้ประกอบการเลือกที่จะหักค่าใช้จ่ายตามวิธีนี้ ผู้ประกอบการต้องแสดงบัญชีและหลักฐานเพื่อพิสูจน์ค่าใช้จ่าย เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบกำกับภาษี หรือบิลเงินสด เป็นต้น ซึ่งจะกล่าวถึงการจัดทำบัญชีและการเก็บหลักฐานประกอบในหัวข้อต่อไป

อย่างไรก็ตาม หากผู้ประกอบการที่ไม่มีความเข้าใจในการจัดทำบัญชี และการจัดเก็บหลักฐานการจ่ายเงิน ผู้ประกอบการควรเลือกหัก

ค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเหมาร้อยละ 60 เพื่อลดปัญหาที่อาจจะตามมาหากผู้ประกอบการจัดทำบัญชีหรือจัดเก็บหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายไม่ถูกต้องและครบถ้วน แต่หากผู้ประกอบการมั่นใจว่าค่าใช้จ่ายจริงของกิจการสูงกว่าร้อยละ 60 และเพื่อให้ใช้ประโยชน์ทางภาษีอากรได้สูงสุด ผู้ประกอบการควรศึกษาและทำความเข้าใจในวิธีการบันทึกบัญชี และการจัดเก็บเอกสารหลักฐานให้ถูกต้องและเริ่มต้นจดบันทึกบัญชี เพื่อนำรายการค่าใช้จ่ายจริงมาเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในอัตราเหมาจ่าย ซึ่งหากต้องการประหยัดภาษี ผู้ประกอบการควรเลือกหักค่าใช้จ่ายในจำนวนที่สูงกว่า แต่ต้องมั่นใจว่ามีการจดบันทึกที่ถูกต้องและครบถ้วนแล้ว รวมทั้งสามารถจัดหาหลักฐานการเบิกจ่ายได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนเช่นกัน (ศิริรัตน์ เชนศิริศักดิ์, 2563 ข)

3. การหักค่าลดหย่อน

ผู้ประกอบการสามารถนำรายการต่างๆ ที่กฎหมายได้กำหนดให้หักได้เพิ่มขึ้นหลังจากได้หักค่าใช้จ่ายแล้ว เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้เสียภาษีก่อนนำเงินได้ที่เหลือซึ่งเรียกว่าเงินได้สุทธิ ไปคำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งค่าใช้จ่ายที่กฎหมายให้หักนี้ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับจำนวนเงินได้พึงประเมิน แต่จะมีความสัมพันธ์กับสถานภาพหรือพฤติกรรมของผู้เสียภาษีเป็นสำคัญ เช่น การลดหย่อนผู้มีเงินได้ คู่สมรส บิดามารดา บุตร เบี้ยประกันชีวิต เบี้ยประกันสุขภาพ ดอกเบี้ยจากการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่า หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย เงินได้จากการซื้อกองทุนตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งเงินบริจาคต่างๆ เป็นต้น ซึ่งผู้ประกอบการแต่ละคนจะมีการหักลดหย่อนที่แตกต่างกันไป และควรวางแผนค่าลดหย่อนให้เหมาะสมกับสถานภาพของตนเองให้มากที่สุด (ศิริรัตน์ เชนศิริศักดิ์, 2563 ข)

4. การยื่นแบบแสดงรายการ

ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการฯ มีหน้าที่ต้องประเมินตนเองว่าเป็นผู้มีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีใดตามมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากรถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ดังนี้

4.1 กรณีที่ไม่มีคู่สมรสต้องมีเงินได้พึงประเมินเกิน 60,000 บาท

4.2 กรณีที่มีคู่สมรสไม่ว่าฝ่ายเดียวหรือทั้งสองฝ่ายต้องมีเงินได้พึงประเมินรวมกันเกิน 120,000 บาท ทั้งนี้ ในกรณีที่สามีและภริยามีเงินได้พึงประเมินร่วมกัน หากมีการตกลงแบ่งสัดส่วนของเงินได้พึงประเมินกันไว้แล้ว ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินของแต่ละฝ่ายตามส่วนที่ตกลงกันก็ได้ แต่ในกรณีที่ไม่สามารถแยกได้อย่างชัดเจนว่าเป็นของสามีหรือภริยาแต่ละฝ่ายเป็นจำนวนเท่าไร ให้ถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมินฝ่ายละกึ่งหนึ่ง โดยผู้ประกอบการที่มีคู่สมรสอาจนำเงินได้พึงประเมินของตนเองมารวมคำนวณภาษีกับเงินได้พึงประเมินของคู่สมรส หรือแยกยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้กับคู่สมรสก็ได้ (ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์, 2563 ข)

ดังนั้น หากผู้ประกอบการมีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ข้างต้น ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสิ้นปี (ภ.ง.ด.90) โดยยื่นแบบแสดงรายการภายในวันที่ 31 มีนาคม ของปีภาษีถัดไป และหากมีเงินได้พึงประเมินอยู่ในช่วงเดือนมกราคม-มิถุนายนของปีภาษีใด ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปี (ภ.ง.ด.94) เพิ่มอีกด้วย โดยยื่นแบบแสดงรายการภายในวันที่ 30 กันยายน ของปีภาษีนั้น

ทั้งนี้ กรมสรรพากรได้ชี้แจงผ่านทูตภาษีที่ประจำอยู่สำนักงานสรรพากรทั่วประเทศว่ากรมสรรพากรไม่ได้มีเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีกับผู้

ค้าขายเฉพาะรายใดรายหนึ่งหรือจากโครงการใดโครงการหนึ่ง และไม่ได้มุ่งจัดเก็บภาษีจากผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการของรัฐแต่อย่างใด แต่การจัดเก็บภาษีดังกล่าวเป็นการจัดเก็บตามกฎหมายที่มีอยู่เดิม และหากใครมีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ตามกฎหมายกำหนด ย่อมมีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อย่างไรก็ตาม กรมสรรพากรได้พยายามเน้นย้ำถึงหน้าที่ของผู้ประกอบการที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการภายในกำหนดเวลา เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบทางภาษีอากร เช่น ค่าปรับไม่เกิน 2,000 บาท และเงินเพิ่มร้อยละ 1.5 ต่อเดือนของจำนวนเงินภาษีที่ต้องชำระ (กรมสรรพากร, 2564 ข)

5. การจัดทำบัญชี

ผู้ประกอบการควรจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย เพื่อแสดงให้เห็นว่ามียอดขาย และค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะนำไปใช้ประกอบในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยใช้แบบฟอร์มรายงานเงินสดรับ-จ่าย (ดังภาพที่ 1) ในการจดบันทึก ทั้งนี้ ในช่องหมายเหตุอาจระบุข้อมูลดังนี้

5.1 ระบุว่าเป็นการขายสดหรือขายเชื่อ เนื่องจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประเมินตามจำนวนเงินสดที่ได้รับจริงในปีภาษีนั้นๆ ดังนั้น หากรายการใดที่เป็นการขายเชื่อ ผู้ประกอบการไม่ต้องนำยอดขายนั้นมารวมเป็นเงินได้พึงประเมินในปีที่ยังไม่ได้รับชำระเงิน อย่างไรก็ตาม หากได้รับชำระหนี้ในปีภาษีใด ผู้ประกอบการต้องนำเงินได้จากการรับชำระหนี้มารวมเป็นเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ได้รับชำระเงินด้วย

5.2 ระบุเลขที่เอกสารอ้างอิง เช่น เลขที่ใบเสร็จรับเงิน ใบกำกับภาษี ใบแจ้งหนี้ ใบส่งของ หรือบิลเงินสด เป็นต้น เพื่อความโปร่งใสและสามารถอ้างอิงได้หากมีการถูกตรวจสอบจากเจ้าพนักงานของกรมสรรพากรในอนาคต ดังนั้น

ผู้ประกอบการควรเก็บหลักฐานการรับเงินและจ่ายเงินให้ถูกต้องและครบถ้วน นอกจากนี้ รายจ่ายที่สามารถนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้นั้นต้องมีลักษณะดังนี้

(ก) เป็นค่าใช้จ่ายตามปกติ มีความเกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการประกอบธุรกิจแต่ละประเภท หรือต่อเงินได้แต่ละชนิด เช่น ค่าซื้อสินค้ามาขาย ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าสาธารณูปโภค หรือเงินเดือน เป็นต้น

(ข) เป็นจำนวนที่สมควรและเหมาะสมแก่กิจการ

(ค) ไม่เป็นรายจ่ายที่กฎหมายห้ามไม่ให้หักเป็นรายจ่าย เช่น การนำรายจ่ายส่วนตัวมาถือเป็นรายจ่าย หรือรายจ่ายที่ไม่มีหลักฐานมาพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการเป็นผู้จ่ายเงิน เนื่องจากไม่มีใบเสร็จรับเงิน หรือมีใบเสร็จรับเงินแต่ไม่ปรากฏชื่อผู้จ่ายเป็นผู้ประกอบการ หรือเป็นรายจ่ายของปีภาษีอื่นที่ไม่ใช่ปีภาษีที่กำลังยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นต้น

(ง) ผู้มีเงินได้ต้องมีหลักฐานการหักค่าใช้จ่ายพร้อมที่จะให้พนักงานตรวจสอบได้

รายงานเงินสดรับ-จ่าย

ชื่อผู้ประกอบการ..... เลขประจำตัวประชาชน

ชื่อสถานประกอบการ..... เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

วัน/เดือน/ปี	รายการ	รายรับ (บาท)	รายจ่าย (บาท)		หมายเหตุ
			ซื้อสินค้า	ค่าใช้จ่ายอื่น	

ภาพที่ 1 รายงานเงินสดรับ-จ่าย

ที่มา: กรมสรรพากร (2557)

ผลกระทบทางภาษีเงินได้นิติบุคคลกับมาตรการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาล (กรณีเป็นร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการ)

ปัจจุบันนี้ไม่มีการยกเว้นภาษีให้สำหรับผู้ประกอบการร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการที่จดทะเบียนนิติบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทจำกัด

ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงมีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีเงินได้นิติบุคคลปีละ 2 รอบ ได้แก่ การยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลครึ่งปี (ภ.ง.ด.51) ภายใน 2 เดือนนับจากหกเดือนแรกของรอบระยะเวลาบัญชี และการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล

สิ้นปี ภ.ง.ด. (50) ภายในระยะเวลา 150 วันนับ
จากวันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี โดยหลักฐานที่
ผู้ประกอบการต้องกำหนดให้มีเพื่อประกอบการ
การยื่นแบบแสดงรายการและการตรวจสอบใน
ภายหลัง ได้แก่ งบการเงิน และสมุดบัญชีตามที่
พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 กำหนดไว้
(กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2560)

ปัญหาที่ผู้ประกอบการมักจะเจอใน
การยื่นแบบแสดงรายการเพื่อชำระภาษีเงินได้
นิติบุคคล ได้แก่ การจัดทำหลักฐานทางการเงิน
โดยเฉพะหลักฐานประกอบการจ่ายเงิน ซึ่งถือ
เป็นเอกสารทางบัญชีที่สำคัญที่กิจการได้รับมา
จากบุคคลภายนอก และใช้เป็นหลักฐานประกอบ
การบันทึบบัญชีซึ่งหลักฐานดังกล่าวจำเป็นต้องมี
รายละเอียดที่ถูกต้องและครบถ้วนตามกฎหมาย
กำหนด ผู้ประกอบการควรตระหนักและเข้าใจวิธี
การออกหลักฐานดังกล่าวอย่างชัดเจน รวมทั้ง
ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของหลักฐาน
ดังกล่าวให้ดีก่อนการจ่ายเงินอีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อ
ประโยชน์ของกิจการในการบันทึบบัญชีและ
เพื่อการชำระภาษีให้ถูกต้องต่อไป นอกจากนี้
ผู้ประกอบการควรพิจารณาว่ารายจ่ายนั้นเป็นราย
จ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจการ และเกิดขึ้นตรงกับงวด
บัญชีที่นำมาถือเป็นรายจ่ายของกิจการหรือไม่
ไม่เช่นนั้น ผู้ประกอบการอาจไม่สามารถนำราย
จ่ายนั้นมาถือเป็นรายจ่ายของกิจการได้ตาม
กฎหมายภาษีอากร และอาจถูกประเมินภาษี
เบียดปรับ หรือเงินเพิ่ม เพิ่มเติมจากกรมสรรพากร
ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่ทำให้ต้นทุนในการ
ดำเนินกิจการเพิ่มขึ้นทั้งสิ้น (ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์,
2563 ก)

ดังนั้น หากผู้ประกอบการได้ศึกษาถึง
ภาระหน้าที่ของตนเองให้เข้าใจและสามารถปฏิบัติ
ตามได้อย่างถูกต้องแล้ว ย่อมไม่ต้องกังวลว่าจะถูก
เจ้าพนักงานเรียกตรวจสอบย้อนหลัง เนื่องจาก

เจ้าพนักงานมีอำนาจในการเรียกตรวจสอบภาษี
ย้อนหลังได้นานถึง 5 ปี และหากผู้ประกอบการทำ
ผิดไปแล้ว เช่น การยื่นภาษีไม่ถูกต้อง หรือไม่ครบ
ถ้วน ผู้ประกอบการสามารถยื่นแบบแสดงรายการ
เพื่อชำระภาษีเพิ่มเติมได้เช่นเดียวกัน

ผลกระทบทางภาษีมูลค่าเพิ่มกับ มาตรการให้ความช่วยเหลือของ รัฐบาล (กรณีเป็นร้านค้าที่เข้าร่วม โครงการ)

แม้ว่ากรมสรรพากรได้ออกกฎหมายเพื่อ
ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้กับประชาชน
ที่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลในโครงการต่าง ๆ
ออกมาเป็นระยะๆ และให้ข้อมูลเพื่อสร้างความรู้
และความเข้าใจให้กับประชาชนและผู้ประกอบ
การ ทำให้ทุกคนคลายความกังวลลงได้บ้าง และ
ไม่คิดว่ารัฐบาลรังแกประชาชนในยามวิกฤต แต่
การยกเว้นภาษีดังกล่าวไม่รวมถึงการยกเว้นให้
กับผู้ประกอบการร้านค้าต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว
ดังนั้น หากผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการเข้าใจ
ได้ว่าเงินได้ที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจและเงิน
ที่ได้จากการสนับสนุนผ่านโครงการของรัฐบาลถือ
เป็นเงินได้พึงประเมิน และหากผู้ประกอบการใด
มีเงินได้ถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ ผู้ประกอบ
การนั้นย่อมมีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการและ
ชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือภาษีเงินได้
นิติบุคคล นอกจากนี้ ภาษีมูลค่าเพิ่มก็อาจจะเป็น
อีกหนึ่งภาษีที่ผู้ประกอบการต้องเกี่ยวข้องหาก
ผู้ประกอบการมีรายได้จากการขายสินค้าหรือให้
บริการเกิน 1,800,000 บาท ผู้ประกอบการมีหน้าที่
ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม และต้องยื่นแบบ
แสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภ.พ.30) เป็นประจำ
ทุกเดือนอีกด้วย รวมทั้งการจัดทำใบกำกับภาษี
เพื่อออกให้กับผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการ และจัด
ทำรายงานภาษีซื้อ รายงานภาษีขาย และรายงาน
สินค้าและวัตถุดิบ

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการมีสิทธิขออนุมัติต่ออธิบดีกรมสรรพากรเพื่อออกไปกำกับภาษีอย่างย่อ เนื่องจากเป็นผู้ประกอบการขายปลีกซึ่งขายให้แก่ผู้บริโภคโดยตรงและได้ขายในปริมาณซึ่งตามปกติวิสัยของผู้บริโภคนั้นจะนำไปใช้โดยไม่ได้นำไปขายต่อ หรือให้บริการรายย่อยแก่บุคคลจำนวนมาก ซึ่งถือว่าเป็นผู้ประกอบการรายย่อยตามมาตรา 86/6 นอกจากนี้ ผู้ประกอบการกลุ่มนี้จะได้รับสิทธิไม่จำเป็นต้องออกไปกำกับภาษี เมื่อขายสินค้าในแต่ละครั้งไม่เกินวงเงิน 1,000 บาท ตามที่กฎหมายกำหนด เว้นแต่ผู้ซื้อเรียกร้องให้ออกใบกำกับภาษี แต่ให้ผู้ประกอบการจัดทำใบกำกับภาษีอย่างย่อรวมรวมการขายที่มูลค่าครั้งหนึ่งไม่เกิน 1,000 บาทในวันทำการเพื่อเป็นเอกสารประกอบการลงรายงานภาษีขาย โดยให้ลงรายงานภาษีขายเฉพาะมูลค่าสินค้า และจำนวนภาษีมูลค่าเพิ่มทั้งหมดต่อวันที่ได้รับซึ่งเกิดจากใบกำกับภาษีดังกล่าว (เอทีเอสการบัญชี, 2562)

ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นสำหรับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ การไม่ทราบว่าตนเองมีหน้าที่ต้องจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการภาษีมูลค่าเพิ่ม ต้องจัดทำใบกำกับภาษี รายงานต่างๆ รวมทั้งต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นประจำทุกเดือน เนื่องจากผู้ประกอบการอาจยังไม่มีความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้เสียภาษีให้ถูกต้องและครบถ้วน ดังนั้นกรมสรรพากรควรจะทำให้ความสำคัญกับการลงพื้นที่ให้ความรู้และความเข้าใจกับผู้ประกอบการให้มากที่สุด เพื่อลดปัญหาการเรียกตรวจสอบ รวมถึงการเสียค่าปรับ เบี้ยปรับ และเงินเพิ่มในอนาคตซึ่งปัญหาเหล่านี้ก็จะสะท้อนมาที่กรมสรรพากรและรัฐบาลเช่นเดิมว่าไม่ได้แจ้งให้ผู้ประกอบการได้ทราบถึงแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การออกมาตรการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่กำลังประสบปัญหาสืบเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา-2019 ถือเป็นเรื่องดีที่รัฐบาลให้ความสำคัญต่อปัญหาปากท้องของประชาชนซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ แต่การช่วยเหลือตามมาตรการดังกล่าวในช่วงต้นของโครงการอาจทำให้ประชาชนทั่วไปและผู้ประกอบการเกิดคำถามเกี่ยวกับเงินได้ที่ได้รับจากการสนับสนุนของรัฐบาลผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ นั้น ต้องนำมาถือเป็นเงินได้พึงประเมินเพื่อยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือไม่ รวมทั้งเกิดความกังวลว่าจะถูกกรมสรรพากรตรวจสอบรายได้เพื่อประเมินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือภาษีมูลค่าเพิ่มย้อนหลังหรือไม่ สาเหตุหลักของความกังวลดังกล่าวน่าจะเกิดจากสาเหตุของการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีอากรที่ต้องชำระ เนื่องจากไม่เคยต้องชำระภาษีเงินได้มาก่อน หรือหลายคนอาจเพิ่งเคยเริ่มต้นการเป็นผู้ประกอบการหลังจากประสบปัญหาการปิดตัวของกิจการที่ตนเองเคยเป็นพนักงานมาก่อน

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับมาตรการให้ความช่วยเหลือจากรัฐบาล มีผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 กลุ่มคือ ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาและผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งอาจประกอบธุรกิจในรูปแบบของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ดังนั้น บทความนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา นั้น กรมสรรพากรได้มีประกาศกฎหมายยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากการรับเงินได้ในโครงการต่างๆ ได้แก่ ข้อบัตินี้คือ เราไม่ทิ้งกัน คนละครึ่ง เราเที่ยวด้วยกัน และกำลังใจ แม้ว่า

จะยังไม่มีประกาศสำหรับโครงการอื่น แต่คาดว่า กรมสรรพากรน่าจะออกกฎหมายมาในทิศทาง เดียวกัน ดังนั้น ที่ได้รับความช่วยเหลือซึ่งเป็น บุคคลธรรมดา จึงไม่มีหน้าที่ต้องนำเงินได้ที่ได้รับ ความช่วยเหลือในโครงการต่างๆ มารวมเป็นเงิน ได้พึงประเมินเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2. ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา นั้น ปัจจุบันนี้ไม่มีกฎหมาย ยกเว้นรายได้ที่ได้รับจากโครงการเหล่านี้ให้ไม่ต้อง เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือภาษีมูลค่าเพิ่ม ส่งผลให้ผู้ประกอบการมีภาระหน้าที่ต้องยื่นแบบ แสดงรายการและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งอาจหมายความว่ารวมถึงการยื่นหลักฐานที่เป็น บัญชีเงินสดรับ-จ่ายและเอกสารประกอบอื่น เช่น ใบเสร็จรับเงิน หรือใบกำกับภาษี เป็นต้น เพื่อ แสดงหลักฐานเพิ่มเติมหากเจ้าพนักงานร้องขอ รวมทั้ง หากผู้ประกอบการมีรายได้เกิน 1,800,000 บาท ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องจดทะเบียนภาษี มูลค่าเพิ่ม และต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี มูลค่าเพิ่ม (ภ.พ.30) เป็นประจำทุกเดือนอีกด้วย

3. ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการซึ่งเป็นนิติบุคคล ปัจจุบันก็ยังไม่มีการยกเว้น รายได้ที่ได้รับจากโครงการเหล่านี้เช่นกัน ส่งผลให้ ผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคลมีภาระภาษี 2 ส่วน หลัก ได้แก่ ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งต้องยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษี ที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องและครบถ้วน ไม่แตกต่าง จากผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการซึ่งเป็นบุคคล ธรรมดา แต่สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างคนสองกลุ่ม นี้ คือ เอกสารเพิ่มเติมที่เจ้าพนักงานอาจร้องขอ ให้ยื่นเพิ่มเติมเพื่อการตรวจสอบจะไม่ใช่บัญชี เงินสดรับ-จ่าย แต่จะเป็นบัญชีตามรูปแบบที่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543

4. หากผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามที่ กฎหมายกำหนด ผู้ประกอบการอาจมีความเสี่ยง

ที่ต้องถูกเจ้าพนักงานเรียกตรวจสอบภาษีย้อน หลัง หากเจ้าพนักงานตรวจสอบพบความผิดปกติ ได้แก่

4.1 เงินเข้าบัญชีธนาคารเกิน 3,000 ครั้ง ต่อปี หรือ มีเงินเข้าบัญชีเกิน 400 ครั้ง และมี ยอดเงินรวมเกิน 2,000,000 บาทต่อปี

4.2 รายได้เกิน 1,800,000 บาท ต่อปี แล้วไม่ได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

4.3 กรมสรรพากรได้รับการแจ้งเบาะแส จากบุคคลอื่น

4.4 แจ้งลดหย่อนไม่ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งปัจจุบันนี้ กรมสรรพากรสามารถรับข้อมูล เชื่อมตรงมาจากหลายภาคส่วน เช่น สำนักงาน คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบ ธุรกิจประกันภัย (คปภ.) เพื่อรับทราบข้อมูลที่ บุคคลธรรมดาได้ชำระค่าเบี้ยประกันชีวิต หรือ ค่าเบี้ยประกันสุขภาพ รวมถึงเงินบริจาคต่างๆ ที่ผ่านระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ (e-Donation) เป็นต้น ซึ่งสามารถทำให้เจ้าพนักงานสามารถ ตรวจสอบความถูกต้องของค่าลดหย่อนต่างๆ ได้ ถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น

4.5 ส่งเอกสารภาษีไม่ครบตามที่เจ้า พนักงานร้องขอ ซึ่งอาจเกิดจากการผู้ประกอบการ ไม่ได้เตรียมการจัดทำบัญชีเงินสดรับ-จ่าย หรือไม่ได้เก็บหลักฐานประกอบการซื้อหรือขายไว้ เนื่องจากไม่เข้าใจ หรือไม่เห็นความสำคัญ ซึ่งอาจ ทำให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลังได้

5. เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบความ ถูกต้องและครบถ้วนของการยื่นแบบแสดงรายการ เพื่อชำระภาษีของผู้ประกอบการ อีกทั้งป้องกัน ปัญหของผู้ประกอบการที่อาจเกิดขึ้นจากการ ถูกตรวจสอบภาษีในอนาคต ซึ่งทำให้ต้องมีภาระ เบี้ยปรับ เงินเพิ่ม ค่าปรับ หรืออาจถูกยึดทรัพย์ ขายทอดตลาด ผู้ประกอบการร้านค้าที่เข้าร่วม

โครงการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลควรเตรียมตัวให้พร้อมโดยการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อบันทึกรายละเอียดการรับเงินและจ่ายเงินประจำวัน รวมทั้งจัดเก็บหลักฐานเอกสารประกอบการบันทึกรายการ เพื่อยืนยันความถูกต้องและครบถ้วนของการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย นอกจากจะมีประโยชน์เพื่อการตรวจสอบภาษีอากรแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในการวางแผนการจัดการธุรกิจในอนาคต และควบคุมการประกอบธุรกิจในปัจจุบันให้เป็นไปอย่างเหมาะสมในการ

ตั้งราคาขาย การควบคุมต้นทุน และการบริหารเงินสดของกิจการเพื่อไม่ให้ขาดสภาพคล่องได้อีกด้วย

6. กรมสรรพากรควรให้ทูตภาษีของแต่ละท้องที่ออกให้ความรู้และให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งส่วนใหญ่อาจจะยังไม่เข้าใจว่าตนเองมีหน้าที่ทางภาษีอะไร ต้องทำอย่างไร เพื่อปัญหาในการตรวจสอบภาษีในอนาคต ซึ่งหากสามารถสร้างความรู้และความเข้าใจได้มากที่สุด ปัญหาต่างๆ ที่อาจจะสะท้อนกลับมายังรัฐบาลก็จะลดน้อยลงเช่นกัน

บรรณานุกรม

- Peak Think. (2564). *โครงการคนละครึ่งกับเรื่องที่พักค้าแม่ค้าต้องรู้*. <https://peakaccount.com/blog/%E0%B8%84%E0%B8%99%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B6%E0%B9%88%E0%B8%87/>.
- SMEMOVE. (2562). *สรุปกฎหมาย E-Payment คืออะไร เข้าใจง่ายๆ ในบทความเดียว*. <https://smemove.com/blog/%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%B8%E0%B8%9B-%E0%B8%81%E0%B8%8E%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2-e-payment-%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%B0%E0%B9%84%E0%B8%A3-%E0%B9%80%E0%B8%82%E0%B9%89/>.
- TOP NEWS. (2564). *โฆษกสรรพากร ชี้แจงแล้วปมแม่ค้าถูกเก็บภาษีย้อนหลังเดือนแสนหลังร่วมโครงการรัฐ*. <https://www.topnews.co.th/news/32619>.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2560). *สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543*. https://www.dbd.go.th/download/article/article_20170616160043.pdf.
- กรมสรรพากร. (2562). *รายงานเงินสดรับ-จ่าย สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นบุคคลธรรมดา*. https://www.rd.go.th/fileadmin/download/insight_pasi/SMEs_57.pdf.
- กรมสรรพากร. (2562). *พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 48) พ.ศ. 2562*. http://www.ratchakittha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/034/T_0023.PDF.
- กรมสรรพากร. (2563ก). *กฎกระทรวงฉบับที่ 368 พ.ศ. 2563 ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร*. https://www.rd.go.th/fileadmin/user_upload/kormor/newlaw/mr368.pdf. 27 may 2021. (in Thai)

- กรมสรรพากร. (2563ข). ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 187) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเพื่อการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าบริการให้แก่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ หรือที่ได้จ่ายเป็นค่าที่พักในโรงแรมให้แก่ผู้ประกอบการโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม สำหรับการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ. <https://www.rd.go.th/32417.html>.
- กรมสรรพากร. (2564ก). กรมสรรพากรยืนยันเงินที่ได้รับจากโครงการคนละครึ่งและเราเที่ยวด้วยกัน ได้รับการยกเว้นภาษี. https://www.rd.go.th/fileadmin/user_upload/news/2564thai/news14_2564.pdf.
- กรมสรรพากร. (2564ข). สรรพากรมอบทูตภาษีทั่วประเทศช่วยแนะนำผู้ประกอบการทั้งออนไลน์ออฟไลน์แบบขยและชำระภาษีให้ถูกต้อง. https://www.rd.go.th/fileadmin/user_upload/news/2564thai/news40_2564.pdf.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและโครงการคนละครึ่ง. <https://www.bangkokbiznews.com/recommended/detail/2542>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2564ก). เราชนะกับคนละครึ่ง เช็กให้ชัด เงื่อนไขเป็นอย่างไร ต้องเสียภาษีไหม?. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/918262>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2564ข). ร้านค้าเข้าร่วมเราชนะ เคลียร์ 10 ประเด็นคำถามที่นี่. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/922593>.
- กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร. (2564). ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2564. เรือนแก้วการพิมพ์.
- เที่ยวปันสุข. (2563). ประกาศ. <https://www.xn--22c5bgh8a4ax8c6azb5e0e.xn--o3cw4h/>.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2564). ร้านค้าเราชนะ ต้องเสียภาษีอะไรบ้าง เช็กเลย!. <https://www.prachachat.net/finance/news-629930>.
- รัฐบาลไทย. (2564ก). การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินหรือผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการรักษาและฟื้นฟูผลกระทบของ COVID-19. <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/38269>.
- รัฐบาลไทย. (2564ข). สรุปรายการประชุม ครม. <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/4149018/6/64>.
- เราเที่ยวด้วยกัน. (2563). ข้อมูลโครงการเราเที่ยวด้วยกัน. <https://www.xn--12c1bik6bbd8ab6hd1b5jc6jta.com/information>.
- ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์. (2563ก). การจัดทำหลักฐานทางการบัญชีที่สามารถถือเป็นรายจ่ายได้ตามกฎหมาย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 11, 289-309.
- ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์. (2563ข). ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2563. ห้างหุ้นส่วนจำกัด มงคลเจริญ เลเซอร์ปรีน.
- เอทีเอส การบัญชี. (2562). ใบกำกับภาษีอย่างย่อ ออกอย่างไร ลงรายงานภาษีขายอย่างไร. <https://www.atsaccounting.com/%E0%B9%83%E0%B8%9A%E0%B8%81%E0%B8%B3%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A9%E0%B8%B5%E0%B8%AD%E0%B8%A2%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%A2%E0%B9%88%E0%B8%AD/>.

การบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการ คนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

The Influence of Working Capital Management on Liquidity of the 50:50 co-payment Scheme Participating Merchants in Muang District, Phayao Province

สิทธิชัย ลีวิวัฒน์วงศ์¹, วลัย ล้อมตะคุ¹, สุวดี วศินนิติวังศ์²,
ณัฐวรรณ สุขสำราญ², ณัฐพล สมรูป²

Sittichai Leewiwatwong¹, Wanlop Lomtaku¹, Suwadee Wasinnitwong²,
Nattwan Suksamran², Nattapon Somrup²

Received: 15 June 2021

Revised: 10 September 2021

Accepted: 22 September 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 385 ร้านค้า เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวกและแบบบังเอิญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นร้านค้าอาหารและเครื่องดื่ม มีนโยบายการขายเป็นเงินสด ยอดขายต่อเดือนตั้งแต่ 30,001-50,000 บาท ด้านการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสินทรัพย์หมุนเวียนเป็นเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคาร สินค้าคงเหลือ ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า ไม่มีลูกหนี้ ด้านการบริหารหนี้สินหมุนเวียน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีหนี้สินหมุนเวียนปัจจัยกำหนดเงินทุนหมุนเวียน การบริหารเงินทุนหมุนเวียนด้านสินทรัพย์หมุนเวียนในภาพรวมไม่ส่งผลต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และการบริหารเงินทุนหมุนเวียนด้านหนี้สินหมุนเวียน ส่งผลต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

คำสำคัญ: การบริหารเงินทุนหมุนเวียน, สภาพคล่อง, โครงการคนละครึ่ง

¹ สาขาวิชาการเงินและการลงทุน คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

² นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการเงินและการลงทุน คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹ School of Business and Communication Arts, University of Phayao

² Bachelor of Business Administration, School of Business and Communication Arts, University of Phayao

Abstract

The objective of the research is to study the influence of working capital management on the liquidity of the 50:50 co-payment scheme of participating merchants in Muang District, Phayao Province. The sample group included 385 samples. Data was collected from questionnaires. The data analysis used descriptive statistics, consisting of frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics using t-test, and multiple regression analysis.

The results showed that most of the respondents were food and beverage stores, all of which had a sales policy for cash. Their sales per month ranged from 30,001-50,000 baht. In current asset management, most respondents were those that had cash, bank accounts, inventory and prepaid expenses had did not have account receivables. Most samples had current liability. Working Capital Determinant factors and current asset management did not affect the liquidity of the 50:50 co-payment scheme of participating merchants in Muang District, Phayao Province. While current liability management affected the liquidity of the 50:50 co-payment scheme of participating merchants in Muang District, Phayao Province.

Keywords: Working capital management, liquidity, The 50:50 co-payment scheme.

บทนำ

สถานการณ์ความยากจนในสังคมไทย ถือเป็นปัญหาที่ทุกรัฐบาลต่างให้ความสำคัญในการแก้ไขเยียวยา ซึ่งแม้ว่าสถานการณ์ความยากจนของไทยจะลดลงใน ทุกๆ ปี โดยรายงานในปี พ.ศ. 2559 ระบุว่าในรอบเกือบ 3 ทศวรรษที่ผ่านมาสถานการณ์ความยากจนในภาพรวมของประเทศไทยดีขึ้นมาก โดยสัดส่วนความยากจนลดลงจาก 65.17 ในปี 2531 เหลือร้อยละ 8.6 คิดเป็นจำนวนคนจนประมาณ 5.81 ล้านคน และมี “คนเกือบจน” (Near Poor) จำนวน 5.79 ล้านคน เมื่อรวม “คนจน” กับ “คนเกือบจน” พบว่ามีจำนวน 11.6 ล้านคน หรือร้อยละ 17.2 ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

เมื่อพิจารณาช่องว่างความยากจน (Poverty Gap) และความรุนแรงของปัญหาความยากจน พบว่า มีแนวโน้มลดลงในช่วงเกือบ 15

ปีที่ผ่านมา โดยช่องว่างความยากจนลดลงจากร้อยละ 7.80 ในปี 2545 เหลือร้อยละ 1.42 ในปี 2559 แต่ก็เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.14 จากในปี 2558 ส่วนความรุนแรงของปัญหาความยากจน ลดลงจากร้อยละ 2.69 ในปี 2545 เหลือร้อยละ 0.38 ในปี 2559 แต่เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.30 เมื่อเทียบกับปี 2558 อย่างไรก็ตาม ปัญหาความยากจนที่เป็นความยากจนมาก หรือความยากจนเรื้อรัง (Chronic Poverty) มีแนวโน้มลดลง โดยสะท้อนจากสัดส่วนคนจนมาก ที่มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 17.98 ของประชากรทั้งประเทศในปี 2545 เหลือร้อยละ 2.88 ในปี 2559 แต่เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.24 เมื่อเทียบกับปี 2558 สภาพัฒนาฯ ยังคงเห็นว่ามี ความจำเป็นต้องดำเนินการแก้ปัญหาในเรื่องการเข้าถึงบริการภาครัฐในกลุ่มเป้าหมายคนยากจนเรื้อรัง เพราะยังเป็นกลุ่มที่มีโอกาสหลุดจากภาวะความยากจนได้ยากมาก ดังนั้น จึงควรมีการ ค้นหาเป้าหมาย และการจัดสวัสดิการทางสังคมอย่างเจาะจง (Targeting) ให้กับกลุ่มนี้ เพื่อให้

ความยากจนหมดไปในอนาคต ด้วยเหตุนี้ ปัญหาความยากจนจึงยังคงปรากฏเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยอยู่ และยังมีคามจำเป็นที่จะต้องหาทางเยียวยาแก้ไข ผ่านนโยบายและมาตรการต่างๆ ของรัฐ ในการปรับปรุงระบบสวัสดิการและบริการพื้นฐานให้สามารถครอบคลุมและมีคุณภาพเพียงพอกับความต้องการของคนในสังคม และต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนในสังคมสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม เพื่อลดช่องว่างของความยากจน และเกิดการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันมากขึ้น ซึ่งนโยบายของภาครัฐที่ผ่านมา เน้นนโยบายเรื่องการแก้ปัญหาความยากจนซึ่งได้ผลในบางระดับแต่ยังไม่ได้ลดความเหลื่อมล้ำอย่างแท้จริง เพราะคนจนแม้จะมีสภาพที่ดีขึ้นแต่ก็ยังไม่เกิดการลดช่องว่างของรายได้สูงสุดกับรายได้ที่ต่ำที่สุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

โครงการคนละครึ่งเฟส 1 ที่สามารถใช้สิทธิ์ได้ในช่วงวันที่ 23 ตุลาคม 2563-31 ธันวาคม 2563 มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจระดับฐานราก สำหรับผู้ประกอบการรายย่อย โดยเฉพาะกลุ่มหาบเร่แผงลอยเพื่อให้มีรายได้จากการขายสินค้าเพิ่มขึ้น โดยภาครัฐจะร่วมจ่ายค่าอาหาร เครื่องดื่ม และสินค้าทั่วไป ผ่านฝ่ายของผู้ซื้อร้อยละ 50 ทั้งนี้ ไม่เกิน 150 บาทต่อคนต่อวัน หรือไม่เกิน 3,000 บาทต่อคน ตลอดระยะเวลาโครงการเป็นวงเงินรวม 30,000 ล้านบาท ซึ่งการร่วมจ่ายคนละครึ่งนี้ จะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชนและช่วยเติมกำลังซื้อของประชาชนเพื่อให้มีการใช้จ่ายหมุนเวียนไปถึงผู้ประกอบการรายย่อยได้อย่างต่อเนื่อง เป็นเงิน 60,000 ล้านบาท ทั้งนี้ จะเริ่มให้ประชาชนผู้มีสัญชาติไทยมีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีบัตรประจำตัว

ประชาชนลงทะเบียน เข้าร่วมโครงการผ่านเว็บไซต์ www.คนละครึ่ง.com ตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2563 เวลา 06.00 น.-23.00 น. จำกัดจำนวนไม่เกิน 10 ล้านคน โดยผู้ได้รับสิทธิ์ต้องยืนยันตัวตนผ่าน g-Wallet แอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” อีกขั้นตอนหนึ่งด้วย จึงจะสามารถ ใช้จ่ายกับร้านค้าที่ติดตั้งแอปพลิเคชัน “ถุงเงิน” ที่เข้าร่วมโครงการเพื่อรับสิทธิ์ได้ ซึ่งการใช้จ่ายจะมีช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 23 ตุลาคม 2563-31 ธันวาคม 2563 ในเวลา 06.00 น.-23.00 น. ซึ่งผู้ได้รับสิทธิ์จะต้องเริ่มใช้จ่ายภายใน 14 วัน นับตั้งแต่วันที่ถัดจากวันที่ตนได้รับ SMS แจ้งรับสิทธิ์หรือวันที่เปิดให้เริ่มใช้จ่ายตามโครงการ มิเช่นนั้นจะถูกตัดสิทธิ์และไม่สามารถลงทะเบียนได้อีก โดยสิทธิ์ที่ถูกตัดจะนำไปเปิดให้ลงทะเบียน สำหรับผู้ประกอบการร้านค้าสามารถลงทะเบียนได้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2553 เวลา 06.00-23.00 น. ผ่านเว็บไซต์ WWW.คนละครึ่ง.com หรือลงทะเบียนผ่านทางสาขาธนาคารกรุงไทย โดยธนาคารกรุงไทยจะช่วยติดตั้งแอปพลิเคชัน “ถุงเงิน” เพื่อใช้ในการรับชำระเงินจากการขายสินค้า(สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง, 2563)

จากการรับชำระเงินจากการขายสินค้าของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่งจะได้รับเงินโอนเข้าบัญชี ดังนี้ ส่วนที่ 1 เงินส่วนที่ประชาชนชำระร้านค้าจะได้รับทุกสิ้นวัน โดยช่วงเวลาการโอนเงินให้ร้านค้าจะทยอยโอนตั้งแต่ 02.00 น. เป็นต้นไป และไม่เกิน 06.00 น. จะได้ครบทุกร้านค้า ส่วนที่ 2 เงินส่วนของภาครัฐร้านค้าจะได้รับวันทำการถัดไป หากเป็นวันเสาร์-อาทิตย์ก็จะได้รับในวันจันทร์ โดยช่วงเวลาที่ได้รับเงินโอนจากภาครัฐ คือ ตั้งแต่ช่วง 17.30 น. เป็นต้นไป โดยได้รับไม่เกิน 19.00 น.

รายการรายการ	สัดส่วนเงินโอนเข้าบัญชีร้านค้าคนละครึ่ง	
	เงินประชาชน (G-Wallet)	เงินภาครัฐ (สิทธิคนละครึ่ง)
รับเงิน	เข้าบัตร	เข้าบัตร
รับบัตร	เข้าบัตร	เข้าบัตร
รับบัตร	เข้าบัตร	เข้าบัตร
รับบัตร	เข้าบัตร	เข้าบัตร
รับบัตร	เข้าบัตร	เข้าบัตร
รับบัตร	เข้าบัตร	เข้าบัตร
รับบัตร	เข้าบัตร	เข้าบัตร
รับบัตร	เข้าบัตร	เข้าบัตร
รับบัตร	เข้าบัตร	เข้าบัตร

ภาพที่ 1 แสดงสัดส่วนเงินโอนเข้าบัญชีร้านค้าคนละครึ่ง ที่มา: ไทยรัฐออนไลน์ 2563)

ภาพที่ 2 แสดงเวลาและสัดส่วนเงินโอนเข้าบัญชีร้านค้าคนละครึ่ง ที่มา: ไทยรัฐออนไลน์ 2563)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าธุรกิจร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง จะมีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการ แต่จะได้รับเงินแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกจากประชาชนจำนวน ร้อยละ 50 ในตอนสิ้นวัน และส่วนที่สองจากรัฐบาล ร้อยละ 50 จะได้รับในวันทำการถัดไป ซึ่งอาจส่งผลให้ร้านค้าขาดสภาพคล่องได้ ทั้งนี้ การบริหารเงินทุนหมุนเวียนเป็นสิ่งจำเป็นของร้านค้า โดยเฉพาะร้านค้าขนาดเล็ก เพื่อให้ร้านค้ามีสภาพคล่อง โดยที่ร้านค้าจะนำเงินที่ได้รับไปซื้อสินค้ามาเพื่อขาย (ในกรณีร้านอาหาร) วันต่อวัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาว่า

ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง มีการบริหารเงินทุนหมุนเวียนในร้านตนเองอย่างไร เพื่อให้ร้านค้ามีสภาพคล่อง เพราะร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการไม่ได้รับเงินสดทันทีหลังจากการขายสินค้า (ไทยรัฐออนไลน์ 2563)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า การบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง เป็นเรื่องที่น่าสนใจ โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ใน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่ร้านค้าและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนและบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียน ของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง และโครงการที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกันของภาครัฐต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการศึกษานี้ คือร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งไม่ทราบจำนวนร้านค้าที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้านค้าจำนวน 385 ร้านค้า โดยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณตามแนวคิด W.G. Cochran (1953)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยกำหนดเงินทุนหมุนเวียน การบริหารเงินทุนหมุนเวียนด้านสินทรัพย์หมุนเวียน และการบริหารเงินทุนหมุนเวียนด้านหนี้สินหมุนเวียนของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดวัตถุประสงค์ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปทดสอบความเชื่อมั่น กับประชากรที่มีคุณลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค โดยค่าครอนบาร์คต้องมากกว่า 0.75 พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.761 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นแล้วไปเก็บกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ ใช้สถิติพรรณนา และสถิติอนุมาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

สถิติพรรณนาที่ใช้ คือ ตารางแจกแจงความถี่ และสรุปเป็นคำร้อยละ สำหรับตัวแปรเชิง

กลุ่มปัจจัยกำหนดปริมาณเงินทุนหมุนเวียน ได้แก่ ประเภทของร้านค้า นโยบายการขาย ยอดขาย และการแข่งขันของร้านค้า การบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียน และค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายลักษณะที่สำคัญของตัวแปรเชิงปริมาณ ได้แก่ ระดับที่ส่งผลต่อสภาพคล่องของร้านค้า

สถิติอนุมาน เป็นการทดสอบสมมติฐาน ด้วยวิธีวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยมีสมการ ดังนี้

โดย

Y = สภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง

a = ค่าคงที่

b = ค่าความชัน (Beta)

= ประเภทของร้านค้า

= นโยบายการขาย

= ยอดขาย

= การแข่งขันของร้านค้า

= การบริหารเงินทุนหมุนเวียนด้านสินทรัพย์หมุนเวียน

= การบริหารเงินทุนหมุนเวียนด้านหนี้สินหมุนเวียน

ผลการศึกษา

ผลของการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นร้านค้าอาหารและเครื่องดื่ม มีนโยบายการขายที่เป็นเงินสด ยอดขายต่อเดือนตั้งแต่ 30,001-50,000 บาท ด้านการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสินทรัพย์หมุนเวียนเป็นเงินสด มีบัญชีเงินฝากธนาคาร มีสินค้าคงเหลือ มีค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า และไม่มีลูกหนี้ ด้านการบริหารหนี้สินหมุนเวียนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีหนี้สินหมุนเวียน

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า

1) ปัจจัยกำหนดเงินทุนหมุนเวียน ในภาพรวม ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการวิจัยแสดงดังสมการ

$$Y = 2.775 + 0.061 \text{ ประเภทของร้านค้า} - 0.078 \text{ นโยบายการขาย} - 0.040 \text{ ยอดขาย} + 0.043 \text{ การแข่งขันของร้านค้า}$$

2) การบริหารเงินทุนหมุนเวียนด้านสินทรัพย์หมุนเวียนของร้านค้า ในภาพรวม ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการวิจัยแสดงดังสมการ

$$Y = 2.759 + 0.188 \text{ เงินสด} - 0.214 \text{ เงินฝากธนาคาร} - 0.234 \text{ ลูกหนี้ระยะสั้น} - 0.033 \text{ สินค้าคงเหลือ} - 0.035 \text{ ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า}$$

3) การบริหารเงินทุนหมุนเวียนด้านหนี้สินหมุนเวียนของร้านค้า ส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในระดับนัยสำคัญ 0.10 ผลการวิจัยแสดงดังสมการ

$$Y = 3.379 - 0.394 \text{ หนี้สินหมุนเวียน}$$

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า ปัจจัยที่กำหนดเงินทุนหมุนเวียน ได้แก่ นโยบายการขาย ส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และประเภทของร้านค้า ยอดขาย ต่อเดือน และการแข่งขันของร้านค้า ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ในส่วนของ การบริหารเงินทุนหมุนเวียนด้านสินทรัพย์ พบว่า สินค้าคงเหลือ และเงินฝากธนาคาร ส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สอดคล้องกับงานวิจัยของโชษิตา เปสตันยี และสรียา วิจิตรเสถียร (2562) ซึ่งกล่าวว่าการบริหารเงินทุนหมุนเวียน มีผลกระทบต่อสภาพคล่อง แต่เงินสด ลูกหนี้ระยะสั้นไม่เกิน 1 ปี และค่าใช้จ่ายล่วงหน้า ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของโชษิตา เปสตันยี และสรียา วิจิตรเสถียร (2562)

ในส่วนของ การบริหารเงินทุนหมุนเวียนด้านหนี้สินหมุนเวียน พบว่า ส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สอดคล้องกับ งานวิจัยของโชษิตา เปสตันยี และสรียา วิจิตรเสถียร (2562)

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยการศึกษาการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีข้อเสนอแนะจากการศึกษา ดังนี้

การที่ร้านค้าเข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง จะได้รับผลประโยชน์ คือ การมียอดขายสินค้าเพิ่มขึ้น แต่ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการ จะได้รับเงินสดจากการขายสินค้า/บริการช้ากว่าการขายสินค้าแบบปกติ จึงทำให้ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการบางร้านค้าขาดสภาพคล่อง และต้องหาเงินทุนเข้ามาหมุนเวียนในกิจการ เช่น การชำระคินหนี้สินหมุนเวียน เพราะหากมีการหมุนเวียนไม่เพียงพอในการชำระหนี้สินหมุนเวียน อาจนำไปสู่การขาดสภาพคล่องได้ ดังนั้นรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยเหลือ โดย

การปรับปรุงแก้ไขนโยบาย และเงื่อนไขของโครงการในบางจุด เพื่อให้การโอนเงินให้แก่ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการ มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ร้านค้ามีสภาพคล่องในการดำเนินงานต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป อาจมีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลต่อสภาพคล่องของร้านค้า

ที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่งในพื้นที่อื่นๆ หรือในภาพรวมทั้งประเทศ หรือศึกษาผลการดำเนินงานของโครงการอื่นๆ ของภาครัฐที่มีรูปแบบและลักษณะใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้รับทราบข้อมูลและข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อร้านค้าภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โชษิตา เปสตันยี และสรียา วิจิตรเสถียร. (2562). ปัจจัยของการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไร. *Suranaree Journal of Social Science*, 13(1), 89-104.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563). เปิดตารางวันรับเงินโอนเข้าบัญชีสำหรับร้านค้าเข้าร่วมโครงการ “คนละครึ่ง”. <https://www.thairath.co.th/business/economics/1966691>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย. https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?filename=social&nid=10855
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง (2563). ข่าวกระทรวงการคลังฉบับที่ 104/2563. <http://www.fpo.go.th/main/News/Press-conference/13487.aspx>
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling techniques*. John Wiley & Sons. Inc.

การส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร และพระธาตุนารายณ์เจงเวง

The Guidelines and Conservation of Folk Music Culture in Ritual Construction of Phrathat Choengchum Worawihan and Phrathat Naraichengweng

สายันต์ บุญใบ¹
Sayan Boonbai¹

Received: 3 November 2021

Revised: 3 February 2022

Accepted: 22 February 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบดนตรีพื้นบ้าน 2) ศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมในการส่งเสริมและอนุรักษ์ และ 3) ศึกษาประสิทธิผลการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง กลุ่มผู้ร่วมวิจัยจำนวน 62 คน เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนกลับ 2 วนรอบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างระดับกลางจำนวน 2 ฉบับ แบบบันทึกการประชุม แบบบันทึก การสนทนากลุ่ม และแบบสังเกต ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวงควรมีองค์ประกอบของดนตรีที่ครบถ้วนด้วยเสียงที่เกิดจากการสร้างสรรค์เสียงให้อยู่ในระเบียบแบบแผนของเสียง จังหวะ ทำนอง สีสนของเสียง พื้นผิวของเสียง และคีตลักษณ์ โดยการใช้เสียงที่หลากหลายทั้งการตี ตี ตี และเป่า เครื่องดนตรีที่ร่วมสร้างสรรค์รูปแบบดนตรีในพิธีบวงสรวงควรเป็นดนตรีพื้นบ้านอีสาน โดยมีแคน พิณ โปงลาง และโหวดเป็นหลัก 2) ทางเลือกที่เหมาะสมในการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศติดตาม และการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ และ 3) ประสิทธิภาพดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวงมีระดับเสียงที่พอเหมาะ ในอัตราจังหวะปานกลาง มีความสม่ำเสมอเพื่อความสะดวกต่อการรำ ลักษณะของทำนองมีระดับเสียงที่ร้อยเรียงง่ายต่อการจดจำ ในลีลาที่มีความสนุกสนานเพลิดเพลินเพื่อเชิญชวนให้ผู้คนเข้าร่วมพิธีบวงสรวง รูปแบบดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงบางช่วงของทำนองมีเค้าโครงจากลายเดิมคือลายภูไท ซึ่งเป็นท่วงทำนองที่คนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมในพิธีบวงสรวงมีความคุ้นเคย

คำสำคัญ: ดนตรีพื้นบ้าน พิธีบวงสรวงพระธาตุ

¹ รองศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Associate Professor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sakon Nakhon Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research is concerned style of folk music culture, the appropriate options for guidelines and conservation and investigation of affecting the guidelines and conservation of folk music culture in ritual construction of Phrathat Choengchum Worawihan and Phrathat Naraichengweng. The study sampled 62 people. The research was action research consists of 4 stages: planning action observation and reflection. The instruments used in this study were moderately scheduled formal interview 2 copies ; meeting minutes, focus group discussion form and observation form. The results revealed the following points.-1) The style of folk music culture in ritual construction of Phrathat Choengchum Worawihan and Phrathat Naraichengweng should have the full composition of the music is the art of sound that is born out of human effort to create sound in sound order, rhythm, melody, tone color, homophonic texture and forms by using a variety of sounds, including flipping, milling, hitting and blowing. The instruments that contributes to the creation of a musical style or melody used in ceremony should be folk music with the main vocals, Khaen, Phin, Pong Lang and Vode. 2) The most appropriate options for guidelines and conservation of folk music culture in ritual construction of Phrathat Choengchum Worawihan and Phrathat Naraichengweng consisted of work shop, follow-up supervision and coaching. 3) The style of folk music culture in ritual construction of Phrathat Choengchum Worawihan and Phrathat Naraichengweng had the melody with an outline from the original melody that will be easy to remember. There is a suitable sound level and a fun rhythm to invite people to join the dance in ritual construction, Some parts of the melody of folk music culture in ritual construction are Line Pu Thai from the original pattern that is the most people who participate in the worship service are familiar with.

Keywords: Folk music culture, ritual construction of Phrathat

บทนำ

มนุษย์มีวัฒนธรรมแตกต่างกันไป เนื่องจากความแตกต่างทางสภาพแวดล้อม ยิ่งเมื่อมนุษย์มีความเจริญก้าวหน้าถึงขั้นที่รู้จักอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เกิดเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่สอดคล้องตามวิถีชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ และเมื่อมีแนวคิดทางปรัชญา ศาสนา หรือความเชื่อ ซึ่งเป็นเครื่องควบคุมหรือจัดระเบียบในสังคมแล้วก็ยิ่งทำให้วัฒนธรรมแตกต่างกันไปมากยิ่งขึ้น นอกจากความจำเป็นทางกายเพื่อการดำเนินชีวิตแล้วมนุษย์ยังต้องการเครื่องจรรโลงใจ

ด้วย ดนตรีจึงมีบทบาทสำคัญทั้งทางด้านความเชื่อและความบันเทิง ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ดนตรีเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม เป็นปรากฏการณ์ที่สามารถพบได้ในทุกวัฒนธรรม ซึ่งกำเนิดมาพร้อมกับวิวัฒนาการความเป็นมาของมนุษย์ ดนตรีจึงเป็นศาสตร์และศิลป์ที่เก่าแก่แขนงหนึ่งที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวของยุคสมัยต่างๆ ตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน การทำความเข้าใจโดยการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับดนตรีก็ย่อมเท่ากับเป็นการศึกษาเรื่องราวของมนุษย์กับสังคม และวัฒนธรรมไปพร้อมๆ กัน และเนื่องจากดนตรี

เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่อาศัยสภาพแวดล้อม เป็นแรงผลักดันเบื้องต้น ลักษณะของความเป็น ดนตรีจึงแตกต่างกันไปตามสภาพของสังคมและ วัฒนธรรม ส่งผลให้ดนตรีของแต่ละท้องถิ่นแต่ละ วัฒนธรรมมีเอกลักษณ์เฉพาะตนและมีความแตก ต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมและความคิด สร้างสรรค์ของภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งแนวคิดเกี่ยว กับวัฒนธรรมดนตรีเกิดจากการปรับตัวและสนอง ตอบต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจนถึงจุดพอดี ของคนในชุมชนในการสร้างสมองค์ความรู้และ ประสบการณ์ที่เกิดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมถึง วัฒนธรรมพื้นบ้านที่ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่ อีกรุ่นหนึ่ง (สายันต์ บุญใบ, 2560: 1)

ดนตรีพื้นบ้านเป็นดนตรีและเพลงที่ ปรากฏอยู่ในแต่ละท้องถิ่นของแต่ละกลุ่มชน ชุมชน และภูมิภาค ซึ่งสาระของดนตรีพื้นบ้าน จะแสดงถึงภูมิปัญญาเฉพาะท้องถิ่นนั้นๆ ที่ได้ สร้างสรรค์ขึ้น และยึดถือปฏิบัติพัฒนาสืบทอดต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับร่วมกันในกลุ่มสังคมและ วัฒนธรรมนั้นๆ โดยดนตรีพื้นบ้านมีส่วนช่วยสร้าง เสริมความเข้มแข็งของชาวบ้านในชุมชนทางด้าน จิตใจ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และระบบสังคม ของชุมชน

ศิลปวัฒนธรรมอันแสดงออกถึง ภูมิปัญญาของมนุษย์ในการรังสรรค์สิ่งอันเป็น มรดกของชาติที่ทรงคุณค่าที่ตอบสนองต่ออารมณ์ และเป็นการบ่งบอกให้เห็นถึงเชื้อชาติหรือเผ่า พันธุ์ขนบธรรมเนียมประเพณีแต่ละท้องถิ่น ซึ่ง มนุษย์ได้นำดนตรีมาใช้ประโยชน์มากมายทั้งใน ด้านสร้างความบันเทิงและด้านพิธีกรรมเกี่ยวกับ ความเชื่อ โดยเกิดจากภูมิปัญญาของชาวอีสานที่ นำเครื่องดนตรีพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่นที่ไม่เหมือน กันและได้มีการนำมารวมวงกันเกิดขึ้น และยัง มีการแบ่งเป็นประเภทของเครื่องดนตรีพื้นบ้าน อีสานเป็น 4 ประเภท คือ ดิด สี ตี และเป่า (พิภพ ปิ่นแก้ว, 2560: 13)

วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหารสร้างขึ้นเมื่อ ใดไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนนับเป็นปูชนียสถาน สำคัญคู่บ้านคู่เมืองสกลนครมาแต่โบราณ ภายใน วิหารใกล้พระธาตุเชิงชุมเป็นที่ประดิษฐานหลวง พ้องค์แสนอันศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพนับถือและ เป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนในจังหวัด สกลนคร แต่แรกเริ่มพระธาตุเชิงชุมคงเป็น ปราสาทหินทรายศิลปะสมัยขอมภายในกรอบ ประตูทางเข้าอุโมงค์ด้านขวามือ มีจารึกพระ ธาตุเชิงชุมอักษรขอมโบราณราวพุทธศตวรรษ ที่ 16 องค์พระธาตุในปัจจุบันเป็นศิลปะล้านช้าง เนื่องจากช่วงที่อิทธิพลของอาณาจักรล้านช้างแผ่ เข้ามาบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ราวพุทธศตวรรษที่ 19 และได้มีการบูรณะองค์ พระธาตุขึ้นมาใหม่ ภายในพระวิหารประดิษฐาน หลวงพ่อพระองค์แสน เป็นพระพุทธรูปปางมาร วิชัย ศิลปะเชียงแสน เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่ เมืองของชาวสกลนคร เชื่อกันว่าอาณิสสในการ นมัสการพระธาตุเชิงชุมนั้นจะก่อให้เกิดความเป็น สิริมงคลสูงสุดแก่ตนเองและครอบครัวให้มีความ เจริญรุ่งเรืองแคล้วคลาดปราศจากอันตราย รวมไปถึง การนมัสการหลวงพ่อบุญรอดแสนที่เชื่อกันว่า ให้พรในด้านโชคลาภ ให้มีเงินทองนับหมื่นนับแสน มีความมั่งมีศรีสุขในชีวิต ในทุกวันจะมีประชาชน ไปบูชากราบไหว้พระธาตุเชิงชุมและหลวงพ่อบุญรอดแสนเป็นจำนวนมาก

พิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารมีขึ้น ระหว่างวันขึ้น 8 ค่ำ ถึง 15 ค่ำเดือนยี่ของทุกปี (กำหนดตามจันทรคติ) โดยชาวชุมชนจะแต่งกาย ประจําเผ่าพื้นเมืองคือเผ่าภูไทจำนวนหลายพัน คน ร่วมพื่อนรำบวงสรวงอย่างสวยงามตระการตา เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ที่มีอายุนับพันปี พุทธศาสนิกชนต่างเดินทางมา ร่วมฟังธรรมและสักการะองค์พระธาตุอย่าง ล้นหลามเพื่อความเป็สิริมงคล

ส่วนวัดพระธาตุนารายณ์เจงเวงนั้น เป็นสถานที่ตั้งพระธาตุนารายณ์เจงเวง อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 6 กิโลเมตรตามถนนสาย สกลนคร-อุตรธานี ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง สกลนคร จังหวัดสกลนคร สร้างขึ้นพร้อมกันกับ “พระธาตุนารายณ์เจงเวง” หรือ “อรติมายานา รายนเจงเวง” โดยชื่อนี้ตั้งชื่อตามผู้สร้างโดยกลุ่ม สตรีของพระนางนาเวงแห่งเมืองหนองหานหลวง ที่มีการแข่งขันกับกลุ่มบุรุษชาวเมืองหนองหาน น้อยเพื่อรอรับพระมหากัสสปะเถระ ซึ่งนำพระอุ รังคธาตุไปบรรจุยังดอยภูเก้าพัว โดยตกลงกันว่า หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดสามารถสร้างพระธาตุเจดีย์ ใหญ่เสร็จก่อนดาวเพ็ชร์ขึ้นฝ่ายนั้นจะเป็นผู้ชนะ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2558: 1)

จะเห็นได้ว่าวงดนตรีพื้นบ้านอีสานจะ ประสมวงแบบอิสระ ประสมวงตามความสะดวก และความเหมาะสม การบรรเลงไม่มีรูปแบบที่ แน่นนอนตายตัว เป็นดนตรีและเพลงที่ปรากฏ อยู่ในแต่ละท้องถิ่น สารของดนตรีพื้นบ้านจะ แสดงถึงภูมิปัญญาเฉพาะท้องถิ่นนั้นๆ ที่ได้ สร้างสรรค์ขึ้น และยึดถือปฏิบัติพัฒนาสืบทอด ต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับร่วมกันในชุมชนและ วัฒนธรรมนั้นๆ เป็นศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดกัน มานาน มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัวโดยเกิด จากภูมิปัญญา เพื่อบรรเลงประกอบการรำในพิธี บวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุ นารายณ์เจงเวง โดยชาวชุมชนจะแต่งกายประจำ เผ่าพื้นเมืองคือเผ่าภูไทจำนวนหลายพันคน ร่วม ฟ้อนรำบวงสรวงอย่างสวยงามตระการตาเพื่อ ถวายเป็นพุทธบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมืองที่ มีอายุนับพันปี พุทธศาสนิกชนต่างเดินทางมาร่วม ฟังธรรมและสักการะองค์พระธาตุอย่างล้นหลาม เพื่อความเป็นสิริมงคล ในลักษณะการวิจัยเชิง ปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการวิจัยประยุกต์ประเภทหนึ่ง ที่ได้รับการพัฒนามาจากแนวคิดความเชื่อสำคัญ

ที่ว่า การแสวงหาหรือสรรค์สร้าง และใช้ความรู้ เชิงปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาชุมชน หรือสังคม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม แนวคิดและหลักการสำคัญของการออกแบบ คือการยึดสภาพของบริบทที่ต้องการพัฒนาเป็น ศูนย์กลางของการออกแบบ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ดนตรี พื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร และพระธาตุนารายณ์เจงเวง และดนตรีในมิติของ การบูชาพระธาตุอีสานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุม วรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง
2. เพื่อศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมในการ ส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวง พระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์ เจงเวง
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการส่งเสริมและ อนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิง ชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมและอนุรักษ์ ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุม วรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง เป็นการ วิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน ตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1988, อ้างถึงใน องอาจ นัยพัฒน์, 2551: 301-303) ประกอบด้วย การ วางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ และ การสะท้อนกลับ 2 วนรอบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวางแผน

เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ ดนตรีพื้นบ้าน และศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมใน การส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธี

บวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 52 คน ประกอบด้วย 1) อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีจำนวน 4 คน โดยเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีที่เหลือทั้งหมดนอกจากผู้วิจัย ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และด้วยความสมัครใจ 2) ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรี ผู้นำชุมชน หรือผู้ที่เคยเข้าร่วมในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวงจำนวน 23 ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบก้อนหิมะ (Snowball sampling) และ 3) ตัวแทนผู้ร่วมวิจัยจำนวน 25 คน โดยเป็นนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีชั้นปีที่ 1 จำนวน 7 คน (เก่ง 2 คน ปานกลาง 3 คน และอ่อน 2 คน) ชั้นปีที่ 2 จำนวน 7 คน (เก่ง 2 คน ปานกลาง 3 คน และอ่อน 2 คน) ชั้นปีที่ 3 จำนวน 4 คน (เก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน) และชั้นปีที่ 4 จำนวน 7 คน (เก่ง 2 คน ปานกลาง 3 คน และอ่อน 2 คน) ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

ประชุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 52 คน เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง เพื่อให้ได้ความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ขององค์ความรู้ดังกล่าว

สนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 27 คน ประกอบด้วย อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีจำนวน 4 คน และผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรี ผู้นำชุมชน หรือผู้ที่เคยเข้าร่วมในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารหรือพระธาตุนารายณ์เจงเวงจำนวน 23 คน ในประเด็นเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบดนตรีพื้นบ้าน และทางเลือกที่เหมาะสมในการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง

2. การปฏิบัติการ

เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวงโดย 2 ทางเลือก ได้แก่ 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการผู้ร่วมวิจัยจำนวน 61 คน โดยเป็นนักศึกษาสาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครจำนวนทั้งหมด เรื่อง ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง เนื้อหาในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ เครื่องดนตรี รูปแบบดนตรี และท่วงทำนอง ใช้เวลาในการประชุมเชิงปฏิบัติการ 15 วัน โดยวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถด้านดนตรีพื้นบ้านเป็นอย่างดีจำนวน 10 ท่าน และ 2) การนิเทศติดตามผู้ร่วมวิจัยจำนวน 61 คน ด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นวิทยากรในการประชุมเชิงปฏิบัติการ และสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ร่วมวิจัย

3. การสังเกตการณ์

เพื่อติดตามผลการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวงตาม 2 ทางเลือก ได้แก่ 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ และ 2) การนิเทศติดตาม โดยการประมวลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและตัวแทนผู้ร่วมวิจัย และสังเกตผู้ร่วมวิจัย

4. การสะท้อนกลับ

เพื่อสะท้อนกลับผลการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวงว่าการปฏิบัติการตามทางเลือกที่เหมาะสมที่วางแผนไว้ การใคร่ครวญเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยขัดขวางการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง รวมทั้งเป็นประเด็น

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยหรือไม่

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 2

เพื่อการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวงดังกล่าวให้มีประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยจึงสมควรมีการปฏิบัติการในวงรอบที่ 2 ประกอบด้วย 1) การวางแผน เพื่อให้ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในประโยคเพลงของท่วงทำนอง ชั้นคู่เสียงกลมกล่อมหรือกลมกลืนและชั้นคู่เสียงกระด้าง ตลอดจนการเคลื่อนที่ของท่วงทำนองที่สวยงาม เรียงร้อยหรือเรียบเรียงขึ้นอย่างสละสลวย สอดประสานกันทั้งท่วงทำนองและจังหวะไปพร้อมๆ กันกลมกล่อมหรือกลมกลืนฟังแล้วรื่นหูไม่กระด้างเป็นบทเพลงที่น่าจดจำและประทับใจ ทำให้เกิดความไพเราะและสร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้ฟัง 2) การปฏิบัติการ เป็นการใช้ทางเลือกที่เหมาะสมในลักษณะการนิเทศแบบให้คำชี้แนะผู้ร่วมวิจัยจำนวน 61 คน โดยได้ทำการนิเทศแบบให้คำชี้แนะผู้ร่วมวิจัย ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้นิเทศแบบให้คำชี้แนะด้วยตนเอง 3) การสังเกตการณ์ เพื่อติดตามผลการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวงตามทางเลือกที่เหมาะสมในลักษณะการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ โดยการประมวลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและตัวแทนผู้ร่วมวิจัย และสังเกตผู้ร่วมวิจัย และ 4) การสะท้อนกลับ เป็นการประมวลความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและผู้ร่วมวิจัย การสังเกตอย่างครุ่นคิดไตร่ตรองในเชิงวิพากษ์ถึงผลการปฏิบัติการตามทางเลือกที่วางแผนไว้ ตลอดจนการใคร่ครวญเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยขัดขวางการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิง

ชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง รวมทั้งเป็นประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อนำเสนอและเผยแพร่ในแวดวงวิชาการต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง พบว่ารูปแบบดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวงควรมีองค์ประกอบของดนตรีที่ครบถ้วนด้วยเสียงที่เกิดจากการสร้างสรรคเสียงให้อยู่ในระเบียบแบบแผนของเสียง (Tone) จังหวะ (Time) ทำนอง (Melody) สีสนของเสียง (Tone color) พื้นผิวของเสียง (Texture) และคีตลักษณ์ (Forms) โดยการใช้เสียงที่หลากหลายทั้งการตี ตี ตี และเป่า เครื่องดนตรีที่ร่วมสร้างสรรครูปแบบดนตรีในพิธีบวงสรวงควรเป็นดนตรีพื้นบ้านอีสานโดยมีแคน พิณ โปงลาง และโหวดเป็นหลัก มีระดับเสียงที่พอเหมาะ ในอัตราจังหวะปานกลางคือไม่เร็วหรือช้าจนเกินไป จังหวะที่สม่ำเสมอ ลักษณะของท่วงทำนองมีระดับเสียงที่ร้อยเรียง ในลีลาที่มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ควรเป็นลักษณะพื้นผิวของเสียงที่มีแนวทำนองเดียว (Monophonic texture) คือไม่มีเสียงประสาน ซึ่งพื้นผิวเสียงในลักษณะนี้ถือเป็นรูปแบบการใช้แนวเสียงของดนตรีในยุคแรกๆ ของดนตรีในทุกวัฒนธรรม มีคีตลักษณ์หรือรูปแบบที่ชัดเจน เป็นดนตรีมีความเรียบง่าย ไม่ซับซ้อนทั้งด้านจังหวะ ทำนองเพลง ภาษาทางดนตรีและวิธีการบรรเลง คนในชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ทั้งเพื่อความบันเทิงหรือเพื่อร่วมกิจกรรมที่เป็นพิธีกรรมตามความเชื่อ และมีการสืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมได้ง่าย

2. ทางเลือกที่เหมาะสมในการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง

ประกอบด้วย 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทุกคนที่เข้ามา มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์เป็นผู้แนะนำหรือช่วยเหลือ 2) การนิเทศติดตาม เป็นการปฏิบัติงานระหว่างผู้นิเทศและผู้ถูกนิเทศ มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพื่อตรวจสอบ ติดตาม แนะนำหรือช่วยเหลือ และ 3) การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ เป็นการปฏิบัติงานระหว่างผู้นิเทศและผู้ถูกนิเทศ มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพื่อให้คำชี้แนะ ปรึกษาหรือช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุงหรือพัฒนาเพื่อให้การส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวงดังกล่าวมีประสิทธิภาพผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. การศึกษาประสิทธิภาพการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง พบว่ารูปแบบดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวงมีองค์ประกอบของดนตรีที่ครบถ้วนทั้งเสียง จังหวะ ทำนอง สีสันทของเสียง พื้นผิวของเสียง และคีตลักษณ์ มีการใช้เสียงจากวิธีการที่หลากหลายทั้งการตี ตี ตี และเป่า เครื่องดนตรีที่ร่วมสร้างสรรค์รูปแบบดนตรีหรือท่วงทำนองที่ใช้ในพิธีบวงสรวงเป็นดนตรีพื้นบ้าน โดยมีเครื่องดนตรีประเภทบรรเลงทำนองประกอบด้วยแคน พิณ โปงลาง และโหวดเป็นหลัก ร่วมกับเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะ เช่น กลอง ฉิ่ง ฉาบ เป็นต้น มีระดับเสียงที่พอเหมาะ ในอัตราจังหวะปานกลาง โดยไม่เร็วหรือช้าจนเกินไปสามารถรำได้ทั้งเด็กจนถึงผู้สูงอายุ จังหวะมีความสม่ำเสมอเพื่อความสะดวกต่อการรำ ลักษณะของท่วงทำนองมีระดับเสียงที่ร้อยเรียงง่ายต่อการจดจำ ในลีลาที่มีความ

สนุกสนานเพลิดเพลินเพื่อเชิญชวนให้ผู้คนเข้าร่วมพิธีบวงสรวง รูปแบบดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงบางช่วงของท่วงทำนองมีโครงสร้างหรือรูปแบบจากลายเดิมคือลายภูไท เป็นลายที่คนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมในพิธีบวงสรวงมีความคุ้นเคยในระดับเสียงและในท่วงทำนอง ซึ่งท่วงทำนองมีส่วนสำคัญในการสร้างความประทับใจและจดจำ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง พบว่า รูปแบบดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวงควรมีองค์ประกอบของดนตรีที่ครบถ้วนด้วยเสียงที่เกิดจากการสร้างสรรค์เสียงให้อยู่ในระเบียบแบบแผนของเสียง จังหวะ ทำนอง สีสันทของเสียง พื้นผิวของเสียง และคีตลักษณ์ โดยการใช้เสียงที่หลากหลายทั้งการตี ตี ตี และเป่า เครื่องดนตรีที่ร่วมสร้างสรรค์รูปแบบดนตรีในพิธีบวงสรวงควรเป็นดนตรีพื้นบ้านอีสานโดยมีแคน พิณ โปงลาง และโหวดเป็นหลัก มีระดับเสียงที่พอเหมาะ ในอัตราจังหวะปานกลางคือไม่เร็วหรือช้าจนเกินไป จังหวะที่สม่ำเสมอ ลักษณะของท่วงทำนองมีระดับเสียงที่ร้อยเรียง ในลีลาที่มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ควรเป็นลักษณะพื้นผิวของเสียงที่มีแนวทำนองเดียวคือไม่มีเสียงประสาน ซึ่งพื้นผิวเสียงในลักษณะนี้ถือเป็นรูปแบบการใช้แนวเสียงของดนตรีในยุคแรกๆ ของดนตรีในทุกวัฒนธรรม มีคีตลักษณ์หรือรูปแบบที่ชัดเจน เป็นดนตรีที่มีความเรียบง่าย ไม่ซับซ้อนทั้งด้านจังหวะ ทำนองเพลง ภาษาทางดนตรีและวิธีการบรรเลงคนในชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ทั้งเพื่อความบันเทิงหรือเพื่อร่วมกิจกรรมที่เป็นพิธีกรรมตามความเชื่อ และมีการสืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมได้ง่าย ที่เป็นดังนี้อาจสืบเนื่องมาจาก

ดนตรีพื้นบ้านเป็นดนตรีที่อยู่ในแต่ละท้องถิ่นของแต่ละกลุ่มชน ชุมชน และภูมิภาค สารของดนตรีพื้นบ้านแสดงถึงภูมิปัญญาเฉพาะท้องถิ่นนั้นๆ ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นและยึดถือปฏิบัติพัฒนาสืบทอดต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับร่วมกันในกลุ่มสังคมและวัฒนธรรมนั้นๆ โดยดนตรีพื้นบ้านมีส่วนช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็งของชาวบ้านในชุมชนทางด้านจิตใจ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และระบบสังคมของชุมชน ดนตรีพื้นบ้านมีความครอบคลุมถึงเครื่องดนตรี วงดนตรี และท่วงทำนอง ดนตรีจึงมีบทบาทสำคัญทั้งทางด้านความเชื่อและความบันเทิง ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ดนตรีเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม เป็นปรากฏการณ์ที่สามารถพบได้ในทุกวัฒนธรรม ซึ่งกำเนิดมาพร้อมกับวิวัฒนาการความเป็นมาของมนุษย์ ดนตรีจึงเป็นศาสตร์และศิลป์ที่เก่าแก่แขนงหนึ่งที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวของยุคสมัยต่างๆ ตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับสุกิจ พลประดม (2548: 1) ที่ได้กล่าวว่าดนตรีเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่มีคุณค่ามหาศาล มนุษย์ได้นำเอาคุณค่าของดนตรีมาใช้ประโยชน์มากมายทั้งในด้านสร้างความบันเทิงและด้านพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ด้านความบันเทิงนั้น ดนตรีทำให้จิตใจเบิกบานร่าเริงแจ่มใส ซึ่งสังเกตได้ว่าที่ใดมีเสียงดนตรีที่นั่นมักจะมีความสุขสนุกสนานรื่นเริง ส่วนทางด้านพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อที่มนุษย์มีความเชื่อว่าเสียงดนตรีทำให้สิ่งลึกลับที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติพึงพอใจ และบันดาลให้มนุษย์มีความสุขความเจริญบังเกิดความอุดมสมบูรณ์และความปลอดภัย มนุษย์จึงได้จัดพิธีกรรมต่างๆ ขึ้นตามความเชื่อ โดยมีดนตรีเป็นส่วนประกอบ เช่น การเซ่นไหว้ การบวงสรวง การเรียกขวัญ การสู่ขวัญ เป็นต้น จะเห็นว่าดนตรีมีคุณค่าต่อวิถีชีวิตหลายอย่าง สอดคล้องกับ เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี (2542: 32) ที่ได้กล่าวว่าเครื่องดนตรีของแต่ละชาติแต่ละวัฒนธรรมในโลกนั้นต่างก็มีคติในการ

จัดหมวดหมู่เครื่องดนตรีเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตน ซึ่งแต่ละวัฒนธรรมก็อาจจะมีเหตุผลและวัตถุประสงค์ในการจำแนกที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์เหล่านั้นล้วนเป็นไปเพื่อให้เกิดความสะดวกในลักษณะใดลักษณะหนึ่งทั้งสิ้น และยังได้สอดคล้องกับ สายันต์ บุญใบ (2560: 1) ที่ได้กล่าวว่าดนตรีพื้นบ้านเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่อาศัยสภาพแวดล้อมเป็นแรงผลักดันเบื้องต้น ลักษณะของความเป็นดนตรีจึงแตกต่างกันไปตามสภาพของสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลให้ดนตรีของแต่ละท้องถิ่นแต่ละวัฒนธรรมมีเอกลักษณ์เฉพาะตนและมีความแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมและความคิดสร้างสรรค์ของภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีเกิดจากการปรับตัวและสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจนถึงจุดพอดีของคนในชุมชนในการสร้างสมองค์ความรู้และประสบการณ์ที่เกิดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

2. ทางเลือกที่เหมาะสมในการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง ประกอบด้วย 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์เป็นผู้แนะนำหรือช่วยเหลือ 2) การนิเทศติดตาม เป็นการปฏิบัติงานระหว่างผู้นิเทศและผู้ถูกนิเทศ มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพื่อตรวจสอบ ติดตาม แนะนำหรือช่วยเหลือ และ 3) การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ เป็นการปฏิบัติงานระหว่างผู้นิเทศและผู้ถูกนิเทศ มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพื่อให้คำแนะนำ ปรีกษาหรือช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุงหรือพัฒนาเพื่อให้การส่งเสริม

และอนุรักษ์คนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง ดังกล่าวมีประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นสามทางเลือกที่เหมาะสมในการส่งเสริมและอนุรักษ์คนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระธาตุเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง ที่เป็นดังนี้อาจสืบเนื่องมาจากมนุษย์เราเริ่มแรกตั้งแต่มีชีวิตขึ้นมาท่ามกลางสิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์ที่เข้ามากระทบในรูปแบบต่างๆ นั้น สามารถผ่านเข้าสู่ระบบของร่างกายโดยผ่านสื่อต่างๆ เข้าสู่กระบวนการของสมองซึ่งตัวเราเองได้สัมผัสและเข้าใจได้โดยง่ายนั่นก็คือเสียงดนตรี ดังคำที่ว่าดนตรีเป็นภาษาสากลที่คนทั่วโลกเข้าใจได้ตรงกันมากที่สุด ดังนั้นดนตรีจึงเป็นสื่อที่ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดตลอดจนความรู้ความบันเทิง และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือสามารถขัดเกลานิฮัยและจิตใจของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี ดนตรีจึงจัดเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสื่อสารในเชิงสร้างสรรค์ นับได้ว่าเป็นสื่อสากลที่สามารถติดต่อสื่อสารได้ในระดับที่กว้างขวางและลึกซึ้ง ดังนั้นทางเลือกที่เหมาะสมดังกล่าวจึงเป็นวิธีการที่ใช้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือที่พึงปรารถนาอันจะส่งผลต่อความพึงพอใจมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์เป็นผู้แนะนำหรือช่วยเหลือ มีการปฏิบัติงานระหว่างผู้นิเทศและผู้ถูกนิเทศอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อการปรับปรุงหรือพัฒนาปฏิบัติงานตามบทบาทหรือหน้าที่ของผู้ปฏิบัติการ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งต่างๆ ตามความต้องการโดยมีผู้

เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์เป็นผู้แนะนำหรือช่วยเหลือ สอดคล้องกับ นิเวทย์ บุญโยธา (2550: 14) ที่ได้กล่าวว่าการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นรูปแบบการประชุมจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ เพื่อให้ผู้รับการประชุมเชิงปฏิบัติการได้พัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้ก้าวหน้าต่อไปจากผลการฝึกปฏิบัติหรือการสร้างผลผลิตผลขึ้นมา รวมทั้งเพื่อแก้ปัญหาหรือขยายความรู้ด้วยการศึกษาวิจัย สอดคล้องกับ ธวัชชัย อยู่พุก (2554: 19) ที่ได้กล่าวว่าการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นรูปแบบการประชุมที่ส่งเสริมให้ผู้เข้าประชุมเกิดการเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ทำให้ผู้เข้ารับการประชุมได้รับความรู้ใหม่ๆ มีความชำนาญในการปฏิบัติงานมากขึ้น เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและแก้ปัญหา ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเพราะจะทำให้บุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติ และยังได้สอดคล้องกับ วิทยา บุตรดาวงษ์ (2557: 67) ที่ได้กล่าวว่าการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการของการแก้ปัญหาและการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ส่วนการนิเทศติดตามเป็นการปฏิบัติงานระหว่างผู้นิเทศและผู้ถูกนิเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพื่อตรวจสอบ ติดตาม แนะนำ และช่วยเหลือในการปรับปรุงหรือพัฒนาปฏิบัติงานตามบทบาทหรือหน้าที่ของผู้ปฏิบัติการ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งต่างๆ ตามความต้องการจำเป็น สอดคล้องกับ บรรลุนนทะมาตย์ (2547: 27) ที่ได้กล่าวว่าการนิเทศติดตามมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีขึ้นในองค์กรโดยความร่วมมือของบุคคลกรทุกคนทุกฝ่าย เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์ในการติดตามการปรับปรุงการทำงานของบุคลากรให้ดียิ่งขึ้น ให้กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนามีความมั่นใจ มีความ

ภูมิใจในการปฏิบัติงาน และยังได้สอดคล้องกับ กรองทอง จิตรเดชากุล (2550: 4) ที่ได้กล่าวว่าการ นิเทศติดตามมีความสำคัญเพื่อปรับปรุงคุณภาพ การปฏิบัติหรือดำเนินงาน ให้คำแนะนำในการ พัฒนาการปฏิบัติงาน ให้บุคลากรในองค์กรมีความรู้ความสามารถ เพื่อเพิ่มบรรยากาศในการทำงาน และให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่าง ต่อเนื่อง และในสถานการณ์ที่แบบให้คำชี้แนะ นั้นเป็นการปฏิบัติงานระหว่างผู้นิเทศและผู้ถูก นิเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพื่อให้ คำแนะนำ ปรีกษา หรือช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและ ต่อเนื่องในการปรับปรุงหรือพัฒนาปฏิบัติงานตาม บทบาทหรือหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ การ ตลอดจนการ เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งต่างๆ ตาม ความต้องการจำเป็น เพื่อให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การศึกษาประสิทธิผลการส่งเสริม และอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระ ชาติเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง พบว่า รูปแบบดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวงพระ ชาติเชิงชุมวรวิหารและพระธาตุนารายณ์เจงเวง มีองค์ประกอบของดนตรีที่ครบถ้วนทั้งเสียง จังหวะ ทำนอง สีสนของเสียง พื้นผิวของเสียง และคีตลักษณ์ มีการใช้เสียงจากวิธีการที่หลากหลายทั้งการตี ตี ดี และเป่า เครื่องดนตรีที่ร่วม สร้างสรรค์รูปแบบดนตรีหรือวงทำนองที่ใช้ใน พิธีบวงสรวงเป็นดนตรีพื้นบ้าน โดยมีเครื่องดนตรี ประเภทบรรเลงทำนองประกอบด้วยแคน พิณ โป่งกลาง และโหวตเป็นหลัก ร่วมกับเครื่องดนตรี ประเภทประกอบจังหวะ มีระดับเสียงที่พอเหมาะ ในอัตราจังหวะปานกลางโดยไม่เร็วหรือช้าจน เกินไปสามารถทำได้ทั้งเด็กจนถึงผู้สูงอายุ จังหวะ มีความสม่ำเสมอเพื่อความสะดวกต่อการรำ ลักษณะของวงทำนองมีระดับเสียงที่ร้อยเรียง ง่ายต่อการจดจำ ในลีลาที่มีความสนุกสนาน

เพล็ดเพลินเพื่อเชิญชวนให้ผู้คนเข้าร่วมพิธี บวงสรวง รูปแบบดนตรีพื้นบ้านในพิธีบวงสรวง บางช่วงของวงทำนองมีโครงสร้างหรือรูปแบบ จากลายเดิมคือลายภูไท เป็นลายที่คนส่วนใหญ่ ที่เข้าร่วมในพิธีบวงสรวงมีความคุ้นเคยในระดับ เสียงและในวงทำนอง ซึ่งวงทำนองมีส่วน สำคัญในการสร้างความประทับใจและจดจำ ที่ เป็นดังนี้อาจสืบเนื่องมาจากดนตรีจัดเป็นมรดก ทางวัฒนธรรมที่มีความละเอียดอ่อน งดงาม และ มีคุณค่า ดำรงความเป็นเอกลักษณ์มาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันโดยเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือกันว่า ดนตรีเป็นภาษาชนิดหนึ่งของมนุษย์ ชาติใดที่มี ภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเองก็มักจะ มีดนตรีเป็นของตนเองด้วย ดนตรีเป็นสิ่งสร้างสรรค์ จรรโลงโลก เป็นมรดกของชนชาตินั้นๆ ทุกชนชาติ ทุกภาษาย่อมมีดนตรีเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ในเอกลักษณ์เฉพาะตัวของมันเอง บ้างก็เอาไว้ขับ กล่อม เอาไว้ผ่อนคลายความตึงเครียด ไว้เป็นสื่อ เป็นตัวแทนในสิ่งต่างๆ เป็นหน้าต่างของเมืองนั้นๆ และใช้ในการต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองด้วย ซึ่ง ดนตรีมีวิวัฒนาการและสะสมภูมิปัญญาของชาว บ้าน ดนตรีจึงเป็นสิ่งที่สามารถทำให้มนุษย์เรา ทุกชนชาติเข้าใจกันและกันได้ ผู้ที่สามารถเข้าใจ ดนตรีได้เป็นอย่างดีและลึกซึ้งย่อมได้เปรียบบุคคล อื่น ทั้งในด้านการคบหาสมาคมกับผู้อื่นและด้าน สติปัญญา เพราะดนตรีสามารถกล่อมเกล่าจิตใจ คนได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นดนตรีของชนชาติ ใดๆ ในโลกนี้ล้วนแล้วแต่มีคุณประโยชน์ด้วยกัน ทั้งสิ้น สอดคล้องกับ ปิยพันธ์ แสนทวีสุข (2549: 14) ที่ได้กล่าวว่าดนตรีพื้นบ้านอีสานเป็นศิลป วัฒนธรรมที่สืบทอดกันมานานในชนเผ่าต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในภาคอีสาน ดนตรีพื้นบ้านอีสาน ที่นิยมเล่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งแตกต่าง จากภาคอื่นๆ เป็นเครื่องดนตรีที่ประสานกัน อย่างกลมกลืนกัน มีการใช้เสียงจากวิธีการที่ หลากหลายทั้งการตี การสี การดี และการ

เป่า เครื่องดนตรีที่ร่วมสร้างสรรค์รูปแบบดนตรีหรือท่วงทำนองโดยมีแคน พิณ โปงลาง และ โหวด เป็นหลัก เป็นลักษณะเฉพาะและบทบาทหน้าที่ของดนตรีพื้นบ้านอีสาน มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของชาวบ้านอย่างยิ่ง ชาวอีสานอาศัยดนตรีที่มีอยู่เป็นการนันทนาการโดยลักษณะของท่วงทำนองที่มีระดับเสียงร้อยเรียง ในลีลาที่มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นความบันเทิงของชุมชนที่สามารถหาได้ง่าย และยังได้สอดคล้องกับสายันต์ บุญใบ (2560: 1) ที่ได้กล่าวไว้ว่ามนุษย์มีวัฒนธรรมแตกต่างกันไปเนื่องจากความแตกต่างทางสภาพแวดล้อม ยิ่งเมื่อมนุษย์มีความเจริญก้าวหน้าถึงขั้นที่รู้จักอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เกิดเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่สอดคล้องตามวิถีชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ นอกจาก

ความจำเป็นทางกายเพื่อการดำเนินชีวิตแล้วมนุษย์ยังต้องการเครื่องจรรโลงใจด้วย ดนตรีในแต่ละวัฒนธรรมมีเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละท้องถิ่นซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ประกอบด้วยเสียง จังหวะ ทำนอง ลีลาของเสียง พื้นผิวของเสียง และคีตลักษณ์ โดยมีแคนเป็นเครื่องดนตรีหลัก มีท่วงทำนองที่ง่ายต่อการจดจำระดับเสียงที่พอเหมาะ ในอัตราจังหวะปานกลางไม่เร็วหรือช้าจนเกินไป อัตราจังหวะมีความสม่ำเสมอและท่วงทำนองที่มีระดับเสียงร้อยเรียงตามลำดับในลีลาที่มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของคนในแต่ละท้องถิ่นที่ถ่ายทอดให้เห็นถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของคนในท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีความคุณค่าต่อท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์สืบทอดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรองทอง จิตรเดชากุล. (2550). *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. ธารอักษร.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2558). *กระทรวงวัฒนธรรม*. https://www.m-culture.go.th/travel/ewt_news.php?nid=81&filename=ind8.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2542). *สังคีตนิยมว่าด้วยดนตรีไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โอเดียนสโตร์.
- นิเวทย์ บุญโยธา. (2550). *การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านฝาย อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธวัชชัย อยู่พุก. (2554). *การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานวิทยาศาสตร์โรงเรียนชานุมาน วิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29*. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บรรลุ นนทะมาตย์. (2547). *การพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนกุดคำวเทพพิทยา อำเภอภูจินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปียพันธ์ แสนทวีสุข. (2549). *ดนตรีพื้นบ้านอีสาน: คีตกวีอีสาน ดำเนินเครื่องดนตรีและการเรียนดนตรีพื้นบ้านอีสาน*. อภิชาติการพิมพ์.
- พิภพ ปิ่นแก้ว. (2560). *เอกสารประกอบการสอน รายวิชาปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสานขั้นพื้นฐาน (Basic E-san Folk Music Practice) (MS00232)*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- วิทยา บุตรดาวงษ์. (2557). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการวงโยชวาทิต โรงเรียนธาตุนารายณ์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23*. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- сайนต์ บุญใบ. (2560). รายงานการวิจัย เรื่อง ดนตรีบำบัดสำหรับผู้สูงอายุ. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร.
- สุกิจ พลประถม. (2548). ดนตรีพื้นบ้านอีสาน. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุดรธานี.
- องอาจ นัยวัฒน์. (2551). การออกแบบการวิจัย: วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผสมผสานวิธีการ.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจผ่านมุมมองของนักศึกษาชาวไทยที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการเรียนการสอน

Factors Affecting English Listening Comprehension Perceived by Thai University Students of English Medium Instruction Programs

สิริกอร์ บำรุงกิจ¹, ปรัชชญ์ อ่าวสาคร¹

Sirikorn Bamroongkit¹, Prach Aowsakorn¹

Received: 13 September 2021

Revised: 16 November 2021

Accepted: 25 November 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนชาวไทย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษามหาวิทยาลัย ระดับปริญญาตรี จำนวน 44 คน ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อหลักในการเรียนการสอน เครื่องมือวิจัยคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ปัจจัยการฟังที่ส่งผลต่อภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติเชิงพรรณนา และนำข้อมูลไปเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ผ่านมา ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าความรู้ด้านคำศัพท์ และความเร็วของการพูดเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ นอกจากนี้ นักศึกษาบางส่วนให้ความเห็นว่าสำเนียงของผู้พูด ความรู้ด้านไวยากรณ์ และความรู้ด้านเนื้อหาส่งผล ต่อการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ งานวิจัยนี้จะช่วยให้เพิ่มความตระหนักรู้ของผู้สอนในแง่ของ ความเชื่อของผู้เรียนและเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อุปเสริมสร้างทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นขั้นตอนถัดไปของโครงการวิจัยนี้

คำสำคัญ: ปัจจัย การฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ผู้เรียนชาวไทย

Abstract

This research aim to study the factors related to English listening comprehension of Thai students. The sample consisted of 44 Thai undergraduate students studying in a Thai university where English is used as the main medium of instruction. The research instrument was a questionnaire on perceptions of listening factors affecting English listening comprehension, revealing the students' perception of factors affecting their English listening comprehension. The data were analyzed using descriptive statistics and compared with previous studies. The results showed that most of the students in this study deemed vocabulary and the speed of English

¹ อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

¹ Lecturer, School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University

speakers as the factors that affect their English listening comprehension. Moreover, less than a half of them considered accents of the speakers, grammatical knowledge, and the contents as the factors that affect their comprehension. Thus, this study could help raise teachers' awareness of what learners believe and shed light on directions for developing teaching materials to enhance their listening skills, which is the project's next phase.

Keywords: Factors, English listening comprehension, Thai learners

Introduction

Listening skill in English language learning plays an essential role in communication as it is incorporated into various communication domains. It is challenging for English speakers to carry on effective conversations, in which communication skills are required to increase mutual intelligibility and understanding among users (Vandergrift & Baker, 2015).

For language learners, listening comprehension is a top-down process in which they have to interact with language knowledge, prior knowledge, contexts, and cognitive environment to interpret what the speaker is saying. Nevertheless, sometimes listeners would have a bottom-up process to help them recognize acoustic input for better understanding (Buck, 2001).

Though many studies focus on promoting English listening comprehension, listening difficulties, such as unfamiliar vocabulary, complicated grammar structure, speed rate, lack of listening training, or lack of exposure to various listening materials, could still be observed from time to time in English language learning contexts (Anandapong, 2011 ; Cubalit, 2016).

In Thailand, the establishment of the ASEAN Economic Community (AEC) in 2015 was one of the factors that increased the demand for English proficiency in Thai learners. However, despite the rise of the AEC, most Thai learners are still considered to have low to very low proficiency in English reading and listening skills (EFL English Proficiency Index, 2020). For this reason, it is still a great challenge for all educational institutions to improve Thai learners' English proficiency so that they can be competitive in the job markets in the community.

In order to help Thai learners develop their listening skills, many studies have been conducted to indicate factors or causes that contribute to Thai learners' lack of listening comprehension skills as it can help develop materials or courses that meet the learners' needs. Most studies show results from their aspects or research focuses. For example, some just focused on factors based on the learners themselves, while others emphasized specific external factors such as the speakers' accents. In addition, even though some of the studies focused on Thai learners at the tertiary level, most were conducted in contexts where learners did not use English as a medium of instruction.

Therefore, there seems to be a need for a study regarding what Thai undergraduate students in programs in which English is used as a medium of instruction perceive as factors that affect their listening comprehension.

This study is part of a larger project that aims at developing courses or materials that can effectively enhance the learners' listening skills. In other words, it is believed that the findings of this study can shed light on directions for developing teaching materials to enhance Thai learners' listening skills, which is the next phase of the project.

Research Objectives

This present study aims to 1) identify factors believed to affect Thai learners' English listening comprehension, 2) reveal what Thai undergraduate students in a university where English is used as a medium of instruction believed to be factors that affect their English listening comprehension, and 3) use this study as a guideline for developing learning materials that can help the students enhance their skills in the following research phase.

Research Methodology

The research applied the convenience sampling method as the participants were non-English major students who enrolled in 2 sections of an English course for first-year undergraduate students in the second semester of the academic year 2020. In fact, there were about 30 students in each section, but only 44 students participated in the questionnaires as the participation in this study

was completely optional.

As shown in Table 1, among these 44 participants, 39 were female, 3 were male, and 2 preferred not to tell. Their ages ranged from 18-30, but more than half of them were 19 at the time the data were collected. These students studied in different fields, including Chinese language and culture, law, logistics and supply chain, biotechnology, cosmetic science, and medicine. It was interesting to find that almost all of them had studied English for more than 7 years but most rarely had chances to study English with native English-speaking teachers. However, more than half of them (61.4%) still claimed that they were familiar with American English.

Data Collection

The data-collecting instruments were questionnaires designed to investigate the students' beliefs and experiences in their English listening comprehension. First, the participants had to decide if they believed the factors presented to be factors that affect their listening comprehension or not. The factors presented in the questionnaire were based on previous studies on factors affecting Thai students' comprehensions, which included both internal factors, i.e., the listeners' knowledge of vocabulary, grammar, and the content of the listening texts, and external factors, i.e., the accents and the speed of the speakers.

Table 1 Participants' general information

#	Personal	N=44	
		Number	%
1. Gender	Male	3	6.82
	Female	39	88.64
	Prefer not to tell	2	4.55
2. Age	18 years old	2	4.55
	19 years old	24	43.18
	20 years old	9	20.45
	21 years old	7	15.91
	24 years old	1	2.27
	30 years old	1	2.27
3. Field of Study	Chaineese language	20	45.45
	Law	6	13.64
	Management	3	6.82
	Science	3	6.82
	Cosmetic Science	5	11.36
	Medicine	7	15.91

Data Analysis

To answer the research question, the data from the questionnaire, or the quantitative data, were analyzed using percentages. Then the results were interpreted and compared with previous research with the same focus o, factors that affect Thai students' listening comprehension.

Results and Discussions

The results that revealed what the students believed to be the factors affecting their English listening comprehension are shown by using descriptive statistics in Table 2.

The factors that were deemed to affect listening comprehension can be categorized into two main groups, internal factors--those regarding listeners' knowledge--and external factors--those regarding speakers (and possibly listening texts). There were two factors that most of the participants in this study considered as factors that affected their understanding. It results in both internal and external factors: the vocabulary knowledge of the listeners (84.1%) and the speed of the speakers (72.7%). It should be noted that these are the only two factors that more than half of the participants considered to be factors that affect their listening comprehension.

Table 2 Number of students perceiving factors that affect their English listening comprehension

#	Factors	N=44	
		Number	%
1	The accents of the speakers	19	43.2
2	Speed in speaking of the speakers	32	72.7
3	Knowledge of vocabulary used of the listeners	37	84.1
4	Grammatical knowledge of the listeners	17	38.6
5	Knowledge of the content of the listeners	15	34.1

One surprising finding from other studies is that the speaker's accent was most frequently presented as one of the affecting factors in research regarding Thai students' listening skills in the last decade (Chaipuapae, 2019 ; Cubalit, 2014 ; Sukpan, 2017 ; Sunitisarn et al., 2017). However in this study, this was selected by less than a half of the participants (43.2%). This means more than half of the participants believed that the accents of the speakers did not play an important role in their listening comprehension. Similarly, the listener's knowledge of the content, which was also one of the factors found to be most important in previous studies published between 2010-2020 (Cubalit, 2014 ; Sukpan, 2017 ; Tamtani et al., 2019), was selected by the smallest number of the students in this study. However, it cannot be said that these factors are not important as fifteen students, about one-third of the participants, still believed that it played a significant role in their listening comprehension.

This means the present study, in which the participants were Thai students who studied in a university where English is used as a medium of instruction, results differently from recent studies of the factors affecting Thai learners' listening comprehension, in which their participants did not use English to study the contents in their fields. It is because most of the studies were more likely to indicate that the accents of the speakers and the background knowledge about the content of the listeners were the most important factors in listening comprehension.

In terms of the accents of the speakers, it should be noted that English teaching in Thailand has long been under the influence of the paradigm developed in Western countries (Wang & Hill, 2011), and stakeholders in Thailand prefer native speakers as teachers. However, Thai learners nowadays seem to have positive attitudes toward more accents regardless of how close the accents are to those

of the native speakers (Prakaiborisuth & Trakulkasemsuk, 2015). The concepts of English as a lingua franca, Global Englishes, and World Englishes are possibly the underlying reason for this. In addition, the participants in this study were undergraduate students in a university where English is used as a medium of instruction. Thus, they may have experienced a wide variety of accents in courses they had taken before so that they were familiar with various accents—even though they were not English majors.

Similar to accents, the fact that the students studied many courses in English may have led them to the idea that the background knowledge of the content did not affect their understanding. They learned various new concepts in English and succeeded in learning them, so they may have thought that listening can be understood in any case, even when they learn new things without background knowledge.

Conclusion

Unlike Thai learners in previous research, which indicated that factors affecting Thai learners' listening comprehension involve the speakers' accents, vocabulary used, and the learners' knowledge, in this study, the vocabulary knowledge and the speed of texts were selected by more than a half of the participants who were Thai undergraduate students in a university where English is used as the medium of instruction. Moreover, accents and knowledge were even selected by the lowest number of learners.

This means Thai learners in this context still need both knowledge and skills. For knowledge, they need a wide variety of vocabulary, and for skills, they need more practice or more exposure to speech at different paces.

It is a hope that the findings can raise awareness about what these learners perceive as barriers and shed light for those who plan to develop materials to help to enhance their listening comprehension.

Limitations of the Study

The results of this study might be able to generalize only certain specific contexts as the participants were Thai undergraduate students who had some experiences in studying where courses in their programs are taught in English, and the number of the participants was small. Thus, the results may not be generalized. For example, the participants may have been familiar with different accents through courses they had taken before, but students in different contexts who are not familiar with various accents may deem speakers' accents as barriers to their listening comprehension. In addition, further studies seem essential for better understanding students in this context.

However, one thing to be kept in mind is that this study aimed at finding what the learners consider to be the factors that affect their comprehension. Thus, what the students answered possibly presented only the students' perception, not the actual

factors, and sometimes what the students believe is not legitimate. In other words, students' attitudes and perceptions towards a specific accent are potentially and merely based on their subconsciousness Todd & Pojanapunya, 2009). Furthermore, sometimes students may also think that they can understand speech in the accents they are unfamiliar with better than the one they are used to. For example, as shown in a study by Songnok and Jaturapitakkul (2019), while the Thai undergraduate students believed they were more familiar with the Filipino accent

than the Indian accent, they thought they could understand the Indian accent better.

Acknowledgments

This paper is a part of the research titled "Development of Online Global Englishes-based Listening Materials to Enhance Listening Comprehension for Thai learners." The researchers would like to pay our special regards to Mae Fah Luang University in granting Basic Research Fund. Furthermore, we wish to thank all the people who assisted in the research project.

References

- Anandapong, S. (2011). *A study of English listening problems and listening proficiency of Business students at Bangkok University*. Unpublished Master's research paper. Thammasat University.
- Buck, G. (2001). *Assessing listening*. Cambridge University Press.
- Chaipupae, P. (2019). *Workplace listening comprehension of Thai undergraduates in an Asian English as a Lingua Franca context*. Dissertation. Northern Arizona University.
- Cubalit, A.N. (2016, January). *Listening comprehension problems of Thai English learners*. Third International Conference on Languages, Linguistics & Society. Thailand.
- EF English Proficiency Index. (2020). *EF English Proficiency Index*. <https://www.ef.com/assetscdn/WIBlwq6RdJvcD9bc8RMd/legacy/~/~/media/centralefcom/epi/downloads/full-reports/v10/ef-epi-2020-english.pdf>
- Prakaiborisuth, P. & Trakulkasemsuk, W. (2015). Attitudes of Thai university students towards ASEAN Englishes. *ASEAN 2015: Challenges and Opportunities*, 62–74. <http://fs.libarts.psu.ac.th/research/conference/proceedings-7/1/1.5-Attitudes%20of%20Thai%20university%20students%20.pdf>
- Songnok, P. & Jaturapitakkul, N. (2019). Perceptions of Thai undergraduate students toward the Asian English accents on listening comprehension. *rEFLections*, 26(2), 24-50.
- Sukpan, P. (2017). *The effects of English accented speeches, specific content knowledge, and test-taking strategies on listening comprehension of high and low EFL achievers*. Unpublished doctoral dissertation. Chulalongkorn University.

- Sunitisarn, R., Sa-Ngiamsak, P., Kochaphom, D. & Chayjarung, W. (2017). A study of English speaking and listening communication problems of third years students in Business English class at Ratchathani University. *การวิจัย 4.0 เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน*, 855–865. http://jes.rtu.ac.th/rtunc2017/pdf/Oral%20Presentation/Oral%20%E0%B8%81%E0%B8%A5%E0%B8%B8%E0%B9%88%E0%B8%A1%204%20%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8AA%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%8C/OED_189_Full.pdf
- Tamtani, M., Tipayasuparat, N. & Chansmuch, A. (2019). English listening difficulty of passenger service officers, State Railway of Thailand. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต*, 14(2), 111-126.
- Wang, H. & Hill, C. (2011). Paradigm shift for English Language Teaching in Asia: From imposition to Accommodation. *The Journal of ASIA TEFL*, 8(4), 205-232.
- Todd, R.W. & Pojanapunya, P. (2009). Implicit attitudes towards native and non-native speaker teachers. *System*, 37(1), 23-33.
- Vandergrift, L. & Baker, S. (2015). Learner variables in second language listening comprehension: An exploratory path analysis: L2 Listening Comprehension. *Language Learning*, 65(2), 390-416. <https://doi.org/10.1111/lang.12105>

การศึกษาเปรียบเทียบโทษทางอาญากับโทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

Comparative Study on Criminal and Administrative Penalties under the Personal Data Protection Act 2019

อมรรัตน์ อริยะชัยประดิษฐ์ นิมหนู¹
Amonrat Ariyachaipradit Nimnoo¹

Received: 23 July 2021

Revised: 21 September 2021

Accepted: 29 September 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบโทษทางอาญากับโทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ว่าเป็นอย่างไรและให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนากฎหมายโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) เป็นกฎหมายกลางที่กำหนดหลักเกณฑ์ กว้าง หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอันมีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล คือ General Data Protection Regulation (GDPR) ของสหภาพยุโรป เพื่อคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกละเมิดในความเป็นส่วนตัวและนำข้อมูลส่วนบุคคลไปแสวงหาผลประโยชน์หรือเปิดเผยโดยไม่ได้รับความยินยอมและมีการลงโทษผู้กระทำผิดในทางกฎหมาย แม้ตามพระราชบัญญัตินี้จะมีบทกำหนดโทษทางอาญาและโทษทางปกครองดังกล่าว แต่พบว่าแนวคิดและบทลงโทษมีความแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากมีลักษณะของโทษ วัตถุประสงค์ของการลงโทษ อัตราโทษที่แตกต่างกันนั่นเอง อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาแนวคิดในการบังคับใช้โทษทั้งสองประการตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดโทษที่มุ่งเน้นคุ้มครองข้อมูลบางประเภทเป็นการเฉพาะ หรือ กรณีที่ควรลดการบังคับใช้โทษทางอาญาและมุ่งเน้นใช้โทษทางปกครองมากขึ้นอันจะส่งผลในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชน เป็นต้น

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562, โทษทางอาญา, โทษทางปกครอง

¹ อาจารย์ประจำภาควิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: muay555@hotmail.com

¹ Lecturer of Public Law, Faculty of Law at Mahasarakham University, Email: muay555@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research were the comparative study of criminal and administrative penalties under The Personal Data Protection Act B.E. 2019 (PDPA). using descriptive research methods by documentary research. The results revealed that PDPA is the main law which sets the rules. Process or regulatory measures on the protection of personal data are in line with the international standard, the European Union's General Data Protection Regulation (GDPR) for protection of the owner of personal information from the infringement of privacy and to exploit the personal information or disclose it without consent and to punish the offenders in the law. Although under this Act, there are criminal penalties and administrative penalties as mentioned, it was found that concepts and penalties are different because of the nature of punishment, the purpose of the punishment and the penalties rates. However, Thailand still needs to develop the concept of enforcing both penalties under this act, either through the classification of penalties that specifically focus on protecting certain types of information ; or It should reduce the enforcement of criminal penalties and focus more on administrative penalties which will affect the economic activities of the private sector, etc.

Keywords: The Personal Data Protection Act B.E. 2019, criminal penalty, administrative penalty

บทนำ

ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเป็นที่แพร่หลาย จึงทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายขึ้น และมีความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารยิ่งขึ้น ส่งผลให้การติดต่อสื่อสาร การถ่ายโอนข้อมูล รวมไปถึงการเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ สามารถทำได้โดยง่าย ทำให้การประมวลผล จัดเก็บ หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสามารถทำได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ดังนั้น จึงทำให้มีการนำเอาเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตนี้ไปใช้ในการประกอบธุรกิจกันอย่างแพร่หลาย และผู้ประกอบการมากมายเริ่มที่จะเปลี่ยนวิธีการในการจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แทนที่การจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบกระดาษ จึงมีความจำเป็นที่ต้องหามาตรการมาป้องกันความปลอดภัยให้กับข้อมูลต่างๆ ที่มี

การถ่ายโอนไปมา เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมต่างๆ ทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการนำประโยชน์ของเทคโนโลยีเหล่านี้ไปใช้โดยมิชอบ ซึ่งอาจเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่นได้ รัฐจึงสร้างความเชื่อมั่นโดยการออกกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 บังคับใช้เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย

หลังจากสหภาพยุโรป (European Union: EU) ได้ออก GDPR (General Data Protection Regulation) เป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อปี 2561 นอกจากมีผลบังคับใช้แก่การส่งข้อมูลภายในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปแล้ว ผู้ประกอบการในไทยที่ต้องติดต่อ รับส่งข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนในประเทศที่เป็นสมาชิกสหภาพยุโรป (Cross-Border Data Transfer Issues) ก็ต้องมีมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่

เหมาะสมและเพียงพอด้วย (นคร เสรีรักษ์และคณะ, 2563: 173-175) ที่สำคัญกว่านั้นคือ ความน่าเชื่อถือในมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศ มีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ และการทำธุรกิจระหว่างประเทศ หากประเทศไทยไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ย่อมทำให้เสียโอกาสและความเชื่อมั่นจากกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป และอาจรวมไปถึงประชาคมโลก ซึ่งสาระสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 คือ การกำหนดให้ การเก็บ ใช้ เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลอย่างชัดเจน และเจ้าของข้อมูลมีสิทธิถอนความยินยอมภายหลังได้ รวมถึงมีสิทธิขอให้ลบหรือทำลายเมื่อการเก็บ-ใช้-เปิดเผย ทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเมื่อถอนความยินยอม ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูล นอกจากนี้ ยังมีการระบุนำให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลต้องขอใช้ค่าสินไหมทดแทนหากฝ่าฝืน ไม่ว่าจะเกิดจากการจงใจหรือประมาท และมีโทษทางอาญาสูงสุดจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับ รวมถึงมีโทษทางปกครองกรณีไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดปรับสูงสุดถึง 5 ล้านบาท ซึ่งนับว่าเป็นมาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายที่มีโทษทางอาญาและโทษทางปกครองที่รุนแรงมาก เมื่อเทียบกับกฎหมายฉบับต่างๆ ที่รัฐสภาตราขึ้นในอดีต โดยเป็นการนำแนวคิดจาก GDPR มาเป็นแนวทาง (นพตล นิมหัน, 2562: 331-332)

จะเห็นได้ว่าการฝ่าฝืนตามกฎหมายดังกล่าวมีโทษทางปกครองซึ่งมีลักษณะที่ใกล้เคียงอย่างมากกับสภาพบังคับทางอาญา ซึ่งเป็นการใช้อำนาจรัฐในการเข้าบังคับจำกัดสิทธิและเสรีภาพของเอกชนด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการบังคับให้ขอใช้ค่าเสียหาย การกำหนดให้

กระทำหรืองดเว้นกระทำการอันก่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สินของประชาชน และความสงบเรียบร้อย

เมื่อสภาพสังคมปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี การฝ่าฝืนพฤติกรรมกรรมการดำรงอยู่ร่วมกันจึงมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้นตามไปด้วย ส่งผลให้ภารกิจของรัฐต้องขยายครอบคลุมการดำรงชีวิตของประชาชนในทุกด้าน การบัญญัติกฎหมายด้วยเหตุผลทางเทคนิคเพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์จึงมีบทบาทสำคัญอย่างมาก เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายซึ่งมีทั้งโทษทางอาญาและโทษทางปกครองมาใช้บังคับในกฎหมาย จึงจำเป็นต้องกำหนดเครื่องมือให้ฝ่ายปกครองในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย รวมถึงอำนาจในการจัดการบริการสาธารณะให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และการเข้าจัดการแก้ไขหรือป้องกันปัญหาที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ อำนาจบังคับของฝ่ายปกครองอาจดำเนินการทั้งในรูปของการออกคำสั่งฝ่ายเดียวให้กระทำการหรือ งดเว้นกระทำการ รวมถึงการให้ฝ่ายปกครองสามารถเข้าถึงร่างกายเข้าบังคับได้โดยลำพัง ซึ่งการใช้สภาพบังคับทางอาญาลงโทษผู้กระทำเพียงลำพัง ย่อมไม่สามารถเยียวยาแก้ไขความเสียหายที่เกิดแก่ส่วนรวมได้ในทุกกรณี ประกอบกับการดำเนินการกับผู้กระทำผิดและการเยียวยาแก้ไขปัญหาปัญหาความล่าช้าของกระบวนการ บังคับ อาจส่งผลให้ความเสียหายดำเนินต่อไปจนเกินที่จะควบคุม หรือรัฐต้องใช้ค่าใช้จ่ายที่มาจากภาษีของประชาชนในจำนวนที่มากเกินไป โทษทางปกครองจึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างมากในปัจจุบัน เพราะหากมีการนำไปใช้อย่างจริงจังจะสามารถยุติความเดือดร้อนเสียหาย มิให้ดำเนินต่อไปได้ ทั้งยังมีผลเป็นการปรามมิให้กระทำการฝ่าฝืนได้

เช่นเดียวกับมาตรการบังคับด้านอื่นๆ

อย่างไรก็ตามการมอบอำนาจให้ฝ่ายปกครองสามารถใช้มาตรการบังคับจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนี้ต้องถูกกำหนดขอบเขตการกระทำว่าฝ่ายปกครองจะมีอำนาจกระทำการใดได้ต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะการใช้อำนาจที่กระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนย่อมมีอาจกระทำได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายให้อำนาจไว้ ซึ่งกฎหมายที่ให้อำนาจนั้นจะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญด้วย มาตรการบังคับของฝ่ายปกครองอาจปรากฏในรูปของนิติกรรมทางปกครองฝ่ายเดียวที่มีผลเฉพาะเจาะจง ได้แก่ มาตรการสั่งให้เอกชนกระทำการหรือ ละเว้นกระทำการใดที่ก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับ ซึ่งสิทธิหน้าที่ โดยเอกชนไม่ต้องสมัครใจหรือให้ความยินยอม เช่น มาตรการเพิกถอนหรือระงับใช้ใบอนุญาต หรือสั่งปิดกิจการ เป็นต้น และมาตรการบังคับของฝ่ายปกครองอาจกระทำในลักษณะของ ปฏิบัติการทางปกครอง ได้แก่ การใช้กำลังทางกายภาพ เข้าบังคับเข้ากับเอกชนหรือทรัพย์สินของเอกชน ผู้ฝ่าฝืนคำสั่งทั่วไป หรือคำสั่งเฉพาะตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายต่อส่วนรวม หรือความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินงานบริการสาธารณะของรัฐ

ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีการกำหนดบทลงโทษไว้สำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายซึ่งมีความรับผิดชอบทางแพ่ง บทกำหนดโทษทั้งโทษอาญาและโทษทางปกครอง ซึ่งโทษทางปกครองกับโทษทางอาญามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ โทษทางปกครองเป็นการบังคับทางปกครองวิธีการหนึ่งของฝ่ายปกครองเช่นเดียวกับโทษทางอาญา ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะนำมาตรการเหล่านั้นมาบังคับใช้กับประชาชนที่ฝ่าฝืนกฎหมาย กฎ

ระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่งทางปกครองเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายบรรลุผล ส่วนโทษทางอาญา เป็นกรณีการบังคับโทษสำหรับความผิดที่เกิดขึ้นจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด บทลงโทษทางปกครองจึงเป็นมาตรการลงโทษรูปแบบหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดเนื่องจากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกฎหมายอันมีลักษณะคล้ายคลึงกับโทษทางอาญาด้วย แต่โทษทางปกครองนั้นจะนำมาใช้กับการกระทำความผิดที่มีลักษณะการละเมิดหน้าที่ตามกฎหมายที่บุคคลต้องกระทำหรือละเว้นกระทำเพื่อประโยชน์แห่งการจัดทำบริการสาธารณะ ซึ่งลักษณะความผิดดังกล่าวไม่มีลักษณะเป็นความชั่วร้ายหรือกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี นอกจากนี้ โทษทางปกครองยังมีลักษณะพิเศษบางประการที่แตกต่างไปจากมาตรการลงโทษลักษณะอื่นด้วย อาทิ เมื่อมีผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เหล่านั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองมีอำนาจในการวินิจฉัยสั่งลงโทษ ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกฎหมายได้เองโดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อวินิจฉัยสั่งการเหมือนเช่นในกรณีของโทษทางอาญา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับโทษทางอาญาและโทษทางปกครอง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบโทษทางอาญาและโทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562
3. เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขโทษทางอาญาและโทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ (Documentary Research) เช่น ตำราวิชาการ หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ตลอดจนเอกสารจากฐานข้อมูลออนไลน์ทั้งในและต่างประเทศในประเด็นของงานวิจัย

ผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคลนับเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy) อันเป็นแนวความคิดที่สำคัญและมีพัฒนาการมาอย่างยาวนานในสังคมตะวันตก ซึ่งในต่างประเทศได้มีการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่มีชื่อเรียกว่า “General Data Protection Regulation 2016 (Regulation 2016/679) หรือ GDPR” โดยใช้บังคับเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม ค.ศ.2018 ซึ่งมีระยะเวลาในการร่างและประชุมปรึกษาหารือยาวนาน 4 ปี แทนกฎหมายเดิมที่ชื่อ EU Data Protection Directive ซึ่งใช้บังคับมาตั้งแต่ปี 2538 เหตุที่ใช้เวลานานกว่าจะมีการบังคับใช้เพื่อที่จะให้องค์กรทางธุรกิจต่างมีเวลาปรับตัวและเตรียมการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าหรือเจ้าของข้อมูลอย่างถูกต้องตามหลักการอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำใหม่ ถือเป็นการพัฒนาการในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองยุคดิจิทัลในปัจจุบัน และเมื่อพิจารณากฎหมาย General Data Protection Regulation จะเห็นว่าไม่ได้ตราขึ้นในลักษณะที่เป็นการยกเลิกหลักการเดิม กล่าวคือกฎหมายนี้ยังคงเป็นไปตามมาตรฐานของ EU Directive เพียงแต่มีการกำหนดขยายความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้ชัดเจนมากขึ้นและ

ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วยุโรป ประเด็นที่สำคัญก็คือมีการกำหนดคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนซึ่งเป็นพลเมืองของสหภาพยุโรป ไม่ว่าข้อมูลนั้นจะอยู่ที่ทวีปใดหรือส่วนใดของโลกก็ตาม สิทธิเหนือข้อมูลนั้นก็ยังคงได้รับความคุ้มครอง ซึ่งหลักการคุ้มครองข้อมูลตามกฎหมาย General Data Protection Regulation 2016 ที่สำคัญมีดังนี้ (นพตล นิมหัน, 2562: 63-78)

1. ขอบเขตการบังคับใช้เชิงพื้นที่
กฎหมาย GDPR บังคับใช้ในทุกหน่วยงานที่มีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลพลเมืองที่อาศัยอยู่ใน EU ไม่ว่าบริษัทจะตั้งอยู่ที่ไหน กล่าวคือ GDPR บังคับใช้กับผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลข้อมูลใน EU ไม่ว่าการประมวลผลจะทำได้ใน EU หรือไม่ก็ตาม โดยจะบังคับใช้กับทุกกิจกรรมที่เป็นกรจำหน่ายสินค้าและบริการแก่พลเมือง EU และทุกกิจกรรมที่มีลักษณะการติดตามพฤติกรรมของพลเมืองที่เกิดขึ้นใน EU หากเป็นธุรกิจของประเทศอื่นที่ไม่ใช่สมาชิก EU (Non-EU Business) ก็ต้องดำเนินการแต่งตั้งผู้แทนใน EU ด้วย

2. บทลงโทษ กรณีที่เกิดความเสียหายหรือการรั่วไหลของข้อมูล (Data Breach) หน่วยงานที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดจะถูกปรับเป็นจำนวนเงินถึง 20 ล้านยูโร หรือ 2-4% ของรายได้ต่อปีขึ้นอยู่กับว่าวงเงินใดสูงกว่า ซึ่งเป็นโทษปรับสูงสุดในกรณีร้ายแรง เช่น การไม่ขอความยินยอมที่เหมาะสมเพียงพอในการประมวลผลข้อมูล หรือการปฏิบัติขัดหลักการ Privacy by Design บางกรณีมีโทษปรับ 2% เช่นกรณีการไม่มีการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ การไม่แจ้ง Supervising Authority และเจ้าของข้อมูลเมื่อเกิดเหตุรั่วไหล หรือการไม่จัดทำ Privacy Impact Assessment

3. การให้ความยินยอม หลักความยินยอมมีความเข้มแข็งมากขึ้นในรูปแบบที่เข้าใจได้และสามารถเข้าถึงได้สะดวก (Intelligible and easily access) ต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการประมวลผลข้อมูลในการขอคำยินยอม การขอความยินยอมต้องมีความชัดเจนและใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ นอกจากนี้การยกเลิกการให้ความยินยอมต้องก็ต้องดำเนินการได้ด้วยความสะดวก

สำหรับประเทศไทยนั้นเดิมมีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในภาคเอกชน แต่เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลไว้ในมาตรา 32 ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคล หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ” เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามรัฐธรรมนูญ ประกอบกับแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ บรรดาสิ่งที่สามารถสื่อความหมายในการยืนยันตัวบุคคล เช่น หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน หมายเลขบัญชีธนาคาร ประวัติการรักษาพยาบาลที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ เป็นต้น ซึ่งอาจนำไปสู่การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบและก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายแก่บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลได้ อาทิเช่น การขโมยหมายเลขรหัสบัตรเครดิตเพื่อนำไปหาผลประโยชน์โดยมิชอบ การส่งจดหมาย

โฆษณาารบกวร ความเป็นส่วนตัวในโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น จึงมีการออกกฎหมายที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562” เพื่อวัตถุประสงค์ในการควบคุมการเก็บรวบรวม การใช้ การประมวลผล การเปิดเผย และการส่งข้อมูลข่าวสารครอบคลุมไปถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกจัดเก็บ บันทึก ประมวลผล ไม่ว่าจะกระทำโดยภาครัฐรวมทั้งภาคเอกชน ตลอดจนมีบทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำผิดด้วย

เมื่อพิจารณาบทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ในหมวด 7 ซึ่งมีอยู่ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 โทษอาญา (มาตรา 77-มาตรา 79) และส่วนที่ 2 โทษทางปกครอง (มาตรา 80-มาตรา 88) พบว่ามีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องแนวคิดในการลงโทษและการกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีในการลงโทษผู้กระทำผิดในทางอาญา

การที่บุคคลใดจะรับผิดชอบในทางอาญาได้ จะต้องเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำใดเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการบังคับโทษในทางอาญาเกิดจากการที่มีผู้กระทำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติหรือห้ามมิให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด จึงต้องได้รับโทษ และด้วยเหตุที่การลงโทษทางอาญานั้นเป็นการลงโทษที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคล จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าโทษทางอาญาควรใช้กับการกระทำที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรงเท่านั้น (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551: 2-10)

การลงโทษผู้กระทำความผิดในทางอาญามีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ได้แก่ (อัจฉริยา

ชูดินันท์, 2561: 207-211)

1. การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retribution) วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนจะเน้นการลงโทษสาสมกับการกระทำความผิด รูปแบบการลงโทษจึงมีลักษณะรุนแรง การลงโทษเพื่อการทดแทนนี้ตั้งอยู่บนหลักที่ว่าถ้าการกระทำความผิดร้ายแรงเพียงใด โทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับก็จะรุนแรงเช่นกัน

2. การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) เป็นการข่มขู่ผู้กระทำความผิดให้เข็ดหลาบไม่กล้าจะกระทำความผิดซ้ำอีก ทั้งยังเป็นตัวอย่างให้คนทั่วไปไม่กล้าเลียนแบบหรือเอาอย่าง การลงโทษจึงมุ่งที่จะหยุดหรือลดอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้นและยับยั้งพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายด้วย

3. การลงโทษเพื่อการตัดโอกาสการกระทำความผิด (Incapacitation) เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำอีก เป็นการมุ่งให้ผู้กระทำความผิดไม่ประสงค์กระทำความผิดซ้ำอีกโดยสมัครใจและปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมตนเอง

4. การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข (Rehabilitation) ทฤษฎีนี้อยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าผู้กระทำความผิดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ภายใต้การบำบัดดูแลที่เหมาะสม มุ่งฟื้นฟูผู้กระทำความผิดทั้งทางด้านจิตใจและร่างกาย เช่น การลงโทษปรับแทนโทษจำคุก หรือการคุมประพฤติแทนการจำคุกในความผิดที่ไม่ร้ายแรง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น

แนวคิดทางนิติเศรษฐศาสตร์ เป็นแนวความคิดที่อยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่ากา

ระทำความผิดทางอาญาเป็นการหลีกเลี่ยงการทำงานของตลาดไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม กล่าวคือ หากราคาของผู้กระทำความผิดได้รับจากการถูกลงโทษสูงกว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด บุคคลย่อมไม่ประสงค์กระทำความผิด เพราะบุคคลจำนวนมากไม่มีความสามารถทางการเงินมากพอชดใช้ความเสียหายได้ การกำหนดบทลงโทษจึงควรมีความรุนแรงเท่าที่จำเป็นสำหรับการยับยั้งการกระทำความผิด (marginal deterrence) (อภิวัฒน์ สุดสา, 2561: 116-117)

แนวคิดอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) การจะบัญญัติให้การกระทำใดเป็นความผิดและสมควรได้รับโทษทางอาญาต้องปรากฏว่าประโยชน์ต่อสังคมได้รับจะต้องมากกว่าราคาที่เสียไป (more harm than good) แม้ว่าการกระทำนั้นจะเป็นความผิดทางศีลธรรมซึ่งอาจทำให้กระบวนการทางอาญาสูญเสียโอกาสที่จะใช้ทรัพยากรดังกล่าวในการป้องกันการกระทำผิดที่เป็นภัยต่อสังคมมากกว่า (อภิวัฒน์ สุดสา, 2561: 116)

การลงโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้แก่

1) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 27 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 28 (ส่งหรือโอนข้อมูลไปยังต่างประเทศ) อันเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 26 (ข้อมูลที่มีความอ่อนไหว เช่น เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความเชื่อ ทัศนคติ พฤติกรรมทางเพศ) โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเกิดความเสียหาย ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้ากระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่

สมควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษสูงขึ้นไป

2) ผู้ที่ล่วงรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่น เนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายนี้หากนำไปเปิดเผยแก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ส่วนการแนวคิดและการลงโทษทางปกครอง มีดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีในการลงโทษผู้กระทำผิดในทางปกครอง

กฎหมายปกครองเป็นกฎหมายมหาชน และเป็นกฎหมายที่รัฐจัดระบบบริการเพื่อจัดการระเบียบการบริหารและกำหนดความสัมพันธ์ราชการของรัฐ การดำเนินกิจกรรมของฝ่ายปกครองในการจัดทำบริการสาธารณะแก่ประชาชน อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและการควบคุมการใช้อำนาจหน้าที่ ตลอดจนงานบริหารงานบุคคลของฝ่ายปกครอง(Administration) ซึ่งอยู่บนแนวคิดพื้นฐาน อาทิเช่น หลักการว่าด้วยการกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย หลักความได้สัดส่วน หลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เป็นต้น

แนวคิดที่ว่าด้วยความชอบด้วยกฎหมาย (Legality) เป็นหลักการควบคุมไม่ให้เกิดการกระทำขององค์กรของฝ่ายบริหารขัดต่อกฎหมาย รวมถึงการควบคุมไม่ให้กฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ด้วยการที่รัฐ (State) เป็นนิติบุคคล (Juristic Person) จึงไม่สามารถกระทำการด้วยตนเอง จึงต้องกระทำการโดยผ่านบุคคลธรรมดาที่ดำรงตำแหน่งภายในขอบเขตและเงื่อนไข หรือวิธีที่กฎหมายกำหนดซึ่งให้ถือว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำของรัฐ มิใช่หน้าที่ส่วนตัวของบุคคลผู้กระทำการแทนรัฐ

ดังนั้นการใช้อำนาจของผู้ทำกระทำการแทนรัฐที่เป็นฝ่ายปกครองไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือกระทำการต่างๆ อาทิ การกำหนดโทษ ซึ่งจะมีผลเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลไม่มากนักน้อย จึงยอมอยู่ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองที่จะต้องกระทำไปตามเงื่อนไขและขอบเขตที่กฎหมายกำหนด (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2562: 37-38)

แนวคิดที่ว่าด้วยหลักความได้สัดส่วน (Proportionality) เป็นหลักการที่สำคัญในการตรวจสอบการกระทำของรัฐทั้งหลาย อันมีผลสมบูรณ์หรือความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของรัฐโดยมีสาระสำคัญอยู่ 3 ประการคือ ความเหมาะสม ความจำเป็น และความได้สัดส่วน หากฝ่ายปกครองจะใช้อำนาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องใช้อำนาจเท่าที่จำเป็น หากการละเมิดเกินสมควร จะถือว่าการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป้าหมายและการตัดสินใจจึงต้องพิจารณาวิธีการเป้าหมาย และข้อเท็จจริงที่เป็นพื้นฐานของนิติกรรมทางปกครอง (บรรเจิด สิงคนดี, 2562: 282-283)

แนวคิดที่ว่าด้วยการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ (Protection of public interest) ด้วยรัฐเป็นผู้ดูแลรักษาประโยชน์ส่วนรวม หากประโยชน์ส่วนตัวของปัจเจกชนไม่สอดคล้องกับประโยชน์ส่วนรวมของคนหมู่มากในสังคมหรือที่เรียกว่า “ประโยชน์สาธารณะ” จะต้องให้ประโยชน์สาธารณะมาก่อน หรืออยู่เหนือประโยชน์ส่วนตัวของปัจเจกชน (บรรเจิด สิงคนดี, 2562: 220-221)

การลงโทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้แก่

1) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

- เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่แจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบก่อนหรือขณะเก็บรวบรวมข้อมูล ตามมาตรา 23 หรือไม่ดำเนินการตามคำขอเข้าถึงและคำขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลภายใน 30 วัน ตามมาตรา 30 วรรคสี่ หรือไม่บันทึกการการเพื่อให้เจ้าของข้อมูลตรวจสอบได้ ตามมาตรา 38 หรือไม่จัดให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตามมาตรา 40 วรรคหนึ่ง หรือไม่สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตามมาตรา 41 วรรคสอง หรือให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลออกจากงาน หรือเลิกสัญญาจ้าง เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ตามมาตรา 41 วรรคสาม หรือไม่ขอความยินยอมตามแบบที่กำหนด ตามมาตรา 19 วรรคสาม หรือไม่แจ้งผลกระทบจากการถอนความยินยอม ตามมาตรา 19 วรรคห้า หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา 25 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งล้าน บาท (มาตรา 80)

- เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้ต่อเจ้าของข้อมูล ตามมาตรา 21 เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 22 หรือไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลตามมาตรา 24 ไม่เก็บข้อมูลจากเจ้าของข้อมูลโดยตรงตามมาตรา 25 วรรคหนึ่ง ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลตามมาตรา 27 วรรคหนึ่ง บุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับข้อมูลจากการเปิดเผยของผู้ควบคุมข้อมูล ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากที่ได้แจ้งไว้กับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 27 วรรคสอง ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลส่งหรือโอนข้อมูลไปยังต่างประเทศไม่เป็นไป

ตามหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา 28 ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลยังดำเนินการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อเจ้าของข้อมูลได้แจ้ง การคัดค้านให้ทราบแล้ว ตามมาตรา 32 วรรคสอง หรือไม่ดำเนินการตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามมาตรา 36 หรือขอความยินยอมโดยการหลอกลวงหรือทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเข้าใจผิดในวัตถุประสงค์หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 21 ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา 25 วรรคสอง หรือส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่เป็นไปตามมาตรา 29 วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสามล้านบาท (มาตรา 81)

- ฝ่าฝืนเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับ เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิตามมาตรา 26 หรือฝ่าฝืนใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลตามมาตรา 27 วรรคหนึ่ง บุคคล หรือนิติบุคคลที่ได้รับข้อมูลจากการเปิดเผยของผู้ควบคุมข้อมูล ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากที่ได้แจ้งไว้กับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 27 วรรคสองหรือมาตรา 28 อันเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 26 หรือส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 26 โดยไม่เป็นไปตามมาตรา 29 วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินห้าล้านบาท (มาตรา 82)

2) ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

- ไม่จัดให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 40 วรรคหนึ่ง หรือไม่สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 41 วรรคสอง หรือให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลออกจากงานหรือเลิกสัญญาจ้างเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่

ตามพระราชบัญญัตินี้ตามมาตรา 41 วรรคสาม ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งล้านบาท (มาตรา 83)

- ไม่ดำเนินการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งของผู้ควบคุม ข้อมูลส่วนบุคคล หรือไม่จัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการสูญหาย เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง แก้ไข เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยปราศจากอำนาจและจัดทำเก็บรักษา บันทึกที่รายการของกิจกรรมการประมวลผลข้อมูลไว้ตาม มาตรา 39 โดยไม่มีเหตุอันควรหรือส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่เป็นไปตามมาตรา 29 วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 36 (5) ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา 37 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสามล้านบาท (มาตรา 84)

- ส่งหรือโอนข้อมูล ส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Data) ตามมาตรา 26 โดยไม่เป็นไปตามมาตรา 29 วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินห้าล้านบาท (มาตรา 85)

3) ตัวแทนผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือตัวแทนผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

- ไม่จัดให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 40 วรรคหนึ่ง ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา 40 วรรคสี่ ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งล้านบาท (มาตรา 86)

จะเห็นว่าแนวคิดการลงโทษทางอาญากับการลงโทษทางปกครองมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดเป็นสิ่งที่ผู้มีอำนาจในรัฐต้องกระทำเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของรัฐเพื่อมิให้มีการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นตามกฎหมาย ซึ่งการจะ

ลงโทษทางอาญาเมื่อมีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำเป็นความผิดและมีบทลงโทษตามกฎหมาย ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดเพียงโทษจำคุกและปรับ นอกจากนี้การบังคับใช้กฎหมายอาญาใช้บังคับแก่ทุกคนภายในรัฐอย่างเสมอภาค โทษจะรุนแรงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการกระทำความผิด ในขณะที่การลงโทษทางปกครองมีขอบเขตจำกัดอยู่เฉพาะบุคคลที่ก่อต้งนิติสัมพันธ์กับฝ่ายปกครอง การจำกัดสิทธิและเสรีภาพหรือการแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยรัฐเกิดขึ้นเมื่อบุคคลที่รัฐเข้าไปแทรกแซงหรือจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นเป็นบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายซึ่งอาจเป็นกรณีเฉพาะรายหรือในลักษณะทั่วไปตามกฎหมาย ซึ่งในการลงโทษทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้จะเป็นการปรับด้วยจำนวนเงิน โดยประเทศไทยไม่ได้มีการแบ่งแยกแนวคิดโทษปรับทางปกครองและมาตรการบังคับทางปกครองออกจากกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ หากเป็นการปรับในเชิงลงโทษทางปกครองจะเป็นการลงโทษบุคคลด้วยการชำระเงินตามที่เจ้าหน้าที่กำหนดเพื่อลงโทษพฤติกรรมผู้กระทำผิดในอดีต แต่หากเป็นการปรับตามมาตรการบังคับทางปกครองจะกำหนดให้บุคคลที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองชำระเงินจนกว่าจะมีการปฏิบัติตามคำสั่งเพื่อบังคับพฤติกรรมของบุคคลที่จะก่อขึ้นต่อไปในอนาคต บทกำหนดโทษทางปกครองตามกฎหมายนี้จึงเป็นการปรับในเชิงลงโทษทางปกครองและมาตรการบังคับทางปกครอง เพื่อบังคับพฤติกรรมของบุคคลขณะเดียวกัน ซึ่งอาจทำให้เกิดความสับสนได้ นอกจากนี้ในการบังคับโทษปรับทางปกครองจะคำนึงถึงเรื่องประโยชน์สาธารณะ จึงไม่อาจอ้างหลักความเสมอภาคในการใช้กฎเกณฑ์เพื่อมาคุ้มครองปัจเจกชนนั้น

สรุป

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ถือเป็นกฎหมายกลางที่กำหนดหลักเกณฑ์ กฏเกณฑ์ หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีประสิทธิภาพ สร้างความเป็นไปตามมาตรฐานสากล และมีมาตรการเยียวยาเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกละเมิดอย่างเหมาะสม เป็นหลักการพื้นฐานที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งพยายามให้มีความสอดคล้องกับหลักมาตรฐานสากลตามที่สหภาพยุโรปได้มีการออกกฎระเบียบ General Data Protection Regulation (GDPR) เพื่อคุ้มครองประชาชนมิให้ถูกล่วงละเมิดในความเป็นส่วนตัว และนำข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนไปแสวงหาผลประโยชน์ หรือเปิดเผยโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลก่อน ซึ่งการไม่ได้ปฏิบัติตามหลักการ GDPR จะมีการกำหนดโทษปรับทางปกครองไว้ 2 ระดับ คือ ระดับโทษรุนแรง และระดับโทษรุนแรงมาก ซึ่งมีโทษปรับสูงมากถึง 2-4 เท่าของมูลค่าการค้าขายรวมทั่วโลกประจำปีของปีงบประมาณก่อน

ส่วนความรับผิดรวมทั้งการชดใช้ความเสียหายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดหรือเกิดความเสียหายจากกระทำความผิดเสียก่อน ซึ่งมีการกำหนดโทษทางอาญาซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนถึง 1 ปีหรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนโทษปรับทางปกครองมีเพียงระดับเดียว และกำหนดค่าปรับทางปกครองไม่เกิน 5 ล้านบาทเท่านั้น แม้ลักษณะของความผิดตามกฎหมาย ดังกล่าวจะไม่มีลักษณะเป็นความชั่วร้าย แต่ความรับผิดจะเกิดขึ้นเมื่อมีความผิดหรือความเสียหายเกิดขึ้น อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย

หรือศีลธรรมอันดีและระบบเศรษฐกิจในสังคม บทกำหนดโทษตามกฎหมายนี้จึงเป็นมาตรการในการเยียวยามากกว่าจะเป็นมาตรการป้องกัน อันขัดแย้งกับหลักการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่มุ่งจะให้ความคุ้มครองในการป้องกันมากกว่า

การอภิปรายผล

จากการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบโทษทางปกครองและโทษอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 แล้วพบว่า

1. แม้โทษทางปกครองและโทษทางอาญาเป็นมาตรการที่มีการลงโทษเช่นเดียวกัน แต่มีแนวคิดและเนื้อหาแตกต่างกัน กล่าวคือการลงโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายนี้ไม่เป็นมาตรการที่จำกัดเสรีภาพของบุคคล แต่มุ่งเน้นให้มีการดำเนินการตามกฎหมาย หรือคำสั่งทางปกครองเพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบรรลุเป้าหมาย

2. การลงโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายนี้มีความมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามเจตนาของฝ่ายปกครองในอันที่จะดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะ หรือดำเนินการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ในกรณีนี้คือการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลของประชาชน แต่การลงโทษทางอาญาซึ่งมีโทษจำคุกและปรับมีความมุ่งหมายเพื่อควบคุมพฤติกรรมและคุ้มครองบุคคลในสังคมเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ในกรณีนี้คือการกำหนดไม่ให้ผู้ใดล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลอื่นในลักษณะเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรรู้ได้

3. แม้จุดมุ่งหมายในการลงโทษทางปกครองและทางอาญาเพื่อป้องกันและควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำผิด แต่การลงโทษทางปกครองมิได้มีขึ้นเพื่อการแก้แค้นทดแทนเหมือน

กับการลงโทษทางอาญา เพราะกฎหมายปกครองมีภารกิจเพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของรัฐในอันที่จะขับเคลื่อนกลไกหรือมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

4. การลงโทษทางปกครองเป็นกรณีที่องค์กรฝ่ายปกครองใช้อำนาจลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยการออกคำสั่งทางปกครอง ในขณะที่การลงโทษทางอาญาเป็นกรณีที่องค์กรตุลาการใช้อำนาจลงโทษด้วยการมีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด แต่ความรับผิดชอบของผู้ล่วงละเมิดข้อมูลไม่ว่าจะเป็นทางปกครองหรือทางอาญาก็ตามจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดหรือความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว

5. แม้วิธีการลงโทษทางปกครองแตกต่างจากการวิธีการลงโทษทางอาญา ซึ่งกระบวนการวิธีพิจารณาโทษทางปกครองอยู่ภายใต้บังคับหลักกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาทางปกครอง ซึ่งต้องอาศัยหลักการฟังความทุกฝ่ายและการให้เหตุผลประกอบคำสั่งลงโทษ แต่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 อาศัยหลักกฎหมายอาญามาปรับใช้กับการลงโทษทางปกครองเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล กล่าวคือ การลงโทษปรับทางปกครองต้องมีกฎหมายกำหนดความผิดและโทษไว้ จึงมีการนำหลักกฎหมายอาญามาใช้บังคับประกอบกับหลักความได้สัดส่วนระหว่างการกระทำผิดและโทษ ทำให้การลงโทษทางปกครองตามกฎหมายนี้ใกล้เคียงกับกฎหมายอาญา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรกำหนดมาตรการในการลงโทษตามการจำแนกประเภทของข้อมูลอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อน ให้รับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลพิเศษเฉพาะ เพื่อมุ่งเน้นมาตรการด้านการรักษาความมั่นคง

ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งความระมัดระวังในการประมวลผล การเก็บ รวบรวมเปิดเผย ใช้ ลบ หรือ ทำลาย ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่สามารถบ่งชี้อัตลักษณ์เฉพาะของบุคคลได้นั้น ซึ่งมีความแตกต่างจากข้อมูลทั่วไป เพื่อให้มีความสอดคล้องกับเศรษฐกิจหรือวิถีปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานของสากลยอมรับเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยหากเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมส่วนรวมควรเป็นโทษเด็ดขาด กล่าวคือ นำโทษทางอาญามาปรับใช้โดยให้มีบทลงโทษจำคุกและควรบังคับใช้คู่กับมาตรการทางแพ่ง เช่นการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษที่สูงพอให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ

2. แม้พระราชบัญญัติฉบับนี้มีโทษปรับทางปกครองสูงถึง 5 ล้านบาทและบทลงโทษทางอาญา จำคุกไม่เกิน 1 ปีและปรับ รวมถึงยังมีมาตรการทางแพ่งอันเป็นค่าเสียหายเชิงลงโทษสูงถึงสองเท่าของความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง แต่อย่างไรก็ดี ประเทศไทยยังไม่มีกำหนดฐานความผิดในกรณีที่มีการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลอันมีพฤติการณ์ประกอบกระทำความในลักษณะการขัดขวางการลงทุนหรือการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อให้การลงโทษมีประสิทธิภาพ

3. แม้มีบทลงโทษในการละเมิดต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นบทลงโทษทางแพ่ง แต่ไม่สอดคล้องกับหลัก GDPR ตาม Article 83 ของ Regulation (EU) 2018/1725 ซึ่งควรมีบทลงโทษที่หนักสำหรับผู้ควบคุมและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลให้สูงกว่าความรับผิดของบุคคลธรรมดา โดยนำโทษปรับทางปกครองมาใช้ มิใช่เพียงเฉพาะในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นเท่านั้น แต่จำนวนความรับผิดตามโทษปรับควรมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นตามการกระทำนั้นว่าเป็นการกระทำในระดับโทษรุนแรง หรือระดับโทษรุนแรงมาก

โดยพิจารณาถึงความจงใจหรือประมาทสำหรับ
ผู้ควบคุมและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

4. เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมาย GDPR พบว่า มาตรการลงโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยเฉพาะโทษจำคุกอาจจะเป็นการผลักให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องตกอยู่ภายใต้ความเสี่ยงที่จะรับโทษอาญาซึ่งไม่สอดคล้องกับยุคดิจิทัลที่ผู้ประกอบการธุรกิจมีอยู่ทั่วโลก จึงควรเน้นให้มีการกำหนดบทลงโทษทางปกครองแก่การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เพิ่มขึ้นแทนโทษทางอาญา

5. การเก็บ การใช้หรือการเปิดเผยลับหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อน โดยมีการแจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บ ใช้ เปิดเผยอย่าง

ชัดเจน และต้องทำเท่าที่จำเป็นที่ให้ความยินยอมไว้ โดยมีการกำหนดหน้าที่ของผู้ควบคุมและผู้ประมวลผล ข้อมูลส่วนบุคคลในการจัดมาตรการรักษาความปลอดภัยและบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล โดยการกำหนดมาตรฐานในการโอนย้ายข้อมูลไปต่างประเทศ รวมถึงการเพิ่มสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการโต้แย้งระงับการใช้ข้อมูล หากฝ่าฝืนจะต้องมีโทษทางปกครองและ/หรือโทษทางอาญา ประกอบกัน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอพระขอบคุณคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้การสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (2551). *กฎหมายอาญาภาค* (พิมพ์ครั้งที่10). พลสยามพริ้นติ้ง.
วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2562). *ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานบางประการของกฎหมายปกครอง*.
วิญญูชน.
นคร เสรีรักษ์ และคณะ. (2563). *GDPR ฉบับภาษาไทย*. พีเพรส.
นพดล นิมหนู. (2562). *มาตรการและกลไกทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับ
ข้อมูลส่วนบุคคล*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
บรรเจิด สิงคะเนติ. (2562). *หลักพื้นฐานสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. วิญญูชน.
อภิวัฒน์ สุตสาว. (2561). การกำหนดโทษอาญาตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. *วารสารจุลนิติ*, 15(2), 116-117
อัจฉริยา ชูตินันท์. (2561). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์วิญญูชน.

การสร้างมูลค่าเพิ่มจากเส้นใยกล้วย และกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านเฮี้ย อำเภอปัว จังหวัดน่าน

Value Added Banana Fiber and Creating Product Management Strategy of Baan Hia Weaving Community Enterprise, Pua District, Nan Province

เอนก ชิตเกษร¹, พรรณนุช ชัยปิ่นชนะ¹
Anake Chitkesorn¹, Punnuch Chaipinchana¹

Received: 14 October 2021

Revised: 21 December 2021

Accepted: 18 January 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากเส้นใยกล้วย และกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านเฮี้ย อำเภอปัว จังหวัดน่าน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มเป้าหมาย และการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การลงมือปฏิบัติ และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากเส้นใยกล้วย ย้อมสีธรรมชาติ ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความปราณีต สวยงาม และมีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่น สามารถยกระดับให้เป็นสินค้าระดับพรีเมียม โดยคงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยลื้อ และการดำเนินกลยุทธ์การจัดการและการตลาดผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากเส้นใยกล้วยย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจทอผ้าฯ สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กับสมาชิกกลุ่ม เส้นใยกล้วยสามารถย้อมติดสีธรรมชาติได้ดีในกระบวนการย้อมร้อน และปรับการทอโดยใช้เส้นฝ้ายย้อมสีธรรมชาติเป็นเส้นยืนและใช้เส้นใยกล้วยเป็นเส้นพุ่ง สามารถเพิ่มความคงทนให้ผลิตภัณฑ์ โดยผสมผสานวัสดุชนิดอื่น เช่น วัสดุหนัง มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย และใช้งานได้จริง ดำเนินการสร้างแบรนด์เพื่อการรับรู้และการสื่อสาร เน้นการให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์สื่อที่เข้าถึงตลาดในวงกว้างผ่านสื่อสังคมออนไลน์

คำสำคัญ: ใยกล้วย ผ้าทอใยกล้วย หัตถกรรมจากเส้นใยกล้วย กลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์

Abstract

This research aimed to value-added from banana fiber and product management strategies using a participatory action research approach of the Baan Hia community enterprises group members, Pua District, Nan Province. The method of data collection used in-depth interviews for the member, target audience conversation, observations, implementation, and distribution of prototype products. The research results revealed that the community

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ

¹ Lecturer, Faculty of Business Administration, Payap University

E-mail: Anakechitkesorn@gmail.com

enterprise group could create value-added from banana fibers. Natural dye by developing beautiful and different products from other products can upgrade to a premium product by maintaining the uniqueness of Tai Lue. Implementing strategies for managing and marketing handicraft products from natural-dyed banana fibers of the weaving enterprises group can generate additional income for group members. Banana fibers can be naturally dyed well in the hot dyeing process. Adjust the weaving by using naturally dyed cotton yarns as the warp and banana fiber as the weft yarns instead. It can increase the product's durability by combining other materials such as leather. It has a modern product design and works to carry out brand awareness. Communication Emphasis placed on providing media product information that reaches the broader market on social media.

Keywords: Banana fibers, banana fabric, handicraft made from banana fibers, and product management strategies

บทนำ

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ของไทย พ.ศ. 2564-2569 (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) โมเดลเศรษฐกิจ BCG จะเป็นการกระจายรายได้และโอกาสไปยัง “ชุมชน” ส่งเสริมเศรษฐกิจจากฐานรากเป็นการสร้างงานและอาชีพที่จะทำให้เกิดความมั่นคงครอบคลุมทุกคน นอกจากนี้ BCG โมเดล ยังสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการเติบโตและการพัฒนาที่ยั่งยืน และลดการใช้ทรัพยากร BCG โมเดล ประกอบด้วย 3 เศรษฐกิจหลัก คือ B: Bio Economy ระบบเศรษฐกิจชีวภาพ มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างคุ้มค่า เชื่อมโยงกับ C: Circular Economy ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่คำนึงถึงการนำวัสดุต่างๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และทั้ง 2 เศรษฐกิจนี้ อยู่ภายใต้ G: Green Economy ระบบเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งมุ่งแก้ไขปัญหามลพิษ เพื่อลดผลกระทบต่อโลกอย่างยั่งยืน สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตเพื่อให้เกิดของ

เสียน้อยที่สุด (Eco-design & Zero-Waste) ส่งเสริมการใช้ซ้ำ (Reuse, Refurbish, Sharing) และอีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการจัดการของเสียจากการผลิตและบริโภค ด้วยการนำวัสดุดิบที่ผ่านการผลิตและบริโภคแล้วเข้าสู่กระบวนการแปรสภาพเพื่อกลับมาใช้ใหม่ (Recycle, Upcycle)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านเฮี้ย เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำการผลิตและจำหน่ายผ้าฝ้ายทอมือ ตั้งอยู่เลขที่ 141 หมู่บ้านเฮี้ย ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างรายได้ให้กับชุมชน มีการรวมตัวเพื่อทำกิจกรรมในครั้งแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ภายใต้อาณัติความช่วยเหลือของกลุ่มอัครเมืองน่าน และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปัว มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยเริ่มตั้งแต่ว่าการทำผ้าทอ ซึ่งลวดลายที่โดดเด่นของหมู่บ้านคือ ลายไทลื้อ ผลิตภัณฑ์ที่นิยม คือ ผ้าหลบหรือ ผ้าปูที่นอน ที่มีลวดลายไทลื้อและสีที่เป็นเอกลักษณ์ คือ สีดำ-แดง อดีตที่ผ่านมาชาวบ้านจะเน้นทอผ้าหลบ เพื่อจำหน่ายอย่างเดียว จากนั้นจึงนำผ้าหลบมาดัดแปลงนำมาตกแต่งเสื้อผ้าเพื่อให้เหมาะต่อการแต่งกายในยุคปัจจุบัน แต่

อย่างไรก็ตามที่ผ่านมามีผู้ป่วยชายและยอดสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ ลดลงประมาณร้อยละ 20 และคาดว่าจะมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องในอนาคต

ดังนั้นกลุ่มฯ จึงสนใจที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาด โดยยังคงอยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญา และความเป็นเอกลักษณ์ของไทย เนื่องจากเป้าหมายสำคัญในการจัดตั้งกลุ่มฯ เพื่อมุ่งต้องการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น และคนรุ่นใหม่ไม่ทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดออกไปหางานทำในเมืองใหญ่ มีส่วนร่วมในการสืบสานอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม การทอผ้าด้วยการส่งต่อภูมิปัญญาและพัฒนาเสื้อผ้าและของใช้ตกแต่งบ้านที่ออกแบบร่วมสมัย

ผู้วิจัยได้ทำการระดมความคิดเห็นร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้า ฯ เพื่อค้นหาโจทย์วิจัยที่เป็นไปตามความต้องการและปัญหาของกลุ่ม เพื่อจัดทำเป็นกรอบประเด็นงานวิจัย โดยกลุ่มฯ เห็นว่าการนำกากกล้วยมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่โดยผสมผสานกับภูมิปัญญาการทอผ้าของกลุ่ม และเน้นการย้อมสีธรรมชาติเพื่อยกระดับของผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้จากต้นกล้วย เป็นการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากวัสดุธรรมชาติจากเส้นใยกล้วยที่ได้จากกาบต้นกล้วยมาสร้างมูลค่าและเป็นส่วนหนึ่งในผลิตภัณฑ์ผ้าทอ โดยใช้ประโยชน์จากส่วนของลำต้นกล้วยที่เป็นขยะทางการเกษตรซึ่งแทบจะไม่มีมูลค่ามาพัฒนาให้เป็นงานหัตถกรรมสามารถสร้างรายได้เพิ่มอีกช่องทางหนึ่ง

ปัจจุบันเส้นใยธรรมชาติได้รับการฟื้นฟูและนำไปใช้ในการใช้งานต่างๆ แทนเส้นใยสังเคราะห์ที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันผู้บริโภคนิยมผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ผลิตจากวัสดุเส้นใยจากพืชจำนวนมากขึ้น โดยนำวัสดุเส้นใยพืชผ่านกระบวนการถัก ทอ หรือ การสาน เป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ มีการพัฒนา

รูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยตามความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลให้งานหัตถกรรมเส้นใยพืชได้รับความนิยมสูงขึ้น และสร้างรายได้ให้ผู้ผลิตจำนวนมากในแต่ละปี นอกจากนี้ได้ผู้วิจัยได้สำรวจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากเส้นใยพืชที่มีจำหน่ายในปัจจุบันพบว่ามีการใช้เส้นใยพืชจากลำต้น ใบ และผลของพืชหลายชนิดมาทำเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจำหน่ายจนเป็นที่นิยมกันมากขึ้น เช่น เส้นใยจากป่านศรนารายณ์ สับปะรด เตยหนาม ต้นจาก ปอแก้ว กก และผักตบชวา โดยนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ กระดาษ กระเป๋า หมวก โคมไฟ และสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ (จรรยาบรรณ จรรยาธรรมและ ประทับใจ ลีक्षा, 2555)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าฯ ได้เห็นความสำคัญของการสร้างรายได้เพิ่ม ภายใต้ภูมิปัญญาเดิมที่มีอยู่ และการใช้เทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อน ไม่ต้องลงทุนเพิ่มในเครื่องจักร โดยได้ร่วมกันระดมความคิดเห็นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเส้นใยกล้วยย้อมสีธรรมชาติ ทอเป็นผืนผ้า และนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ ผสมผสานกับเครื่องหนัง เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าที่สูงขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าทอใยกล้วย และกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

กระบวนการในการสร้างสรรค์คุณค่าผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าทอใยกล้วย ที่เน้นกระบวนการที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ดีขึ้น นำไปสู่มูลค่าที่เพิ่มขึ้นให้แก่ผลิตภัณฑ์ และช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจให้สูงขึ้น สร้าง

ภูมิคุ้มกันจากการลอกเลียนแบบและการตัดราคา รวมทั้งปรับตำแหน่งของธุรกิจสู่ตำแหน่งที่สามารถเป็นผู้กำหนดราคาได้ตามความเหมาะสม นำมาซึ่งรายได้และผลกำไรที่เพิ่มขึ้น การยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเรียกความสนใจของกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มใหม่ และยังสามารถรักษากลุ่มผู้บริโภครายเดิมให้อยู่ต่อไปนานๆ ต้องมีคุณภาพที่ดีกว่าคู่แข่ง และ สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีกว่า ถึงแม้ว่าปัจจุบันคุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือ บริการหลักอาจจะยังเป็นเรื่องที่สำคัญมาก แต่มีอีกสิ่งหนึ่งที่มีส่วนสำคัญเช่นกัน คือ เรื่องของ “มูลค่าเพิ่ม” ที่ติดมากับตัวผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้อย่างที่ควรเป็น การสร้างมูลค่าเพิ่มสามารถสร้างได้ในหลายทาง เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่มจากการออกแบบผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าเพิ่มจากกระบวนการผลิต ซึ่งบางครั้งต้องกระทำไปพร้อมๆ กันเพื่อให้ผลสำเร็จสุดท้าย คือ การได้ผลิตภัณฑ์และบริการที่มี “คุณค่าเพิ่ม” สำหรับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายหลักในการพิจารณาหาแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่ม มีหลากหลายวิธีการ ดังนี้ 1) การเพิ่มคุณค่า จะต้องพิจารณาจากความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภคเป็นหลักโดยต้องศึกษาทำความเข้าใจว่า ผู้บริโภคมีทัศนคติอย่างไรในการบริโภคผลิตภัณฑ์ หรือ บริการนั้นๆ ทั้งด้านกายภาพและด้านอารมณ์ความรู้สึก ปัจจัยใดบ้างที่ทำให้ผู้บริโภคเลือกหรือไม่เลือกสิ่งใด เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค 2) การพิจารณาตัวผลิตภัณฑ์หรือ บริการ แนวคิด (Concept) เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดในการบริหารธุรกิจเชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้ต้องมี ความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจพื้นฐานเรื่องของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์และบริบทของผลิตภัณฑ์ เป็นอย่างดี และต้องใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และความคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking) ในการสร้างสรรค์แนวคิด

ที่แตกต่างและโดดเด่น 3) การพิจารณาวัตถุประสงค์คัดเลือกวัตถุประสงค์ที่มีเรื่องราวที่จะสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น การเลือกวัตถุประสงค์ที่เป็นของท้องถิ่น ซึ่งมีเรื่องราวและความแตกต่างที่โดดเด่น และเป็นคุณค่า 4) การพิจารณากระบวนการผลิต หรือ วิธีการผลิต ที่อาจจะดัดแปลงให้เกิดคุณค่ามากขึ้น 5) การพิจารณาบรรจุภัณฑ์หรือการนำเสนอ ให้ผู้บริโภครับรู้ถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ตั้งแต่สัมผัสแรก ซึ่งการออกแบบบรรจุภัณฑ์ อาจจะสร้าง มูลค่าเพิ่ม ในเรื่องของความสะดวก การรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ หรือ ความสวยงาม 6) การพิจารณาสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงบริการให้กับผลิตภัณฑ์ หรือเพิ่มผลิตภัณฑ์ให้กับบริการ เช่น การบริหารช่องทางการจำหน่ายเพื่อให้ผู้บริโภคซื้อได้ง่าย การบริการจัดส่ง การให้บริการข้อมูลเพิ่มเติม หรือการรับคืนเมื่อไม่พึงพอใจ เป็นต้น 7) การสร้างแบรนด์ เป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดในการเสริมสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ต้อง ดำเนินควบคู่กับการสื่อสารแบรนด์ การสร้างแบรนด์เป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ และบริการนั้นๆ ในภาพรวม เป็นการนำมูลค่าเพิ่ม มาแปลงเป็น “คุณค่า” เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้ (พัชรียา เพ็ชรพราว, 2557)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การสร้างมูลค่าเพิ่ม และกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน คือสิ่งที่ช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยผ่านการสร้างคุณค่าสำหรับลูกค้าที่ดีขึ้น (Customer Value) โดย มีขั้นตอนการผลิต หรือบริการที่ดีกว่า เพื่อการเป็นผู้นำในผลิตภัณฑ์นั้นๆ นอกจากการสร้าง ความแตกต่างในตลาดแล้ว การสร้างมูลค่าเพิ่มจะเป็นตัวช่วยในการสร้างคุณค่าที่ส่งผลต่อการรับรู้ของผู้บริโภคที่สูงกว่า ซึ่งนำไปสู่ความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกหรือซื้อผลิตภัณฑ์และบริการนั้นๆ ทั้งนี้สมาชิกกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากเส้นใยกล้วย ย้อมสีธรรมชาติในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้า
2. เพื่อกำหนดกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์ที่ลดผลกระทบจากเส้นใยกล้วยย้อมสีธรรมชาติในกลุ่มวิสาหกิจทอผ้า

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยการสนทนากลุ่มเป้าหมาย (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกต (Observation) และสำรวจผู้บริโภค (Survey) เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ ได้แก่ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภค (Consumer Satisfaction) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านเฮี้ย อำเภอบัว จังหวัดน่าน

ขั้นตอนและเครื่องมือที่ใช้ ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้า แสดงความคิดเห็นร่วมกันระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้า และทีมผู้วิจัย โดยใช้เครื่องมือวิเคราะห์ SWOT ของกลุ่ม และการสร้างกลยุทธ์ใหม่ด้วยเทคนิคเมตริกซ์ TOWS Matrix เพื่อเสริมสร้างจุดแข็ง แก้ไขจุดอ่อน คว้าโอกาส และหลบหลีกอุปสรรคให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้า

- 2) กระบวนการดำเนินการผลิตเส้นใยกล้วย โดยเริ่มตั้งแต่การเลือกกาบกล้วย การขูดกาบกล้วยเพื่อทำการฉีกเส้นใย การย้อมสีธรรมชาติ ร่วมกันดำเนินการตามแผนปฏิบัติเพื่อสร้างความเป็นเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในระหว่างการ

ดำเนินการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอจากใยกล้วย

- 3) กระบวนการทอผ้าโดยค้นหาวิธีการทอ กำหนดลวดลายในการทอ โดยใช้เส้นฝ้ายย้อมสีธรรมชาติเป็นเส้นยืนและใช้เส้นใยกล้วยเป็นเส้นพุ่งเพื่อสร้างความเป็นเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในระหว่างการดำเนินการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์

- 4) กระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยการมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อช่วยกันตรวจสอบ และพิจารณาคุณภาพการผลิตผลิตภัณฑ์จากเส้นใยกล้วยต้นแบบ และร่วมกันคิดให้เสนอแนะแนวทางการทำการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ฯ ใช้แบบทดสอบการยอมรับผลิตภัณฑ์จากผ้าใยกล้วยย้อมสีธรรมชาติจากกลุ่มผู้ผลิต และผู้บริโภค

- 5) กระบวนการกำหนดกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์ โดยการมีส่วนร่วมในการออกแบบโลโก้ การสร้างแบรนด์เพื่อสื่อให้เกิดการยอมรับของผู้บริโภค เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สามารถขยายขอบเขตตลาดให้กว้างขึ้น และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายได้อีกช่องทางหนึ่ง โดยร่วมกันดำเนินการออกแบบเว็บไซต์

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเส้นใยกล้วย และกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านเฮี้ย อำเภอบัว จังหวัดน่าน ผลการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านเฮี้ย สรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ มีความสามัคคี มีความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

อย่างสม่ำเสมอ สมาชิกในกลุ่มสามารถที่จะทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ มีภูมิปัญญาด้านการทอผ้าที่มีเอกลักษณ์ รวมทั้งมีภูมิปัญญาด้านการปลูกฝ้ายและการปั่นฝ้าย การเย็บและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า ผู้นำกลุ่มเป็นแกนหลักในการช่วยแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ ทำให้กลุ่มฯ ไม่แตกแยก และเกิดรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาต่างๆ ที่ก่อให้เกิดรายได้เสริมและมีการถ่ายทอดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นหลังได้เป็นอย่างดี

จุดอ่อน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ มีข้อจำกัดด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ทำให้ไม่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับทางกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง และภูมิปัญญาขาดระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพขาดความรู้ในการคิดต้นทุนและราคาขายที่เหมาะสม

โอกาส

ความต้องการของตลาดหัตถกรรมเส้นใยพืชได้รับความนิยมสูงขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ อีกทั้งหน่วยงานของรัฐและสถาบันการศึกษาให้การสนับสนุนด้านความรู้เพิ่มขึ้น ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนได้ให้ความช่วยเหลือโดยร่วมกับชุมชนในการถอดบทเรียนรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และสถาบันการศึกษาให้การสนับสนุน

อุปสรรค

วิถีชีวิตสมัยใหม่แบบทุนนิยมทำให้สมาชิกของกลุ่มสมาชิกมีพฤติกรรมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปโดยให้ความสำคัญกับการทำงานที่มีรายได้จำนวนมาก ทำให้สมาชิกบางคนออกจากกลุ่ม และคนรุ่นใหม่ไม่สนใจในการสืบสานภูมิปัญญา

การกำหนดกลยุทธ์โดยใช้ TOWS Matrix

กลยุทธ์ SO

กลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากเส้นใยกล้วยย้อมสีธรรมชาติ ผสมผสานกับภูมิปัญญาด้านการทอผ้าที่มีเอกลักษณ์

กลยุทธ์ ST

กลยุทธ์การจัดตั้งศูนย์วิจัยชุมชนด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากเส้นใยกล้วยย้อมสีธรรมชาติ ให้เป็นแหล่งถ่ายทอดคนรุ่นใหม่ไม่สนใจในการสืบสานภูมิปัญญา

กลยุทธ์ WO

กลยุทธ์การถ่ายทอดความรู้เชิงปฏิบัติการ และการจัดทำคู่มือการทอผ้าใยกล้วย

กลยุทธ์ WT

กลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากเส้นใยกล้วยย้อมสีธรรมชาติ ยกระดับผลิตภัณฑ์ระดับพรีเมียม

2) กระบวนการดำเนินการผลิตเส้นใยกล้วย การเลือกกาบกล้วย หลักการเลือกกาบกล้วย นำต้นกล้วยมาตัดให้ได้ความยาวตามต้องการขึ้นอยู่กับหน้ากว้างของผ้าที่จะทอ และการจะนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อจะได้ไม่ต้องตัดให้เหลือทิ้ง ลอกกาบกล้วยชั้นนอกสุดถึงชั้นที่ 3 ทั้ง เนื่องจากเส้นใยที่ได้จากกาบชั้นนอกจะมีความแข็งและเปราะบาง ดังนั้นเส้นใยที่มีความนุ่มเหนียวจะมาจากกาบชั้นที่ 4-8 โดยให้สังเกตที่ผิวของกาบชั้นนั้นๆ ยังมีสีเขียวอ่อน แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับขนาดและความสมบูรณ์ของต้นกล้วย เพื่อให้ได้เส้นใยกล้วยที่มีคุณภาพ การเลือกกาบที่จะใช้ในการเป็นเส้นใยเพื่อนำไปทอ การชุดเยื่อขาวด้านในกาบกล้วย โดยการนำกาบกล้วยวางบนโต๊ะ ใช้มีดหรือใช้ช้อนขูดเยื่อขาวด้านในออกจนหมด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความถนัดของแต่ละคน โดยให้เหลือเฉพาะผิวหน้าที่มีสีเขียวอ่อน มีความ

มันวาวนำแผ่นกาวที่ขูดเยื่อขาวด้านในกาว
กล้วยออก นำมาฉีกให้เป็นเส้นใยด้วยเครื่องฉีกใย
กล้วย ที่สร้างขึ้น โดยกำหนดความห่างของเข็ม
เพื่อให้ได้ขนาดความหนาบางของเส้นใยตามที่
เราต้องการนำเส้นใยกล้วยที่ฉีกเป็นเส้นเรียบร้อย
แล้ว นำมาล้างน้ำเพื่อช่วยล้างความมันของเส้นใย
กล้วยออกให้หมด หรือนำมาล้างกับน้ำยาล้างจาน
อเนกประสงค์ที่ชุมชนทำขึ้นเอง

3) กระบวนการทอผ้าโดยค้นหาวิธีการทอ
การสร้างการยอมรับการถ่ายทอดกระบวนการการ
ผลิตและเทคโนโลยี ของกลุ่มเป้าหมาย โดยการ
พยายามหาจุดร่วมกันระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิม
ของชุมชนกับเทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่จึง
ได้พยายามหาจุดร่วมกันระหว่างเทคโนโลยีและ
องค์ความรู้ใหม่กับภูมิปัญญาดั้งเดิมของกลุ่ม เช่น
การปรับใช้เส้นฝ้ายเป็นเส้นยืนและเส้นพุ่ง มา
เป็นใช้เส้นฝ้ายเป็นเส้นยืนและเส้นใยกล้วยย้อม
สีธรรมชาติมาเป็นเส้นพุ่ง ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของ
ท้องถิ่นที่กลุ่มมีความชำนาญในการใช้และมีความ
ภาคภูมิใจในภูมิปัญญาดั้งเดิมของตน ส่งผลให้กลุ่ม
เป้าหมายมีความเต็มใจและยอมรับเทคโนโลยี
และองค์ความรู้ใหม่ โดยกระบวนการถ่ายทอด
เทคโนโลยีการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจาก
เส้นใยกล้วย ๆ มีการปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ให้
มีความเหมาะสม สรุปได้ดังนี้

3.1 การใช้เส้นฝ้ายเป็นเส้นยืน และใช้
เส้นใยกล้วยเป็นเส้นพุ่ง และพรมน้ำเพื่อให้เส้นใย
นุ่มเพื่อง่ายต่อการทอ

3.2 การปรับเพิ่มความถี่ของพืมเพื่อให้
เส้นยืนมีความถี่

3.3 การปรับใช้ฟันหวีที่สร้างขึ้นมาเพื่อ
ฉีกใยกล้วยให้มีขนาดเส้นใยที่มีขนาดละเอียด
มากขึ้นเพื่อใช้ในการทอด้วยกี่กระทบพื้นเมือง

3.4 การใช้วัสดุย้อมสีธรรมชาติในท้องถิ่น
ได้แก่ ใบตะเคียนหนู (ใบเหว) คำแสด (คำเงาะ)

เปลือกประตู กระเจี๊ยบแดง ต้นขหนู และใบมะม่วง

3.5 การสร้างลวดลายในการทอมาจาก
การสอดเส้นใยและการสร้างลวดลายที่แตกต่าง
จากการทอผ้า เพื่อสร้างลวดลายใหม่ ๆ

4) กระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ผล
ที่ได้จากการนำภูมิปัญญาดั้งเดิมในท้องถิ่นที่มี
ความเป็นเอกลักษณ์มาผสมผสานกับเทคโนโลยี
และองค์ความรู้ใหม่ที่กลุ่มได้รับการถ่ายทอดส่ง
ผลให้ผลิตภัณฑ์จากใยกล้วยของกลุ่มมีความเป็น
เอกลักษณ์ และเกิดแนวคิดใหม่ ๆ พัฒนาออกแบบ
และการแปรรูปผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าทอ
ใยกล้วย โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
ครั้งนี้ได้นำวัสดุหนึ่งนิ้วห้ามาประกอบเป็นวัสดุ
หลักร่วมกับผ้าทอเส้นใยกล้วย เช่น กระเป๋าสตรี
(ผ้าใยกล้วยประกอบกับวัสดุหนึ่งนิ้วห้า) เบาะรอง
นั่ง หมอนอิง แผ่นมู่ลี่แบบบานพับ 3 บาน โคมไฟ
กระเป๋าไอแพด กระเป๋าสตางค์ กระเป๋าใส่นามบัตร
และพวงกุญแจ เพื่อผลิตภัณฑ์ที่มีความคงทน และ
เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้การใช้วัสดุ
ร่วมที่เป็นหนึ่งนิ้วห้าจะช่วยแก้ไขข้อจำกัดของ
ผ้าทอใยกล้วยที่ไม่สามารถพับ หรือถอดตามแนว
ขวางได้ และได้ทำการทดสอบการยอมรับผลิต
ผลิตภัณฑ์จากเส้นใยกล้วย จากการสัมภาษณ์กลุ่ม
สมาชิกกลุ่มฯ ซึ่งเป็นรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ
เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต้นแบบในภาพรวมสรุปว่า
กลุ่มให้การยอมรับในผลิตภัณฑ์ในภาพรวม และ
มีความพึงพอใจต่อความสวยงามของผลิตภัณฑ์
ในระดับสูง ส่วนกระบวนการผลิตมีความพึงพอใจ
ในระดับปานกลางเนื่องจากยังไม่มีเครื่องมือ
ในการผลิต โดยกลุ่มฯ คาดว่าจะทำการผลิต
ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากเส้นใยกล้วยจำหน่าย
และกลุ่มมีความพร้อมที่จะทำการผลิตผลิตภัณฑ์
จากเส้นใยกล้วยถ้าตลาดมีความต้องการ การ
ทดสอบการยอมรับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจาก
ผ้าทอใยกล้วยย้อมสีธรรมชาติจากกลุ่มผู้ผลิต

และประชาชนทั่วไปและการกำหนดกลยุทธ์การจัดการการผลิตภัณฑ์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน การเลือกตัวอย่างที่ทำการทดสอบการยอมรับ จำนวน 100 ตัวอย่าง ปัจจัยที่ใช้สอบถามเพื่อการแสดงถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ 8 ปัจจัย ได้แก่ รูปแบบ ลายสาน สี ประโยชน์ใช้สอย ความประณีตของสินค้า ความคงทน ความสวยงาม และการยอมรับโดยรวม โดยใช้การทดสอบแบบ 9-points hedonic scale คือ คะแนน 9=ชอบมากที่สุด และคะแนน 1=ไม่ชอบมากที่สุด แล้วทำการหาค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาการยอมรับผลิตผ้าทอเส้นใยกล้วย ย้อมสีธรรมชาติ เป็นเพศชาย ร้อยละ 36 และเพศหญิง ร้อยละ 64 โดยใช้การทดสอบแบบ 9-points hedonic scale พบว่า ผู้บริโภคให้การยอมรับผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 94 และไม่ยอมรับ ร้อยละ 6 และผลการยอมรับผลิตภัณฑ์โดยแยกพิจารณาแต่ละปัจจัยที่แสดงถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ คือ รูปแบบ ลายสาน สี ประโยชน์ใช้สอย ความประณีตของสินค้า ความคงทน ความสวยงาม และการยอมรับโดยรวม สรุปว่าปัจจัยด้านลายสาน ผู้บริโภคให้คะแนนความชอบเฉลี่ยในระดับชอบเล็กน้อย โดยให้ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.00 ส่วนด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ สี ประโยชน์ใช้สอย ความประณีต ความคงทน และความสวยงาม ให้คะแนนความชอบเฉลี่ยชอบปานกลาง โดยให้ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.00 และการยอมรับโดยรวมให้ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.00

5) กระบวนการกำหนดกลยุทธ์การจัดการและการตลาดผลิตภัณฑ์

ออกแบบโลโก้ เพื่อสร้างแบรนด์ ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านเฮี้ย ประชุมระดมความคิดเห็นและทำการเลือกโลโก้ที่ออกแบบมาเพื่อสื่อให้เกิดการยอมรับของผู้บริโภค และสร้างแบรนด์ร่วมกัน เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สามารถขยายขอบเขตตลาดให้กว้าง

ขึ้น และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายได้อีกช่องทางหนึ่ง ทั้งนี้มีการประชุมปรึกษาร่วมกันเพื่อความหมายของโลโก้ จนกระทั่งได้ข้อสรุปร่วมกัน ดังนี้

“BanaCott” อ่านว่า บานาคอทท์

“Bana” มาจากคำว่า Banana

“Cott” มาจากคำว่า Cotton

พื้นสีเขียวอ่อน สื่อถึง ต้นกล้วย และพื้นสีเหลือง สื่อถึง เส้นฝ้าย

“Natural Product by Banana Fiber”

เป็นการสื่อสารถึงผลิตภัณฑ์ธรรมชาติที่ผลิตจากวัตถุดิบจากเส้นใยกล้วยและเป็นผลิตภัณฑ์ย้อมสีธรรมชาติ

หาช่องทางในการกระจายสินค้าให้มี ยอดจำหน่ายเพิ่มขึ้น โดยได้ดำเนินการออกแบบเว็บไซต์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สามารถขยายขอบเขตตลาดให้กว้างขึ้น และเพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายได้อีกช่องทางหนึ่ง โดยมีการจดทะเบียน โดเมน ชื่อ bananatextile.com และสามารถสืบค้น และดูผลิตภัณฑ์ได้ในเว็บไซต์ <http://bananatextile.com/index.php>

การคิดต้นทุนผลิตภัณฑ์ เป็นการบันทึก การรวบรวม การทำรายงาน และวิเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นใน กระบวนการทำงานหรือกระบวนการผลิต โดยมีการประมาณการต้นทุนการผลิตกับการประมาณ การราคาที่สัมพันธ์กัน ซึ่งต้นทุนการผลิต (Cost of Production) หมายถึง ค่าใช้จ่ายหรือรายจ่าย เกี่ยวกับปัจจัยการผลิตที่ใช้ในกระบวนการผลิต และวิธีคำนวณต้นทุนการผลิต เช่น ค่าวัสดุเส้น ฝ้าย ค่าเชื้อเพลิง ค่าน้ำ ค่าแรงในการชุดเส้นใย กล้วย ค่าแรงในการย้อมสี ค่าแรงในการทอ และ ต้นทุนแปรรูปผลิตภัณฑ์

กลยุทธ์การสร้างมูลค่าเพิ่ม และกลยุทธ์ การจัดการผลิตภัณฑ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ครั้งนี้ คณะผู้วิจัย ได้ศึกษา มิติด้านผลกระทบครอบคลุม 4 ด้าน 1) ผลกระทบต่อประชาชน พบว่า ชุมชนได้รับการพัฒนาและการส่งเสริมอาชีพมากขึ้น สามารถผลิตผลิตภัณฑ์จากเส้นใยกล้วยที่มีคุณภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีศูนย์เรียนรู้และได้รับส่งเสริมให้มีปราชญ์ชาวบ้านเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชน และชุมชนพื้นที่เป้าหมายให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น 2) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ พบว่า ชุมชนและกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการ จะมีรายได้เพิ่มขึ้นเมื่อว่างเว้นจากฤดูกาลทำการเกษตรตามปกติ และผู้สูงอายุ มีกิจกรรมที่ร่วมกันทำ และมีรายได้รายวัน เพิ่มมากขึ้น และนอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลต่อการนำวัสดุเหลือใช้ จากต้นกล้วยที่ตัดผลผลิตเรียบร้อยแล้ว มาก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นอีก 3) ผลกระทบต่อสังคม พบว่า ชุมชนมีความสัมพันธ์กับครอบครัวที่ดีขึ้น และมีเวลาในการพูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกันกับครอบครัว และเพื่อนบ้านมากขึ้น เยาวชนที่อยู่ในพื้นที่และมีความสนใจจะลดการออกไปหางานทำต่างถิ่นเนื่องจากมีรายได้ดีขึ้น และ 4) ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า มีการตัดต้นกล้วยทิ้งเมื่อผลผลิตออกแล้ว ทำให้ต้นกล้วยไม่มีมูลค่า งานวิจัยนี้จะช่วยให้ชยะจากวัสดุเหลือทิ้งลดลง และยังก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม สารเคมีที่ใช้ในการย้อมก็จะลดลง จะไม่มีสารเคมีปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม เนื่องจากนำวัสดุจากที่ได้จากสิ่งแวดล้อม สามารถย่อยสลายได้ง่าย สำหรับประเด็นการประเมินทางเศรษฐกิจการวัดผล ซึ่งนำไปใช้ให้คำตอบ “ความคุ้มค่า” ระหว่างค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินต่อเงินได้ คณะผู้วิจัย จะดำเนินการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน จากผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มได้ดำเนินการ โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินการคำนวณ

นอกจากนี้ มีดำเนินการประเมินชุมชนและกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อทำให้เห็นว่าจะมีรายได้เพิ่มขึ้นเมื่อว่างเว้นจากฤดูกาลทำการเกษตรตามปกติอย่างไร และผู้สูงอายุ มีกิจกรรม

ที่ร่วมกันทำและมีรายได้รายวัน เพิ่มมากขึ้นหรือไม่ รวมทั้งยังก่อให้เกิดผลต่อการนำวัสดุเหลือใช้จากต้นกล้วยที่ตัดผลผลิตเรียบร้อยแล้ว มาก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นอีก นำไปสู่เศรษฐกิจชุมชนที่ดีขึ้น ชุมชนมีโอกาสดำเนินการคัดเลือกเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบ ส่งเสริมรายได้และเศรษฐกิจในชุมชนให้มีมากขึ้น สร้างรายได้และโอกาสทางการตลาดและช่องทางในการจัดจำหน่ายของงานหัตถกรรม เพื่อจำหน่ายให้กับผู้บริโภคทั้งในและนอกชุมชน ผลลัพธ์ที่เกิดกับชุมชน เมื่อดำเนินการตามกระบวนการกลยุทธ์ที่ 1 ด้านวัตถุดิบ มีการกำหนดกลยุทธ์การสร้างสรรค์คุณค่าผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าทอใยกล้วย ร่วมกัน โดยทำการปรับเปลี่ยนใช้วัตถุดิบเดิมจากฝ้ายย้อมสีเคมี โดยเปลี่ยนเป็นฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ และใช้เส้นใยกล้วยเป็นเส้นพุ่งย้อมสีธรรมชาติ กลยุทธ์ที่ 2 ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนาความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ คุณภาพผลิตภัณฑ์ และลักษณะของผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์ที่ 3 ด้านการตั้งราคาสินค้าโดยคำนึงถึงต้นทุนของผู้บริโภค มีการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ไว้ที่คุณภาพผลิตภัณฑ์สูงและราคาสูง ดังนั้นการตั้งราคาสินค้าจึงพิจารณา 2 ส่วน คือ ต้นทุนผลิตภัณฑ์ และต้นทุนของผู้บริโภค และกลยุทธ์ที่ 4 ด้านการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายให้เกิดการรู้จักและยอมรับผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค โดยมีการดำเนินการ 4 ช่องทาง ออกบูธแสดงสินค้าในงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน จัดจำหน่ายผ่านเว็บไซต์ จัดจำหน่ายโดยให้ข้อมูลผ่านหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สนับสนุนการจำหน่ายและการประชาสัมพันธ์ และจัดจำหน่ายโดยให้ข้อมูลผ่านสื่อมวลชนเพื่อกระตุ้นยอดจำหน่ายให้เพิ่มขึ้น ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านเฮี้ย มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอใยกล้วย กำไรที่ได้จากการจำหน่าย รวม 90,200 บาทต่อปี (รายได้ประมาณการ พ.ศ. 2562) แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงรายการชนิดผลิตภัณฑ์ผ้าทอใยกล้วย ต้นทุน ราคาขาย กำไร และรายได้

ชนิดผลิตภัณฑ์ผ้าทอใยกล้วย	จำนวน (ชิ้น)	ต้นทุนต่อชิ้น (บาท)	ราคาขายต่อชิ้น (บาท)	กำไรต่อชิ้น (บาท)
กระเป๋าสตรี (ผ้าใยกล้วยผสมหนังวัวแท้)	20	2,000	3,500	1,500
เบาะรองนั่ง ขนาด 16x16 นิ้ว	9	300	550	250
หมอนอิง ขนาด 14 x14 นิ้ว	9	300	550	250
แผ่นมู่ลี่แบบบานพับ 3 บาน ขนาด 18 x50 นิ้ว	9	800	1,500	700
โคมไฟ	9	1,200	1,800	600
กระเป๋าโอแพด	20	800	1,200	400
กระเป๋าสตางค์	40	800	1,200	400
กระเป๋าใส่นามบัตร	40	250	450	200
พวงกุญแจ	200	60	120	60
รวม			223,000	90,200

อภิปรายผล

การสร้างมูลค่าเพิ่มจากเส้นใยกล้วย และกลยุทธ์การจัดการผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านเฮี้ย อำเภอปัว จังหวัดน่าน จำเป็นต้องมีหลักการสำคัญ คือ การยกระดับตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการผลิต ด้วยการปรับเปลี่ยนยกระดับปัจจัยการผลิตและการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่บนฐานภูมิปัญญาเดิม รวมทั้งการจัดการการตลาดสมัยใหม่ สอดคล้องกับ พัชรียา เพ็ชรพรราว (2557) ที่กล่าวว่า สิ่งที่สำคัญคือ ทุกกระบวนการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้องใช้เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ถูกขับเคลื่อนในระบบเศรษฐกิจ โดยใช้องค์ความรู้ การสืบทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ด้วยการออกแบบรูปลักษณ์ใหม่ ๆ บนผลิตภัณฑ์หรือตำนานและเรื่องราวของผลิตภัณฑ์เน้นการสร้างความแตกต่างบนบรรจุภัณฑ์หรือตราสินค้าเพื่อสร้างอัตลักษณ์เฉพาะและสอดคล้องกับ รจนา ชื่นศิริกุลชัย และเรื่องชัย ชื่นศิริกุลชัย (2557) กล่าวว่า แนวทางการนำความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนมาสร้างความ

แตกต่าง ที่ออกแบบมาทอเป็นผืนผ้า ลวดลายรูปแบบสัญลักษณ์ต่างๆ รูปแบบสัญลักษณ์ที่ได้ออกแบบสามารถนำมาใช้ในงานอื่นได้ อีกมากมาย และเพื่อสร้างอาชีพ รายได้ และมูลค่าเพิ่มของสินค้า อีกทั้งเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ให้คนรุ่นใหม่ได้ตระหนักในคุณค่าของอัตลักษณ์และสอดคล้องกับงานวิจัยของ K. Sangamithirai and N. Vasugi (2020) กล่าวว่าปัจจุบันเส้นใยธรรมชาติได้รับการฟื้นฟูและนำไปใช้ในการใช้งานต่างๆ แทนเส้นใยสังเคราะห์ที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม มีงานวิจัยจำนวนมากที่กำลังดำเนินการพัฒนาผ้าทั้งผ่านกระบวนการถักทอและผ้าที่ผลิตขึ้นโดยไม่ผ่านกระบวนการถักทอจากเส้นใยกล้วย เส้นใยกล้วยมีความพร้อมใช้งานและความสามารถในการผลิตได้ตลอดทั้งปี มีศักยภาพทางการตลาดที่ดี นอกจากนี้การวิจัยนี้ได้กำหนดกลยุทธ์การสร้างสรรคและยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอ 2 ประการ คือ 1) ยกกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ปรับเปลี่ยนวัตถุดิบและปัจจัยการผลิต ด้วยการเปลี่ยนจากฝ้ายย้อม

สีเคมี เป็นการย้อมด้วยสีธรรมชาติ และใช้เส้นใยกล้วยย้อมสีธรรมชาติเป็นเส้นพุ่ง สอดคล้องกับ อรณุช นาคชาติ และคณะ (2560) กล่าวว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้วยการที่ย้อมเส้นใยด้วยสีธรรมชาติไปทอเป็นผืนผ้า จะให้สีสันทสวยงาม และสามารถจำหน่ายได้ในราคาสูง 2) ยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอโดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์เดิม ออกแบบเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ใหม่ ได้แก่ กระเป๋าถือ สตรีรูปแบบต่างๆ กระเป๋าใส่ไอแพด กระเป๋าใส่โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน ออกแบบและผลิตบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ฯ กำหนดตราสินค้า “BanaCott” และสร้างสื่อทางการตลาดใน Social Media ผ่าน Facebook Fanpage โดยใช้ชื่อว่า “BanaCott” และได้ดำเนินการออกแบบเว็บไซต์ [www.http://bananatextile.com/](http://bananatextile.com/) เพื่อเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสร้าง QR Code เพื่อสื่อสารทางการตลาดใน Social Media เพิ่มความหลากหลายของสีสันทที่สดใสมากขึ้น และพัฒนาด้านการตลาด โดยเพื่อเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์ และพิจารณาจากความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภคเป็นหลัก นำมาประกอบในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคให้มากที่สุด และการนำเทคโนโลยีการตลาดอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดและการขายสามารถนำเสนอผลิตภัณฑ์ไปสู่ตลาดได้ในวงกว้าง สอดคล้องกับรัฐพล สังคะสุข และคณะ (2560) กล่าวว่า การออกแบบระบบการจัดการระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) เพื่อลดปัญหาในการจัดการสินค้า อีกทั้งยังเป็นช่องทางการขยายการขาย และการเข้าถึงกลุ่มลูกค้ามากขึ้น และสอดคล้องกับ สุรางค์รัตน์ แสงศรี (2560) กล่าวว่า การตลาดอิเล็กทรอนิกส์สามารถเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการรายย่อยนำมาซึ่ง

ความสำเร็จแก่ธุรกิจการตลาดอิเล็กทรอนิกส์จะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนสาเหตุมีจุดเริ่มต้นมาจากความต้องการของผู้บริโภค การรับรู้ของผู้บริโภคการตัดสินใจซื้อและความน่าเชื่อถือ ส่วนกระบวนการทางการตลาดอิเล็กทรอนิกส์สามารถนำมาใช้ในการจัดการลูกค้าสัมพันธ์เทคโนโลยีการบริหารจัดการ กลยุทธ์และกิจกรรมทางการตลาดส่วนผลลัพธ์ที่ได้คือ ความได้เปรียบด้านการแข่งขัน สำหรับการเลือกใช้เครื่องมือทางการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความเหมาะสมช่วยให้ธุรกิจจำหน่ายสินค้าและบริการได้สะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้การใช้การตลาดอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพนำมาซึ่งโอกาสทางการตลาดความสามารถในการขาย

สรุป

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ๗ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากเส้นใยกล้วย ย้อมสีธรรมชาติ ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความปราณีตสวยงาม และมีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่น สามารถยกระดับให้เป็นสินค้าระดับพรีเมียม โดยคงความเป็นเอกลักษณ์ของไทย และ การดำเนินกลยุทธ์การจัดการและการตลาดผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากเส้นใยกล้วยย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจทอผ้าฯ สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กับสมาชิกกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาผลกระทบต่อประชาชน โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีจะต้องเน้นการผสมผสานกับภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และควรส่งเสริมให้มีปราชญ์ชาวบ้านเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

2. ควรศึกษาผลกระทบต่อเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับจำนวนรายได้รายวันที่เพิ่มขึ้น นำไปสู่เศรษฐกิจชุมชนที่ดีขึ้น และควรมีการ

ประเมิน ติดตามผล และสร้างความต่อเนื่องในการผลิต เพื่อสร้างคุณค่าให้แก่ ผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์ได้มากที่สุด และสร้างความเข้าใจด้านการจัดการกลุ่ม การคำนวณต้นทุน การตั้งราคา และการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการกลุ่มและการพัฒนากลุ่มอย่างยั่งยืน และสามารถแข่งขันในตลาดได้

3. ควรศึกษาผลกระทบต่องสังคม ชุมชน ด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว วิเคราะห์การทำงานในชุมชน เพื่อลดการไปหางานทำต่างถิ่น และควรมีการพัฒนาเส้นใยกล้วยให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น และร่วมกับนักวิชาการที่มีความสามารถด้านการออกแบบมาช่วยในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์จากเส้นใยกล้วย โดยมุ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มี

ความแตกต่างกับผลิตภัณฑ์จากเส้นใยอื่นๆ

4. ควรศึกษาผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวกับปริมาณการลดขยะจากวัสดุเหลือทิ้ง การลด การลดการปนเปื้อนน้ำทิ้งจากการย้อมสี สิ่งแวดล้อม และควรศึกษาการปรับปรุงเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตทั้งที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต ที่ปลอดภัยต่อสุขภาพและความสะอาดกสบายในการใช้งาน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่ได้สนับสนุนทุนการวิจัยโครงการ “Research for Community วิจัยเพื่อชุมชนสังคม” และกองประเมินผลและจัดการความรู้การวิจัย รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). *ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2569*. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- จรรยาบรรณ จรรยาธรรม และประทับใจ ลึกษา. (2555) การพัฒนาเส้นใยของต้นจากเพื่อใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์. *วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 3(1), 94-105.
- พัชรียา เพ็ชรพราว. (2557). กระบวนการในการใช้เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ OTOP สู่ระดับสากลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 7(1), 369-378.
- รจนา ชื่นศิริกุลชัย และเรืองชัย ชื่นศิริกุลชัย. (2557). อัตลักษณ์แฟชั่นผ้าสีฟ้าธรรมชาติจากเมล็ดคอกอเต๊ะ (ปิ้งขาว). *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 2(3), 255-263.
- รัฐพล สังคะสุข กัลยา นาคลิ่งกา วิริยาภรณ์ เอกผล และวรวรรณ สุรัสวดี. (2560). การพัฒนาช่องทางจัดจำหน่ายสินค้าเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(1), 38-49.
- สุรางค์รัตน์ แสงศรี. (2560). การใช้ตลาดอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันของผู้ประกอบการรายย่อย. *วารสารราชนครินทร์*, 145-151.

- อรนุช นาคชาติ วีระพงษ์ แกมแก้ว รัตนา แสนแสง นวรัตน์ พัวพันธ์ และศิริกุล อัมพะสิริ. (2560). การย้อมสีไหมด้วยเมล็ดมะขามและเปลือกหุ้มเมล็ดมะขามเพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรม: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 5(2), 59-70.
- Sangamithirai, K. & Vasugi, N. (2020). Banana fiber-A potential source of sustainable textiles. *Journal of Applied Horticulture*, 22(2), 133-136.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Instructions for the Authors)

บทความและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Pre review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องเป็นงานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดี่ยวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New ขนาด 16 ตัวอักษรย่อ

3. จำนวนหน้า บทความและบทความวิจัย ไม่ควรเกิน 15 หน้า

การเรียงลำดับเนื้อหาบทความ และบทความวิจัย

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่ คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. **ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

3. **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์ อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 500 คำ ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

4. คำสำคัญหรือคำหลัก (Keyword) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

5. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าวๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

6. วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งื่อนำมาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. ผลการศึกษา (Results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8. วิจารณ์และสรุปผล (Discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาดตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทิ้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

9. ตาราง รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น แยกออกจากเนื้อเรื่องโดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

10. กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

11. เอกสารอ้างอิง (References) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

11.1 การเขียนเอกสารอ้างอิง

ก. กรณีที่เป็นรายงานวิจัย มีรูปแบบและการเรียงลำดับดังนี้: ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. *ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์*: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนทั้ง 6 คนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “*et al*”

ตัวอย่าง

อมรรัตน์ จงสวัสดิ์ตั้งสกุล, ลัดดา เหมาะะสุวรรณ. (2002). Evidenced based maillard reeaction: focusing on parenteral nutrition. *วารสารโภชนาบำบัด*. 13(1), 3-11

Vega KJ, Pina I, Krevaky B. (1996). Heart transplantation is associated is with an increase risk for pancreatobiliary diseases. *Ann Intern Med*. 124(11), 980-3

ข. กรณีที่เป็นหนังสือ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ เหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ ก.) ยกเว้น ใช้ *ชื่อหนังสือ* เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ แทน *ชื่อย่อวารสาร*

ตัวอย่าง

วิญญู มิตรานันท์. (2538). *พยาธิกายวิภาค*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์. 629-78.

Ringsven M.K., Bond, D. (1996). *Gerontology and leadership skills for nureses*. 2nd ed. Albany (NY): Delmar Publishers. 100-25.

ค. กรณีที่เป็นรายงานการประชุมและสัมมนา มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด: สถานที่จัด: สำนักพิมพ์ หรือ ผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ณัฐนันท์ สิ้นชัยพานิช, วราภรณ์ จรรยาประเสริฐ, ยุพิน รุ่งเวชวุฒิวิทยา, มนต์ชูลี นิติพน, สาธิต พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2542). เกสัชกรพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง. *รายงานการประชุมวิชาการ เกสัชกรรม ประจำปี 2542 ของเกสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ; 24-26 มีนาคม 2542*. กรุงเทพมหานคร: เกสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. 89-105.

Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). *Proceeding of 10yh International Congress of EMG and/ Clinical Neurophysiology ; 15-16 Oct 1995; Kyoto Japan*. Amsterdam: Elsevier. 80-90.

ง. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. *ชื่อวิทยานิพนธ์*. สถาบันที่พิมพ์: ชื่อสถาบันการศึกษา

ตัวอย่าง

อัมพร ณรงค์สันติ. (2541). *การใช้ยาเจนด้ามัยซินวันละครั้งเปรียบเทียบกับวันละสองครั้งในทารก แรกเกิดไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกสัชศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kaplan S.J. (1995). *Post-hospital home health care: the elderly,s access and utilization [dissertayion]*. St. Louis (MO): Washington Univ.

จ. กรณีที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับเหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ 11.1.1. ก)

ตัวอย่าง

Lee, G. (1996). *Hospitalization tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually*. The Washington Post Jun 21.5.

จ. กรณีที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร (ปี เดือน วันที่อ้างอิงถึง) เล่มที่ (ฉบับที่): ได้มาจาก ชื่อ website.

ตัวอย่าง

Morse S.S. (1995). *Factors in the emergence of infectious disease*. Emerg Infect Dis [cited 1996 Jun 5] ; 1 (1): Available from: URL//www.Cdc.gov/ncidod/Eid.htm.